

ԴՐԱՄԱՏՈՒՐԳԻԱ

գրական-գեղարվեստական հանդես

44 2016 45

ՊԻԵՍՆԵՐ

ԱՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ	2	ԵՐՄՈՒՄԻ ԳԲՆԸ
ՍԱՄՎԵԼ ԽԱԼԱԹՅԱՆ	30	ԾՆՈՒՆԴԻ ՇՆՈՐՀԱՎՈՐ
		ԿԱՌ happy million
ՀՐԱԶ ՔԵԳԼԱՐՅԱՆ	66	ԱՐԾՎԱԲՈՒՅՆԵ- 1991
ԱՆՈՒՅ ԱՍԼԻՔԵԿՅԱՆ	106	ՄԻ՛ ԼՈՒՐ, ՈԵՍԻ
ՀՐԱՆՏ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ	144	ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԴԵՂԱՏՈՒՆ

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Աննա ԴԵՄԻՐՉՅԱՆ

Երկիր իմ, քեզ հանդիպելու և ճանաչելու համար առանց վարանման քայլել եմ մացառներով պատված հիշողության արահետներով և

երջանիկ եղել անչափ, երբ այդ արահետները լուսավորվել են մտածումներին պայծառ բռնկումներով։
Ժամանակների հեռուներից գալով՝ ես իմ պատմությունը ավարտեցի 20-րդ դարի Հայոց վերջին պատերազմի ու հաղթանակի, Արցախյան փառավոր գոյամարտի էջերը գրելով։ Արդյոք երկար ու դժվար ճամփա անցնելով կարողացա՞ հանդիպել Հայոց ամբողջական ու ավարտուն բնավորությանը։ Կարողացա՞ պատասխանել՝ ինչ է Հայաստանը, հարցին։ Ծանաչեցի՝ այն իր բոլոր դրսերումների մեջ, իր ինքնուրյան ժառանգությունը, որը կտակեց սերունդից սերունդ և հաստատեց իր՝ հնամենի սրբոց ժամանակակից Երկիր լինելու փաստը։

ԵՐՂՈՒՄԻ ԳԻՒՅ

(Թագուհասր)

Գործող անձինք

ԿՈՀԱՎԿ - թանձրախիտ	ՆՇԽՈՒՆ
անտառների տիրուիի	ԱՐՓԵՆ
ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ	ԵՍԱՅԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ	ԱՐՏԱՎԿ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ	ԳՐԻԳՈՐ
ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ	ՆՈՒՆԵ
ԶՈՐԱՎԱՐ	ԵՐՎԱՆԴ
ՄՅՈՒՄ ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ	ԲԺԻՇԿ ՌՈՒԲԵՆ
ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ	ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ	ԳԱՅԱՆԵ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՆ	ԳՈՒՐԳԵՆ
ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ	ԱՇԽԵՆ
ՄՅՈՒՄ ԿԱՆԱՅՔ	ԱՐԾԻՎ-ՄԱՀԱՊԱՐՏ-
ԶԻՆՎՈՐԻ ՄԱՅՐ	ՆԵՐ
ՀԱՐՄԱՆՈՒԿ	ԱՎԵՏԻՔ
ՆԱՆԵ	

ԴՐՎԱԳ ԱՌԱՋԻՆ

Հեռվից խլացած արձագանքներով լսվում են պատերազմի ձայներ՝ զենքերի կրակոցներ, պայթյուններ, ծանր ռազմատեխնիկայի հրճյուն:

Դանդաղ բացվում է վարագույրը: Բեմը ողողված է լուսաբացի մշտչոտ լույսով:

Ետնամասում հազիվ նշմարվող լեռան ուրվագիծն է, տարրեր բարձրությունների բարակոշտեր: Բեմի առաջամասի մի անկյունում կիսաքանդ տնակն է: Տնակի երևացող մասի մի կողմում քանդված պատի բացվածքն է՝ ծածկված զինվորական թիկնոցով: Դիմացը՝ առանց ապակիների պատուհանն է: Բեմի ետնամասի բարձունքից հայտնվում է Կոհակը՝ կանաչի տարրեր երանգներով երկարափեշ զգեստով ու գլխանոցով: Պատերազմի խլացած ձայներին միանում է նրա խոսքը:

ԿՈՀԱԿ - Մարտերի ծանր հևոցը, ցավի ծիչերը և հաղթանակի խնդրության աղաղակները նորից պայթեցին ծիշտ սրտիս ներսում՝ դուրս բերելով ինձ թանձրախիտ անտառի իմ բացատ-ապաստարանից: Եկա ծանաչեմ կովող զինվորին, նրան, որ երդվել է ետ բերել Հայրենիքի արժանապատիվ ազատությունը: Եկա, որ հոգիս թափանցի մաշկի տակ վիրավոր, մեռնող զինվորի, զգամ նրա ծանր ափսոսանքը, որ չի կարող ներկա գտնվել ազատագրված երկրի ցնծուն շնորհանդեսին: Ապրել եմ Հայոց բոլոր պատերազմների հիշատակները, որոնք պահվել են արյանս ու ավիշներիս հիշողության մեջ... Պիտի ապրեմ հիմա հնամենի ցեղիս ժառանգների լյանքի ու մահու այս գոտեմարտն էլ, որով պիտի վերականգնեն ծշմարտությունն ու արդարությունը Հայոց Աշխարհի: Նրանք՝ ուխտապահ իրենց արյան երդումի:

ԴՐՎԱԳ ԵՐԿՐՈՐԴ

Հեռվից արձագանքվող կռվի ձայները, մարտատեխնիկայի հոնոյունը քիչ ավելի է լավի դարձել: Տարբեր կողմերից գալիս են 17-60 տարեկան տղանարդիկ, Կամավորներ՝ որոնց կանվա-

նենք Զինվորներ: Նրանք գալիս, հավաքվում են բեմի կենտրոնում: Նրանց մուտքն ուղեկցվում է Տղանարդկանց հուժկու, անքառ երգաճայնով:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Մենք եկանք, որ ենենք կովի և Արցախ մեր աշխարհը ազատենք ստրկության կրկնակի բեռից: Ամոթալի այդ բեռը մենք հանդուրժել ենք չափազանց երկար՝ խորհրդային կարգերի անարգ բռնությամբ... Մենք խաղաղորեն փորձեցինք վերականգնել արդարությունը. անջատել տալ Արցախը Աղրբեցանից՝ նորից Հայաստան Հայրենիքի հետ լինելու համար: Պիտի մոռանանք, թե ինչպես թունոտ ծաղրվեց և արյան հեղեղների մեջ խեղդվեց մեր արդարացի պահանջը...

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ - Ազերիների պատասխանը Սումգայիթի հայերի ահավոր ջարդն էր... Սումգայիթը հիմա մխում է մեր երակներում: 20-րդ դարասկզբի Մեծ եղեռնը ավարտվեց դարձերջի սպանդով: Պիտի մոռանանք...

ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Թուրք-ազերիների ցեղը դեռ չի հագեցել Հայոց արյունը լակելուց... Լադեռ հայության համար պահել է իր խելքից-մտքից դուրս անակնկալը: Պիտի մոռանանք...

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ - 88-ի փետր-

վարի 29-ը պիտի մոռանանք... Սումգայիթ քաղաքը ոչինչ տեղում կառուցել էին նաև շինարար հայերը, որոնք հայտնվեցին արյան տեսքից գազազած ազերիների ջարդարար ձիրանների մեջ, պիտի մոռանանք...

ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Որ երեք օր և երեք գիշեր ազերի գազանը լակում էր անզեն, պաշտպանվելու չնչին իսկ կարողությունից զրկված հայերի արյունը ու չէր հագենում՝ պիտի մոռանանք...

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Իսկ զավեշտն այն էր, որ այդ նույն ժամանակ Երևան մտցվեց խորհրդային բանակի հինգ հազար զինվոր՝ սեփական քաղաքը սեփական բնակիչներից պաշտպանելու համար: Երևանը շիռթճ՝ էին Բաքվի հետ... Զարդը այնտեղ, զորքերն այստեղ... Այս ծաղրը պիտի մոռանանք...

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Նա, ով վստահ է, թե բոլորիս հետ միասին իր քաջությամբ ապահովելու է արդարության մեծ հաղթանակը, թող միանա մեզ...

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ - Դու արդեն ծեր ես, ինչո՞ւ մնացորդ կյանքդ անցկացնես թեծ մարտերի մեջ: Գուցե ետ դառնաս...

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Եթե պիտի ետ դառնայի, չի միանա կամավորներիդ... Որպես խոստովա-

նություն ընդունեք խոսքս... Ծխապատ սրճարաններում բարբաջում էինք անվերջ, պահանջում արդարություն համայն աշխարհից, որ եղեռական սառնարտությամբ սրբազան նախահայրերի արյունն են քամել սգավոր մեր հողի վրա: Բայց դանդաղորեն հեռանում էինք ինքներս մեզնից, ծխապատ սրճարանների գաղջ մթնոլորտում ծնված մեր երազներից՝ կորցրած Հայրենիքը գտնելու մասին: Իսկ դուք ժամանակ չունեցաք բարբաջելու ծեր մեծ ու հանձարեղ գաղափարները: Դուք պարզապես որսորդական հրացաններ ուսած հավաքվեցիք Արցախ աշխարհին զենք ու զրահով սպառնացող թշնամու հետ Հայոց հին ու նոր հաշիվը մաքրելու համար: Դուք իհմա, այստեղ ծեր ներկայությամբ խրատում եք մեզ նմաններին, թե կա ընդամենը երկու ծանապարհ՝ կամ պետք է թևեր առնել վերև սլանալ, կամ հոգու գահավիժումով դժոխքի խորին ընդերքը չափել: (Դադար:) Ես ձեզ հետ հավասար պիտի մարտի ելնեմ: Իմ որսորդական հին հրացանը դեռ կրակում է:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Դու էլ, հայրիկ, կլինես մեր առաջնորդը:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Տարեց եմ արդեն, թող առաջնորդ լինի ջահել ձեզնից մեկը: Իսկ ես որպես զինվոր կկովեմ և չեմ խնայի մնացորդ կյանքս: Երդվում եմ:

ԲՈԼՈՐԸ - Երդվում ենք:

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ - Հրամանատար ընտրելը հետաձգենք: Ուրիշ ջոկատներ դեռ պիտի միանան մեզ: Հետո պիտի գա իսկական Զորավարը մեզ առաջնորդելու:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Վաղ լուսաբացին ծամփա պիտի ընկնենք, միանալու համար արդեն մեր կովողներին: Քարերին թիկնածքիչ հանգստանանք:

Զինվորները գնում են դեպի խորքի քարակտորները: Մարտի ճայները լրել են: Զինվոր-կամավորները, որը նատած քարերին, որը թիկնածք անշարժացել են: Թվում են քնած: Կոհակը հայտնվելով, դանդաղ քայլում է նատած կամ կիսապալկած Զինվորների մոտով: Երբեմն կանգնելով մեկի կամ մյուսի զիսավերեւում, զգույշ թերվում է դեպի նա, ապա շարունակում է իր քայլը: Նրա առաջանալը միջավայրը դառնում է մերմ կանաչավեն: Իսկ քնած Զինվորներին թվում է, թե երազ են տեսնում և խոսում են այնպես, կարծես քնի ընդերքից է զալիս նրանց ձայնը:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Ո՞վ ես, կի՞ն:

ԿՈՀԱԿ - Ես նա եմ, որ կամ մշտապես:

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՆՎՈՐ - Մեզանից մեկի մայրն ես, անշուշտ...

ԿՈՀԱԿ - Ո՞չ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Մեզանից մեկի մայրը չես, բայց ինչ-որ մեկի մայրն ես, ձիշտ է:

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Որդինդ ես փնտրում:

ԿՈՀԱԿ - Ես պահապան մայրն եմ Արցախ աշխարհի թանձրախիտ անտառների: Ապրում եմ հեռու լեռների խիտ անտառների սոսյաց պուրակի բացատում: Անունս Կոհակ է: Բացատիս անունը նոյնպես Կոհակ է: Ժամանակի սկզբից ես կամ մշտապես: Իմ բացատում որքան փորձել են տաճար ու վանք կառուցել՝ փլվել են: Հարցնում ես՝ ինչո՞ւ: Բնությունն ինքը ամբողջական տաճար է:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Դու հեթանոսի նման ես խոսում:

ԿՈՀԱԿ - Ես կայի առաջ՝ քան հեթանոսները: Սրբազան բացատներից միայն Կոհակ բացատն է մնացել անձեռնմխելի: Դեռ շատ դարերից անդին այն Արևի, Զրի, Հողի Անտառի պահապանն էր. բացօթյա տաճար: Ես՝ նրա միակ տիրուհին...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Հեքիաթ ես պատմում: Գուցե ձիշտ է... Մենք գնում ենք պատերազմ, որ

պաշտպանենք մեր անտառը, ջուրը, հողը, քաղաքը, օյուղը: Երկիրը ամբողջ...

ԿՈՀԱԿ - Երբ պատերազմ է, մշտապես դուրս եմ եկել սոսիների իմ բացատից, որ հասնեմ քաջերի երազներին և սրբազան օրինությամբ նրանց ձանապարի դնեմ:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Ծնորհակալ ենք: Պատմությունը, սակայն, արտառոց է: Անհավանական:

ԿՈՀԱԿ - Հավանական, թե անհավանական՝ քո մտածելու բանն է, Զինվոր... Հավատաս, թե չհավատաս Բնության Ոգու հավերժությանը՝ ես կամ և եկել եմ նորից սրբազան օրինության ծես կատարելու... (Զգեստի ծալքերից հանում է Թուրը:) Այս թուրը պահվում է Կոհակ բացատի խորին ընդերքում և դուրս է գալիս հողի շերտերից, երբ պատերազմի ահազնացող ծայները հնչում են հայրենի քաջերի հոգիներից ներս: Այս թուրը փայլել է մեծ Հայկի ձեռքին, Մհերի ու Դավթի ձեռքին: Փայլել է բոլոր քաջերի ձեռքին, որոնք հաղթել են: Եկա, որ ձեզ ի մարտ ձանապարիե՞ւ նրա կիզանուտ ոգին նվիրելով ձեզ իմ օրինության հետ:

Զինվորները դեռ լրիվ չսթափված իրենց երազներից՝ դանդաղ ուրի են կանգնում: Կոհակը

պարզում է թուրը նրանց գլխավերևում: Զինվորները կիսաշրջանի մեջ են առնում Կոհակին:

ԿՈՀԱԿ - Օն անդր, քաջեր, ձեզ արծվի թոհչք և առյուծի սիրտ, որ գալիքը ձեր դառնա ազատ օրերի անընդմեջ շարան: Թույլ տուր նորոգեմ հինավորց կանչը հին հայրենիքիս. «Ելեք իմ որդիք, ցաման ժամ է, ելեք: Հողս, անտառիս կանաչությունը, պաղ աղբյուրներիս ջրերը բոլոր, որոնք բխում են երկրիս ընդերքից, ձայն են տալիս երակներիս մեջ փակված հինավորց արյանս ահեղ գոչումով: Ելեք, իմ որդիք, ձեզ արծվի թոհչք և առյուծի սիրտ»:

ԴՐՎԱԳ ԵՐՐՈՐԴ

Կանայք հայտնվում են տարրեր կողմերից, դանդաղ գնում դեպի Զինվորները և մտնում նրանց շարքի մեջ: Սա Զինվորների և Կանանց իրամեշտի տեսարանն է:

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Մնաք բարով, մայրեր, սիրասուն մայրեր...

ԿԱՍԱՅՔ - Որդիս, զավակս, հաղթանակով տուն վերադարձիր...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Մնաք բարով, թանկագին կանայք... Մնաք բարով...

ԿԱՍԱՅՔ - Վերադարձեք... Վերադարձեք... Ձեզ հետ բերեք հաղթանակի լուրը...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Մնաք բարով, հարազատ քոյրեր...

ԿԱՆԱՅՔ - Ձեր ողջությունը պարզեց ձերեք ձեր զավակներին...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Իմ անուշ սերս, սպասիր դու ինձ...

ԿԱՆԱՅՔ - Վերադարձիր, որ Գնդեվանքի սուրբ պատերից ներս մեր պսակի ծեսը կատարվի...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Ձեր դժվար կյանքի օրերը մեզ հոգևոր հաց...

ԿԱՆԱՅՔ - Վերադարձեք... Վերադարձեք... Սև չդարձնեք մեր օրու արևը...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Կվերադառնանք, որ հարսանիքների ու ծնունդների սեղաններ բացենք...

ԿԱՆԱՅՔ - Սոսականաչ մյուռոն ձեր վերադարձի ճանապարհին...

Զինվորները հեռանում են: Կանայք նրանց ճանապարհում են: Բնուում մնում են Երրորդ Զինվորը, իդիության վերջին ամիսն ապրող մանկամարդ Հարսնուկը և Մայրը: Երրորդ Զինվորը ծովով է խոնարհում, գլուխը դնում Հարսնուկի սրտին և հմայված լուս զավակի խաղը նրա կրծքի տակ:

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Մանչուկս, դու պահիր, պահպանիր քո մորը: Երբ լուս աշխարհ գաս՝ շատ ցավ մի պատճառիր նրան: Ներիր, որ չեմ սպասում քո ծնուն-

դին: Քեզ ազատ Հայրենիք եմ ուզում նվիրել: Թե ընկնեմ կովում...

ՀԱՐՍՈՒԿ - Մի ասա խոսքեր կովում ընկնելու մասին: Մի հրապուրիր մահվանը նման խոսքերով: Երդվիր, որ պիտի հաղթես: Երդվիր, որ պիտի վերադառնաս:

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Խոստանում եմ: Բայց եթե հանկարծ զրիվեմ մարտերում, իմացիր. արյունս իմ որդու համար ազատ ապրելու անսուտ երաշխիք...

ՀԱՐՍՈՒԿ - Վերադարձիր, ես սիրում եմ քեզ... Որ ապրենք երկար օրերի մեր կյանքն ու սերը:

Մայրը մոտենում է, գրկում որպես:

ՄԱՅՐ - Գիշեր ու զօր աղոթքս քեզ հետ, զավակս: Վերադարձիր:

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Մնաք բարով, մայր, մնաք բարով, իմ զավակի սուրբ խորան իմ կին:

Կանայք Զինվորներին ճանապարհելուց հետո դանդաղ վերադառնում են:

ԵՐՐՈՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - Մնաք բարով, մայրեր, քոյրեր: Կոհվն ավարտվի՝ պիտի ետ դառնանք ու ձեր անհանգիստ հոգին սփոփենք հաղթանակի ու խաղաղության լուրը բերելով: Թե մարտում ընկնի մեզանից մեկը՝

հոգին ընկածի պիտի մշտապես պահապան լինի իր տուն ու տեղին, իր զավակներին: Աղոթեք մեզ համար հավատի մտածումներով՝ առանց արցոնքի: Մնաս բարով, որդիս: Երբ վերադառնամ՝ քեզ կապատմեմ հաղթանակած քաջերի մասին, որոնք քեզ նվիրեցին պայծառ օրերի խաղաղությունը:

Երրորդ Զինվորը արագ հեռանում է: Մայրը ծունկի է իշնում և աղոթում:

ՄԱՅՐ - Տեր, կեցոց և ապրեցո, Տեր... Որդիներին քո, Տեր...

Կանայք ևս ծունկ են խոնարհում և միանում Մոր աղոթքին:

- Տեր, Կեցոց և ապրեցո, Տեր... Որդիներին քո, Տեր...

Կանայք ավարտելով աղոթքը՝ ոտքի են կանգնում: Խմբից անջատվում է 16-ամյա աղջիկ Նանեն:

ՆԱՆԵ - Մնաք բարով:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Դու ո՞ւր ես գնում:

ՆԱՆԵ - Մնաք բարով:

Տարեց կինը փակում է նրա ճանապարհը:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Պատասխանիր, դու ո՞ւր ես գնում:

ՆԱՆԵ - Գիտես, ինչո՞ւ ես հարցնում:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Տասնվեց տարիդ երեկ լրացավ, Նանե աղջիկ:

ՆԱՆԵ - Ճիշտ ժամանակն է:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՆ - Ժամանակը այրեղինն է և ոչ քեզ նման աղջնակների:

ՆԱՆԵ - Թշնամին, այն էլ բարբարոս թուրք ցեղից սերված, երբ մտնում է տունդ, չի հարցնում այր ու կին, ծերոնի ու մանուկ:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Դու դեռ պիտի հասունանաս զավակներ ծնելու համար:

ՆԱՆԵ - Ես գնում եմ, որ իմ դեռ չձնված զավակներին կարողանամ հապարտությամբ լույս աշխարհ բերել:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Դեռ մնա, մեծացիր, քիչ էլ մեծացիր:

ՆԱՆԵ - Կարծում եք՝ տարիներով էլ մարդը մեծանում: Մարդը մեծանում է ապրած կյանքի խրատներով: Ես մեծ եմ արդեն իմ սեփական կոհիվը կովելու համար: Մնացեք բարով, ձեր աղոթքներում հիշեք նաև ինձ:

Նանեն դուրս է գալիս Կանանց շրջապատումից և արագ հեռանում է:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՆ - Բարով տուն դառնաս, հարսանելան առագաստ մտնես, ծնես զավակներ և մոռանաս, որ մարտադաշտերի արյունն է քամվել քո սրտի վրա:

Եվ նորից Կանանց երգ-աղոթքն է նոյն «Տեր, կեցոց և ապրեցո, Տեր... Որդիներին քո, Տեր...» բա-

ոերի զգայուն կրկնությամբ:
Հեռավոր կրվի արձագանքները
ավելի ու ավելի հստակ են դառ-
նում:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - ԻՆՉՈ՞ ՄԵՆՔ Է ԳԵՆՔ
չենք վերցնում ու գնում կովելու
մյուսների հետ:

**ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Պատերազմի ժամա-
նակ տան հոգսերը՝ կրկնակի
հոգս... Տան տղամարդիկ կովում
են, նրանք պիտի վստահ լինեն,
որ իրենց թիկունքը, իրենց տունն
ու գերդաստանը ապահով են կա-
նանց շնորհիվ: Անկախ մեր ապ-
րումներից՝ մենք պիտի հոգանք
տանը մնացած երեխաների, ծե-
րերի չնչին դարձած ապրուստը:
Պիտի հոգանք ավերված տները
նորից ապրելու տեղ դարձնել:
Պիտի հոգանք, որ մանուկները
դաս առնեն, անգետ չմնան:
Բժիշկների հետ վիրավորներին
խնամող է պետք, արնաքամ
զինվորին արյուն տալ է պետք:
Մեր տառապանքը պահենք մեր
հոգիներում առանց արցունքի և
օրինության խոսքեր շշնջանք
կովող այրերին: (*Խիստ:*) Մոռա-
նանք կանացի մեր թուլութ-
յունները. նախանձը, քենը,
բամբասանքը, որոնք ստղոսկում
են մեր սիրտն ու խեղում կանա-
ցի մեր բնույթը: Մենք պարտա-
կան ենք մեր այրերին... Մենք
արժանի ենք մեր այրերին...**

ԴՐՎԱԳ ՉՈՐՐՈՐԴ

Հայտնվում է Նշխուն ճանը:

ՆՇԽՈՒՆ ՆԱՆ - Դուք իմ թոռանը
տեսաք, Ավետիքին... Թո-
ռանս... տաս տարեկան: Անունն
Ավետիք է, անունին մեռնեմ...
Տեսաք... Գետաշենցի Նշխուն
նանն եմ: Իմացաք մեր գլխի ե-
կածը: Ծահումյանի, Գետաշենի
ու գյուղերի վրա կարկ թափվեց:
Հոնվար ամսին... Հա, 92-ի
հոնվար ամսին: Կմոռացվի...
Իմ Գետաշենը... Կրակի օրը եր-
կարեց մինչև սև աշուն: Տները
ավերակ, տեղ, դադար չկար
փախստականին... Կարաչի-
նար, Մանասաշեն, Գաղթութ,
Զանգիկ, Մատաղիս, Մոխրա-
թաղ... Լեզուս չորանա, 20-ից
ավելի գյուղեր: Հասան Ղարա,
Թալիշ, Չայլու... Ավետիք, ո՞ւր
ես, բալաս, ձայն տուր, ձայնի-
կիդ մեռնեմ... Մոսկովներից
հրաման էր եկել. Զնջել Ծահում-
յանը, Գետաշենը, բոլոր գյուղե-
րը: Ռուսական բանակը
տանկերով, գրադներով, ինք-
նաթիռներով. միանգամից բո-
լոր տեղերի վրա կրակ
թափեցին... Տղերքը, մատաղ
նրանց չարչարանքին, վերջին
հուսահատ կոհվն էին տալիս ու
նահատակվում: Իմ որդին էլ, իմ
մինուժարն էլ ընկավ... Մեռնեմ
նրա խավարած արևին... (Կա-

նանց.) խավարած արև, տեսն՝ եք խավարած արև, խավարած արև...

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Տեսել ենք, քոյրս, տեսել ենք: Ծատերիս սրտի մեջ մի-մի խավարած արև է... Միշթարպիր, որ հերոսի մայր ես:

ՆՇԽՈՒՆ ՆԱՆ - Միշթարվե՞մ...
Տանս վրա ռումբ պայթեց, փլատակների տակ՝ ամուսինս, հարսս, երկու թռողներս... Ես դրսում էի՝ ազատվեցի: Ո՞չ ազատվեի... Օրեր, օրեր պրճոկեցի ավերակները, հանեցի իմ մեռելներին, փորեցի գերեզման, ծածկեցի հողով, պառկեցի վրան ու սպասեցի, թե երբ կմեռնեմ... Հանկարծ շանթահար եղա՝ մեծ թռոնիկս, իմ Ավետիքս նրանց հետ չէր, տակնուվրա էի արել տանս քանդ ու քարափը, հանել էի մեկիկ-մեկիկ հոգուս հատորներին, Ավետիքին չէի գտել: Ո՞վ կհասկանա Աստծո բան... Այդքան ժամանակ չէի հիշել իմ անուշ բալին... Հասկացա՝ Ավետիքս ողջ է, իրավունք չունեմ մեռնելու, մինչև չգտնեմ իմ քաղցր թռոանս: Ավետիք, դու ո՞ւր ես, ծայն տուր... Զայնիկիդ մատաղ...

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Գետաշենից մինչև այստեղ ինչպես անցար: Ամեն լեռան վրա, ամեն ծայնի մեջ,

դաշտերում ու քարակներում կյանքի ու մահու կոհիվ է:

ՆՇԽՈՒՆ ՆԱՆ - Հենց էդ գիշեր ելա գերդաստանիս գերեզմանի վրայից ու ծամփա ելա: Լուսաբացին հասա փախեփախի ելած գաղթականներին: Քանի հազար են... Ո՞վ է հաշվողը... Զեր մեջ կամ մեկը, որ անցած լինի գաղթի ծանապարհներով: Ես գետաշենից Նշխուն նանն եմ, փնտրում եմ թռոանս, նահատակ որդուս վերջին օավակին: Ես շատ եմ ուզում ընկնել ու մեռնել... ինչպես կմեռնեմ, երբ իմ սուրբ զոհերը ասում են՝ գնա, որ գտնես... ողջ է, ասում են, պիտի թռղնեն, որ անտեր, անպաշտպան մնա մեր տան միակ ծրագը: (*Աղաղակում է:*) Ավետիք, հոգիս, ծայն տուր: Ետ դարձիր, բալաս, արի, բալաս, քանդուքարափ աշխարհի մեջ տունդ շինիր... Ես քար բերեմ, ես ջուր բերեմ... Ու դու հողիս մեջ տանդ հիմքերը փորես, ախ, պատ շարես... Արի, բալաս, ես աղոթեմ իմ Աստծուն... Տեր, Տեր, ասեմ, խոռվ չեմ քեզանից, օրինիր, տանս ծրագի ծեռքով շարված տան պատերն ամուր լինեն, որ չփլվի գերդաստանիս գլխին նորից... Արի, բալաս, արի... Դու կաս, գիտեմ... Աստված իո չի փակում

տան դուռն ընդմիշտ... Ախ, Տիրամայր, կանչիր՝ տանս ծրագ որդուս որդին վերադառնա: (Քայլ է զցում հեռանալու:)

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Մնա մեզ հետ, քոյր, կոիվների արահետով ո՞ւ պիտի երթաս, մենիկ-մենավոր տանջահար ոգի...

ՆԵԽՈՒՆ ՆԱՆ - Իմը երթալն է, Ավետիքս ինձ կսպասե: Երթամ հասնեմ իրեն... (Գնում է կթութքայլերով:)

ՆԱՆԱՅՔ - Գնաս բարով... Օրինված լինես, տառապանքի խավարի մեջ թող աստղ ցոլա...

ԴՐՎԱԳ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Լսվում են փլուզումների ահավոր դրիդներ:

ԿՈՀԱԿ - Բավ է, բավ է, Զարի զարհուրանք: Քիչ էր պատերազմը, քիչ էին ջարդերը Բաքվի, Սումգայիթի ու հարազատ հողում, քիչ էր փախստականների խելագար վազքը, որ ահեղ երկրաշարժով ցնցում ես Հայոց Աշխարհը: Ուզում ես փորձել համառող հայի համբերությունը... Մի քանի վայրկյանում քանդուքարափի վերածեցիր ծաղկուն երկիրս: Զարի զարհուրանք, դու քրքջում ես հայի երեսին, որ ելել է իր ազատության, կյանքի ու մահու կոիվը մղելու: Եթե կարծում ես, որ

դու հաղթեցիր՝ խիստ սխալվում ես:

Փլուզումների ձայնը խլանում է Զինվորների հզոր երգածայնով:

ԿՈՀԱԿ - Լսիր նրանց: Խեղված Երկրիս ցավը սեղմած սրտերում՝ նրանք գալիս են, որ կոիվը կենաց ու մահու նոր ուժով տանեն:

Հայտնվում են Զինվորները: Նրանց հետ նորերը և Զորավարը:

ԶՈՐԱՎԱՐ - Ամեն ինչ մեր դեմ է: Բայց մենք մեր դեմ չենք: Մենք մի բռունքը ենք իհմա, որի ամուր սեղմումից մատների ծայրերից եռացող արյուն է կաթում մեր կամքի վրա ու կոփում այն ավելի ուժգին: Երկրաշարժի քանդուքարափից ելած, վիշտը սեղմած ատամների տակ, գալիս են նրանք՝ հաջորդները, հաղթելու, որ վերադառնան կառուցելու քանդված տունն ու օշախը:

ՏԱՐԵՑ ԶԻՆՎՈՐ - Եթք մեր համբերության բաժակն է լցվում, զարթոնքի մոլեգնությունն է պայթում մեր մունջ ու տանջալից սպասումի մեջ: Եվ իհմա նույնպես: Դեռ չլինելով բանակ՝ մարտի էինք նետվել թշնամու հզոր բանակների դեմ: Փառք Աստծո, իհմա բանակ ենք արդեն:

ԶՈՐԱՎԱՐ - Դյուրին չէր պատերազմի թոհութոի մեջ հայրենական բանակ-ամրոցի առաջին քարերը դնել:

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Օն, հայոց բանակ, առաջ առանց նահանջի...

ԶՈՐԱՎԱՐ - Դեռ պիտի մոայլվենք հնարավոր պարտություններից, դեռ պիտի լսենք մեռնողների հառաջանքները, հաղթողներիս ցնծության աղաղակները: Սակայն ահեղ օրերի կարմիր երդումն է մեր ոգու ներսում. ազատագրել Արցախ աշխարհը: Չպետք է լինենք այդ երդումի տերը...

ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ - Առաջնորդիր մեզ, Զորավար, տար մեզ դեպի մարտ և հաղթանակի ցանկալի ուղին գծիր մեր առաջ:

Զորավարը և Զինվորները հետանում են:

ԿՈՀԱԿ - Ձեզ արձվի թոհչք և առյուծի սիրտ:

ԴՐՎԱԳ ՎԵՅՏԲՈՐԴ

Մտնում է Նամեն՝ քարշ տալով զինվորական թիկնոցին պառկած վիրավոր Զինվորին:

ՆԱՆԵ - Քիչ էլ դիմացիր, քեզ կհասցնեմ բուժկետ, բժիշկների մոտ... Ցամաքող արյանդ փոխարեն կտամ իմը... Ու ետ կդառնամ, որ կիսատ կոիվս

շարունակեմ: (Թեքվելով Զինվորի վրա՝ կարծես լսում է նրան:) Չէ... քեզ չեմ թողնի կես ձանապարհին, մի համոզիր... Ծանր ես, ճիշտ է, բայց իմ ուժը կրկնապատկվել է կոիվների մեջ: Գիտե՞ս, դժվարն առաջին վիրավորին օգնություն ցույց տալն էր: Արյան գույնը, հոտը, մահվան ներկայությունը ծանր էր տանել... Ծանր էր նրա վիրավոր մարմինը զգույշ տեղափոխել... Հետո սովորեցի: Ուժ առա: Առաջին վիրավորին վիրակապելուց ու կրակից դուրս բերելուց հետո մեծացա: Իմ տարիքը հիմա օրերով է չափվում, արդեն շատ մեծ եմ... Ես քեզ տեղ կհասցնեմ, եղբայր, հավատա, միայն դիմացիր: Մի քիչ էլ որ առաջ գնանք, գուցե հանդիպենք վիրավորներին հավաքող բուժակների մեքենաներին: Հրամանատարն ինձ ասաց. Նանե, կարո՞ղ ես կրակի գծից հանել մեր վիրավոր եղբորը: Հրամանատարը գիտեր, որ կարող եմ, թե չէ չէր ասի... Մի խոսիր, խնդրում եմ, խնայիր ուժդր... Իսկ ես ուժեղ եմ, խիղճս ինձ հետ է... Խղճի ուժը, գիտե՞ս, սահմաններ չունի... (Սորից ծունկի է իշնում վիրավորի մոտ:) Վիրակապդ նորից արյունոտվեց: Տեր Աստված,

կանգնեցրու արյունը... (Մանի-տարական պայուսակից հանում է վիրակապը, փորձում է կանգնեցնել արյունը:) Օգնիր, Տեր

Աստված, տեղ հասնեմ: (Տեսնելով Զինվորի նվազումը՝ գրկում է նրա գլուխը և սեղմում սրտին:) Ապրիր, մի քիչ էլ... Ես քեզ տեղ կհասցնեմ: Որ տեղ հասնենք... (Լալիս է:) Կապրես... Գիտեմ, կապրես... Ճիշտ եմ ասում... Որ ապրեցիր՝ կապրես... Հիմա խնդրում եմ, լսիր ինձ, ապրիր... Անձանոթ եղբայր... Ի՞նչ պատասխան տամ իմ խղճին ու քո ընկերներին:

Աղջկա լացը փոխվել է անմիխթար հեկելոցի: Նա գիտե, որ վիրավոր Զինվորը մահացել է:

Թշնամու դիպուկահարփի գնդակը խցում է աղջկան: Խոր լրության մեջ Նանե աղջկա վերջին, մանկորեն մեղավոր, խոսքերն են հեշում:

ՆԱՆԵ - Ես քեզ թողեցի կես ծանապարհին...

Ետնարենից հայտնվում է Կոհակը, ծունկի է զալիս և հանելով քուրք՝ մեկնում է նրանց մարմինների վրա:

ԿՈՀԱԿ - Ծանր փորձությունից բացձակատ ելած իմ զավակներ, դուք չեք պարտվել: Դուք հաղթանակի ծեր բաժինը թողեցիք ապրողներին ու հեռացաք:

Ձեր ծանապարհը անդեականով լուսերի մեջ, թանկագին զոհեր:

ԴՐՎԱԳ ՅՈԹԵՐՈՌԴ

Քեմի անկյունում ժամանակավոր բուժկետի վերածված կիսաքանդ տնակի սրահում Եսային, Արտակը, Գրիգորը, Արամն են: Հեռվից լսում է ծանր հրետանու կրակոցներ: Տասներկուամյա Արամը նայում է երկնքին: Արտակը՝ նստած հատակին, բռնել է աջ ուսը և փորձում է զսպել ցալի տնքոցը: Գրիգորը վիրակապաված զլխով նստած է նրա մոտ, ծխում է: Եսային, թիկնոցով ծածկված դրան մոտ, հազիվ է զսպում իրեն, որ չմտնի վիրահատարան: Վիրահատարանից դուրս է զալիս բուրժքույր Նունեն:

ՆՈՒՆԵ - Եսայի, նստիր Արտակի մոտ, մի կանգնիր դուանը, մեզ խանգարում ես:

ԵՍԱՅԻ - Ես ծեզ ինչի՞ եմ խանգարում...

ՆՈՒՆԵ - Վախեցած ես, քո վախը թիկնոցից անցնում ու հասնում է իմ ծեռքերին: Ձեռքերս սկսում են դողալ, չեմ կարողանում օգնել բժշկին, հասկացա՞ր:

ԵՍԱՅԻ - Չէ, չեմ հասկանում:

ՆՈՒՆԵ - Ասում եմ՝ դրնից հեռու գնա: (Օգնում է Եսայուն նստել տղաների մոտ:) Ո՞ւմ տափաշշում է օյի մնացել:

Գրիգորը և Եսային իրենց տա-

փաշշերը տալիս եմ նունեին: Աք-
տակը ցնցում է կողքին դրված
տափաշիք:

ԱՐՏԱԿ - Դատարկ է:

ՆՈՒՆԵ - Արձմ, պահանջ ես կանգ-
նել

ԱՐԱՄ - Չէ, աստղերին եմ նայում,
շատ սիրուն են:

ՆՈՒՆԵ - Երանի քո տիրոջը. աստ-
ղերին է նայում: Աստղերը վա-
ղուց չքացել են: Ինչի՞ն ես
նայում...

ԱՐԱՄ - Ես, մեկ է, տեսնում եմ:

ՆՈՒՆԵ - Հա... Տափաշշիդ մեջ օղի
մնացել է:

ԱՐԱՄ - Լիքը: Ինձ չի թույլատր-
վում օղի խմել: Միայն ծայրա-
հեղ դեպքում:

ՆՈՒՆԵ - Ծայրահեղ դեպքը ո՞րն է:

ԱՐԱՄ - Արտակի պես: Վիրավոր-
վել է, ցավին դիմանալու համար
տափաշշում եղածը գլխին քա-
շեց:

ՆՈՒՆԵ - Արտակ, վիրավոր ես...
Ինչո՞ւ ծայն չես հանում:

ԱՐՏԱԿ - Մահացու չէ:

ՆՈՒՆԵ - Տեսնեմ:

ԱՐՏԱԿ - Գնա, Մուշեղով զբաղ-
վեք, իմը՝ հետո:

ՆՈՒՆԵ - Թող տեսնեմ: (Զգոյշ շո-
շափում է Արտակի ուսը:)

Գնդակը մնացել է ոսկորի մեջ:
Մուշեղի վիրահատությունն ա-
վարտենք, բժիշկ Ռուբենը քե-
զանով կզբաղվի: Կդիմանամ:

ԱՐՏԱԿ - Կդիմանամ:

ՆՈՒՆԵ - Դո՞ւ, Գրիգոր....

ԳՐԻԳՈՐ - Կդիմանամ:

ՆՈՒՆԵ - (*հազիվ զսպելով լացը*):

Ես ձեր ցավը տանեմ... (*Եսա-
յուն.*) Դուանը չմոտենաս:

ԵՍԱՅԻ - Նունե, ո՞նց չես հասկա-
նում, սարերով, ձորերով շալա-
կած բերել եմ Մուշեղիս: Իրար
կողքի կովում էինք... Էն անտեր
գնդակն ինչո՞ւ ինձ չկպավ, իրեն
կպավ, ախր, իրար կողքի
էինք...

ՆՈՒՆԵ - (*մեղմ*): Դուանը չմոտե-
նաս, Մուշեղը վիրավոր է, Մու-
շեղը ողջ է: Մեր բժշկի ձեռքերը
մեռելներ կկենդանացնեն: Մու-
շեղը ծանր վիրավոր է, բայց
ողջ է: Բժիշկն ասաց՝ ողջ էլ
մնալու է: Դուանը չմոտենաս:
(Գնում է վիրահատարան:)

ԱՐԱՄ - Տեսնես աստղերի վրա
մարդիկ ապրում են: Տեսնես,
աստղերի վրայի մարդիկ որ
նայում են երկրին, սա էլ է
պսպղում իրենց նման: Որ տես-
նում են՝ պսպղում է, ինչ են
մտածում: Ասում են՝ երանի էն-
տեղ ապրողին... Պատերազմն
ավարտվի, Արցախն ազատագ-
րենք, խաղաղություն լինի, պի-
տի տիեզերագնաց դառնամ:

ԱՐՏԱԿ - (*հազիվ զսպելով ցավի
տնքոցը*): Գնաս տեսնես՝ ինչ
կա-չկա էն կողմերը...

ԱՐԱՄ - Գնամ տեսնեմ... Թե չէ պսպղում են իրենց համար: Ինչ իմանաս, ինչ կա-չկա: Կարող է՝ պսպղոցը կապ չունի իրենց իրական կյանքի հետ: Կարող է՝ դրսից պսպղում են, ներսից խավար են: Պիտի պարզել...

ԱՐՏԱԿ - Պարզողը դու պիտի լինես, չէ:

ԱՐԱՄ - Ես ումից եմ պակաս... (Երեխայի վիրավորվածությամբ:) Կովողներից վատ եմ կովում, ես չի կովմ, իմ կրակոցով էն մեկին շանսատակ չարի... Մեզ գենք չեք տալիս, հեռու եք պահում կովից, իբր` երեխա եք: Մենք ինչ երեխա ենք, մենք վաղուց մեծացել արծել ենք: Ես ոնց հրացան ունեցա, հը... Տեսա մեր դիրքերից ահազին հեռու մի ազերի սատկած-ընկած, սողալով գնացի-գնացի... Չորս կողմից ազերիները կրակում էին, ես սողում էի, չվախեցա, հետ չփախա, գենքն առա ու նոր ետ սողացի: Մեր տղաներն ինձ պահում էին պատասխան կրակոցներով, մինչև հասա մեր դիրքերը: Հիմի էլ էստեղ եմ, որ ծխախոտ ու հաց տանեմ տղերքին, ներքեցից պիտի բերեն, սպասում եմ: Տղերքը երեք օր է՝ ծխելու բան չունեն, էլ չեմ ասում հացի մասին: Նրանք էլ կարող

էին գաղտնի արահետներով իջնել, ոնց որ ես իջա, բայց երդվել են, որ ետ չպետք է օան: Կմնան ու առաջ կզնան, մեզանով կանեն էդ տարածքը... (Հազիվ լացը զսպելով:) Մեր ջոկատի տղերքը ծխելու բան չունեն:

ԱՐՏԱԿ - Ձեզ ինչ եղավ, ինչ ասի, որ էդպես նեղացար:

ԱՐԱՄ - Զհավատացիր, որ պատերազմն ավարտվի, տիեզերագնաց կդառնամ:

ԱՐՏԱԿ - Ախր, ո՞նց ես դառնալու, լսել եմ, որ դպրոցում հազիվ միջակ ես սովորել:

ԱՐԱՄ - Հետո ինչ, ինչ կապ ունի տիեզերագնաց դառնալը իմ սովորելու հետ: Ես միջակ եմ սովորում, էն Հակոբանց Կարենը գերազանցիկ է: Ո՞ւր է, ինչի՞ չի գալիս կովի, հը...

ԱՐՏԱԿ - Դե, լավ, Արամ, գիտես, որ բոլորս քեզ սիրում ենք ու հպարտանում ենք, որ քաջ ես, բայց քաջությունը կապ չունի անխոհեմության հետ: Դու որ գնացիր մեռած ազերիի գենքը բերելու՝ անխոհեմություն էր: Կարող էիր զոհվել, չէ... Հանգստացիր, ուր որ է՝ հաց ու ծխախոտ կրերեն, կտանես տղաներին: Բայց լավ կլինի՝ շվշվացնելով չգնաս, կուզեկուզ գնաս, գաղտնի արահետներով

գնաս, որովհետև չգիտես, թե ազերի դիպուկահարը որտեղ է թաքնված: Քեզ վախեցնելու համար չեմ ասում... Որովհետև անխոհեմ քաջը երբեք չի հասնում իր նպատակին: Չես նեղանում, չէ՞ որ ասում եմ սրանք:

ԱՐԱՄ - (մոայ): Չէ:

ԱՐՏԱԿ - Ապրեն:

ԳՐԻԳՈՐ - Ինձ դուր է գալիս, որ նայում ես աստղերին ու սիրում ես աստղազարդ երկինքը, ուզում ես անպայման էնտեղ հայտնվել: Դու երևի կարդում ես աստղերի մասին պատմություններ...

ԱՐԱՄ - Ժամանակ չեմ ունեցել, պատերազմն ավարտվի՝ կկարդամ:

ԳՐԻԳՈՐ - Իհարկե, կկարդաս: Հիմա կուզե՞ս լսել պատմություն էս տեղի մասին:

ԱՐԱՄ - Էս տեղը ո՞րն է:

ԳՐԻԳՈՐ - Մենք քթիշի իին ամրոցի շրջանում ենք...

ԱՐԱՄ - Հետո՞:

ԳՐԻԳՈՐ - Հիմա կպատմեմ մի պատմություն, որ Եսայի հայրիկին էլ կիետաքրքրի, որովհետև քթիշի իշխան Եսայու և նրա որդի Մուսեի մասին է:

ԱՐԱՄ - Մուսե անունն էլ ինչքան նման է Մուշեղ անունին: Նրանք էլ են միասին կովել: Եսայի իշխանն ու իր որդի Մուսեն:

ԳՐԻԳՈՐ - Կովել են:

ԱՐԱՄ - Եղ Երբ, Երբ են կովել:

ԳՐԻԳՈՐ - 830-840 թվականներին:

ԱՐԱՄ - Եղքան առաջ:

ԳՐԻԳՈՐ - Արաբները լցվել էին Հայաստան և հարկահանության պատրվակի տակ շարունակում էին ասպատակություններն ու թալանը: Երբ դանակը ոսկորին հասավ, հայերը սրընթաց հարձակումներով կոտորում էին արաբ հրոսակազորքերը... Մարամասն չեմ ասում, խոստացիր, որ պատերազմը վերջանա, վերցնում ես հայոց պատմության մասին գրքեր ու կարդում ես, ինչպես պիտի կարդաս աստղերի մասին:

ԱՐԱՄ - Ես կկարդամ, բայց դու մի քիչ պատմի Եսայի իշխանի ու Մուսեի մասին:

ԳՐԻԳՈՐ - Բուղան՝ արաբների գորապետը, հասավ Արցախի Եսայի իշխանի տիրույթները: Եսայի իշխանն ու իր որդի Մուսեն իրենց զինական ուժն ու ժողովրդին հավաքեցին լեռան բարձունքի քթիշ ամրոցում: Բուղան իր հսկա բանակի վրանները խփեց լեռան ստորոտին և հոխորտանքով լեցուն հրաման ուղարկեց իշխաններին, որ անմիջապես գան իր մոտ՝ հնազանդություն հայտնելու և քթիշ ամրոցն արաբական կազորի տրամադրության տակ

դնելու համար: Մուսե իշխանն այսպես պատասխանց. «Թող հայտնի լինի քեզ, որ ինչքան բավականանա իմ զորությունը, քեզ տեսնելու եմ գենքով, աղեղով ու սրով, քաջ տղամարդկանցով ու երիվարներով: Դու կդառնաս թիրախ, իսկ իմ աղեղը խոցոտող, դու՝ ախոյան, իսկ իմ զինվորները՝ հաղթանակող, դու՝ ոսոխ, իսկ իմ զորքը՝ քեզ դատապարտող, քո պատերազմը և մեր հաղթությունը»: Բուղան պաշարեց Քթիշը և մեկ տարի մնաց նրա պատերի տակ: Իշխան Մուսեն քսանութանգամ դուրս գալով իր ամրոցից, ընդամենը 20 զինվորի հետ կարողացավ պատասխանել Բուղայի հարձակումներին և հաղթելով՝ ետ շպրտել: Արաբները վերջին ծակատամարտը սկսեցին զորագների նոր հավելումներով: Նրանց զորքերը փողիարությամբ, թմբուկների դրոդցոներով բարձրանում էին լեռն ի վեր: Մուսե իշխանի փոքրաթիվ ջռկատը դուրս էր եկել ամրոցից և կանգնել նրա փակ դարպաների դիմաց լուտ, սառնասրտորեն, անշարժ: Երբ արաբները հասան բարձունքին, հայերը մեկ մարդու նման հարձակվեցին թշնամու վրա և սկսվեց ահեղ ծակատամարտը: Բուղայի պարտությունն ահավոր էր: Նա արդեն գիտեր,

որ անհնարի է նվաճել Քթիշն ու նրա հերոսական պաշտպաններին և դիմեց իր մշտական նենգ խորամանկությանը: Հրավիրեց անպարտ արցախցի իշխանին բանակցության: Մուսեն պատասխանեց, թե կշարունակի կոհիվն այնքան, քանի դեռ ինքը՝ խալիֆ Մութավաքիլը չի ուղարկի պատգամավորներ՝ հավաստիացնելու, թե իր ժողովուրդը և երկիրը զերծ կմնան գերեվարությունից ու կործանումից: Խալիֆը Մուսե իշխանին տվեց երդմնագիր խոստումը և խաղաղության պայմանագիրը անձամբ կնքելու համար հրավիրեց Բաղդադ: Մուսեն՝ դիվանագետ ու քաջ, անպարտելի ու հպարտ արցախցի իշխանը, որը հաղթել էր Բուղայի անհամար զորքերին, առանց զենքի, առանց ուղեկիցների իջավ իր անառիկ Քթիշ ամրոցից: Բուղան նրան շղթայեց և ուղարկեց խալիֆին՝ դաժան հոշտումով կնքելու համար մահկանացուն: Քաջարի հայրենասերը, իր երկրի ազատությունը անսահման գնահատող մարդը չկոահեց, որ պարտված թշնամուն հաղթողի կամովի հանձնվելը պիտի նրա կատաղությունն ավելի սանձազերծի: (Դադար:)

ԱՐԱՄ - ՀԵՏՈ՞...

ԳՐԻԳՈՐ - Եսայի իշխանը, որն ար-

դեն բավական ծեր էր, տարավ Զթիշի զորականներին արար-ների դեմ և վերջին մարտում զոհվեց: Թշնամին, որ մինչ այդ շարունակ պարտվել էր, անտեր մնացած երկրից ու ժողովրդից սարսափելի վրեժ լուծեց:

ԱՐՏԱԿ - Զթիշի պատմությունը մեր պատմությունը չէ:

ԳՐԻԳՈՐ - Մերն է: Մանրամասն կարդա Հայոց պատմությունը: Դարեր շարունակ կրկնվել է նոյնը. հաղթանակներից հետո խարվել թշնամու շողոմ խոսքերից և անզեն հանձնվել նրա կամքին:

ԱՐՏԱԿ - Զթիշի իշխանների պատմությունը մեր պատմությունը չէ: Մենք կհաղթենք: Հաղթելուց հետո չենք ենթարկվի թելադրանքի, ժամանակի դիվանագիտական նենգ խաղերին...

ԳՐԻԳՈՐ - Ծիշելու համար իմանալ է պետք: Մեր հաղթանակի կշեռքի մի նժարին կյանքն է, մյուսին՝ մահը: Բայց մենք գնում ենք կովի հանուն կյանքի և չենք մտածում մահվան մասին:

ԱՐՏԱԿ - Վախկոտներ չկան կովողների մեջ:

ԳՐԻԳՈՐ - Կան, վախկոտն ավելի վախկոտ է դառնում կովի գնալիս, բայց վախկոտներով չէ, որ հաղթում ենք: Կարծում ես, Մու-

շեղը որ ոտքի կանգնի, չի նետվելու մարտի, կամ երբ հանեցին գնդակը ուսիցդ, չես գնալու նորից կովելու:

ԱՐՏԱԿ - Գիտես, որ գնալու եմ:

ԳՐԻԳՈՐ - Բժիշկ Ռուբենը կկանգնեցի գլխիս արյունը, կփոխի վիրակապը ու ես կհասնեմ իմ դասակին: Բայց խոսքս ուրիշ բանի մասին է... Մեր վաղվա հաղթանակի իրավունքը աշխարհի օտար տերերը պիտի քննարկեն, դնեն ու վերցնեն, թե մեր Հայրենիքը ազերիներից ազատելու իրավունք ունեինք, թե՞ պիտի շարունակեինք գլխիկոր ապրել սուտ բարեկամության լծի տակ: Եվ այդ իմաստուններից ոմանք իրենց հեղինակավոր խոսքը կասեն հայերի մասին, որոնք սխալ են հաղթել, իսկ մեր դեկավար, քաղաքական գործիչ տերերը գուցե և ներքուստ համաձայն չկինելով նրանց կարծիքին և մոռանալով, որ հազարավոր զոհերի գնով է հայրենիքը ձեռք բերել իր ազատությունը, տմբտմբացնեն գլուխները որպես համաձայնության նշան կամ, լավագույն դեպքում, լուսն... Լուսն:

ԱՐԱՄ - Էդպես չի լինի:

ԳՐԻԳՈՐ - Ես եմ ուզում, որ էդպես չինի, բայց պատմությունը

գրանցել է բազում օրինակներ: Կասկածն այստեղից է:

ԱՐԱՄ - Էղպես չի լինի, մենք կհաղթենք, ի ով պիտի մեր դեմ խոսի:

ԳՐԻԳՈՐ - (գրկելով տղայի ուսերը): Հանգստացիր, ով է կասկածում, որ պիտի հաղթենք: Ներող կլինես, գուցե ավելորդ բաներ ասացի, գլուխս ցավում էր, երևի պատճառը դա էր:

ԱՐՏԱԿ - Ավելորդ բաներ չասացիր:

ԳՐԻԳՈՐ - Հաղթելուց հետո արժանապատիվ հաղթությամբ մնալու խնդիրն է կարևորը, խաղաղության մեջ ուժեղ լինել այնքան, որքան մարտերում էինք:

ԱՐԱՄ - Ես պիտի գնամ հասնեմ դիրքերը, տղերքը ծխախոտի են սպասում... Ինչո՞ւ չեն գալիս, իշնեմ ներքն, տեսնեմ՝ ինչ եղան բերողները...

ԱՐՏԱԿ - Դու զինվոր ես, պարտավոր ես ենթարկվել հրամանի: Ասել են՝ այստեղ սպասիր, ուրեմն պիտի այստեղ սպասես:

Դուքս է գալիս բժիշկ Ռուբենը, նստում աթոռակին, ծխում է:

ԱՐԱՄ - Աթոռը խախուտ է, բժիշկ, զգույշ...

ՌՈՒԲԵՆ - Ոչինչ, ինձ կդիմանա:

ԵՍԱՅԻ - Բժիշկ ջան, Ռուբեն ջան, Մուշեղ...

ՌՈՒԲԵՆ - Հանգիստ, Եսայի հայ-

րիկ, վիրահատությունը հաջող անցավ, Մուշեղը հիմա քնած է: Սիրտը կանոնավոր է, ծնշումն իր վիճակի համեմատ՝ համապատասխան է: Ներքնի հոսպիտալից կգան, կտանեն: Հավատա, Մուշեղը պիտի ապաքինվի: Գնա, տես... շատ չմոտենաս: Նունեին ասա՝ ես եմ թողել:

ԵՍԱՅԻԻ ՄՏՆՈՒՄ է Վիրահատարան: Գայխս են Երվանդը և Արփենը: Երվանդը ծանր պարկն իշեցնում է հատակին և փլվում նրա մոտ: Արփենը՝ նույնպես:

ԱՐԱՄ - Ինչո՞ւ ուշացաք, չգիտեք, որ տղերքը դիրքերում երեք օր է՝ ծխելու բան չունեն:

ԱՐՓԵՆ - Դու ով ես, պիճիկ:

ԱՐԱՄ - (վիրավորված): Ես եմ պիճիկը, իո ինձ ես ասում պիճիկ...

ԱՐՓԵՆ - Լավ, մի հերսոտիր: Ճիշտ ես ասում, ուշացանք: Ազգերիները շրջապատումն ավելի են նեղացրել, հազիվ եմ մացառների մեջ արահետ գտել: Ներող կլինես, բալաս...

ԱՐԱՄ - Ես հո բան չեմ ասում... ասում եմ՝ տղերքը երեք օր է...

ԱՐՓԵՆ - Գիտեմ... ախր, կարող էի իսկի տեղ չհասնել, բայց, փառք Աստծո, հասա: Մոտերքում էլ էս լավ տղեն պատահեց, օգնեց: Բժշկական ինստիտուտի երկ-

րորդ կուրսի ուսանող է, կովող է, գալիս էր էստեղ, որ դեղեր հասցնի դիրքերը: Անունը Երվանդ է:

ԵՐՎԱՆԴ - Բժիշկ, արագ տվեք, ինչ որ պետք է, առավոտյան մեր ջոկատը հարձակում պիտի սկսի: Մեզ դեղորայք, վիրակապեր են պետք, բժիշկ...

ՈՈՒԲԵԼ - Ծատ քիչ բան է մնացել: Մտածում եմ՝ Արտակին ու Գրիգորին վիրակապելիս կհերթիքի: Ներքևում մարդիկ քիչ են, մեզ չեն կարող օգնել, բոլոր կողմերից այնտեղ են տանում վիրավորներին: Եթե իջնես ներքը՝ հոսպիտալ ու ծեզ էլ, մեզ էլ բերես ինչ հարկավոր է, կարող ես, Երվանդ...

ԵՐՎԱՆԴ - Կարող եմ, կհասցնեմ:

ՈՈՒԲԵԼ - Ապահով արահետ գիտե՞ս:

ԱՐՓԵԼ - Ես էլ հետը կզնայի, երևանցի տղա է, որտեղից պիտի մեր գաղտնի արահետներն իմանա, բայց պարկը պիտի տղաներին հասցնեմ:

ԱՐԱՄ - Պարկը ես եմ տանելու, էդ պարկի համար եմ դիրքերից իջել:

ԱՐՓԵԼ - Այ բալա, էս ծանր պարկը դու ո՞նց ես տեղ հասցնելու:

ԱՐԱՄ - Կհասցնեմ: Կկապեմ մեջքիս, որ ձեռքերս ազատ լինեն, ազերիի հանդիպելիս կարողա-

նամ ատրծանակի կրակոցով փորը թափել: (*Հպարտ:*) Ես ատրծանակ ունեմ:

ՈՈՒԲԵԼ - Արփեն մայրիկ, վիրահատված զինվոր ունենք, կարող եք պատգարակով գաղտնի արահետով հոսպիտալ հասցնել:

ԱՐՓԵԼ - Ծանր է վիրավորված:

ՈՈՒԲԵԼ - Վիրահատությունը հաջող է անցել, բայց այստեղ անհնար է պահել, հոսպիտալի խնամք է պետք:

ԱՐՓԵԼ - Կտանենք: (*Օգնում է Արամին պարկը կապել մեջքին:*) Ծանր է, բալաս, ծանր է, հաց է, ծխախոտ, մի քիչ շաքար: Տեղ կհասցնեմ...

ԱՐԱՄ - Կհասցնեմ:

ԱՐՓԵԼ - Զգոյշ պիտի գնաս, մեռնեմ արևիդ:

ԱՐԱՄ - Անտառի միջով, անձանապարի տեղերով... գիտեմ ձամփան:

ԱՐՓԵԼ - Գետաշենցի չես:

ԱՐԱՄ - Չէ:

ԱՐՓԵԼ - Անունդ Ավետիք չէ:

ԱՐԱՄ - Անունս Արամ է:

ԱՐՓԵԼ - Համ...

ԱՐԱՄ - Չես հավատում, ծննդականս ցոյց տամ:

ԱՐՓԵԼ - Չէ, պետք չէ...

ԱՐԱՄ - Ավետիքն ո՞վ է, որ խառնում ես ինձ հետ:

ԱՐՓԵԼ - Գետաշենցի Նշխուն ա-

նունով մի պառավ կին կա, թո-
ռանն է փնտրում, տաս տարե-
կան Ավետիքին: Ասի՝ դու
կլինես...

ԱՐԱՄ - (*Վիրավորված*): Ես տաս-
ներկու տարեկան եմ:

ԵՐՎԱՆԴ - Մեր վաշտում մի տղա
կա, անտեր է, բոլորով խնամում
ենք... Ինչքան համոզում ենք,
վաշտից չի հեռանում...

ԱՐՓԵՆ - Անունն ինչ է...

ԵՐՎԱՆԴ - Անունը չի ասում: Ասում
է՝ կովից հետո կիմանաք: Տաս
տարեկան է:

ԱՐՓԵՆ - Հաստատ Ավետիքն է, որ
տեղ հասնես, հարցրու անունը:

ԵՐՎԱՆԴ - Ծատ ենք հարցրել, չի
ասում:

ԱՐՓԵՆ - Դու ասա՝ ես քեզ ձանա-
չում եմ, դու Ավետիք Սամսոնի
Հայրապետյանն ես, Նշուն
նանի թոռը, գետաշենցի: Ասա՝
նանդ քեզ է փնտրում, մեղք է...

ԱՐԱՄ - Ես գնացի, մնաք բարով:
(Գնում է, վերադառնում է:) Մեկ
է, տիեզերագնաց պիտի դառ-
նամ: (Հեռանում է:)

ԱՐՏԱԿ - Ծվշացնելով զգնաս:

ԱՐՓԵՆ - Քոռանամ ես, էս էրեխե-
քը ինչի՞ են խառնվել մեծերի
կովին... Լավ, մենք էլ արդեն
շունչ առանք՝ զգնանք:

Վիրահատարանից դուրս է զա-
լիս Եսային:

ՈՈՒԲԵՆ - (Եսայուն): Երեքով, ա-

ռանց շտապելու կիջնեցնեք Մու-
շեղին: Աշխատեք պատգարակը
չցնցել: (Երվանդին.) Ճանա-
պարհին Մուշեղը որ արթնանա,
կարո՞ղ ես ցավազրկող սրսկել:

ԵՐՎԱՆԴ - Կարող եմ:

ՈՈՒԲԵՆ - Ներս եկեք: (Արտակին
ու Գրիգորին.) Մուշեղին ճանա-
պարհեմ՝ ձեզանով կզբաղվեմ:

ԴՐՎԱԳ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Զինվորները խաչված հրացան-
ներից սարքված պատգարակով
քերում են Չոհվածին: Բեմի
տարրեր կողմերից հայտնվում են
կանայք և ծունկ խոնարհում:

ԿՈՀԱԿ - Գալիս են նրանք: Հոգ-
նած կոհվներից, վշտահար, որ
կորցրել են իրենցից մեկին:
Նրանց մոայլ հայացքներից
ներս, սեղմված շուրթերին վլե-
ժի ծանր երդումի փակ լոռու-
յունն է: Գալիս են նրանք՝
ուսերին դրած իրենցից մեկին:
Վերջին մարտերի բոցերից
խանձված քո որդիները, որ հո-
ղիդի հանձնեն քո սուրբ զոհվա-
ծին և նորից նետվեն կոհվների
մեջ, դաժան մարտերում հաս-
տատեն իրենց ծշմարտությունը:

Զինվորներն դանդաղ հեռանում
են: Զիշ հեռվից նրանց է հետևում
Կոհակը: Կանայք ոտքի են ելել և
լարված լուս են պատերազմի
հեռավոր ճայները:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Հսո՞ւմ եք, ազերին ներին նվիրած ռուսների մի ծանր տանկ էլ պայթեց մեր սակրավորների արկերի վրա:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Շուշիի ազատագրումից հետո թշնամու կատաղությունը հասել է գագաթնակետի, բայց միևնույն է, հաղթությունը երես է թեքել նրանցից:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Մերոնք երբեմն նահանջում են...

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Նահանջում են, որ նորից հարձակվեն: Նահանջում են, որ վիրավորներին, զոհվածներին հանեն կրակի գծից, իրենց վերքերը վիրակապեն ու նորից առաջ գնան:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Մերոնք շատ քիչ են թշնամուց: Ռուսներ, ուրիշ օտարներ, կաշառված վարձկաններ ազերիների հետ գալիս են ոտնատակ տալու, ծզմելու մերոնց դիմադրությունը:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Թշնամին մղվում է դեպի Ստեփանակերտ: Մերոնք նահանջելու տեղ չունեն այլսա:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Հայաստանի սահմաններն էլ մեծ վտանգի մեջ են:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Պիտի դիմանանք:

Հայտնվում է ծանր բև շալակած Արքենք: Կանայք շրջապատում են ճրան: Նստում է մի քարի՝ առանց բեռք շալակից իջեցնելու:

ԱՐՓԵՆ - Շունչ առնեմ, գնամ, հասնեմ մերոնց...

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Ինչ ես տանում, քոյր:

ԱՐՓԵՆ - Հաց, դեղորայք, ծխախոտ, վիրակապ, իմ բեռը միշտ դա է: Բայց մյուսները զինամթերք էլ են տանում:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Մյուսները շատ են:

ԱՐՓԵՆ - Շատ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՆ - Իսկ մենք մեզ համար՝ մեր տուն ու տեղին...

ԱՐՓԵՆ - Դուք էլ ծեր զավակների ու ծերերի դժվար հոգսի տակ:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Ինչո՞ւ եք շալակով տանում կովողի հացն ու զենքը:

ԱՐՓԵՆ - Երբեմն տեղ չեն հասնում սննդամթերքով ու զինամթերքով բեռնված ավտոմեքենաները, թշնամուց գնդակոծվում են: Թե իմանաք՝ ինչքան է եղել, երբ մերոնք տանջվել են քաղցից ու ծարավից: Բայց ոչ ոք չի լցել դիրքերը:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Բայց նահանջում էլ են...

ԱՐՓԵՆ - Երբ վերջանում է զինամթերքը, երբ կրակում են վերջին փամփուշտը, ստիպված նահանջում են, որը նրանց համար մահից էլ վատ է: Մենք ձարը գտել ենք...

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Մենք՝ ովքե՞ր...

ԱՐՓԵՆ - Մենք՝ արցախցի կանայք, տարեց տղամարդիկ, ե-

րեխաներն անգամ: Անունդ ու զինամթերք շալակած արահետներով հասնում ենք նրանց:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Եվ միշտ եք հասնում:

ԱՐՓԵՆ - Երբեմն տեղ չի հասնում մերոնցից մեկը, զոհվածի փոխարեն նորերն են գալիս: Երբ տեղ ենք հասնում, օգնում ենք բուժակներին կրակի գծից հանել վիրավորներին ու շալակած ետ դառնալ նոյն արահետով:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Ծանր է ձեր վիճակը:

ԱՐՓԵՆ - Կովողների վիճակը ծանրից էլ ծանր է... Դե, ես գնացի:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Քիչ էլ հանգստացիր:

ԱՐՓԵՆ - Չէ, շտապ է գնալս:

Արփենը հեռանում է: Խոմքից անջատվում է Երբորդ Կինը:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Մնաք բարով:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Դու ո՞ր ես գնում:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ - Միանալու շալակով բեռ տանողներին:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ - Ես էլ քեզ հետ, քույր: (*Տարեցին.*) Երկու երեխաներիս կնայեմս, մայրիկ:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Խոնք էր, որ ասացիր... Գնացեք, ողջ վերադառնաք:

ԴՐՎԱԳ ԲՆՆԵՐՈՐԴ

Գանձասարի մշուշապատ տեսարանը: Եկեղեցու զանգերի անհանգիստ դրդանջին խառնված ծանր գենքերի դղիրդ: Չորսը՝ քա-

հանա Տեր Հովհաննեսը, նրա կին Գայանեն, կնոջ մայրը՝ Աշխենը և հայրը՝ Գուրգենը զինված հսկում են վաճքի մատուցները: Նրանցից հեռու, մի անկյունում Կոհակն է, հնամենի քուրը սեղմած կրծքին:

ԳՈՒՐԳԵՆ - Առաջաձոր ու Վանք գյուղերի կողմից կովի ձայները շատ են թեժացել:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՍՆԵՍ - Առաջաձորի ու Վանքի ժողովուրդը չի զիշի դիրքերը:

ԱՃԻՆԵՍ - Զինված ազերիների բանակի դեմ ինչ պիտի անեն խեղճ գյուղացիներն իրենց ինքնաշեն հրացաններով:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՍՆԵՍ - Լրանք պաշտպանում են իրենց գյուղերը, Գանձասար վանքը, Ստեփանակերտ տանող ծանապարիը:

ԳՈՒՐԳԵՆ - Գանձասարը միշտ էլ պաշտպանվել է ավերումներից կենաց ու մահու կրիվ տալով, հիմա էլ Գանձասարի շուրջը փոված գյուղերը նոյնն են անում ու մենք էլ...

ԱՃԻՆԵՍ - Չորսիս մասին ես ասում՝ մենք:

ԳՈՒՐԳԵՆ - Դու չէ՞ր ասում՝ կմեռնենք ու չենք տեսնի թշնամու մուտքը Գանձասարի:

ԱՃԻՆԵՍ - Մեր դիակները կոխսկրտելով չի կարող թշնամին մտնել Գանձասար:

ԳՈՒՐԳԵՆ - Ինչո՞ւ ես հիմա կաս-

կածանքով խոսում, երբ հրացանը երեքիս նման ծեռքդ ես առել՝ վստահ, որ թշնամին չի հասնի Գանձասար:

ԱՃԽԵԼ - Ես ասացի՝ կմեռնեմ ու չեմ տեսնի բարբարոսների ներխուժումը վանք: Խոսքը մեր մահից հետո է...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Մենք պիտի մտածենք կյանքի մասին և ոչ՝ մահվան...

ԳԱՅԱՆԵ - Սպասեք, գիտե՞ք ում տեսա հիմա... Խենթանալ կարելի է... Տեսա նրան այնքան կենդանի, իր փառահեղ անձով, խաչը կրծքին ու սուրբ՝ մեջքին... դուրս եկավ մշուշների միջից, խաչակնքեց մեզ ու անհետացավ, կարծես լուծվեց մշուշների մեջ: Բայց ես զգում եմ նրա ներկայությունը: Կարծես հայտնվեց ասելու, որ Աստված մեզ հետ է, մեզ հետ է Գանձասարի քաջության անմեռ Ոգին...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Դու խոսում ես Եսայի Հասան-Ձալայան հայրապետի մասին:

ԳԱՅԱՆԵ - Հովհաննես, հիշում ես, ասում էիր, թե քահանա դարձար նրա անձի ոգևորությունն ունենալով քո սրտում:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Ես ուզում էի դառնալ հոգևորական, բայց ուզում էի նաև զավակներ ունենալ

և ժողովրդիս կենսական հավերժությանն իմ զավակներով ու նրանց զավակներով մասնակից լինել: Ես ընտրեցի հոգևոր դասի քահանայի պաշտոնը: Դու ինձ սիրեցիր՝ քո քահանային, և մենք մեր ազգի հավերժությանը պարզեցինք երեք որդի և մեկ դուստր, նրանք հիմա Վանք գյուղի կովողներն են:

ԳԱՅԱՆԵ - Դու ինչ ես ասում, նրանք Երևանում չեն... Նրանք կովելու համար դեռ շատ փոքր են, մեծը՝ 16, փոքրը՝ 13... Միջնեկ տղաս՝ 15 տարեկան... Իսկ դստրիկս... Նա Երևանում է, չե՞...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Նա էլ է Վանքում, արդեն կարող է առաջին օգնությունը ցույց տալ վիրավորներին:

ԳԱՅԱՆԵ - Իմ աղջիկը... 14 տարեկան... կրակների մեջ... Ինչպես թոյլ տվեցիր...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Ամբողջ Արցախը և Հայաստանի սահմաններն են կրակների մեջ... Որքան պատանիներ մեծերի կողքին... Հավատա, մերոնք իրենց կորովով չեն զիջում իրենց եղբայրներին:

ԱՃԽԵԼ - (Ծունկի իշնելով): Տեր Աստված, պահիր, պահպանիր զավակներին հայոց աշխարհի... Հիսուս Քրիստոս, հավատավոր քո աջը լինի կովող

զավակների վրա... Տիրամայր, օգնական եղիր...

ԳԱՅԱՆԵ - (Ճնկելով մոր մոտ): Բոլորին օգնության փութա ու իմ զավակներին է, Տեր... Ո՞վ սուրբ հայրապետ, որ երևացիր հոգուս աչքերին, քո կրծքի խաչը, քո ձեռքի սուրբ հովանի լինի Հայոց կովող զավակներին...

ԿՈՀԱԿ - (Մեկուսի): Ես այստեղ եմ, ես՝ թանձրախիտ անտառների ու արևային իմ բացատի Կոհակ տիրուիիս: Հրձվում է սիրտս նրանց լսելիս, մեր պաշտամունքները երբեք տարբեր չեն եղել միմյանցից, ընդհանրական մի պաշտամունք, որով դառնում են մտերիմ հին ու նոր աստվածները: Հայոց հայրենիքի անմեռ պաշտամունքը, որը հեռու ժամանակներից հասել է մինչև 20-րդ դար ու դեռ անդին, հավերժության մեջ պիտի շարունակի իր ծանապարհը:

ԱԾԽԵՆ - (որ հեռադիտակով նայում էր ներքև՝ սաստիկ հոլոված): Տեսեք, տեսեք... Հայաստանի համարանիշերով բեռնատարներ հայտնվեցին Վանքի ու Առաջաձորի մատուցների մոտ: Թափքերից ցած են ցատկում հայ զինվորներ ու դատարկում զինամթերք, ինքնաճիգեր, հրանոթներ... Արագ փորում են խրամատներ...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՍՏԵՍ - (վերցնելով հեռադիտակը): Արծիվ-մահապարտների ջոկատն է, որ Զորավարի կանչով հավաքվել և հասնում է այնտեղ, որ ամենից դժվար է: Լրանք հիմա այստեղ են, նրանք կիակեն Կծողատի, Դրմբոնի, Չլդրանի Ճեղքվածքը, կծզմեն Գանձասարն օղակած վիշապի գլուխը: Մտնենք վանք, վառենք կերոններ ու աղոթենք քաջորդիների հաղթանակի համար: Գանձասարը շրջապատող գյուղերն ազատելուց հետո պիտի բարձրանան վանք:

ՉՈՐՍՈՒ ԳԲՈՒՄ ԵՆ ԵԱՑԱՐԵՅ: Դեռ հնչում են եկեղեցու զանգերը և հեռվից արձագանքվող, բռանք վիճորող Նշշումն նամի ողբերգական կանչը.

- Ավետիքիք, բալաս, անունիդ մատադ... ո՞ւր ես, Ավետիք...

ԴՐՎԱԳ ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ

ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԽՈՐԱՆՔ: Այստեղ են Տեր Հռվիաննեաը, Գայանեն, Աշխենը, Գորգենը և Արծիվ-մահապարտները, յուրաքանչյուրի ձեռքիմ՝ վառվող կերոն:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՍՏԵՍ - Արծիվ քաջորդիներ, ձեր այս կոհիվը նույնպես պսակվեց մեծ հաղթանակով: Բրաբիոն պսակ ձեր ծակատներին և օրինություն, և փառք: Լուսադեմից մինչև մայրամուտ

առանց հոգնության դուք խիզախեցիք և հաղթեցիք:

Եկեղեցի են մտնում Զինվորի մայրը՝ նորածնի բարուրը գրկին և Հարսնուկը:

ԶԻՆՎՈՐԻ ՄԱՅՐ - Օրինեա, Տեր հայր:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Աստված օրինե:

ԶԻՆՎՈՐԻ ՄԱՅՐ - Իմ Զինվոր որդուս որդուն սեղմած կրծքիս, անուշ հարսնուկիս հետ սարեր ու ձորեր եմ անցել, որ գանձս բերեմ հանձնեմ Գանձասար ու նրա սուրբ ավագանի մեջ մանուկիս կնունքը լինի:

ՆԵՐԿԱՆԵՐ - Ամեն...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Մայր, մանկան ու հարսնուկի հետ կրակների միջով, մահվան անդաստանների միջով հասել ես Գանձասար իր կնունքի սուրբ ավագանում կնքելու մանուկդ. արդար է գալդ և սիրո, հավատի, հոյսի մեծագանձ, աստվածային կամեցողության խորհուրդ ունի:

ՄԱՀԱՊԱՐՏ ՄԵԿԸ - Տեր հայր, ես էլ կնքված չեմ պարզ մի պատճառով: Խորհրդային իշխանությունը չէր ընդունում ու արգելում էր նման ծեսերն ու խորհուրդները: Խնդրում եմ, ինձ էլ կնքիր Գանձասարի սուրբ կամարների ներքո, որ եթե նոր մարտերում զոհվեմ՝

մյուռոնված հայտնվեմ Աստծո դատաստանի դեմ:

ՄԱՀԱՊԱՐՏ ՄՅՈՒՏԸ - Տեր հայր, ես էլ կնքված չեմ:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Մանուկից հետո կկնքվեն նաև չկնքված մեծերդ: Բայց պետք չէ մտածել զոհվելու մասին: Աղոթենք մշտապես վերին մեր դատավորին, որ ողջ վերադառնանք դաժան մարտերից: Միաձայն աղոթքից հետո սկսենք ձեր մկրտությունը:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Մյուտները ծունկ են խոնարհում:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Ընկայ, մարդասեր Տեր, զընծայեալս քեզ զերեխայս զայս, եւ սրբեա եւ զխորհուրդս սօրա յամենայն ներգործութեանց հակառակորդին: Եւ արժանի արած զսա ի ծեռն սուրբ աւագանին լուանալ զինութիւն մեղաց մերոց, եւ նորոգիլ լուսով շնորհաց քոց... Լցն զսա երկնային շնորհօքդ եւ զուարձացն ամենաբարի կոչմամբ քրիստոնեայ անուանելով, եւ արժանի արած զսու մկրտութեան վերստին ծննդեան սուրբ Ավագանին...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՃԱՅՆՔ Դանդաղ մարտս է և նույն դանդաղությամբ տեսարանն ընկդմվում է խավարի մեջ:

Տեսարանը լուսավորվում է:
Հայտնվում են Արծիվ-մահա-
պարտները և Տեր Հռիփաննեաը,
որ հանել է փարաջան և զինվո-
րական զգեստով է, ինքնաձիգը
ուսից կախ: Հեռվում Գայանեն է:

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Ես միանում եմ
մահապարտներին:

ԳԱՅԱՆԵ - (հեռվից): Բայց դու քա-
 հանա ես, հոգևորական...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Ես էլ պարտք
 ունեմ տալու Արցախին ու Գան-
 ձասարին:

ԳԱՅԱՆԵ - (համառ): Բայց դու քա-
 հանա ես, հոգևորական...

ՏԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ - Եսայի Հասան-
Զալալյան հայրապետն ինձ
սրբազն օրինակ... Քրիստոսի
 Երոսաղեմի տաճարն աղտո-
 տողներին մտրակով դուրս վա-
 նելը ինձ խրատ... Զանգի
 հայրենիքն այն տաճարն է, որն
 Աստծո կամեցողությամբ ըն-
 ծայվել է մեզ արարչագործութ-
 յան ամենասկզբից: Ես էլ
 մյուսների հետ կոչված եմ մաք-
 րել Հայրենիք-Տաճարիս հորը
 պղտորողներից: Թե կոիվնե-
 րում չկնքեմ իմ մահկանացուն՝
 նորից կիագնեմ իմ փարաջան
 և Գանձասարի կնունքի սուրբ
 ավազանում կմկրտեմ նորից
 նորածիններին:

ԴՐԱՎԱԳ ՏԱՄՆՄԵԿԵՐՈՐԴ

Լոել են պատերազմի ահարկու
 ձայները:

Քեմի ետնամասում լեռան ուրվա-
 գիծն է: Կոհակը երկու ձեռքով
 զլիսից վեր պարզած թուրք դան-
 դաղ իջեցնում է և համբուրտմ:

ԿՈՀԱԿ - Էլ քեզ երբեք չեմ թաղի
 հողի ընդերքում, քեզ կկախեմ
 իմ բացատի ամենաբարձր սո-
 սի ծառի գագաթին, որ դու
 մշտապես շողշողաս արևի
 հանգույն և քո փայլը երբեք
 չխամրի իմ որդիների ազնիվ
 սրտերում: Ավարտվեց այս պա-
 տերազմը նրանց հաղթությամբ:
 Բայց օտարի նեխածին հոգին
 ազատ-անկաշկանդ դեռ թևա-
 ծում է Հայոց հայրենիքի մեծ
 մասի վրա: Սակայն վկա
 մշտնջենապես ապրող իմ հոգու
 թելադրանքը, թե դեռ պիտի
 գան իմ մյուս որդիները, որ Հա-
 յոց աշխարհը դարձնեն մի ընդ-
 հանրական հայրենիք ազատ:
 Փառք իմ քաջերին և մշտապես
 հիշատակի ու պաշտումի ան-
 լուելի շարականներ նրանց ան-
 մահ հոգիներին: Խսկ ողջերը
 հիմա իմ գաղտնի ներկայութ-
 յան կարիքը չունեն: Գնամ հաս-
 նեմ իմ թանձրախիտ անտառի
 մաքուր բացատին ու 20-րդ
 դարի վերջին այս կոիվը հանձ-
 նեմ հազարամյակների իմ հի-

շողության մատյանին: Բայց, ոչ: Չսպասեմ քաջերիս, որ հաղթանակած իջնում են լեռներից...

Երկու ծանր հրացան շալակած մտնում է արդեն 12 տարեկան դարձած Ավետիքը: Անցնելով Կոհակի մոտով, առանց նրան նկատելու, առաջ է մղվում ծանրությամբ քայլերը գցելով:

ԱՎԵՏԻՔ - Լեռն առանք: Տղերքը հիմա զրիվածներին ու վիրավորներին են բերում: Լեռն առանք առանց Վարդանի ու մյուս տղերքի... (Անզոր հեկեկում է:) Զէ, նրանք չեն զրիվել, նրանք քնել են Ամուր լեռան լանջերին... Տատ, լեռն առանք առանց նրանց, բայց նրանք չինեին, դժվար թե հաղթանակ լիներ: Տատ, ես գիտեմ, որ ինձ փնտրել ես, ես կարող էի էնպես անել, որ որ ինձ գտնեիր, բայց ես պիտի իմ բաժին կոիվը կովեի, տատ: Իմ բաժին կոիվը, որ դառնայի Վարդանի նման տղամարդ... Բայց ես ինչ տղամարդ եմ, իսկական տղերքը լաց չեն լինում... Հրացանի վրա Վարդանի արյունն է՝ ո՞նց լաց չինեմ, Վարդանն իմ մեծ ախ-

պերն էր, ինձ ո՞նց էր պահում իր թևի տակ: Վարդանը քնել է Ամուր լեռան գագաթին, Վարդանը չի զրիվել, Վարդանը զրիվողը չէր, Վարդանը քնել է, տատ: Որ ընկավ՝ նրան շալակս առած սողալով հանեցի կրակի գծից... Հետո հաղթեցինք: Տղերքը հիմա բերում են Վարդանին ու մյուսներին... Մեր դորոշ ծածանվում է լեռան կատարին: Արցախն արդեն ազատ է, տատ, մնաց Գետաշենն ու Ծահումյանը, մնաց իմ տունը, իմ հոր ու մոր, իմ պապի, իմ ախատեների գերեզմանը: Գնամ ազատեմ ու գամ քեզ գտնեմ, տատ: Ավետիք թոռանդ խոսքին հավատա...

Լեռան բարձունքից իջնում են Զինվորները: Նրանց ընդառաջ են գնում Կանայք: Կանանց խմբի հետ է Նշխուն նանք: Նա տեսնում է հեռացող Ավետիքին:

ՆՇԽՈՒՆ ՆԱՆ - ԱՎԵՏԻՔ, բալան...

ԱՎԵՏԻՔ - (շրջվելով դեպի տատը): Համբերիր, տատ, Գետաշենն ազատեմ՝ ես քեզ կգտնեմ: (Գնում է Զինվորների հետ:)

Գրվել է 1999 թվականին

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

ՍամՎել ԽԱԼԱԹՅԱՆ

Ասկեղծ ասած, լիարդոք ծի-
ծաղող մարդկանց կարուել
եմ... Նստում ես դահլիճի
օթյակում, հետևում ես ներ-
կայացմանը, և դու՝ պիեսի
հեղինակդ, գիտես, որ հի-
մա, այդ վայրկյանին, դերակատարի խոսքի կամ նրա շարժ-
ման հետ դահլիճն ալեկոծվելու է, անզուսպ ծիծաղ է
պայթելու: Նման պահերի ես հանդիսատեսին եմ նայում
ու, ինչ մեղրս բարցնեմ, հոգեկան մեծ բավարարվածություն
եմ ապրում: Վաղուց չի եղել այդպիսի բան: Մարդիկ մտա-
մոլոր են, նյարդային, տիտոր: Էղ մթնոլորտում օդը չի բա-
վարարում, թթվածին չկա, օդում վիրուսները շատ են,
ընչափաղության, հափոելու վիրուսը: Բայց մենք մարդկա-
յին էն ազգ-տեսակն ենք, որ անգամ այն ժամանակ, երբ
որուսում են թնդանորթները, մուսաները չեն լուս:
Ես կարուել եմ ծիծաղող մարդկանց ու որոշեցի նրանց
տալ այդ ծիծաղը, գոնե ժամ-ժամուկեսով նրանց դուրս
բերել առօրյա հոգսերից:
Պարզապես՝ ծիծաղ մեր «անսեղ» էության վրա:

ԾՆՈՒՅՆԻ ԸՆՐԻՎԱՎՈՐ ԼԱՄ happy million

(Կապակերգություն՝ երկու գործողությամբ)

Գործող անձինք

ԳՈԳԻ

ԶԱՐԱ - Գոգիի կինը

ՎԻԿԱ - Գոգիի սիրուեհին

ԱՐՄՈ - Գոգիի ընկերը

ԻՌԱ - Արմոյի մորաքրոջ աղջիկը

ՍԱՀԱԿ - հարևան

ՅՈՒՂԱՔԵՐ - հարևանուին

ԺԻՐԻԿ - հաղթանդամ տղամարդ

ԶԱՐՉԱՆԴ - փոքրամարմին տղամարդ

ԺՈՐԺԻԿ - ժիրիկի երիտասարդ ուղեկիցը

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

Միայնակ ապրող տղամարդու սենյակ: Բազմոցի ու բազկաթոռների վրա անփույթ շպրտված են տանտիրոց՝ Գոգիի շալվարը, վերնաշապիկը, նաև՝ կանացի շրջազգեստ ու ներքնաշորերը: Սեղանիկի վրա՝ կիսով չափ լցրած կրնյակի երկու բաժակ: Պայմանականորեն՝ աշակողմում են գտնվում բնակարանի նախամուտքի, լոգարանի և խոհանոցի, ձախակողմում՝ պատշգամբի և նենջարանի դռները:

Լոգարանից՝ խալաթով, արթիչով մազերը չորացնելով, մյուս ձեռքով՝ քջայինի վրա համար հավաքելով, բարձր տրամադրությամբ մտնում է Գոգին:

ԳՈԳԻ - (Երգելով): Պուր այս հունը
պուր այս հունը, պուր այս հունը...

ՎԻԿԱ - (ննջարանից): Կյանք,
սպասում եմ...

ԳՈԳԻ - Գալիս եմ... (Հեռախոսով՝

գաղտնախոս:) Արմո՞... ես եմ՝
Գոգին: Լսիր, խնդրում եմ մորաքրոջ աղջկան՝ իռային հաղորդիր, որ այսօրվա մեր հանդիպումը տեղի չի ունենա...

Ոչ թե իմ ու քո հանդիպումը, այլ ի՞մ ու նրա՝ հանդիպումը: Մոռացել ես, երեկ միասին էինք, որ պայմանավորվեցինք... Ես չեմ կարող նրան զանգել, որովհետև տանը մենակ չեմ... Մի բան մոգոնիր, ասա, որ հանկարծակի գյուղ եմ մեկնել: Լավ, լավ, երկար չեմ կարող բացատրել, իմ նոր գայլուիհին ննջարանում իրեն կտրատում է... (Դուք զանգ:) Կապի վերջը, դուռը զանգում են: (Ծուապում է նախամուտք:)

ՎԻԿԱ - (ննջարանից): Ցլի՛կս, սպասում եմ...

Գոզիից առաջ լմկած մտնում է Յուղաբերք, նախկին գավառաբնակ, ով մշտապես ծամոն է ծամում ու սովորություն ունի ափերով, պարքերաբար, վեր հրել պարարտ կուրծքը:

ԳՈԳԻ - (առաջն ընկնելով՝ փորձում է ճանապարհը փակել): Մի րոպե, մի րոպե... Հեզ հարմար ժամի չես եկել, հասկանո՞ւմ ես...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (չլսելու է տալիս): Վա՞յ, էլի մենակ ե՞ս, քոռանա՞մ, բա քեզ պես տղամարդը մի տաք ճաշի էլ չի արժանի՞...

ԳՈԳԻ - Յուղաբեր, կներես, բայց տեսնում ես՝ բաղնիքից նոր եմ դուրս եկել ու...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բա չեմ տեսնո՞ւմ,

բաղնիքդ անո՞շ:

ԳՈԳԻ - Հիմա պետք է հագնվեմ ու շտապեմ...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (հիասթավիված): Հագնվե՞ս...

ԳՈԳԻ - Հա: Էս տեսքով հո փողոց դուրս չե՞մ գա:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բայց քեզ ո՞վ ասում, որ դուրս գա՞ս:

ԳՈԳԻ - (համբերության ծիգով): Յուղաբեր, ես քեզ խնդրում եմ...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Լավ, լավ: Ուղղակի քեզ բան ունեի ասելո՞ւ:

ԳՈԳԻ - Ասա, միայն թե՝ կարծ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Դու ինձ բան չունե՞ս ասելո՞ւ...

ԳՈԳԻ - (դեպի ննջարան հայացք գցելով): Չէ: Ի՞նչ պիտի ասեմ: Դու քո ասելիքն ասա:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Վայ... Դե ասի, էլի...

ԳՈԳԻ - Ե՞րբ ասիր, որ չլսեցի:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բա չասի՞, դու ինձ բան չունե՞ս ասելո՞ւ...

ԳՈԳԻ - (բարկացելու): Ես քեզ ոչինչ չունեմ ասելու:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բա երեկ էն ինչե՞ր էիր ասո՞ւմ, թե՝ մենակ ես մնացել, ամուսնանալ ես ուզո՞ւմ, քեզ վատ ես զգո՞ւմ, ինձ հավանում ե՞ս, թե՝ ըսե՞նց-ընե՞նց...

ԳՈԳԻ - (դեպի ննջարան հայացք գցելով): Յուղաբեր... Յուղաբեր շան, երեկ... կներես... մի խոսքով, երեկ քեֆս լավ էր: Հիմա գնա, խնդրում եմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (*ուղղվելով դեպի ելք*): Ես դրության մեջ մտնող եմ: Թե քեզ վատ զգաս, ասա՞:

ԳՈԳԻ - (*կիա՞ ուղեկցելով*): Կասեմ, կասեմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բան պետք լինի, ասա՞:

ԳՈԳԻ - Կասեմ, կասեմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Որ քեֆդ լավ ըլնի, ասա՞:

ԳՈԳԻ - Կասեմ, կասեմ: (*Ծտայ ետ գալով՝ հեռախոսահամար է հավաքում:*) Ալո, Արմո, զանգեցի՞ր Իռային...

ՎԻԿԱ - (*ննջարանից*): Փոյիկս, սպասում եմ...

ԳՈԳԻ - (*Վիկային*): Գալիս ե՞մ... (*Հեռախոսով*): Եկողը Յուղաբերն էր... Ինձ յուղ պետք չի, Յուղաբերն իմ հարևանուիին է, իսկ դու Իռային զանգիր:

ՎԻԿԱ - Վագրիկս, ի՞նչ եղա՞ր...

ԳՈԳԻ - Եղնիկս, սպասիր քո վագրիկի՞ն... (*Հեռախոսով*): Քեզ չեմ ասում... Արմո ջան, ախաղոր պես, անպայման շտապ հաղորդիր, որ հանկարծ չհայտնվի այստեղ...

ՎԻԿԱ - Արջուկս, կարոտում ե՞մ...

ԳՈԳԻ - Ընձուղտս... (*Հեռախոսով*): Ի՞նչ գազանանց, փաղաքոյշ անուններ եմ ասում: Ընձուղտը ննջարանում է... այո, նույն գայլուիին է... Եղնիկն էլ է ինքը... (*Երկար, առանց ընդմիջումների*

հնչում է դրան զանգը:) Այ քեզ անասոն... (*Հեռախոսով*): Քեզ չեմ ասում, ինչ-որ մեկը դրան զանգին է կպել ու չի պոկվում: (*Լախամուտք գնալով*:) Ի՞նչ կաշիականալու, ընձուղտը ննջարանում է, իսկ անասունը միջանցքում զանգի կոճակն է սեղմում... Ես սենյակում եմ: (*Գնում և անմիջապես, այլայլված վերադառնում է:* Արագախոս:) Այ քեզ իրեշ... իրեշ... (*Հեռախոսով*): Սպանեցիր, էլի՞... քեզ իետ չեմ, իրեշը կինս է, որ զանգի կոճակից չի պոկվում: (*Սրիշը մի կողմ շպրտելով ետ ու առաջ է քայլում, չնկատելով ներս մտած, սավանով փաթաթված, հովհարը դեմքի մոտ տարութերող Վիկային, շարունակում է հեռախոսազրույցը:*) Ի՞նչ Յուղաբեր... Տեր Աստված, զգիտեի, որ այդքան անհասկացող ես... Ոչ թե տեր Աստվածն է անհասկացող, այլ դու՝ Արմո Վեքիլյանդ: (*Լարդային:*) Բացատրում եմ՝ անասունը կինս էր, քանի դեռ զգիտեի, որ կինս է, իրեշը կինս է, քանի որ արդեն գիտեմ, որ կինս է, ընձուղտը ննջարանում է, Յուղաբերն իր տանն է, ես հյուրասենյակում եմ... *Հասկացա՞ր:*

ՎԻԿԱ - (Վախեցած): Ննջարանում ընձո՞ւղտ կա:

ԳՈԳԻ - (Նկատելով Վիկային): Արդեն չէ... (*Հեռախոսով*) ի՞նչ բազմակնություն, վեց օր է, ինչ ամուրի եմ: Մենք վերջնականորեն բաժանված ենք, բայց նա սարսափելի խանդոտ է ու անընդհատ հետևում է ինձ:

ՎԻԿԱ - (Վախեցած ընկրկում է՝ ձեռքից գցելով հովհարը): Տե՛ր Աստված... նա ինձ կսպանի...

ԳՈԳԻ - (Վիկային): Նա քեզ երկրորդ հերթին կսպանի, իսկ ինձ կգլխատի քո աչքի առաջ:

ՎԻԿԱ - Ես զգվում եմ անգուխ տղամարդկանցից...

ԳՈԳԻ - Նա ոչ թե քեզ կսպանի, այլ... (*Վիկային.*) անոնդ ի՞նչ էր...

ՎԻԿԱ - Չեմ ասի:

ԳՈԳԻ - (հեռախոսով): Մի խոսքով, նա կսպանի ընձուղտին... չէ, նա մոլագար չէ, ուղղակի խանդոտ է: Նրան թաքցնել է պետք... խոսքը ընձուղտի մասին է՝ գայլուհու... թաքցնել է պետք... ի՞նչ խմբակային սեքս, ես նրա փաղաքոյշ անուններ եմ տալիս, որ քեզ համար հասկանալի լինի... իսկական անուն ունի, բայց չի ասում...

ՎԻԿԱ - (լացակումած): Տուն եմ ու գում գնալ:

ԳՈԳԻ - Լոի՛ր խնդրում եմ, լոի՛ր... (*Հեռախոսով*) Արմո... ալո... ա-

լո, Արմո, ի՞նչ եղար, ձայն հանի... Ես գայլուհուն ասի՝ լոիր, ոչ թե քեզ: Չի ոռնում, զռում է, այսինքն՝ լաց է լինում: Արմո, օգնիր, ես վառվում եմ... ի՞նչ... ի՞նչ հրդեհ... ոչ մի հրդեհ էլ չկա, ոչ թե ֆիզիկապես, բարոյապես եմ վառվում: Ինձ օգնել է պետք... նրանցից մեկն ու մեկին պետք է այստեղից տանել, քանի դեռ չեն հանդիպել... Ոչ թե ընձուղտին կամ գայլուհուն տանել, այլ՝ կնոջս կամ գայլուհուն, այլապես նա կիոշուտի ինձ... Ոչ թե գայլուհին ինձ կիոշուտի, այլ կի՞նս, կինս կիոշուտի երկուսիս էլ... Եղբայր, քեզ ինչո՞ւ պիտի հիշուտի, նա քեզ չի էլ ծանաչում: Երկուսիս, այսինքն՝ ինձ ու գայլուհուն կիոշուտի, ոչ թե ինձ ու քեզ... Գրողը տանի, գայլին ու ընձուղտին հանգիստ թող ու շտապ արի... Տաքսի եմ պատվիրել, ծանրոցներս շատ են ու վարորդը բարձրանում է տուն՝ ինձ օգնելու համար, հասկացա՞ր... (*Չանգի հետ լսվում են ոտքի հարվածներ:*) Տե՛ր Աստված, նա արդեն ոտքերով է խփում դունը... (*Հեռախոսով*) Ոչ թե տաքսիստն է խփում, այլ կինս: Տաքսու վարորդը դու ես ու գալիս ես մեր տուն: Գիտեմ, որ ինժեններ ես, բայց որպես տաքսու վարորդ արի: Արմո, ու-

շաղիր լսիր ինձ, ես ոչ մի տեղ չեմ մեկնում, դու նրանցից մեկնումեկին պետք է այստեղից տանես՝ ինձ փրկելու համար... Գրողը տանի, կարևոր չէ, թե ում կտանես, մտիր ներս ու առաջին հանդիպած կնոջը առևանգիր այստեղից... Հասկացա՞ր, արագացրո՛: (*Բբջջայինը դնում սեղանիկին, փորձում է խաղաղվել: Ըեծկլտացող Վիկային:*) Վերջ տուր լացիդ: (*Վախեցած դուն կողմը նայելով:*) Մի վախեցիր, չեմ թողնի, որ քեզ նեղացնի: (*Մոտենում, շոյում է աղջկա մազերը:*) Անունդ ի՞նչ է:

ՎԻԿԱ - Վիկա:

ԳՈԳԻ - Վիկա, ուշադիր լսիր, ինչ եմ ասում: Ննջարանը ընդհանուր դուռ ունի պատշգամբի հետ, պատշգամբն էլ՝ խոհանոցի հետ, խոհանոցն էլ՝ միջանցքով, այս սենյակի հետ, հասկացա՞ր: (*Աղջկը գլխով է անում:*) Եթե կինս մտնի ննջարան, դու անմիջա պես անցիր պատշգամբ, եթե գա պատշգամբ՝ թաքնվիր խոհանոցում, իսկ եթե խոհանոց գա՝ այս սենյակը մտիր, հասկացա՞ր... (*Աղջկը գլխով է անում:*) Սենյակ ներով աննկատ կֆոռաս:

ՎԻԿԱ - Իսկ ինչքա՞ն եմ ֆոռալու:

ԳՈԳԻ - Եթե չնկատի՝ կարծում եմ, մեկ անգամ:

ՎԻԿԱ - Իսկ եթե նկատի՞:

ԳՈԳԻ - Իսկ եթե նկատի, կֆոռաս այնքան, մինչև որ կրոնի քեզ:

ՎԻԿԱ - Կսպանի՞:

ԳՈԳԻ - Քեզ՝ չգիտեմ: Ինձ՝ հաստատ կսպանի:

ՎԻԿԱ - Վախենում եմ:

ԳՈԳԻ - Էլ ոչ մի խոսք: Արագ, մտիր ննջարան: (*Լրան հրում է ննջարան:*)

Դուն զանգի ու հարվածների հետ լսվում է Զարայի ճայնը. «Դուռը բաց, վախկո՞տ, դավաճա՞ն, սրիկա՞... դուռը բաց»:

ԳՈԳԻ - Գալիս եմ, գալի՞ս... (*Ընթացքից ծանկում է սրբիչը, նկատելով Վիկայի շրջազգեստը, վերցնում, բարձրացնում է բազմոցի նստատեղն ու սրբիչն է խցկում ներս, իսկ շրջազգեստով փաթաթելով գլուխը՝ դարձյալ մղվում է դուռը բացելու, սակայն, կեսձամփից նկատում է Վիկայի զուգագուլպաները, կրծկալն ու դրանք էլ է տանում բազմոցում թաքցնելու և հայտնաբերում է սրբիչը:)* Գրողը տանի... (*Դեպի դուռը:*) Գալի՞ս եմ... (*Վիկայի զգեստները թաքցնելով բազմոցում, սրբիչով գլուխը փաթաթելով շտապում է նախամուտք, նկատելով հատակին ընկած հովհարը՝ ծալում, խցկում է վարտիքի գոտկատեղում:*) Գալի՞ս եմ...

ԶԱՐԱ - (մտնելով՝ ստուգողական չորս կողմն է նայում): Ինչո՞ւ չես դուռը բացում, ո՞վ կա տանը... Խոստովանիր, քանի դեռ ինքս չեմ պատռել դիմակդ:

ԳՈԳԻ - (կովարար): Նախ՝ մի գոռոա, ամուսինդ չեմ, որ քեզ հաշվետու լինեմ: Երկրորդ՝ լոգարանում էի, երրորդ՝ տաքսի եմ պատվիրել ու կարծեցի՝ վարորդն է զանգում: Իմանայի՝ դու ես, դուռը չէի ել բացի ու չէիր էլ իմանա՝ տա՞նն եմ, թե՞ չէ: (Ծինծու ինքնավստահությամբ նստում է բազմոցին, ոտքը ոտքի վրա է զցում:)

ԶԱՐԱ - Չէի՝ իմանա... (Պայուսակից սարք է հանում:) Այ, սա սում է տեղդ:

ԳՈԳԻ - Էդ ի՞նչ է...

ԶԱՐԱ - Ուսկեխոյզ սարք: Ճապոնական:

ԳՈԳԻ - Ուսկի՝ թողիր, որ... բոլորը հավաքեցիր տարար:

ԶԱՐԱ - Բացի մեկ կտորից:

ԳՈԳԻ - Ոչ մի կտոր էլ չի մնացել:

ԶԱՐԱ - Մնացել է, Գոգի տղա, քերանդ որ լավ բացես ու կանգնես հայելու առաջ, կտեսնես, որ ատամներիցդ երկուսը ոսկի է: Մոռացե՞լ ես, որ իմ չերվոնի մատանին տարար՝ ծամիչներդ սարքեցիր: Այնպես որ, յոթը շերտ գետնի տակն էլ անցնես՝ կրացահայտեմ քե՛զ էլ, սիրուհո՞ւն էլ:

ԳՈԳԻ - Տո, քեզ ի՞նչ... Մենք ամուսնալուծվել ենք, քեզ հաշվետու չեմ, թե ում հետ եմ հանդիպում:

ԶԱՐԱ - Հաշվետու չե՞ս: Փաստաթղթով դեռ ամուսնալուծված չենք:

ԳՈԳԻ - Թքա՛ծ փաստաթղթի վրա: Էդ թղթի կտորը ոչ մի կապ չունի:

ԶԱՐԱ - Ունի, թե չունի, բայց քանի դեռ էդ թղթի կտորը կա, ես թոյլ չեմ տա, որ քո պիղծ վարքով սև բիծ գցես իմ անաղարտ, ազնիվ, կրիստովնի հեղինակության վրա: Այ, իիմա կրօնացնեմ սիրուհուդ, քեզ աշխարհքով մեկ խայտառակ կանեմ ու կտեսնենք՝ էդ թղթի կտորը կապ ունի՞, թե՞ ոչ:

ԳՈԳԻ - (ծաղրով): Հա՛, քեզ թվում է, իմ սիրուհիների ատամներն ու եղունգները ոսկուց են ու դու քո էդ տժվժիկով կհայտնաբերենս նրանց:

ԶԱՐԱ - Ես սիրուհիներ հայտնաբերող սարք էլ ունեմ: (Փնտրում է պայուսակում:)

ԳՈԳԻ - (հեգնական): Ճապոնական:

ԶԱՐԱ - Ամերիկյա՞ն: (Պայուսակից ատրճանակ է հանում:) «Կո՛լտ», յոթ կրականի, 45 միլիմետր տրամաչափի փամփուշտով, գնդակի արագությունը 260

մետր՝ մեկ վայրկյանում: (*Զենքը լիցքավորելով:*) Այնպես որ, սիրուհու ասա, եթե չի ուզում հանուն քո սիրո նահատակվել, թող փախչի գոնե 261 մետր/ վայրկյան արագությամբ, թե չէ գնդակի փայ կդառնա:

ԳՈԳԻ - Դու խելագարվել ես...

ԶԱՐԱ - Ընդհակառակը, խելքի եմ եկել: (*Մի ձեռքում՝ ատրճանակ, մյուսում՝ բջջային հեռախոս պարզած:*) Առաջ անցիր:

ԳՈԳԻ - Չհասկացա...

ԶԱՐԱ - Կհասկանաս, երբ քո և սիրուհու կիսամերկ նկարները ֆեյսբուքում ու յութուբում կհայտնաբերես: Առաջ:

ԳՈԳԻ - (ակամա ձեռքերը վեր է բարձրացնում): Դու իրավունք չունե՞ս...

ԶԱՐԱ - Մտի՞ր ննջարան:

ԳՈԳԻ - (առաջ ընկնելով՝ բարձր, որպեսզի Վիկան լսի): Մենք գնում ենք ննջարան... Դու իրավունք չունե՞ս... Մենք ննջարան ենք մտնում... նա ինձ ստիպում է ննջարան մտնել...

ԶԱՐԱ - (կասկածով): Եղ ինչո՞ւ ես գոռում:

ԳՈԳԻ - Ոպեսզի քո յութուբներում ու ֆեյսբուքներում արձանագրվի, որ ինձ ստիպել ես քեզ իետ ննջարան մտնել:

ԶԱՐԱ - Ծա՛տ կերազեիր, որ ինձ իետ նորից ննջարան մտնեիր:

Մտիր ննջարան, ննջարանից՝ պատշգամբ, պատշգամբից՝ խոհանոց, խոհանոցից՝ այստեղ ու էլի՝ ննջարան... արա՞գ:

Գոգին ենթարկվում է: Առժամանակ հյուրասենյակում ոչ ոք չկա, լսվում է միայն Գոգիի գոռզոռցը՝ «Խակ հիմա մտնում ենք պատշգամբ... թեքվում ենք խոհանոց...»: Հայտնվում է ասկանով փարաքված, սարսափահար վիկան ու վազքով անցնում է ննջարան:

ԳՈԳԻ - (ձեռքերը վեր պարզած ներս մտնելով): Հյուրասենյակ մտանք... Մտանք հյուրասենյակ...

ԶԱՐԱ - (ատրճանակը պարզած՝ նրան հետևելով): Ի՞նչ ես ծայնդ գլուխդ գցել, չեմ հասկանում:

ԳՈԳԻ - Լավ եմ անում, թող հարևանները լսեն, որ տանջում ես ինձ: Թող լսեն, և իմացած լինես, որ կգան դատարան ու վկայություն կտան:

ԶԱՐԱ - Այ-վա՛յ քո հալին, տանը մնացած Յուղարեն է վկայություն տալու: (*Լսում, զենքն ու հեռախոսը պայուսակի մեջ է դնում:*) Ձեռքերդ իշեցրու:

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ...

ԶԱՐԱ - Ձեռքերդ իշեցրու:

ԳՈԳԻ - (հայացքը բարձրացնում է ձեռքերին): Սադի՛ստ, այսքան ժամանակ ձեռքերս բարձրացրա՞ծ են եղել... Չեմ իշեցնելու

մինչև տաքսու վարորդը չգա ու չտեսնի արածդ: Իմացած լինես, որ դատարանում նա էլ կվկայի տեսածի մասին: Սրա՞ն տես, ամուսնուն ռազմագերի է վերցնում:

ԶԱՐԱ - Նախկին ամուսնուն:

ԳՈԳԻ - Առավել ևս: Դու ոչ մի բարոյական, ֆիզիկական, իրավական, հասարակական ու քաղաքական իրավունք չունես...

ԶԱՐԱ - Վերջ տուր: Ավելի լավ է ասա, թե որտեղ է քո գանձը: Ծիշիր, որ անկեղծ խոստովանությունը մեղմացնում է պատիժը:

ԳՈԳԻ - Տո, քեզ ի՞նչ, թե որտեղ եմ թաքցրել: (Կեղծ անհոգությամբ նստում է բազմոցին:) Դրանք իմ վաստակած փողերն են:

ԶԱՐԱ - Թքել եմ քո վաստակած կոպեկների վրա: Խոսքը կտուրը մի գցիր, որտե՞ղ ես թաքցրել սիրուհուդ:

ԳՈԳԻ - Սիրուիի՞... քեզ հետ ապրելուց հետո խելքով տղամարդը էլ կնոշ անուն կտա՞... Աստված հեռու պահի: (Իրադրության տեր զգալով՝ ոտքը ոտքին է գցում, վերցնում կոնյակի բաժակը:)

ԶԱՐԱ - Գոգի տղա, դերասանություն մի անի...

ԳՈԳԻ - Ես քեզ համար Գոգի չեմ, այլ՝ պարոն Հակոբյան, կամ ամենաքիչը՝ Գրիգոր Միսակիչ:

ԶԱՐԱ - Ամենաքիչը Գրիգոր Միսակիչ, դերասանություն մի անի, եթե տանը մենակ ես, ո՞ւմ համար է կոնյակի երկրորդ բաժակը:

ԳՈԳԻ - Բ... բաժակը... ի-ի՞նչ բաժակ...

ԶԱՐԱ - Այ, սա, երկրորդը:

ԳՈԳԻ - Ախ երկրո՞րդը... ի՞նչ երկրորդ:

ԶԱՐԱ - Բաժակը:

ԳՈԳԻ - Ախ բաժակը... (Ոտքի է ելնում, պտտվում սենյակում՝ ժամանակ շահելու, հավաստի բացատրություն գտնելու համար:) Կոնյակի բաժակը... Կոնյակի երկրո՞րդ բաժակը... բաժակի երկրո՞րդ կոնյակը...

ԶԱՐԱ - Երկրորդ բաժակը, երկրո՞րդ:

ԳՈԳԻ - Ես էլ հենց դա եմ ասում՝ բաժակը... երկրորդ բաժակը... կոնյակի... Հա՛, իմ ծննդյան օրն է... ընկերս էր հյուր եկել... շնորհավորեց, գնաց:

ԶԱՐԱ - Գոգի տղա, մոռացել ես, որ նոյն օրն ենք ծնվել և իմ ու քո ծնունդը վաղն է:

ԳՈԳԻ - Ե, ծնվի՞ր, քեզ ո՞վ է խանգարում: Դու էլ ինձ մի խանգարի: (Ցաւկուտ:) Ես իրավունք ունեմ ծնվեմ՝ երբ ուզեմ, հյուր ընդունեմ՝ երբ ուզեմ, ում ուզեմ, որ ժամին ուզեմ: Ձո՞ ջգրու ամեն օր եմ ծնունդս նշելու, ամեն

օր եմ հյուր ընդունելու: Զույգ-զույգ եմ ընդունելու, հինգ-հինգ եմ ընդունելու: Տաս-տաս եմ ընդունելու, քեզ ինչ...

ԶԱՐԱ - Ընդունի՞ր, ընդունի՞ր: Բայց մեկ-մեկ էլ տունդ հավաքի... Հայ սրա պահած տանը տես՝ շորերը թափթփա՛ծ, մի մատ փոշի նստա՛ծ: Ու դու կարծում ես, թե կարող ես ապրել առանց կնո՞ջ:

ԳՈԳԻ - Վեց օր ապրել եմ, վեց ամիս էլ կապրեմ, վաթսուն տարի էլ կապրեմ... Վեց հարյուր տարի էլ կապրեմ, վեց հազար տարի էլ կապրեմ... Վեց միլիոն տարի էլ կապրեմ, միայն թե դու կողքիս չլինես, դո՞ւ...

ԶԱՐԱ - Ախ, այդպես... (*Ձեռքը մոցնում է պայուսակի մեջ:*)

ԳՈԳԻ - (*կարծելով՝ զենքն է հանում, ձեռքերը վեր պարզած վազում է դեպի միջանցք:*) Օգնեցե՞ք...

ԶԱՐԱ - (*թաշկինակը հանում, աղիողորմ արտասվում է:*) Ի՞-իիիի...

ԳՈԳԻ - (*ապշած:*) Ի՞:

ԶԱՐԱ - Ի՞-իիիի...

ԳՈԳԻ - Ի՞...

ԶԱՐԱ - Իիիիիի...

ԳՈԳԻ - Եդ դու... դու լաց լինել էլ գիտե՞ս...

ԶԱՐԱ - (*ողբածայն:*) Ա՞խ, մամա ջան... Իմ խե՞ղ մեր...

ԳՈԳԻ - (*հեգնանքով:*) Խե՞ղձ...

ԶԱՐԱ - Իմ սուրբ մեր...

ԳՈԳԻ - Սուրբ...

ԶԱՐԱ - Իմ հրեշտակ մեր...

ԳՈԳԻ - Հրեշտակ...

ԶԱՐԱ - Գոյն մի վերջին անգամ գրկեի, սեղմեի կրծքին...

ԳՈԳԻ - (*հրժվանքով:*) Չլինի՞ մեռել է:

ԶԱՐԱ - Ախ, իմ մամա ջա՞ն... Միշտ ասում էիր, որ էդ այլանդակը քեզ ապագա չի՞... դրան մի ուզի՞...

ԳՈԳԻ - Իմաստուն բան է ասել:

ԶԱՐԱ - Ա՞խ, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ քեզ չլսեցի՞...

ԳՈԳԻ - Տո դու ո՞ւմ ես լսում, որ հարազատ մորդ լսեիր:

ԶԱՐԱ - Բայց վերջին պահին, վերջին պահին, մամա ջան, հեռավոր Լոս Անջելեսում հիշել ես ու խղճացել ես էս այլանդակին, անունը գրել ես կտակիդ մե՞ջ...

ԳՈԳԻ - (*չընկալելով:*) Անոնս է գրե՞լ... չինի՞ թուղթուգիր է արել:

ԶԱՐԱ - Հիշել ես ու կարգին մարդու տեղ ես դրե՞լ...

ԳՈԳԻ - Մի փորձանք սարքած կլինի:

ԶԱՐԱ - (*կտրուկ թողնում է լացը, կովազան:*) Իհարկե, քեզ պես այլանդակի համար կտակած մեկ միլիոն դոլարը փորձանք է:

ԳՈԳԻ - Մըմըմըմը... մի... մի-մի-

մի... մի-մի'... (*Նստում է կնոջ դիմաց:*)

ԶԱՐԱ - *Հենց՝ մի-մի': (Դայուսակից թուղթ է հանում, մեկնում է նրան, բայց միտքը փոխելով, որպես հովհար սկսում է տարութերել:)*

ԳՈԳԻ - (*հայացքը թղթին, գլուխը մեկ աջ, մեկ ձախ թեքելով:*) Բբայց... ո-որտեղի՞ց նը-նրան մ-մեկ մի'-մի'... նա հարուստ, միլիոնատիրոց տան մեջ հիվանդապահ չէ՞ր:

ԶԱՐԱ - (*կովազան*): *Հետո ի՞նչ...* Կյանքն առաջ է ընթանում, հիմա էլ ինքն է միլիոնատեր:

ԳՈԳԻ - *Չինի՞ իր հիվանդին թունավորել ու թալանել է:*

ԶԱՐԱ - *Չհամարձակվե՞ս: Իմ մայրը բարոյականության տիպար է... (Լացակումած:)* Նա իր կյանքի գնով է վաստակել էդ միլիոնը...

ԳՈԳԻ - *Բա որ էդքան թանկ կյանք ուներ, ընչի՞ ընկավ Ամերիկաների դռներն ու անդամալոյն միլիոնատեր էր խնամում: Էդ թանկ կյանքը էստեղ նաղեր, էլի՞... թե՞ սահմանի վրա ռաստամոժկա անելուց է մորդ տիպարը թանկացել:*

ԶԱՐԱ - *Նա իր կյանքն էր ապահովագրել ու ենթարկվել է վթարի:*

ԳՈԳԻ - *Այսի՞նքն...*

ԶԱՐԱ - *Ի՞նչ կա չհասկանալու,*

խնամարկյալ պարոն Զորջի միջնորդությամբ ու երաշխավորությամբ կյանքն ապահովագրել էր մեկ միլիոն դոլարով:

ԳՈԳԻ - *ԱՊԴԱ է արե՞լ:*

ԶԱՐԱ - *Զգիտեմ՝ դա ինչպես է կոչվում, բայց մեկ շաբաթ առաջ... (Թաշկինակը հպում է աչքերին:)* Մեկ շաբաթ առաջ խեղճ մերս ընկել է ավտոյի տակ...

ԳՈԳԻ - (*հրձվանքով ծափ է տալիս:*) Այ, հաջողություն եմ ասե՞լ...

ԶԱՐԱ - *Դե-դե... Քեզ հավաքի: Ի վերջո քո զոքանչն է... նախկին:*

ԳՈԳԻ - *Չհամարձակվե՞ս: Մենք փաստաթղթով դեռ ամուսնալուծված չենք:*

ԶԱՐԱ - *Թքա՛ծ փաստաթղթի վրա: Եդ թղթի կտորը ոչ մի կապ չունի:*

ԳՈԳԻ - *Ո՞նց թե կապ չունի... Ուրեմն էնքան կապդ կտրած ես, որ հարազատ ամուսնուդ, ով աշխարհի չափ քեզ սիրում է...*

ԶԱՐԱ - *Սիրում է...*

ԳՈԳԻ - *Սիրում ու երազում է...*

ԶԱՐԱ - *Երազում է...*

ԳՈԳԻ - *Երազում ու կարոտում է... (Կանգնում է նստած Զարայի դիմաց:)* *Հե՞նց՝ կարոտում է:*

ԶԱՐԱ - (*հայացքն ընկնում է Գոգիի գոտկատեղին, խալաթի տակից ցցվել է հովհարը:*) Ա...

ա'-ա՛հ... Գոգի... դու... դու իսկապես... ինչքա՞ն ես կարոտել ինձ...

ԳՈԳԻ - (խոռվկան ամաչկոտությամբ): Բա որ ասում ե՞մ...

ԶԱՐԱ - (հայացքը նրա գոտկատեղից չկտրելով, հիացած): Իսկ ես, իիմարս, չէի հավատում խոսքերիդ:

ԳՈԳԻ - (հաշտվողական մեղմությամբ տեղում օրորվում է): Խոսքերն անզոր են արտահայտելու՝ թե ինչքա՞ն եմ քեզ կարոտել:

ԶԱՐԱ - Պետք չէ, պետք չէ բացատրել, տեսած էլ հերիք է:

ԳՈԳԻ - (թևատարած): Ընծույղտս...

ԶԱՐԱ - (ոտքի ելնելով): Վագրիկս...

Գրկախառնվում եմ: Հնչում է ֆոքատրոտը, երջանիկ պտտվելով գմում եմ դեսպի ննջարան:

ԳՈԳԻ - (կնոջից ծածուկ հովհարը գոտկատեղից հանում, շպրտում ու գոռում է): Մենք ննջարա՞ն ենք մտնո՞ւմ... Մտնում ենք ննջարա՞ն...

ԶԱՐԱ - (կանգ առնելով): Հիմա՞ ինչու ես գոռում:

ԳՈԳԻ - Որովհետև կատարվեց երազանքս, թող հարևաններն իմանան, թե որքա՞ն երջանիկ եմ: (Գոռում է:) Մենք մտնում ենք ննջարա՞ն...

ԶԱՐԱ - Մենք ննջարան ենք մտնո՞ւմ...

Պարելով գնում եմ: Կարճ դադար: Դուն զանգ, որը դադարներով կրկնվում է, ապա մտնում է Արմնն:

ԱՐՄՈ - (շորջը նայելով): Դուռը բաց են թողել ու ոչ չկա՞... Եյ, տաքսի պատվիրե՞լ եք... Կարո՞ղ է, արդեն հոշոտել են իրար... (Գնում է ննջարան:)

Արմոյի գնալուն պես խոհանոցից հայտնվում է սականով փաթաքված Վիկան:

ՎԻԿԱ - Սրիկայի մեկը... Ինձ տնով մեկ ֆռոացնում է, իսկ ինքը կնոջ հետ անկողին է մտնում: (Փնտրում է շրջազգեստը:) Ծորերս ի՞նչ եղան... (Գնում է խոհանոց:)

Լանջաբաց զիշերախալաքով մտնում է Յուղաբերք:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Ես ո՞ւր գնաց... Երսի հագնվում է: (Զննում է բազկաթոռը:) Բա լավ, սրա զլսից մի մազ չի ընկնո՞ւմ, տանեմ թուղթուգիր անեմ:

Ետ-ետ քայլելով, ապշած, մտնում է Արմնն:

ԱՐՄՈ - Այ քեզ հոշոտո՞ւմ... Փշանքներն էլ հետն են ուտում: (Գայթելով նստում է բազմոցին ու նկատելով Յուղաբերին՝ ոտքի է ելնում:) Բարև ձեզ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (զարմացած): Բարև:

ԱՐՄՈ - (Կարծելով՝ Վիկան է): Ձեր հետևից եմ եկել, արագացրեք, գնանք այստեղից:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Իմ հետևից...

ԱՐՄՈ - Հա, քանի Գոգիի կինը ձեզ չի բռնացրել:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Զարան ետ ա գալի՞:

ԱՐՄՈ - Նա արդեն եկել է, Գոգին զանգահարեց ու ասաց, որ գամ՝ ձեզ առևանգեմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բռնաբարե՞ն...

ԱՐՄՈ - Ոչ թե բռնաբարեմ, այլ՝ առևանգեմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Հա՛, ի՞նչ տարբերություն...

ԱՐՄՈ - Դե, ոնց բացատրեմ... մի խոսքով, մեզ շտապ հեռանալ է պետք այստեղից:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Միասի՞ն...

ԱՐՄՈ - Միասին, միասին: Ծտապեք: Մեքենան դրսում է:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (Խանդավառված): Մեքենա պետք չի, ջա՞ն, տունս երկու քայլի վրա է: Գնացի՞նք: (Արագաքայլ դուրս է գնում:)

Արմն ստուգողական չորս կողմը նայելով, ոտնաբարերի վրա, անձայն, փորձում է դուրս գալ, բայց Վիկայի մուտքը ստիպում է գամ-վել տեղում:

ՎԻԿԱ - (Արմոյին չնկատելով): Վախկոտի մեկը, կնօք ահից շորերս զյոռել է... սրան տես, ինձ է ֆռուացնում...

ԱՐՄՈ - Բարև ձեզ:

ՎԻԿԱ - (հնքնաբերաբար): Բարև: Ենաքես ֆռուացնեմ, որ անոնդ մոռանաս... (Աթափվելով՝ շրջվում է Արմոյին:) Դուք... դուք ո՞վ եքք...

ԱՐՄՈ - Արմոն:

ՎԻԿԱ - Տաքսու վարո՞րդ:

ԱՐՄՈ - Հա, վարորդ, վարորդ:

ՎԻԿԱ - Ինժեներ:

ԱՐՄՈ - Ինժեներ:

ՎԻԿԱ - Գոգիի ընկերը:

ԱՐՄՈ - Հա, ընկերը:

ՎԻԿԱ - Եկել ես նրան օգնության:

ԱՐՄՈ - Եկել եմ: Բայց որտեղից գիտեք, որ...

ՎԻԿԱ - Ես ամեն ինչ գիտեմ, բացի այն բանից, թե որտե՞ղ են իմ շորերը:

ԱՐՄՈ - Կարծում եմ՝ ննջարանում:

ՎԻԿԱ - Ի՞նչ ննջարան... ես այստեղ եմ հանվել:

ԱՐՄՈ - Դե... Երբ ուղեղն անջատվում է ու միայն զգայարաններն են գործում...

ՎԻԿԱ - Ոչ մի զգայարան էլ չի գործել, մանավանդ ձեր ընկերոջ զգայարանը:

ԱՐՄՈ - Որովհետև նա չի հասցրել իրեն դրսնորել:

ՎԻԿԱ - (հեգնական): Դրսնորեց, տեսանք: (Հավաքում է Գոգիի շպրտված շորերը:)

ԱՐՄՈ - Կներեք... իսկ դուք իրե՞շն եք, ընձո՞ւղտը, գա՞յլը, թե՞ անսունը:

ՎԻԿԱ - Հրեշն ու անասունը ննջարանում են, իսկ ես Վիկան եմ:

ԱՐՄՈ - Ուրեմն՝ ընծույղտն եք:

ՎԻԿԱ - Անալի խոսելու փոխարեն, նախկին ինժեներ, սպասիր ինձ այստեղ, մինչև գամ ու կատարես ընկերական պարտականություններդ: (Դուրս է գնում:)

Արմոն կանգնում, զննում է սենյակը: Ստորև է Խռան և նկատելով թիկունքով կանգնած տղամարդում, ոտքերի քաքերի վրա, չարաճի մոտենում, ափերով փակում է նրա աջքերը:

ԻՌԱ - (կոշտ ծայնով): Գուշակիր՝ ի՞նչ է սպառնում մեզ:

ԱՐՄՈ - Եթե քո կինը մեզ չբռնացնի՝ ոչինչ էլ չի սպառնում:

ԻՌԱ - Իմ կի՞նը... (Ետ է քաշվում ու շրջված Արմոյին տեսնելով՝ ապշում:) Արմո՞...

ԱՐՄՈ - Ի՞ո՞ա...

ԻՌԱ - Ինձ թվաց, թե Գոգին է...

ԱՐՄՈ - Ինձ էլ թվաց, թե Գոգին է...

ԻՌԱ - Բայց նրա կինն ի՞նչ գործունի այստեղ: Գոգին ինձ ասել է, որ վաղուց ամուսնալուծված է:

ԱՐՄՈ - (Ճամճմում է): Ճիշտն ասած, այդպես գիտեմ, բայց... ինչե՞ր չեն պատահում: Կարող է հանկարծ խանդից կուրացած մտնի ներս ու...

ԻՌԱ - Բոնացնի՞:

ԱՐՄՈ - Ըմմ... իա, բռնացնի:

ԻՌԱ - Բայց ի՞նչ վատ բան կա, որ դու եկել ես ընկերոջդ մոտ:

ԱՐՄՈ - Գիտես... ըմմ... դա մի պատմություն է, որ... Մի խոսքով, ցանկալի չէ, որ նա իմանար, թե ինչ նպատակով եմ եկել այստեղ:

ԻՌԱ - Նպատակո՞վ... Դու վատ նպատակով ե՞ս այստեղ:

ԱՐՄՈ - Դե... նայած որ տեսակետից... իմ և Գոգիի տեսակետից դա բոլորովին էլ վատ չի, բայց... քո, կամ նրա կնոջ համար... ինչպես ասեմ... մի խոսքով, դա քեզ ասելու բան չի:

ԻՌԱ - Ինձ ասելու բան չի՞...

ԱՐՄՈ - Ի՞ո՞ա, ուզում եմ քեզ անկեղծորեն խոստովանել... Այսօր պետք է քեզ զանգեի, նախազգուշացնեի, որ հանկարծ այստեղ չգաս:

ԻՌԱ - Ինչո՞ւ...

ԱՐՄՈ - Ինչպե՞ս ասեմ, որ քեզ համար վիրավորական չլինի... Գոգին այսօր զբաղված է: Ինձ կանչեց...

ԻՌԱ - Կնոջից գաղտնի՞...

ԱՐՄՈ - Հա, իհարկե, կնոջից գաղտնի:

ԻՌԱ - (արհամարհական): Գոնե դուքը ներսից կողակեիք, բա որ կի՞նը ներս մտներ:

ԱՐՄՈ - Փառք Աստծո, որ չի մտնում:

ԻՌԱ - (զզվանքով): Եվ վաղո՞ւց է,
որ դուք... մտերիմներ եք:

ԱՐՄՈ - Վաղուց:

ԻՌԱ - Այդքանից հետո, որ ինձ՝ քո
հարազատ մորաքրոջ աղջկան,
ծանոթացրիր, բարեխոսեցիր,
որ նրա հետ ամուսնանա՞մ:

ԱՐՄՈ - Դե, ես մտածում էի, որ...
ամեն ինչ իր տեղը կընկնի, կա-
մուսնանաք, կբախտավորվես:

ԻՌԱ - Դա բախտավորությո՞ւն ես
համարում:

ԱՐՄՈ - Ի՞ո՞ա, Աստծու սիրուն,
խնդրում եմ ինձ ճիշտ հասկա-
նաս...

ԻՌԱ - Աստծուն հանգիստ թող,
պի՞ղձ...

**ԱՐՄՈ - Բայց նա ինձ զանգահա-
րեց ու ասաց... ասաց, որ վառ-**
վում է... Ես չեմ կարող նրան
մերժել:

ԻՌԱ - (ծաղրանքով): Դու նրա
հրշե՞ցն ես:

ԱՐՄՈ - Չէ... տաքսիստն եմ:

ԻՌԱ - Դա արդեն տաքսիստ է
կոչվում:

**ԱՐՄՈ - Ի՞ո՞ա, մտիր իմ դրության
մեջ...**

**ԻՌԱ - Զո՞ դրության մեջ... (Սպա-
նիչ ծաղրով:)** Դու արդեն իմ
դրության մեջ ես, ի ինչպե՞ս
մտնեմ:

**ԱՐՄՈ - Լրիվ հակառակը... իիմա
կնկարագրեմ ու դու կպատկե-
րացնես: Ուրեմն...**

ԻՌԱ - (ծչում է): Վե՞րջ տուր: Ձեր
այլանդակությունների մանրա-
մասներն ինձ չեն հետաքրք-
րում: (Կտրուկ դուրս է գնում,
շեմին շրջվելով:) Հայտնիր քո...
մտերիմին, որ վաղն իսկ իր
նվերը կվերադարձնեմ:

ԱՐՄՈ - Ի՞ո՞ա, սպասիր բացատ-
րեմ...

ԻՌԱ - Մարեք ձեր հրդեհներն ա-
ռանց բացատրությունների:
Տաքսիստ: (Գնում է:)

Արմոն փլվում է բազկաքոռիճ,
գլուխն առնում ափերի մեջ:
Ննջարանից մտնում է սավանով
փաքաքված Զարան, չնկատելով
Արմոյին, սեղանիկից վերցնում է
սիգարետի տուփը, ծխախտ է
վառում, հաճույքով ծխում է:

ԶԱՐԱ - Ա՞խ, ինչպիսի՞ հանդի-
պում...

**ԱՐՄՈ - (կարծելով՝ դարձյալ Վի-
կան է, հեգնում է):** Իսկապե՞ս....

ԶԱՐԱ - Ա՞հ, լոիր... մի խոսիր... մո-
տեցիր ինձ... մոտեցի՞ր...
մոտեցի՞ր, ասում եմ: (Արմոն
վարանուս մոտենում է:) Գրկիր
ինձ... առ ինձ քո առնական
թևերի մեջ... (Արմոն թիկունքից
գրկում է նրան:) Համբուրիր
ինձ... փշրի՞ր ինձ... (Արմոն, ա-
ծող կրօսությամբ, սկսում է
համբուրել:) Վագրիկս...

ԱՐՄՈ - Ընձնուղտս...

**ԶԱՐԱ - Ա՞հ... ինձ կոպիդ բառեր
ասա... դե ասա', ասա'...**

- ԱՐՄՈ** - (*Ճարահատ*): Ժայռ...
- ԶԱՐԱ** - Ա՛հ... էլի՛... էլի՛ ասա...
- ԱՐՄՈ** - Անտաշ քար...
- ԶԱՐԱ** - Հայինյի՛ր ինձ... հային-
յի՛ր...
- ԱՐՄՈ** - Թաղեմ բոյդ...
- ԶԱՐԱ** - Ա՛հ... էլի՛... էլի՛ (*Ծրջվում
է Արմոյին, անակնկալի եկած՝
հրում:*) Ա՛հ... դուք... դուք ո՞վ
եք...
- ԱՐՄՈ** - (*Չփորթված*): Արմոն:
- ԶԱՐԱ** - Արմոն ո՞վ է...
- ԱՐՄՈ** - Հրշեց... ըմմ... տաքսիստ...
- ԶԱՐԱ** - Հետո ի՞նչ, որ՝ տաք-
սիստ... Սա քեզ համար տաք-
սոպարկի սերվիսը չի, դո՞ւս
այստեղից:
- ԱՐՄՈ** - Բայց... բայց դուք եք
պատվիրել...
- ԶԱՐԱ** - Ես ոչ մի բան էլ չեմ պատ-
վիրել:
- ԱՐՄՈ** - Ձեր ամուսինն է պատվի-
րել... անձամբ ինձ հետ խոսեց:
- ԶԱՐԱ** - Նա պատվիրել է, որ գաք
ինձ գրկեք, համբուրե՞ք...
- ԱՐՄՈ** - Ոչ, ոչ... նա ասաց, որ ձեզ
պետք է մի տեղ տանեմ:
- ԶԱՐԱ** - Ո՞ր:
- ԱՐՄՈ** - Ուր որ կուզեք:
- ԶԱՐԱ** - Ես ոչ մի տեղ էլ չեմ ուզում
գնալ: Մեզ մեքենա պետք չի,
դո՞ւս... (Գնում է ննջարան:)
- ԱՐՄՈ** - Այ քեզ փորձանք... Հիմա
ինչ անեմ, գնա՞մ, թե՞ մնամ:
Երևի իրեն հարցնեմ: (Զանգում
- է, սեղանիկին դրված Գոգիի
հեռախոսը զանգահարում է:
Հեռախոսը վերցնում, մոտենում
է ննջարանի դռանը, հատակին
դնելով հրում է ներս:)
- Հագով մեծ շալվարը երկու ձեռ-
քով քոնած, Գոգիի վերնաշապի-
կը հագած, մտնում է Վիկան:
- ՎԻԿԱ** - (*Հնկատելով Արմոյին*):
Ծե՛յ, տաքսիստ...
- ԱՐՄՈ** - (*Կարծելով, թե Զարան է*):
Գնում եմ, գնում... (Ուղղվում է
դեպի ելքը:)
- ՎԻԿԱ** - Ո՞ր ես գնում, մոտ արի,
շալվարդ արձակիր:
- ԱՐՄՈ** - Տե՛ր Աստված, հիմա էլ
սա... ի՞նչ դրա ժամանակն է,
շտապեք, գնանք այստեղից:
- ՎԻԿԱ** - Մո՞տ արի, ասում եմ:
- ԱՐՄՈ** - Կամաց, մի՛ գոռա: (Մո-
տենում է:)
- ՎԻԿԱ** - Արձակի՛ր շալվարդ:
- ԱՐՄՈ** - Ես... ես դեմ չեմ, բայց մի
ուրիշ տեղ գնանք...
- ՎԻԿԱ** - Ի՞նչ ուրիշ տեղ, գոտիդ
հանիր, ինձ տուր, չե՞ս տեսնում
վրայիցս ընկնում է:
- ԱՐՄՈ** - Ախ, հա՛... (Գոտին արձա-
կում, մեկնում է նրան:) Ծուտ ա-
րեք, խնդրում եմ:
- ՎԻԿԱ** - (*արհամարհական*): Ձեր
շուտ անելը չտեսանք: (Գոտին
վերցնում, դուրս է գնում:)
- Մտնում է Յուղաքերը:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Վայ, պառավեցի սպասելով... էս ինչի՝ չես գալի՛...

ԱՐՄՈ - (անցուղարձից գլուխ չհանելով, մոլորված): Ախր, ո՞ւր գամ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բա չասի՛, դիմացի դուռն ա՛... (Բոնելով Արմոյի ձեռքից՝ դուրս է տանում:)

Նրանց դուրս գալուն պես մտնում է Գոգիի շորերը հազած Վիկան:

ՎԻԿԱ - Տաքսի՛ստ, ո՞ւր կորար...

Բջջային հեռախոսը ձևոքին մտնում է Գոգին:

ԳՈԳԻ - (թիկունքով կանգնած Վիկային Արմոյի տեղ ընդունելով): Արմո ջա՞ն, եկե՞լ ես: (Դեպի ննջարան:) Կյա՞նք, այստեղ ոչ մի տաքսիստ էլ չկա:

ՎԻԿԱ - (կտրուկ շրջվելով՝ հեգնում է): Կյա՞նք, այստեղ մի ուղևոր կա:

ԳՈԳԻ - (անակնկալի եկած): Վիկա՞...

ՎԻԿԱ - Ոչ թե Վիկա, այլ՝ ընծույթ, եղնիկ, գայլուիի, ավանակ...

ԳՈԳԻ - Ավանա՞կ... այդպիսի բան չեմ ասել:

ՎԻԿԱ - Դա ե՞ս եմ քեզ ասում:

ԳՈԳԻ - Դե, գիտե՞ս ինչ... չափող ձանաչի, թե չէ...

ՎԻԿԱ - Թե չէ՝ ի՞նչ, կնկանդ կմատնես, թե որ սենյակներով եմ ֆոֆոռ՞ւմ: Ծորերս ո՞ւր են:

ԳՈԳԻ - Ծորե՞րդ... բազմոցի մեջ են: (Մոտենում, բազմոցից հանում է Վիկայի շորերն ու նոյն պահին աչքն ընկնում է ննջարանի կողմը: Վախեցած:) Վայ...

ՎԻԿԱ - Ի՞նչ պատահեց:

ԳՈԳԻ - Վայ-վայ-վայ, այստեղ է գալիս: (Վիկային.) Ծուտ արա, գնա այստեղից, խնդրում եմ...

ՎԻԿԱ - Վախերու: (Ծրջվում ու դոների մեջ շփոթվելով՝ մտնում է խոհանոց:)

ԳՈԳԻ - (շորերը գցում է բազմոցի ետևը: Զնկատելով, որ Վիկայի շրջագգեստը մնաց բազմոցի թիկնակին, շրջվում, գրկաբաց ընդառաջ է գնում): Են ո՞ւմ երկինքն ա գալի՛... Են ո՞ւմ երկիրն ա գալի՛... Են ո՞ւմ արևն ա գալի՛... Են ո՞ւմ լուսինն ա գալի՛... Են ո՞ւմ...

ԶԱՐԱ - Գոգի՞, էդ ինչ կնոջ ձայն է, ո՞վ էր եկել:

ԳՈԳԻ - Ո... ոչ ոք էլ չի եկել... ի՞նչ ձայն, ի՞նչ բան...

ԶԱՐԱ - Ես պարզ լսեցի, խիստ վրդովված անկապ բառեր էր ասում՝ ընծույթ, եղնիկ, գայլ, ավանակ...

ԳՈԳԻ - Հա՛... ես էի հայիոյում:

ԶԱՐԱ - Հայիոյո՞ւմ... կնոջ ձայնով...

ԳՈԳԻ - Հուզմունքից... բարկությունից ձայնս խզվեց: (Իբր կրկին

հուզվում է, կանացի ձայնով:)

Եղ անամոթ ընծուղտը... դաժան գայլը... խոտակեր եղնիկը... էղէղ ավանակը... մտնելով մեր տուն, գողացել է շորերս...

ԶԱՐԱ - (*վախվորած*): Չորս հոգով...

ԳՈԳԻ - Մենակ... սրիկան տաքսիստի անվան տակ տունը թալանել էր ուզում: Լավ է, ներս մտա... ինձ տեսնելով՝ շորերս ճանկեց ու փախավ:

ԶԱՐԱ - (*տղամարդու ձայնով*):

Վայ ես դրա տիրոջ մերը... (*Նկատելով շրջազգեստը՝ դպաղիր*) Ասում ես՝ հուզմունքից...

ԳՈԳԻ - *Հ-հուզմունքից, ս-սիրելիս, հուզմունքից...*

ԶԱՐԱ - (*սպառնալից առաջանում է: Տղամարդու ձայնով*): Բա սա ո՞ւմ շրջազգեստն է:

ԳՈԳԻ - (*կանացի ձայնով*): Շրջա... շրջազգեստը... ահա, այս շրջազգեստը...

ԶԱՐԱ - Որտե՞ղ ես թաքցրել լրիդի:

ԳՈԳԻ - Ոչ մի լիրք էլ չկա... դու... դու մի հուզվիր... ես... ես հիմա կրացատրեմ:

ԶԱՐԱ - *Հիմա նրան կգտնեմ, Գոգի տղա, ու դու հուզվելը կտեսնես: (Գնում է խոհանոց:)*

ԳՈԳԻ - *Սպասիր՝ բացատրեմ... (Հետևում է նրան՝ գոռալով:)* Խոհանոց... խոհանոց է մտնում...

(*Ձայնը՝ ներսից:*) Հիմա է՝ պատշգամբ... պատշգամբ է մտնում... (*Ննջարանից սարսափահար դուրս է վազում Վիկանու մտնում է խոհանոց:*) Մտնում է միջանցք... հիմա էլ ննջարան... ննջարան է մտնում...

ԶԱՐԱ - (*ձայնը՝ ներսից:*) Միևնույն է, կգտնեմ... (*Սենյակ մտնելով՝ շարունակում է հետապնդումը:*) Կգտնեմ, Գոգի տղա... (*Մտնում է խոհանոց:*)

ԳՈԳԻ - (*շրջազգեստն ու բջջայինը ծեռքին, ննջարանից դուրս գալով:*) Ես ինչ կրակ էր... (*Հետևում է կնոջը՝ գոռալով:*) Գալիս է դեպի պատշգամբ...

Միմյանց հետապնդելով ու հալածվելով նրանք, հերքով, հայտնվում ու դուրս են վազում:

ԶԱՐԱ - (*նրա ծեռքին արդեն ատրանակ կա, որը վեր պարզած կրակում է:*) Կանգնեք, կկրակեմ...

ԳՈԳԻ - (*ներս մտնելով, շունչը մի կերպ ետ բերելով, հեռախոսով:*) Ալո՞... Արմո, խնդրում եմ, շտապ մեր տուն գաս... որպես բժիշկ, իբր՝ շտապօգնություն... Ի՞նչ տաքսիստ, ի՞նչ ինժեներ, դու հիմա բժիշկ ես... արագացրու... (*Շարունակում է վազքը:*)

ՎԻԿԱ - (*մտնում ու դուրս է վազում:*) Օգնեցեք...

ԶԱՐԱ - (*օդ կրակելով*): Մա՞հ դավաճաններին...

ԳՈԳԻ - (*հեղլով մտնում, կանգ է առնում, հեռախոսով*): ...Մտիր դիմացի մայթի ռեստորանն ու շեֆ խոհարարից սպիտակ խալաթ վերցրու, որ բժշկի տեսք ունենաս... ո՞տքն է կոտրել, ո՞տքը... ձա՞խը, թե ա՞ջը... նշանակություն չունի, մինչև գալի կկոտրվի՝ կիմանանք, արագացրո՞... (*Շարունակում է վազքը*)

ՎԻԿԱ - (*մտնում ու դուրս է վազում*): Փրկեցե՞ք...

ԶԱՐԱ - (*մտնում ու դուրս է վազում*): Մա՞հ անբարոյականներին...

Գողին, հերքական անգամ մտնելով, կանգնում ու հետևից վագրով եկող Զարային ոտք է զցում: Զարան փռվում է հատակին:

ԳՈԳԻ - (*վրա հասնելով՝ գրկում է*): Վախ, Զար ջան, ո՞ր ոտքդ կոտրեցիր...

ԶԱՐԱ - (*փորձում է ազատվել*): Բա՛ց թող... բա՛ց թող, դավաճա՞ն...

ԳՈԳԻ - Վայ, հաստատ կոտրել ես... Զշարժվես, ցավդ տանեմ, կարող է՝ ողնաշարդ էլ վնասված լինի: Հաստատ՝ ողնաշարդ էլ ես վնասել: (*Գրկում, տեղափոխում է բազմոցին:*)

ԶԱՐԱ - (*դերի մեջ մտնելով*): Վախ... վախ, ո՞տքս... վախ, ողնաշա՞րս...

ԳՈԳԻ - Պառկիր, ցավդ տանեմ, կտրուկ շարժումներ չանես: (*Բազմոցի ետևից հանում է Վիկայի հագուստն ու դրանցով «վիրակապում է» կնոջ ոտքը՝ վրայից փաթաթելով բազկարռի ծածկոցը:*) Ըիմա բժիշկ կկանչեմ, չանհանգստանաս, ամեն ինչ լավ կլինի...

ԶԱՐԱ - Ա՞խ... վախ... վախ...

ԳՈԳԻ - (*զանգում է*): Ալո, շտապօգնությո՞ն, ի՞նչ եղաք, շտապեք, Մետալուրգների փողոց, 15 շենք, բնակարան 17... կնոջս ոտքն է կոտրվել...

ԶԱՐԱ - Նաև ողնաշարը:

ԳՈԳԻ - Նաև ողնաշարը:

ԶԱՐԱ - Անտանելի ցավում է:

ԳՈԳԻ - Անտանելի ցավում է:

ԶԱՐԱ - Արագացրեք:

ԳՈԳԻ - Արագացրեք... (*Զարայի ոտքը գրկում, համբուրում է:*)

Ցավդ տանեմ, շատ է՝ ցավում:

ԶԱՐԱ - Ա՞խ, անտանելի ցավ է, բայց մյուս ոտքս գրկիր, մյուսն է կոտրվել... ա՞խ...

ԳՈԳԻ - (*«չվիրակապված» ոտքն է գրկում, համբուրում*): Ուր որ է բժիշկը տեղ կհասնի, ասաց՝ արդեն փողոցում է: (*Չնկատելով, որ խոհարարի թասակ դրած ու գոգնոց կապած Արմոն*

սենյակ է մտել՝ բջջայինով:) Ալո, բժիշկ, ո՞ւր հասաք, եկեք, է... ”

ԱՐՄՈ - (*հեռախոսն ականջին հպելով*): Ես արդեն ձեր տանն եմ:

ԳՈԳԻ - (*նկատելով նրան՝ հանդմանանքով*): Նախ պետք է դուք զանգը տալ:

ԱՐՄՈ - Ախ, հա... ներեցեք: (*Ես է գնում, հնչեցնում է դուք զանգը, միջանցքից*) Ալո՞ւ, կարելի՞ է ներս մտնել:

ԳՈԳԻ - Ո՞վ է:

ԱՐՄՈ - Արմոն է... այսինքն՝ բժիշկը: (*Մտնում, կանգնում է այնպես, որ պառկած Զարան չտեսնի իրեն: Զայնը փոխած*) Բժիշկ կանչել եք, ի՞նչ է պատահել:

ԳՈԳԻ - Իհարկե, կանչել ենք, համեցեք, համեցեք:

ԶԱՐԱ - Հա, բժիշկ ջան, ա՞խ... կանչել ենք... ոտքս...

ԱՐՄՈ - (*շոշափում, զննում է Զարայի ոտքը*): Բայց ինձ ասացին, որ նաև ողնաշարն է վնասվել:

ԶԱՐԱ - Հաստատ վնասվել է, բժիշկ ջան, ախոր, շատ անհարմար դիրքով ընկա:

ԱՐՄՈ - (*շարունակելով զննումը*): Խոր, շատ խոր կոտրվածք է...

ԶԱՐԱ - Բժիշկ, դուք ազդրոս եք շոշափում... ներքև իջեք, սրունքս է կոտրվել... ա՞խ...

ԱՐՄՈ - (*ձեռքերն իջեցնում է ներքև*): Խոր, շատ խոր կոտրվածք է... (*Գործնական*): Լավ, ամեն ինչ պարզ է: Չշարժվեք, քանի դեռ ոտքի և ողնաշարի համապատասխան մասնագետը չի զննել և իր եզրակացությունը չի տվել: Ամենակարևորը՝ շտապ պետք է փակեք ձեր աչքերը:

ԶԱՐԱ - Փակեմ աչքե՞րս... ինչո՞ւ փակեմ:

ԱՐՄՈ - Ըմմմ... Նման դեպքերում լոյսը վնաս է հասցնում կլինիկական պաթոլոգիային և առաջացնում ողնաշարի չբուժվող հիվանդություններ՝ արտոս, պորտոս, արամիս...

ԶԱՐԱ - Ախ, անտանելի ցավ է... Գոգի, շուտ արա, աչքերս կապիր: (*Ավերով փակում է աչքերը*): Իսկ ոտքի ու ողնաշարի մասնագետը շո՞ւտ կգա... ա՞խ...

ԱՐՄՈ - Ես հայտ կներկայացնեմ և վաղն իսկ նա կայցելի ձեզ: (*Գոգին*.) Ասացի՝ կապեք հիվանդի աչքերը: (*Հատակից բարձրացնում, մեկնում է Վիկայի կրծկալը, որը վրիպել էր Գոգի ուշադրությունից*): Ահա աչքերի կապը:

ԳՈԳԻ - (*ծանկելով կրծկալը՝ կապում է կնոջ աչքերը*): Բժիշկ, իսկ բուժումը քանի՞ օր կտևի: Բանն այն է, որ մեր սիրելի մայ-

րիկը վթարի է ենթարկվել և
մենք պատրաստվում ենք մեկ-
նել Հոս Անջելես՝ նրա կտակած
մեկ միջին դոլարն ստանալու:
ԱՐՄՈ - Մը...մը... մմեկ մի-ի-
լիո՞ն...

ԳՈԳԻ - Հա, ինչ մի զարմանալու
բան կա որ... Միջինն է, էլի: Նա
իր միակ դստերը՝ Զարային ու
նրա ամուսնուն է կտակել իր
կյանքի ապահովագրական գու-
մարը:

ԱՐՄՈ - Զար-զար-զար..մմուս-
նո՞ն...

ԳՈԳԻ - (*ինքն իրեն ցոյց տալով*):
Ամուսնուն, իհարկե, ամուսնուն:
ԱՐՄՈ - Իսկ ս-ս-սիրելի մ-մ-ա-յ-
րիկը... մը... մը... մը...

ԳՈԳԻ - (*հուշում է*): Միջինն:

ԱՐՄՈ - Չէ: Մը... մը... մը...

ԳՈԳԻ - Մե՛կ, մեկ միջինն:

ԱՐՄՈ - Չ-չէ... մը... մը...մահացե՞լ
է, թե՞ ծանր վիրավոր է:

ԳՈԳԻ - Դե... ինչպես ասեմ... մայ-
րիկը հանուն մեր նկատմամբ
ունեցած անկեղծ սիրո... պատ-
րաստ է ամեն վայրկյանի, երբ
էլ մենք ցանկանանք...

ԱՐՄՈ - Դա հրա՞շք է:

ԳՈԳԻ - Ասիր ու թողի՞ր, կտակի
կրկնօրինակն էլ մեզ է ուղար-
կել:

ԱՐՄՈ - Քո անունը գրա՞ծ է:

ԳՈԳԻ - Կոնկրետ իմ անունը չկա,
բայց սևով սպիտակի վրա
գրված է՝ ա-մուս-նուն:

ԶԱՐԱ - Ա՞խ, ա՞խ...

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ եղավ:

ԶԱՐԱ - Ոտքս...

ԳՈԳԻ - Ոտքդ՝ ի՞նչ... (*Հիշելով*):
Ա՞խ, հա՛, ոտքդ, շա՞տ է ցավում,
կյա՞նք:

ԶԱՐԱ - Ողնաշարս էլ...

ԳՈԳԻ - (*բարկացած*): Բժիշկ, վեր-
ջապես դուք օգնելո՞ւ եք իմ սի-
րելի կնոջը, թե՞ ոչ:

ԱՐՄՈ - Անշուշտ, անշուշտ: Ես
միայն առաջին բուժօգնությունն
եմ ցոյց տալիս: Վաղն իսկ...
բայց... բայց ինչո՞ւ վաղը, հենց
այսօր... այսօր իսկ ես ոտքի և
ողնաշարի մասնագետ կիրա-
վիրեմ:

ԳՈԳԻ - (*բազմանշանակ շարժում-
ներ անելով*): Այդ դեպքում
բուժքրոջ հետ գնացեք և անմի-
ջապես այստեղ ուղարկեք ող-
նաշարի մասնագետին:

ԱՐՄՈ - (*գլուխ չընկնելով*): Բուժք-
րո՞ջ... Բուժքրոջ հե՞տ...

ԳՈԳԻ - (*ավելի եռանդագին շար-
ժումներով*): Հա, բուժքրոջ...
նա, որ ձեզ հետ ներս մտավ:

ԱՐՄՈ - Ինձ հետ ներս մտա՞վ...

ԳՈԳԻ - Իհարկե, քեզ հետ, գրողը
տանի... ներս մտաք, իսկ նա
վատ էր զգում ու փորը բռնած
մտավ տուալետ... (*Դեպի ննջա-
րան ձգվելով*): Բուժքովյո, բուժ-
քովյո Վիկտորիա, ձեր գնալու

ժամանակն է, դուք արդեն գնո՞ւմ եք:

ԱՐՄՈ - (վերջապես զլիսի է ընկնում): Հա՛... (Ոտքի է կանգնում:) Բուժքնյր... Բուժքոյր Վիկտորիա՝...

ԳՈԳԻ - Բուժքոյր Վիկտորիա...

Մտնում է Յուղաբերք:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (Մյուսներին անտեսելով՝ Արմոյին): Վա՛յ, էս ի՞նչ եղա՛ր, էս ո՞ւր վազ տվի՛ր:

ԶԱՐԱ - (հիվանդի հլոցով): Ո՞վ է, բուժքո՞յրն է:

ԳՈԳԻ - (ձեռքի շարժումով Յուղաբերին հասկացնում է, որ նա լոյն ու հեռանա: Զարային): Բուժքոյրն է, էլ ո՞վ պիտի լինի, քեզ ասում է՝ իգնոր վազ տվիր... (Ժեստերով Արմոյին հասկացնում է, որ Վիկային պետք է կանչել, ու հեռանան այդտեղից: Դեպի ննջարան՝ բարձր կանչում է;) Բուժքոյր Վիկտորիա՝...

ԱՐՄՈ - Բուժքոյր Վիկտորիա...

ԶԱՐԱ - (հիվանդի հլոցով): Բուժքոյրը խո՞լ է:

ԳՈԳԻ - Չէ, խոլ չէ:

ԶԱՐԱ - Բա ինչո՞ւ եք գոռում:

ԳՈԳԻ - Հուզմունքից... իհարկե, հուզմունքից:

ԶԱՐԱ - Իսկ թժի՛շկը: Նա էլ է հուզվում:

ԳՈԳԻ - Թժիշկը... (Արմոյին.) Թժիշկ, դուք ինչո՞ւ եք գոռում:

ԱՐՄՈ - Հմմմ... Միթե՛ գոռացել եմ:

ԳՈԳԻ - Այո, ես էլ լսեցի, որ գոռացիք: (Իբր կրկնում է նրան և լեպի ննջարան կանչում է:) Բուժքոյր Վիկտորիա՝...

ԱՐՄՈ - (ըմբռնելով ընկերոջ հնարքը): Անկեղծ ասած, չեմ իհշում, որ այդպես ասած լինեմ: (Դեպի ննջարան՝ բարձր:) Բուժքոյր Վիկտորիա՝... ընդամենը նրա հոգատարության համար ցանկացա ասել: (Յուղաբերին՝ ցածրածայն ու սիրալիր:) Բուժքոյր Վիկտորիա, շնորհակալություն ծեր հոգատարության համար:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Վա՛յ... մերսի ակամպամինենտի համա՛ր...

Ննջարանի կողմից վախվորած ծիկրակում է Վիկան:

ԱՐՄՈ - (նկատելով նրան՝ Արմոյին): Ահա նա...

ԳՈԳԻ - (Խրախուսում է): Մոտեցեք, բուժքոյր: (Վիկան վախվորած առաջանում է:)

ԱՐՄՈ - Գնանք, բուժքոյր, մեր գործն ավարտեցինք, մնացած՝ համապատասխան մասնագետը կօքա և ինչպես հարկն է կզննի:

ԶԱՐԱ - Ա՛խ... սիրտս, բժիշկ ջան, խնդրում եմ մի... մի վայրկյանով մոտեցեք: (Մինչ Արմոն ճարահատ մոտենում է, Զարան քանդում է աչքերի կապն ու ընդուստ նստելով՝ ատրժանակն ուղղում

է նրանց վրա: Անակնկալի ե-կած՝ չորսն էլ ձեռքները վեր են տնկում:) Բուժքոյրեր եք կանչում, հա՛, համապատասխան մասնագետ եք կանչում, հա՛, պաթոլոգիա՝, երեք հրացանակիրներ... անբարոյական շանորդիք: (Չենքը լիցքավորելով:)

Հիմա ձեզ էնպես զննեմ, որ ձեր մոր հարսանիքը հիշեք:

ՎԻԿԱ - Օգնեցենք... (Փախչում է ննջարան:)

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Վայ, մամա ջա՞ն... (Հետևում է Վիկային:)

ԱՐՄՈ - (ընկրկելով): Չկրակես... հան... հանձնվում եմ... (Խուժա-

պահար հետևում է Յուղաբերին:)

ԳՈԳԻ - Զար ջան, խնայի... (Հետևում է Արմոյին:)

ԶԱՐԱ - (օդ կրակելով): Մա՞հ դավաճաններին... (Լետվում է նրանց հետևից:)

ՎԻԿԱ - (մտնում ու դուրս է վագում): Փրկեցեք...

ԱՐՄՈ - (մտնում ու դուրս է վագում): Օգնեցք...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Հասենք...

ԳՈԳԻ - (մտնում ու դուրս է վազում՝ բջջայինը ականջին սեղմած): Ալո՛... ոստիկանություն... օգնենք...

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Նոյն սենյակը: Բազմոցը կենտրոն է բերված, որի կեսից դեպի բնմառաջ ձգվող փշալարը խորհրդանշում է ամուսինների միջսենյակային սահմանը: Փշալարներից կախ են բիբելյա դատարկ տուփեր: Բազմոցի հետևում ցուցանակ՝ «ՉԵԶՈՉ ԳՈՏԻ», որա ներքո տարրեր ուղղությունների սպառներով նակագրություններ՝ «Խոհանոց», «WC», «Ննջարան», «Պատշգամբ»: Դրանց կողքին գունավոր քառակուսիներ կան, որոնք խորհրդանշում են տվյալ տարածքի՝ այդ պահին ազատ կամ զբաղված լինելը (երբ վարագույրը բացվում է՝ «Խոհանոց» և «WC» մակագրությունների մոտ կարմիր քա-

ռակուսի է, իսկ «Ննջարանինն» ու «Պատշգամբինը»՝ կանաչ): Յուրաքանչյուրի հարկարաժնում՝ սեղանիկ, բազկարոռ և այլ կահույք՝ ըստ հայեցողության: Գոզիի հարկարաժնում աչքի է զարնում «Ծնորհավոր իմ 36-ամյակը» պաստառը:

Առավոտ է: Խափանցիկ խալարով, բարձր տրամադրությամբ, երգ մոռալով, ծախսից մտնում է Զարան՝ սուրճի բաժակը ձեռքիմ: Նա «Խոհանոցի» մագմիսով ամրացրած կարմիր քառակուսին արկում, փոխարենը կացնում է կանաչը, ապա կողմ դրած «Ծնորհավոր իմ 18-ամյակը» պաստառը վերցնելով՝ տեղադրում է աչքի ընկնող տեղում: Նոյն պահին

«WC» հարկարաժնից լավում է քաց քողնված ջրի ճայնն ու աչից մտնում է պիտամայով Գոգին, ով «WC»-ի կարմիր քառակուսին նույնականացնելով է կանաչը, ապա սեղանիկից վերցնելով ճողիկով իյութք՝ նստում է քազմոցի աջ ծայրին, ձեռքն առնում նվազարկ-չի վահանակը: Զարան անմիջապես, քազմոցի ձախ ծայրին նստելով՝ նույն կերպ է վարվում: Նրանք միաժամանակ սեղմում են կոճակները: Աշակերտից հենչում է «Յարխուչտան», ձախակողմից՝ ոռք երածշտորքյուն: Ի հեճուկս ամուսնու՝ Զարան քարձրացնում է երածշտորքյան ճայնը, Գոգին նույնն է անում: Միմյանց քշնամական հայացքներ նետելով՝ ավելի ու ավելի են քարձրացնում երածշտորքյունը, ապա սկսում են խելահեղ պարել՝ ամեն մեկն իր երածշտորքյան հանգույն:

Ակնոցն ու լրագիրը զլիսից վեր քափահարելով, զիշերազգեստով ներս է խուժում ահարեկված Սահակը: Նա գոռզոռում, բռդքում է, քայց ճայնը խանում է ժխտում: «Յարխուչտայի» հանգույն Գոգին խոյահարում է նրան, Սահակը նույն կերպ պաշտպանվելով նահանջում է ձախ հարկարաժնին, որտեղ Զարան պարի մեջ է քաշում նրան: Պարային անկանոն շարժումներ անող Սահակին վերջապես հաջողվում է նրանց ձևոքերից խել վահանակներն ու անջատել երածշտորքյուն: Նախկին ամուսինները հևալով վիվում են քազմոցին:

ՍԱՀԱԿ - Աս ի՞նչ կընեք, բարա՞ն,

աս ի՞նչ թեռոր է հարևաններու նկատմամբ: (*Լրագիրը թափահարելով:*) Ձեր վարմունքը մեծահարուստներուն չի վայելե՞ր: Առոտու կանուխ լրագիրը կվարդամ, կիրծվի՞մ, կցնծա՞մ, որ հարևաններս միլիոնատեր դարձած են և հանկարծ՝ երկրաշա՞րժ, ցունամի՞, յարխուշտա՞...

ԳՈԳԻ - Էդ մասին թերթում է գրա՞ծ:

ՍԱՀԱԿ - Մեկ միլիոն դոլար ժառանգելու մասին՝ այո, լրագիրը կհայտնե, սակայն ցունամին ես կսեպեմ և խստորեն կդատապարտեմ ձեր ահարեկչական վարմունքը հարևաններու նկատմամբ:

ԳՈԳԻ - (ձողիկով իյութ խմելով): Դատապարտում ու ցունամին քեզ պահի, էդ թերթը բեր, տեսնեմ՝ ի՞նչ է գրած:

ԶԱՐԱ - (ձեռքերը կանթելով՝ փակում է ձանապարհը): Պարոն Սահակ, չգնա՞ս: Էդ թերթը ինձ է հասնում:

ԳՈԳԻ - Սահակ, խելքդ կնգա մի տուր, արի: Ես քեզ վիզա եմ տալի, սահմանն անցի, բեր, տեսնեմ՝ ի՞նչ է գրած:

ԶԱՐԱ - Ոչ մի դեպքում: Միլիոնն էլ է իմը, թերթն էլ, Սահակն էլ:

ԳՈԳԻ - Իյա՞... Ո՞նց թե՝ Սահակն էլ...

ԶԱՐԱ - (սեթեսեթ ընկնում է Սահակի թևը): Ի՞մ հարևանն է:

- ԳՈԳԻ - ՄԵ՛Ր հարևանն է:**
- ԶԱՐԱ - ՄԵՆՔ ընդհանուր ոչինչ չունենք ու չենք կարող ունենալ:**
- ԳՈԳԻ - ՄԵՆՔ ընդհանուր ԶԱԳՍ-ի վկայական ունենք:** Աստված հաջողի՝ մերդ մեռնի, ուզես-չուզես, որպես օրինական ամուսին՝ միջիոնի կեսն իմն է:
- ԶԱՐԱ - ԻՄ օրինական ամուսինը կլինի նա, ում հետ նորից կզագ-սավորվեմ:**
- ԳՈԳԻ - Անամոթ, կես կվարտիրայում երկու մա՞րդ ես ուզում պահել:**
- ՍԱՀԱԿ - Պարոն Գրիգոր Միսակի, սկզբունքորեն և վճռականորեն պիտի խնդրեմ, որ իմ ներկայությամբ վսեմաշուք, պարկեշտ, գեղեցկատես և նազելի տիկնոջը վիրավորանք չհասցնեք: Ատիկա իմ սկզբունքներուն դեմ է:**
- ԳՈԳԻ - Պահո՞... Իմ դեմ խունտա եք ստեղծո՞ւմ:**
- ՍԱՀԱԿ - (Զարային): «Խունթա» ի՞նչ ըսել է:**
- ԶԱՐԱ - Նրա ասածներին բանի տեղ մի դիր, պարոն Սահակ ջան, էն ի՞նչ էիր ասում... Դու խոսքդ շարունակի:**
- ՍԱՀԱԿ - (աքլորացած): Եվ պիտի ըսե՞մ: Անարգանքի սյունին պիտի գամեմ սա մարդը...**
- ԶԱՐԱ - (հիացած): Մեռնեմ անարգանքի՞ն:**
- ՍԱՀԱԿ - Առավոտ կանուխ, խախտելով բոլոր տեսակի...**
- ԶԱՐԱ - Էդ չէ, էդ արդեն ասեցիր, պրծար: Ուրիշ բան էիր ասում, խոսքդ շարունակի:**
- ՍԱՀԱԿ - Անարգա՞նքը...**
- ԶԱՐԱ - Չէ:**
- ՍԱՀԱԿ - Սյո՞նը...**
- ԶԱՐԱ - (կոտրատվելով): Դե չէ... իիշիր՝ ինչե՞ր էիր ասում իմ մասին:**
- ԳՈԳԻ - Սահակ, «գեղեցիկի» ու «նազելիի» հետ է:**
- ՍԱՀԱԿ - Պիտի խնդրեմ, որ դուք մեր խոսակցությանը չխառնվիք:**
- ԳՈԳԻ - Դե արի՝ լավություն արա:**
- ՍԱՀԱԿ - (Զարայի ձեռքը համբուրելով): Ո՞ր մէ խոսք կփափագեք կրկին լսել, տիկին:**
- ԶԱՐԱ - (տեղում ամոթխած օրորվում, գլխով Գոգիին է ցուց տալիս): Էն որ ասա՞վ:**
- ԳՈԳԻ - (Սահակին): Ասի, չէ... Ես սրա կաշին դաբաղխանից գիտեմ:**
- ՍԱՀԱԿ - (Գոգիին): Կրկին պիտի խնդրեմ, որ մեր խոսակցությանը չխառնվիք:**
- ԶԱՐԱ - (Սահակին քնքշորեն իրեն դարձնելով): Սիրտդ շուռ մի բեր, պարոն Սահակ ջան, նրա խառնվելուն ո՞վ է բանի տեղ դնում:**
- ՍԱՀԱԿ - (նկատում է ցուցանակը): Ամմա՞ն... Այսօր ձեր ծննդյան օ՞րն է:**

ԳՈԳԻ - Ոչ ըլներ...

ՍԱՀԱԿ - (Գոգիին): Անկիրթ: (*Չարային՝ խոնարհումով:*) Ընդունեք իմ ջերմ շնորհավորանքը:

ԶԱՐԱ - Ընդունելի է:

ՍԱՀԱԿ - Սակայն... 18 տարեկա՞ն:

ԳՈԳԻ - Ծչոտչիկը ետ է տվել:

ԶԱՐԱ - Լա՛վ եմ արել:

ԳՈԳԻ - Բան չասի, մի երկու տարով էլ ետ տայիր՝ ինձ կղատեին անչափահասի հետ ամուսնանալու մեղադրանքով:

ՍԱՀԱԿ - (ասպետարար): Տիկին Զարուիի, այլևս չկարողանալով դիմադրել ծեր զմայլելի և գեղանի կախարդանքին, կիսնդրեմ ընդունեք իրավերս, երեկոյան երթանք ուսութորան:

ԶԱՐԱ - Վայ, մերսի, մերսի...

ՍԱՀԱԿ - Այժմ թույլ տվեք աճապարեմ՝ տրամադրվելու այսօրվա տոնակատարությանը:

ԶԱՐԱ - Աճապարի, բա ո՞նց...

ԳՈԳԻ - (Մոտեցող Սահակին կանխելով): Սահմանը չխախտե՞ս: (*Չեռքով ցոյց է տալիս, որ չեղոք գոտով դուրս գա:*) Մաքսանենգ շանորդի:

ՍԱՀԱԿ - Փիսին մեկը:

ԳՈԳԻ - Գնա, գնա՛, դեռ գլխիդ գալիքը չգիտես: (*Հյութը վերցնում, «Պատշգամբի» կանաչքառակուսու փոխարեն կարմիր գույնի մագնիս կպցնելով՝ դուրս է գնում:*)

ԶԱՐԱ - (համար է հավաքում): Ա-լո՛... Թանկ ջան, բարի լոյս, ինքնած չէի՞ր: Թանկ ջան, այսօր անպայման ուզում եմ քեզ հանդիպել, արդեն քանի օր է չեմ եկել: (*Ուրախացած:*) Գալիս եմ, ջան, իենց հիմա գալիս եմ: (*Ծտապում է ննջարան՝ ցուցանակի կանաչը կարմիրի փոխելով:*)

Համար հավաքելով մտնում է Գոգին:

ԳՈԳԻ - (հայացքը ննջարանին՝ կիսաձայն): Արմո՞, բարի լոյս, ես եմ, Գոգին... Լսիր՝ ինչ եմ ասում: Ուրեմն, առավոտ շուտ մեր հարևան թերութցի Սահակը ներս մտավ՝ թերթը ծեռքին... Արդեն գիտե՞ս: Եղ որտեղից գիտես, որ Սահակը մեր տուն մտավ... Հա՛, թերթի մասին գիտես: Բա որ գիտեիր, ինչո՞ւ չէիր ասում... Ի՞նչ է գրված: Տունը կոհիվ է ընկել ու ոստիկանությունն է միջամտե՞լ... ռադիոյով էն հաղորդե՞լ... ինչի՞նչ՝ տելեվիզորով է՞լ... Այ խայտառակությունը... Հերքո՞ւմ եմ: Ոչ թե կախարդվել եմ ու միլիոնի պատճառով եմ բաժանվում, այլ միլիոնից եմ բաժանվում՝ կախարդ կնոջս պատճառով: Այսօր իսկ թերթին էլ, ռադիոյին էլ, տելեվիզորին էլ հերքում պիտի տալ: Արմո, հեր-

քումը ես կտամ, դու շտապ արի մեր բակը: (*Ավելի գաղտնախոս:*) Լսիր, ուրեմն Զարան հեռախոսը վերցրեց ու «թանկ ջան, թանկ ջան» էր ասում... Հեռախոսին չէր ասում: Հեռախոսը էժանագին «Նոկիա» է: Սահակին էլ չէր ասում, Սահակն արդեն գնացել էր: Ինձ էլ չէր ասում... Այ տղա, ես զիտեի, որ էրբան անհասկացողն ես, հեռախոսով ասում էր նրան՝ ում հետ հեռախոսով խոսում էր... Ես ի՞նչ զիտեմ, ում հետ էր խոսում, դրա համար էլ քեզ եմ զանգում: Գիտեմ, որ դու գրքաց չես, դրա համար էլ զանգել եմ, որ շտապ գաս մեր բակը, թաքնվես աղբանոցի հետևում ու երբ Զարան տնից դուրս գա, հետևես, պարզես՝ ո՞ւմ մոտ գնաց: Արմո ջան, դա իմ պատվի գործն է, ախր, որպես իմ հավատարիմ ընկեր, քո պատվին էլ է կպչում: Երկու տղամարդու քթից բռնած՝ ֆոռացնում է էդ անամոթը: Ջոն քիթն ի՞նչ կապ ունի... Իմ ու Սահակի քթի մասին է խոսքը... (*Լայելով ննջարանի կողմը, կիսածայն:*) Օրյեկտը զգեստափոխվում է: Արագացրու: Կապի վերջը:

Հեռախոսն անջատում ու տեղը չգտնելով, ետուառաջ քայլելով մնմախոսում է՝ ջղաճիկ շարժում-

ներով արտահայտելով. «Հեռախոսը վ է ժամադրվում... «քանի ջան»... ես քեզ «քանի ջան» ցույց կտամ... Ինձ իմարի տեղ է դրել... Բա էն Սահակը, Սահակը... «Իմ նազելի՛, իմ գեղեցկատե՞ս...» Ես ձեր հախից կզա՞մ»: Նկատելով «Չեզոք զտիք» մտնող Զարայիմ՝ քարանում է: Զարան նրան հայացքի շարժանացնելով, բարձր արամադրությամբ դուրս է գնում դուռն ամուր շրիկացնելով, որից ցած է ընկնում Գոզիի ինքնաշնորհավորանքի պաստառը:

ԳՈԳԻ - Տո, դու տեսա՞ր դրան:

(Ծտապում է պաստառն ուղղել:)

Տո, բա Ճիշտ չե՞ն ասել, որ կնիկը լավ բան լիներ՝ Աստված էլ կունենար: (*Մատնացույց է անում կարմիր քառակուսին:*)

Մուտքն արգելվո՞ւմ է... Դուրս գալուց չի էլ բարեհածում համակեցության կանոնները պահպանել ու վերացնել արգելքը:

(Պոկում է քառակուսին, կանաչն է փակցնում:) Սահակի հետ ժամադրվում է, մեկ ուրիշին՝ «թանկ ջան»: Սպասիր Սահակին խաբար տա՞մ...

(Դուն զանգ: Դեպի դուռը:)

Դուռը չեմ բացելու: Ես քո դուռապանը չե՞մ: Բարի եղիր, բանալին հետդ ման տուր:

(Զանգը կրկնվում է, ստիպված գնում է բացելու:) Զարա աղջիկ, քթիցդ եմ հանելու...

Կարճ դադար: Ծանրաքայլ մտնում է Ժիրիկը, առաջանում, զննում է տունը:

ԺԻՐԻԿ - (իր հետևից եկող, զարմացած Գոգիին): Մետալուրգ-ների փողոցի 15 շենքի 17 բնակարանը սա՞ է:

ԳՈԳԻ - Սա է, բայց... բայց չի վաճառվում:

ԺԻՐԻԿ - Հընգեր, ըստե ի՞նչ կա, որ ի՞նչ վաճառես:

ԳՈԳԻ - Խոսքը կահովքի մասին չի: Տունը չի վաճառվում:

ԺԻՐԻԿ - Վայ, հորս արև, արա՞... այ ախպեր, ո՞ր ա ըստե տուն... էսի բուն ա՞:

ԳՈԳԻ - Դե, գիտեք ի՞նչ...

ԺԻՐԻԿ - Գիտեմ, ախպե՞ր, էդ էլ գիտեմ: Քու անունը Գոգի ա, էդ էլ գիտե՞մ: Դու էն ասա, Զարա Սարգսյանը դեռ ըստեյա՞ ապրը:

ԳՈԳԻ - Այստեղ... ըմմ... (Ցույց տալով:) Սահմանից այն կողմ: Նա իր տանը չէ:

ԺԻՐԻԿ - Էնի արտասահմանն ա՞... մալադեց, հումորդ սպանում ա, ախպեր: (Նստում է քազմոցին:) Նստի, հընգեր, նստի՝ էրկու բերան բան խոսանք: (Գոգին նստում է քազկաթողի եզրին:) Համ էլ՝ ցավակցում եմ, նախկին զոնքաչդ ա մեռե:

ԳՈԳԻ - Սուտ լուրեր են:

ԺԻՐԻԿ - Դադիոյով լսանք, ախպեր:

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ ոադիո:

ԺԻՐԻԿ - Ավտոյի՛, ախպեր:

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ ավտո...

ԺԻՐԻԿ - Վայ, մորս արև, արա՞,
կորմե «Մերսեդեսը» ուրիշ ավտո ընում ա՞, ախպե՞ր...

ԳՈԳԻ - (ոտքի ելնելով): Լսեք, դուք ի՞նչ եք ուզում:

ԺԻՐԻԿ - Դու նստի, նստի, ոչ մի բան պետք չի: (Գոգին ակամա նստում է:) Ուրիշոյով լսանք, որ ամերիկահայ տիկին Սաթենիկ Սարգսյանը կյանքն ապահովագրել ա ու մաշինի տակ աընգե՝ միլիոնը թողնելով Հայաստանում բնակվող աղջկան: Դու էլ, ախպեր, չիմանալով էդ մասին, քու էշ խելքով՝ կնգադ հետ կովել ու բաժանվել ես:

ԳՈԳԻ - (սպառնալից ոտքի է ելնում): Իմ էշ խելքո՞վ...

ԺԻՐԻԿ - Քու էշխո՞վ, ախպեր, էշ-խո՞վ...

ԳՈԳԻ - Իսկ ձեր էդ ոադիոն չի՞ ասել, որ ամերիկահայ տիկին Սաթենիկ Սարգսյանը չի մահացել, ընդամենը ոտքն է կոտրվել:

ԺԻՐԻԿ - Զի մեռել, ախպեր, մի օր կմեռնի, ո՞ր մեկս ենք անմահ:

ԳՈԳԻ - (ցաւկու ոտքի է ելնում): Դուք ինչո՞ւ եք եկել:

ԺԻՐԻԿ - Այ, դա արդեն քո գործը չի՛: (Համար է հավաքում:) Բաժանվել ե՞ք, ախպեր, յա՞ն տուր:

(Հեռախոսով:) Ներս թեր:
 (Հսկա ծաղկազամբյուղով ներս
 է մտնում ժորժիկը:) Տար, դիր
 էն յանի վրա: (Ցոյց է տալիս
 Զարայի հարկաբաժինը: Ժոր-
 ժիկը կանացի շարժումներով
 անխոս ենթարկվում է ու սահ-
 մանն անցնելիս քսվում է փշա-
 լարերին, որից թիթեղյա
 տուփերն իրար բախվելով աղմ-
 կում են:) Արա՛, այ չուչել, սահ-
 ման ես անցնում, հոծ գիծ հո
 չի՝, որ տուգանքով պրծնես:
 (Ոտքի է ելնում:) Լավ ա՛ մեր
 ախապերը տրիվոգա չտվեց, հե-
 չի պես սոռկի տակ էիր մտնում:
 (Զամբյուղը տեղադրելուց հետո
 հապաղող, չորս բոլորն ուսում-
 նասիրող ժորժիկին:) Ի՞նչ
 կախվար, արա՛, քըստըվի ըս-
 տուց: (Ժորժիկը սեթևելով
 դուրս է գնում: Գոգիին:) Միլիո-
 նը, ախապեր, թան չի, ամեն
 մարդու բան չի: (Լրա ուսին
 թիթիացնելով:) Իրար հասկ-
 ցանք, հայրենիքը քեզ չի մոռա-
 նա: (Ծանրաքայլ դուրս է գնում:)

ԳՈԳԻ - Ծը... Սը... Բը... Քը... Դը...
 Փիսի՞ն մեկը՝ ... սրան տե՛ս...
 «Միլիոնը թան չի՝ ... Տուն չի՝
 բուն է՝ ... Թերթում էր գրա՛ծ...
 (Կատաղած նետվում է դեպի
 զամբյուղը, բայց փշալարի մոտ
 մեխվում, ձար է մտմտում,
 փովում է գետնին, սողալով

անցնում է սահմանը: Հասնելով
 զամբյուղին՝ պառկած դիրքից
 ծեռքը մեկնում, վերցնում է ծա-
 ղիկների արանքում դրված
 ծրարն ու բացելով կարդում է:»)
 «Զարա ջան, ազիզ»... իյա...
 «...ես վաղուց սիրում եմ քեզ...
 Միշտ երազել եմ, որ իմ կինը
 դառնաս...»: Ախմա՛խ: «Ուրախ
 եմ, որ բաժանվել ես էդ հարի-
 ֆից»: Վայ, ես քու... «Գրում եմ
 իմ հեռախոսի համարը... միշտ
 քեզ կարոտող՝ ժիրիկ»: (Պա-
 տառոտում է թուղթը, շարտում
 օդ: Բջջայինը զանգում է: Ցատ-
 կելով մղվում է դեպի հեռախո-
 սը, բայց փշալարի մոտ
 դարձյալ մեխվում է, աջ ու ձախ
 ելք է փնտրում ու զլիի ընկնելով՝
 «Չեզոք գոտով» անցնում, վերց-
 նում է հեռախոսը:) Արմո՞... լսում
 եմ: Վարսավիրանո՞ց... ի՞նչ
 վարսավիրանոց: Թանկիկի
 վարսավիրանոցը... հա՛, ես էլ
 զարմացա՝ «թանկ ջա՞ն, թանկ
 ջա՞ն», նա իսկի ինձ պես տղա-
 մարդուն չի «թանկ» ասել, ուր
 մնաց... Բա հիմա ի՞նչ է անում:
 Խանութներն է չափչփո՞ւմ: Թող
 չափչփի՝, հետո շատ է փոշմա-
 նելու, որ պատահած մեկի ռես-
 տորանի իրավերն է ընդունում,
 մյուսը ծաղիկներ է բերում, ա-
 մուսնության առաջարկ են ա-
 նում... ո՞վ... ինչ-որ մի ժիրիկ:

Միլիոնի հոտ է առել շանորդին: Արմոն ջան, ես քեզնից շա՞տ շնորհակալ եմ: Դու ազատ ես, իհարկե, ազատ ես: Ինչո՞ւ պիտի նեղանամ, այ տղա, զբաղվիր քո գործով... Հասկանալի է, որ դու էլ հոգսեր ունես: Հաջող, ախատեր ջան, հաջողություն եմ մաղթում: (*Հեռախոսն անջատում, մի կողմ է դնում:*) Ինչ հավատարիմ ընկեր է, Է... (*Դուան զանգ:*) Թե ժիրիկ կոչեցյալն է՝ մորթելու եմ: (*Մարտական գնում է դուռը բացելու:*)

Մտնում է կարճահասակ Զարգանքը՝ հսկա ծառկազամբյուռը գրկած:

ԶԱՐՉԱՆԴ - (*զամբյուղը մի կերպ ցած է դնում, ուղղում թիթեռնիկ փողկապը:*) Թոյլ տվեք ներկայանալ՝ կոնտրաբասահար Զարգանդ Քոլոյան:

ԳՈԳԻ - (*բազկաթռողին նստելով, հեգնուտ:*) *Հետո՞:*

ԶԱՐՉԱՆԴ - Ըմմ... Միջազգային մրցույթների դափնեկիր:

ԳՈԳԻ - *Հետո՞:*

ԶԱՐՉԱՆԴ - Էլ ի՞նչ հետո: Կարգը պահանջում է, որ հիմա էլ դուք ներկայանաք:

ԳՈԳԻ - Էդ ո՞ր կարգն է պահանջում, որ ես իմ տան մեջ ներկայանամ:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Իսկ տիկին Զարան տանը չէ՞:

ԳՈԳԻ - Տիկին Զարան ի՞ր տանը չէ: (*Յույց է տալիս սահմանից այն կողմ:*) Իսկ դուք, բաս կիթառահար, միջազգային մրցույթների դափնեկիր սերժանտ Քոլոյան...

ԶԱՐՉԱՆԴ - Զարգանդ: Զարգանդ Քոլոյան, կոն-տրա-բա-սահա՛ր:

ԳՈԳԻ - Իսկ դուք, կոն-տրա-բասահա՛ր, միջազգային մրցույթների դափնեկիր Զարգանդ Քոլոյան, ի՞մ բնակարանն եք ներխուժել:

ԶԱՐՉԱՆԴ - (*զարմացած մոտենում, շարժում է փշալարը, տուփերի չրիսկոցից կնճռոտում է դեմքը, ծոցագրպանից հանելով կամերտոնը՝ խփում է ձեռքին, մոտեցնում ականջին, կրկին շարժում է փշալարն ու ցուցամատը վեր է տնկում:*) Ֆա՛լշ, ոռվիդամենտե ֆալշ: Իսկ դուք երևի նրա նախկին ամուսի՞նն եք:

ԳՈԳԻ - Իսկ դուք այդ մասին ուղիոյ՞վ լսեցիք, հեռուստացույցո՞վ եք դիտել, թե՞ թերթերում եք կարդացել:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Ձեր նշաճ բոլոր երեք աղբյուրներն էլ այդպես են հաղորդում:

ԳՈԳԻ - Դե, եթե այդպես են հաղորդում, ուրեմն, այո՛, մենք երևի նրա նախկին ամուսինն ենք:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Ահա թե ինչի՞ է հասցնում կնոջը չգնահատելը:

ԳՈԳԻ - Ահա թե ինչի՞ է հասցնում կնոջը չգնահատելը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Փշալարերի, ընկեր ջան, փը՝ շա՛-լա՛-րե՛-րի՛: (*Պաթետիկ*) Մինչդեռ, ինչպես ասել է գերմանացի փիլիսոփա, գրող, լուսավորիչ Յոհան Գորֆրիդ Հերդերը՝ յուրաքանչյուր կնոջ փոքր սխալի մեջ կա տղամարդու մեծ մեղքը: (*Դոան զանգը ընդհատում է նրա խոսքը*)

ԳՈԳԻ - Տեղից չշարժվես, իհմագալիս եմ: (Գնում է դուռը բացելու):

Նյարդային ու փութեան մտնում է Վիկան:

ՎԻԿԱ - Որտե՞ղ են շորերս: Արագացրու, քանի դեռ հրեշտ չի հայտնվել, շորերս բեր:

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ շորեր... ինչե՞ր ես խոսում:

ՎԻԿԱ - (պայուսակից թուղթ է հանում, կարդում է): Կրծկալ, սպիտակ գոյնի, 3-րդ չափսի՝ մեկ հատ: Չուգագուլպա, սև գոյնի, 46 չափսի՝ մեկ հատ: Կոշիկներ, բարձրակրունկ, սև, լաքապատ, 36 չափսի՝ մեկ գոյգ: Ծապկընկեր, կարմիր գոյնի...

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ... շափ... շապ...

ՎԻԿԱ - Ծապկընկե՞ր:

ԳՈԳԻ - Դա՞ ինչ մեղքս էր, քո հագին էդափիսի բան չի եղել:

ՎԻԿԱ - Ո՞նց թե՛ չի եղել, է՞ո կոտրած ձեռքով վրայիցս չհանեցի՞ր: Հանող ուրացողի մեկը:

ԳՈԳԻ - Տռուսի՞կը...

ՎԻԿԱ - Անգրագետ, հենց՝ տոռսիկը:

ԳՈԳԻ - (*բազկաթոռին բազմելով*): Հա՛... Ուրեմն տեղեկացնեմ, որ է՞ո ցուցակում գրածը, գումարած՝ քո շապկընկերը, ոազմավար է վերցված (*բութ մատով ցոյց է տալիս Զարայի հարկարաժինը*) որպես իրեղեն ապացուց:

ԶԱՐՉԱՆԴ - (կարծելով, թե Զարան է, Վիկայի առջև ծնկի է գալիս): Տիկին, ընդունեք իմ ամուսնական առաջարկը և ես ձեզ համար հարյուր շապկընկեր կգնեմ:

ԳՈԳԻ - Խելքիդ աղ անեմ... Էդքանը լցնել կլինի՞:

ՎԻԿԱ - Դուք... դուք ո՞վ եք, ի՞նչ եք ուզում:

ԳՈԳԻ - Զարզանդն է, ուզում է քեզ հետ ամուսնանալ:

ՎԻԿԱ - Ինձ հետ... Էլի քո սարքած խաղե՞րն են:

ԳՈԳԻ - Ի՞նչ խաղ, ի՞նչ բան, չե՞ս տեսնում, մարդը սիրուց տոչորվում է:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Այո՛, ես սիրում եմ ձեզ:

ՎԻԿԱ - Բայց ես... բայց մենք ծանոթ չենք:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Արդեն քանի տարի ես հետևում եմ ձեզ, սակայն չէի համարձակվում մոտենալ: Ես երջանիկ եմ, որ առիթն այսպես ներկայացավ:

ԳՈԳԻ - (Վիկային): Չես փոշմանի, լավ տղա է:

ՎԻԿԱ - (Լոտրատվելով): Ես նոյնիսկ ձեր անունը չգիտեմ:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Թույլ տվեք ներկայանա՝ միջազգային մրցույթների դափնեկիր, կոնտրաբասահար Զարզանդ Քոլոյան: (Գրպանից փոքրիկ սուսի հանելով:) Ահա, սա է՝ նշանի մատանին:

ԳՈԳԻ - Մի բարձի ծերանաք:

ՎԻԿԱ - (Վարանուտ մատանին վերցնում, մատին փորձում է: Երջանկացած): Այնպես անսպասելի է...

ԶԱՐՉԱՆԴ - Վաղն իսկ կարող ենք մեկնել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ՝ հարսանեկան ծանապարհորդության:

ԳՈԳԻ - (Ճափ զարկելով): Գո՛րկա, գո՛ր-կա, գո՛ր-կա...

Զարզանդը ոտքի ծայրերին բարձրանալով ճգփում, վիկային համբուրում է:

ՎԻԿԱ - (Գոգիին, երջանկացած): Ես անշափի շնորհակալ եմ քեզնից:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Ես՝ նոյնպես: Ինչպիսի ասպետականություն, ազնիվ վեհանձնություն: Ընդունեք

իմ խորին երախտագիտությունը:

ԳՈԳԻ - Զարժի՛, Զարզանդ ջան, շարժի՛:

ՎԻԿԱ - Զարզանդ, սիրելիս, կարելի՞ է, ես քեզ փաղաքովյշ կերպով Զըոզո ասեմ:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Իհարկե, հոգյակս, իհարկե:

ՎԻԿԱ - Զըոզո, սիրելիս, այս ամենն այնքան անսպասելի էր: Թույլ տուր իհմա վազեմ ու մայրիկիս հաղորդեմ այս ուրախ լուրը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Ա՛ն-պա՛յ-մա՛ն, ա՛ն-պա՛յ-մա՛ն: Ես կարող եմ տալ իմ անձնագրի պատճեն, կարծում եմ... ըմմ... փաստաթղթերը ձևակերպելու համար իմ տվյալներն անհրաժեշտ կլինեն:

ՎԻԿԱ - Բայց ինչո՞ւ պատճեն, մենք քեզ կիրավիրենք և, ինչպես հարկն է, օրիգինալ փաստաթղթերով կծնակերպենք մեր միությունը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Օ՛, իհարկե, իհարկե... (Գրպանից հանելով:) Ահա իմ այցետոմսը:

ՎԻԿԱ - Սպասիր իմ զանգին, վագորիկս: (Վերցնելով քարտը՝ օդային համբույր է ուղարկում ու երջանկացած շտապում դուրս:)

ԶԱՐՉԱՆԴ - Անհամբերությամբ կսպասեմ, իմ տո՞նիկա... (Հացմունքով՝ Գոգիին:) Ինչպիսի դաստիարակություն:

ԳՈԳԻ - Իմ շկոլան է, է՞:

Դուն զանգ և, անմիջապես,
ծաղկեփունջը ձեռքին, գործնա-
կան, արագաքայլ մտնում է Սա-
հակը:

ՍԱՀԱԿ - (Զարգանդին): Պատիվ
ունեմ: (Գոգիին.) Բարի եղեք,
տիկին Զարուիուն լուր տվեք,
որ... (Հանդիպելով Գոգիի
ցասումնալից հայացքին:) Օ՛,
պարդոն... (Դեպի Զարայի
հարկարաժինը:) Տիկին Զարու-
իի... Տիկին Զարուիի, Սահակն
է, կարելի է հրամմել: (Պատաս-
խան չստանալով փորձում է ա-
ռաջ գնալ:)

**ԶԱՐՉԱՆԴ - (Մարտական տեսքով
փակում է նրա ձանապարհը):**
Տիկին Զարուիին արդեն նշան-
ված է:

ՍԱՀԱԿ - Պատիվ ունեմ, Սահակ
թերձիբոյուկբաշինձանյան: Այս
արտու տիկին Զարուիին ընդու-
նել է ոեսթորան երթալու իմ
հրավերը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - (պարուսով): Նա չգի-
տեր, որ այսօր երեկոյան ես
նրան հրավիրելու եմ Վոլֆանգ
Ամադեուս Լեոպոլդովիչ Մո-
ցարտի 40-րդ սոլ մինոր սիմֆո-
նիան ունկնդրելու:

ՍԱՀԱԿ - Սակայն... ներեցեք, դուք
ո՞վ եք:

ԳՈԳԻ - Զարգանդն է, քո չանգալ
բաջանաղը:

ՍԱՀԱԿ - Ներեցեք, կաղաչեմ, ի՞նչ

ըսել է «չանքյալփաշանաղ»:

ԳՈԳԻ - Այսինքն՝ միլիոնիդ 333
հազարն իրենն է:

ՍԱՀԱԿ - Ինչո՞ւ 333...

ԳՈԳԻ - Որովհետև մյուս 333-ն էլ
ժիրիկինն է:

ՍԱՀԱԿ - Ժիրիկն ո՞վ է, թե՞... (Ծաղ-
կեփունջը սեղանիկին դնելով՝
գրանից լրագիրը հանում,
մատնացոյց է անում հողվածը:)

Կտակին մեջ ժիրիկ-միրիկ, Ա-
մադեուս-մամադեուս չիկա: Ա-
հավասիկ՝ Սաթենիկ մայրիկի
կտակով մեկ միլիոն դոլարի ժա-
ռանգորդը դուստրն է և անոր
ամուսինը... (Դուն զանգը ընդ-
հատում է նրան:)

ԳՈԳԻ - (ուղղվելով դեպի դուռը):
Ոնց երևում է՝ բաժինդ ավելի է
փոքրանում:

Մեկ ծաղիկ ձեռքին, վալսի սա-
հուն պտույտներ կատարելով
մտնում է ժորժիկը. Նա մի պահ
կանգ է առնում, զնահատում է ի-
րավիճակը:

**ԺՈՐԺԻԿ - (ուսերանսով ներկայա-
նում է):** Ժորժ Քնարունի, բա-
նաստեղծ, համատեղությամբ՝
առաքիչ, «Կապույտ մանուշակ»
ծաղկի սրահում: Պարոնայք,
նկատի ունենալով մեր ջերմ
բարեկամությունը, կարող եք
ինձ ժորժիկ ասել: (Դարձյալ
պտույտներ գործելով, ձեռքի

թղթին նայելով ու երգեցիկ արտասանելով, շարունակում է ծանապարհը՝ «Զեզոք գոտով» մտնելով Զարայի հարկաբաժին:) Ես ծարավ եմ, դու իմ ցայտալրջնորը,

Թող, որ խմեմ ես քո ջնորը,
Հանգցնեմ իմ սրտի հոնր...

ԳՈԳԻ - Արա, այ չուչել, շուտ արա,
դրսից փակիր դուռը, քանի դեռ
չեմ հանել մոտը...

ԺՈՐԺԻԿ - (Նկատելով ցրիվ տված
նամակի կտորները): Օ՛-հո՛,
ժիրիկն իմանա, որ իր նամակը
պատռել ես՝ կշարդի քո երկու
կոտը:

ԳՈԳԻ - Իսկ որ իմանա՝ դու էլ ես
նամակ բերել, քեզ կկոխի վառ-
ման փուռը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Այ կտրվի ձեր աբու-
ռը... (Անմիջապես լրջանում,
զգաստանում է:)

Դռան զանգ:

ՍԱՀԱԿ - Ահա և ինքը՝ զմայլելի
տիկին Զարուիին: Անիկա վերջ
կուտա բոլոր տեսակի ինթեր-
վենցիաներուն: (Զարզանդին.)
Նամանավանդ՝ անհարկի հնչող
սիմֆոնիաներուն: Ես ինքս կդի-
մավորեմ նրան: (Գլուխը բարձր
պահած՝ գնում է ընդառաջ:)

ԶԱՐՉԱՆԴ - (Սահակի հասցեին):
Պրովինցիա՝... Զի կարող
պատահել, որ տիկին Զարան

դատարկ դիոլը գերազնահատի
կոնտրաբասից: (Ծոտապում է՝
ինքը դիմավորի:)

ԺՈՐԺԻԿ - Մի՞թե բանաստեղծի
սիրո նուրբ լարերը կկտրվեն, և
նրա սիրտը ավերակների
կվերածվի դատարկ դիոլի և
կոնտրաբասի գոեհիկ գոռում-
գոյզուններից: (Մղվում է նախա-
մուտը:)

ԳՈԳԻ - (Նրանց հետևից): Ախմախ,
շանորդիք... (Բազմոցին նստե-
լով՝ բացում է Սահակի բերած
թերթը:)

Կարճ դադար: Միջանցքից տղա-
մարդիկ նահանջում են ձեռքերը
կոնքերին կանքած, ահարկու
տեսրով ներս մտնող Յուղաբե-
րից:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - (Սահակին վրա քշե-
լով): Այլանդակ, ուրեմն երեկ
ինձ էիր ծաղիկ նվիրում, էսօր
Զարային խնամախոս ես գալի՛:

ՍԱՀԱԿ - (Նրա հետապնդումից
խոյս տալով): Թող տուր, բե՛...
ուր երթամ՝ ետքես կուգա: Զեզի
չեմ ուզեր, տիկի՛ն, չեմ ուզե՛ր...

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բա որ չէիր ուզելու,
ինչի՞ գիշերն իմ տանն անց-
կացրիր:

ՍԱՀԱԿ - (Խոյս տալով): Ես ամու-
րի եմ և ընտրության իրավունք
ունիմ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Հողեմ գլուխո, իմ
տունը քեզ համար ընտրական

տեղամաս է, որ գաս ու փակգաղտնի քվեարկությամբ անուն ջնջես:

ՍԱՀԱԿ - (պաշտպանություն փնտրելով՝ դիմում է ներկաներին): Սիավասիկ, պարոնայք, ահավասիկ, դուք վկա եք, որ սա կինը ինձի՝ հայրենադարձիս, կստիաբե իմ երկրեն փոնագաղթված ըլլամ:

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Բոնագաղթված... Ես քեզ արտագաղթած եմ դարձնելու, հալա դու ուր ե՞ս: (Հարձակում է:)

Դռան զանգ, որին ոչ ոք ուշադրություն չի դարձնում, տարված են նրանց վեճով:

ՍԱՀԱԿ - (հարձակումից խոլոյ տալով՝ սենյակում պտտվում է): Օգնեցեք, բե՛, աս տեղացի կիները առյօծի կնմանին...

Մտնում է Արմոն՝ վարդերի փունջը ձեռքին: Ներկաները քարանում, սևովում են նրան:

ԳՈԳԻ - (ապշած քայլ է անում դեպի ընկերը): Ա... Ա... Ա-ԱՌ-Մո՛...

ԱՐՄՈ - Հա, Գոգի ջան, բա դու չասի՞ր, որ չես նեղանա, որ ես ազատ եմ, որ իմ անձնական հոգսերով զբաղվեմ... Բա թողնենք, որ միլիոնը էս շուն ու գելերի բաժինը դառնա՞:

ԺՈՐԺԻԿ - (Արմոյին չանչ անելով): Անհրապո՞յր:

ՍԱՀԱԿ - (Արմոյին): Պարոն, անչափ զգուշորեն և կիրթ ընտրեք ձեր բառերը:

ԶԱՐՉԱՆԴ - (աքլորացած, Սահակին): Էդ մեզ էր ասո՞ւմ:

ՍԱՀԱԿ - Հապա էլ ո՞ւմ:

ԶԱՐՉԱՆԴ - Վայ ես քու, ֆալշերն եմ անիծել... (Խոյահարում է Արմոյին, վերջինս վարդերի փնջով հարվածներ է տեղում Զարզանդի գլխին: Գլորվում են հատակին:)

ԺՈՐԺԻԿ - Օ, ուրիշ տեմպերամենտ! (Նետվում է կովողների մեջ:)

ՍԱՀԱԿ - Օ՞ն, առաջ... (Նետվում է դեպի կովողները, բայց Գոգին ոտք է զցում նրան ու ինքն էլ նետվում է տապալված Սահակի վրա:)

ՅՈՒՂԱԲԵՐ - Էդ ում հարազատ մարդուն եք ծեծում... (Խառնվում է կովողներին:)

Թափալվող ու միմյանց քաշքողները տապալում են փշալարերը, ցուցանակները, շաղ են տալիս ծաղիկները: Ներս մտած Իոան քարանում է՝ այդ ամենը տեսմելով:

ԻՌԱ - Վե՛րջ տվե՛ք, գարշելինե՛ր:

Կոխվը դադարում է: Պառկածները զարմացած նայում են նրան:

ԳՈԳԻ - Իոա՞...

ԻՌԱ - Գոնե դուռը ներսից կողպեք: (Պայուսակից հանում է

գեղեցիկ փաթեթավորված տուփը, դնում է սեղանիկին: Գոզիին:) Վերցոյեք ձեր նվերը, ձեր հեռախոսից ջնջեք իմ համարը, ձեր հիշողությունից՝ իմ անունը: (Արմոյին.) Իսկ քո մասին ստիպված եմ մորաքրոջ ասել, որ դու ոչ թե իմ զարմիկն ես, այլ զարմուիհի՞ն: (Գետնին փովածներին.) Այսաերվածներ: (Դուրս է գնում:)

Մքնեցում: Դանդաղ լուսավորվում է: Սեմյակում միայն ծննդյան օրվա պատուներն են կանգուն մնացել: Ծաղկազամբյուղների արանքում, շաղ տված վարդերի մեջ, հատակին ծալապատիկ նստած է Գոզին՝ գլուխն ափերի մեջ առած: Պայուսակն ու գեղեցիկ փաթեթավորված տուփը ձեռքին մտնում է Զարան: Տեսնելով տան տեսքը՝ քարանում է, ապա զգուշորեն, որպեսզի վարդերը չսրորի, առաջանում, կանգնում է Գոզիի դիմաց:

ԳՈԳԻ - (Խեղծացած): Զարա...

ԶԱՐԱ - Գոզի...

ԳՈԳԻ - Ես քեզ էի սպասում, ասելու, որ...

ԶԱՐԱ - (օգնում է, որ բարձրանա): Գոզի, սիրելիս, այդպես էլ գիտեի, որ այսօր սպասելու ես

ինձ, վարդեր ես շաղ տալու իմ ոտքերի տակ, ծաղիկներով ես ինձ դիմավորելու: Ես համոզված եմ, որ դու շատ, շատ ես սիրում ինձ:

ԳՈԳԻ - (Խոռվկան ամաչեղոտությամբ): Բա որ ասում ե՞մ...

ԶԱՐԱ - Իսկ ես, հիմարս, չէի հավատում:

ԳՈԳԻ - (գլխահակ, հաշտվողական մեղմությամբ): Խոսքերն անզոր են արտահայտելու, թե ինչքան եմ քեզ կարոտել:

ԶԱՐԱ - Պետք չէ, պետք չէ բացատրել, տեսածս էլ հերիք է... (Զեռքի տուփը մեկնելով:) Ահա, քո ծննդյան օրվա առթիվ իմ նվերը, վագրի կս...

ԳՈԳԻ - Հնձնիղտս... (Գրկախառնվում, Զարայի թիկունքում գտնվող սեղանիկից գողտուկ վերցնում է Իռայի բերած տուփը:) Ես էլ քեզ համար եմ նվեր պատրաստել, իմ սեր...

Հնչում է ֆոքստրոտը: Սկսում են պարել: Առաջանում են ու այսերով միմյանց հպված, հանդիսատեսին հառված կանգ են առնում:

ԳՈԳԻ և ԶԱՐԱ - (Միասին, հնչեղ շշուկով): Մենք գնում ենք ննջարան...

Եվս մեկ պտույտ գործելով, ննջարանի ճանապարհին քարանում են՝ ինչպես ստոպ-կադրում, իսկ ֆոքստրոտն ուժգնանում է:

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Հրաչ ԲԵԳԼԱՐՅԱՆ

Բակլը ջրջնքել, ավլել էինք թաղի տղաներով, Սեղա արայի լվացքի պարանը կապել էինք երկու ծառերից, Հայաստան մորքուրի բուրսի ծածկելու կանաչ կար-

պետը դարձրել էինք վարագույր ու սպասում էինք, թե մեր մայրերը, տատերը, հայրերն ու հորեղբայրները երբ բանթող արած կզան սար ու դաշտից, որ վարագույրը բացենք: ...Չէ, ես դերասան

չդարձա, դերասան չդարձան նաև իմ մյուս ընկերները, որ ամառնամերօի այդ օրը սրտատրուի սպասում էին վարագույրի բացվելուն, որպեսզի խաղան

այդքան երկար պատրաստված ներկայացումը: Վատահ եմ, սակայն, որ աշխարհի և ոչ մի հանճարեղ դերասան նման բուռն ու ջերմ ծափերի չէր արժանացել իր կյանքում, ինչպես մենք՝ այդ օրը... Հետո՞՛: Ամեն մենք զնաց իր ճանապարհով, բայց թատրոնը մնաց յուրաքանչյուրիս հոգում որպես սրբազն ու չխոստվանած սեր, որպես զաղոնի երազանք... Թատրոնը մնաց մեր սրտերում, չնայած, որ մեզնից ամեն մենք իր կյանքի ճանապարհով գծեց աշխարհի ձախուծուուն ճանապարհների վրա: ...Մեր փեսա Սամվելն, ինքն էլ չխնանալով, ամեն ինչ վերակենդանացրեց իր մի պատմությամբ: Եկել էր Արցախից, եկել էր մազ ու մորուրի մեջ կորած: Քույրս, լաց ու ծիծառ իրար խառնած, լվացել ու ժամկետ էր դրել նրա շրեթը: Սամվելը լողացել, սակրվել ու նատել էր բազմոցին: Ձեռքի մատներով թերևսակի շոյում էր դեռևս կարգին չսպասացած վերքը և չուզելով ու չկարողանալով, մի կերպ իրար էր կցում բառերը: Պատմում էր պատերազմից: Այդ օրն իմ մեջ ծնվեց նրա պատմությունը դրամայի վերածելու միտքը: Այն տարիներ շարունակ պատվեց իմ ներսում, իսկ եեսոն ծնվեց միանգամից:

Հիմա «Արծվարույնը» «Դրամատուրգիային» ներկայացնելով, ուզում եմ, որ այն յուրահասուկ նվեր լինի իմ մանկության ընկերների՝ Հայկի, Միհրի, Անդրյան, Հովոյի, ինչպես նաև մեր փեսա Սամվելի համար: Իսկ եթե երբեմ բեմ բարձրանա, և նրանցից որևէ մեկը հանկարծ նայի այն, թող ինձ ների, եթե իր երազանքի թատրոնը մի քիչ աղարտված ու ոչ այն տեսրով տեսնի իմ գրվածքի մեջ:

ԱՐԾՎԱԲՈՒՅՆ- 1991

Դրամա

Գործող անձինք

**ԱՄԱՅԻ (ՀԵՐԻՔՆԱՎԶ ԱԿՈՒՆՑ) - 80 տարեկան սևազգեստ
դարաբաղջի կին, Քարակապի միակ բնակիչը**

**ՍՈՆԱ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ - ռադիոյի թղթակցուհի, մոտ 40 տա-
րեկան**

**ԿԱՄՈ - սուրերից վիրավոր ու ցնցակարված ստացած, մոտ
40 տարեկան զինվոր, որին խնամում է Ամային**

**ԴԱՎԻԹ - մականունը՝ «Լոպազե, 40-42 տարեկան, պար-
ծենկոտ զինվոր**

ԱՐՄԵՆ - 18-20 տարեկան զինվոր

ՍԻՄՈՆ - 50-55 տ. ջոկատի հրամանատար

**ԿՈՐՅՈՒՆ - 30-32 տարեկան ջոկատային, մականունը՝
«Տրուբան**

ՄԱՐԳԱՐ - 40-ին մոտ ջոկատային, գնդացրորդ

**ՈՒՐԲԱՌ-ԱԽՈՍ ՎԱՀՐԱՄ - 60-ին մոտ, քավ, ծխելուց դեղ-
նած բեղերով զինվոր**

**ՍԱՄՎԵԼ - 18 տարեկան Սոնայի որդին, նոր զորակոչված
1-ին զինվոր - 20-22 տարեկան**

2-րդ զինվոր - 30 տարեկանին մոտ

3-րդ զինվոր - անորոշ տարիքի

Տեսարան 1

**Գործողությունը կատարվում է Քարակապ գյուղում: Բեմում՝ ոմբա-
կոծված գյուղական տան բակ: Աջ կողմում երևում է պատշգամբի մի
մասը: Բանջարանոցի ցանկապատ, արևածաղկի՝ գլխին թանգիֆ
հազցրած: Փայտե նստարան: Գնդակներից քերծված ու կիսաքանդ
դաշնամուր:**

**Աշնանային մքնշաղի մեջ լսվում է բուփ կոփնչը: Խորքում՝ մշուշի
մեջ, աղոտ գծագրվում են ջոկատի տղաների ուրվագծերը:**

ՍԻՄՈՆԻ ՃԱյնը - Հրաման կա Քարակապը պահել, իսկ իետո գրավել բարձունքը... Դժվար խնդիր են դրել մեր առաջ, բայց պատերազմ է, հայրենիքի ու հողի համար մղվող պատերազմ.... Մեր ջոկատի համար մեր հայրենիքի ամենակարևոր մասը աշխարհի ոչ մի քարտեզի վրա չնշված էս փոքրիկ գյուղն է Քարակապը, էս տունը, էս բակը, էս սարերը, ձորերն ու դիմացի բարձունքը, որի վրա նստել է թուրքը... (ԲԵՄ Է ԳԱԼԻՒ:)

Ժամանակը ոչ մի անգամ էսքան թանկ չի էղել, ինչքան հիմի: Մենք պիտի էս քարերի հետ մեջք-մեջքի տանք ու պահենք դիրքերը...

Սիմոնի խոսքի ընթացքում անշարժ թվացող ջոկատը կենդանություն է առնում. ոնանք զինամքերքի արկղերն են ստոգում, վերադասավորում: Կորյունը վիրակապում է 2-րդ զինվորի քեզը, 3-րդ զինվորը հաշվում է փամփուշտները, 1-ին զինվորը գենքն է մաքրում, Արսենը հեռադիտակով զննում է չորս կողմը: Տղաների մեջքներին սպիտակ խաչեր են նկարած:

Լույսի փունջը պատվում է դահլիճում, կենտրոնանում է Սոնայի վրա: Նա բարձրանում է բեմ: Զեռքի ձայնազրիչը միացնում ու հարց է տալիս Սիմոնին:

ՍՈՒԱ - Հայրենիքը քաղցր է, իսկ մահը սարսափելի չէ: Չէ որ

պատերազմը էսքան երիտասարդ կյանքեր է խլում:

ՍԻՄՈՆ - Կյանքը... կյանքն ամենաքաղցր բաներից մեկն ա, որ կյանք Ստեղծողը տվել ա մարդուն, բայց աշխարհում սեփական կյանքից ավելի քաղցր բաներ էլ կան, որոնց համար մարդ չի ափսոսում իր կյանքը: Հիմի կհարցնես, էդ ինչ բաներ են: Ասեմ. մտերիմ, հարազատ, սրտակից մեկի կյանքը, օրինակ՝ քո որդու, թոռան... ընկերոջ կյանքը: Ըետո հողը... հետո էն հիշողությունը, որ կապված է էդ հողի ու քո կյանքի հետ: Էդ բոլորը մի բառով հայրենիք է կոչվում: Ու էդ հայրենիքի համար կյանքը տալը ափսոս չէ: (Ժպտում է:) Մենք ուշանում ենք: Ըետո, մի լավ ժամանակ կիսուենք:

Սոնան անջատում է ձայնագրիչը, արագ մտնում է տուն: Ամային ուտելիքով լի խոշոր կապոցը տալիս է Սիմոնին:

ՍԻՄՈՆ - (տղաներին): Շարժվեցինք: (Կապոցը վերցնելով:) Լավ էլի, Ամայի...

Զինվորները տուփերով փամփուշտներ են բաժանում իրար, ոմանք մոտենում են Կամոյին հրաժեշտ տալու:

ԴԱՎԻԹ - Կամո ջան, լավ մնա, ինչ ես քիթդ կախել, արա:

Թուրքի հետ էնքան կոիվ ունենք, ինչքան էլ կովենք, քեզ էլի բաժին կմնա, մի մտածի:

ԿԱՄՈ - Էհ...

ՄԱՐԳԱՐ - Կամո ախպեր, պինդ կաց, դու ըստեղ Վիետնամ արա, մենք՝ ընդեղ: Հըլը կիանդիպենք:

ՎԱՀՐԱՄ - (սեղմում Կամոյի ձեռքը): Արխային:

Սոնան կարճիեշ ծաղկավոր շոր հազած դուրս է գալիս տնից՝ գրավելով տղաների ուշադրությունը:

ՍՈՆԱ - (Սիմոնին): Մի հարց կարելի՞ է:

ՄԻՄՈՆ - (կտրուկ ու խիստ): Հարցերը հետո, հիմա ժամանակ չկա:

Սոնան կանգնում է Ամայու կողքին ու անզորությունից սկսում է մատները կոտրատել: Տղաները գնում են: Արսենը համբուրում է Ամայու այտը, Սոնայի ձեռքը, մի մատով ծնգացնում է դաշնամուրի վրա, ապա հրաժեշտ է տալիս Կամոյին ու վազում է տղաների հետևից: Հեռացող թեռնատարի ձայնը: Ամային նրանց հետևից ջուր է ցանում, խաչակիքում ու մտնում է ներս: Սոնան նայում է Արսենի համբուրած ձեռքին, տարրություն է գրիսը, մոտենում, նստում է Կամոյի կողքին: Քիչ անց Կամոն սկսում է պատմել Սոնան միացնում է ձայնագրիչը:

ԿԱՄՈ - Չնայած Դավթի մականունը Լոպագ են դրել, բայց տղեն

պարծենալու տեղ ունի: Քաջ ա, հնարամիտ, խոսք չկա: Մի կովի ժամանակ թուրքը ներքեսում էր, մենք՝ վերևում: Մոտներս կարգին զենք էլ չկար, մենակ մի ավտոմատ էր, էրկու մազագինով: Նրանք շատ էին, մենք՝ քիչ: Ու գիտե՞ս ինչ արեց Լոպագս:

ՍՈՆԱ - Ի՞նչ:

ԿԱՄՈ - Սկսեց ոռուերեն գոռալ “Դайте гранаты!” Էդպես էր ասում, որ թուրքը հասկանար: Գետնից մի քար վերցրեց ու շարտեց՝ իբր նոնակ աշարտում: Թուրքերը պառկեցին գետնին, իսկ ինքը կանգնեց ամբողջ բոյով ու ավտոմատով գոռացրեց... (Հենակները թևի տակ հարմարեցնելով ոտքի է կանգնում ու ցոյց է տալիս:) Բայ: Նրան Դավի կասեն, էդպես չնայես:

ՍՈՆԱ - (Կամոյին անխոս հաւկացնում, որ լոի): Հարգելի ռադիոսողներ, ձեր թղթակիցը գտնվում է Արցախի Քարակապ գյուղում, որը ռազմածակատից հեռու է ընդամենը մի քանի հարյուր մետր: Մեր տղաներն այսօր նորից բարձրացան դիրքեր: Նրանք ծանր, արյունոտ մարտեր են միել երեկ ու առաջին օրը և թշնամուն կանգնեցրել են գյուղի մոտ: Հիմա թշնամին լուու է, բայց այդ լուութ-

յունը դավադիր է: (Կարծես նրա ասածը հաստատելու համար լսվում են հրաձգության ձայներ: Նա երկու ծեռքով բռնում է զլուխը, բայց արագ վերագտնում է ինքնատիրապետումն ու մեղավոր ժապտում:) Այդպես էլ չսովորեցի կրակոցներին: Միշտ կարծես առաջին անգամը լինի: Տեսնես էսօր քանի կյանք պիտի խլի:

ԿԱՄՈ - AKC ա, մի չորս հարյուր մետրից են կրակում: (*Հուում է:*) Գրիգորի կալի կողմից են կրակում: Ուր է, մեր տղերքն էսօր դրանց թիկունքը կտրեն: Ախր, ես...

ՍՈՒՍԱ - Դու էլ քիչ չես կովել:

ԿԱՄՈ - Էհ, շատ, թե քիչ՝ էս ա: (*Ներքին խոռվքով:*) Չլինի՞ մտածում ես, թե իմ կոիկն արդեն տվել, պրծել եմ: Չորս գնդակ են խփել: Երեքը մի ոտիս, մեկը՝ մյուս: Չհաշված՝ կանտուգիան: Հենց ոտքի կանգնեմ՝ միանալու եմ տղերքին:

ՍՈՒՍԱ - Ասա՝ մինչև այդ պատերազմը վերջանա:

ԿԱՄՈ - Ես էլ պատերազմը չեմ սիրում, բայց թշնամուն չեմ ներելու: Թե կովի մեջ խփեին՝ ոչինչ: Գնում էինք, որ իրանց առաջարկով հրադադարի մասին բանակցեինք: Մոտներս զենք չկար: Մտանք չեզոք գոտի ու

դեռ իրանց չհասած՝ կրակեցին: Գագոն ու Վահանը տեղում մնացին, իմ ոտքերը վիրավորվեցին: Հինգ ժամ արնաքամ լինելով մնացի մերոնց ու նրանց կրակի արանքում: Էդ ժամանակ կողքիս սնարյադ տրաքեց ու Աստծուց էր, որ թմբի տակ էի: Էրեխտեքիս բախտից էր, որ մարմինս բգիկ-բգիկ չեղավ: Մենակ կանտուգիա ստացա:

ՍՈՒՍԱ - Բա ո՞նց ողջ մնացիր:

ԿԱՄՈ - Իրիկվա դեմ տղերքը մի կերպ դուրս հանեցին կրակի տակից...

ԱՄԱՅԻ - (*բակի խորքից:*) Կամո:

ԿԱՄՈ - Հա, ցավդ տանեմ:

ԱՄԱՅԻ - Մեկը լինի՝ քո ցավը տանի: Արի դեղերդ խմի...

ԿԱՄՈ - Գալիս եմ, Ամայի ջան:

(*Հենակների վրա ցատկելով մտնում է ներս:*)

Սոնան մնում է մենակ, ականջը՝ կրակոցի մեկ ուժեղացող, մեկ քոլացող ձայներին: Ցանկապատի վրայով քակ է ցատկում Արսենը, նկատելով կնոջը՝ անակնկալից քարանում է, հետո կարգի է բերում շորերն ու քայլում է նրա կողմը: Ամային քանդում է Կամոյի վիրակապը: Կամոն տճռում է:

ԱՄԱՅԻ - Ցավնց: Դիմացի, բալա ջան, դիմացի:

ԿԱՄՈ - Զէ, Ամայի ջան, հեզ էլ թե չի ցավում: Դու ինձ մի նայի, քո

գործն արա: (*Կամաց:*) Զահելը էս կնօշը տեսել, խփնվել է:

ԱՄԱՅԻ - Ի՞նչ իմացար:

ԿԱՄՈ - Աչք ունեմ, Ամայի ջան:

ԱՐՍԵՆ - Բարև ձեզ: (*Բարևում է ընդհանուր և մոտենում է Սոնային:*)

ՍՈՆԱ - Բարի լույս: (*Ակնարկելով կրակոցները:*) Այնտեղից ես գալիս:

ԱՐՍԵՆ - Ճիշտ այդպես: Մի բռպեով եկա:

ՍՈՆԱ - Ի՞նչ կա:

ԱՐՍԵՆ - Մերոնք թխում են:

ՍՈՆԱ - Երևանից ես:

ԱՐՍԵՆ - Ի՞նչ իմացաք:

ՍՈՆԱ - Իմացա, էլի:

ԱՐՍԵՆ - Դուք էլ եք քաղաքից: Են ժամանակ չկարողացա կարգին ծանոթանալ:

ՍՈՆԱ - Այո: (*Գրպանից հանում է ձայնագրիչը:*) Պատմեք ձեր մասին:

ԱՐՍԵՆ - (*անակնկալի եկած:*) Ի՞նչ պատմեմ... Ծնվել եմ Երևանում, 1976 թվականին, անունս Արսեն է, ավարտել եմ դպրոցը, ընդունվել եմ համալսարան, առաջին կուրսեցի եմ: Երկու ամիս սովորել եմ ու եկել եմ Ղարաբաղ: Հիմա կովում եմ: Բայց ինչի եք ձայնագրում:

ՍՈՆԱ - Ուաղիղի համար:

ԱՐՍԵՆ - Հա... Բայց դուք շատ գեղցիկ եք:

ՍՈՆԱ - Դա ասելու համար եք դիրքը թողել:

ԱՐՍԵՆ - Դիրքը չեմ թողել, իրամանատարն է ուղարկել, որ Ամայուն գեկուցեմ իրավիճակի մասին: (*Մոտենում է Ամայիին:*) Ամայի ջան, Սիմոնն ասաց, որ ամեն ինչ կարգին է, չանհանգստանաս:

ԱՄԱՅԻ - (*ոտից-գլուխ նախ Արսենին է չափում, հետո Սոնային, դեղն ու վիրակապերն տանում է ներս, հետո դուրս է գալիս, հավաքում պարանին փոած չորացած վիրակապերը: Սոնային:*) Բալա, տեսնում եմ՝ պարապ ես, օգնիր:

ՍՈՆԱ - (*Ամայիի հայացքից զգաստացած:*) Ասա, Ամայի ջան:

ԱՄԱՅԻ - Մի էս արյունոտ բինտերը լվա: Նորը չկա... (*Արյունոտ վիրակապերով ամանը տալիս է Սոնային:*)

ՍՈՆԱ - (*կիրծում է ցոյց չտալ, որ զգվում է: Ինքն իրեն հանդիմանելով:*) Ի՞նչ ես շշմել, արյուն է, էլի: (*Ակսում է լվանալ:*) Էսպիսի բան մեկ էլ Հայրենական պատերազմի ժամանակ են արել՝ օգտագործած վիրակապերը լվացել ու նորից են օգտագործել:

ԱՐՍԵՆ - (*մոտենալով Սոնային:*) Իսկ ձեր անունն ի՞նչ է:

ՍՈՆԱ - Ինչի՞դ է պետք անուն: Դասից փախել ես, որ կովես: Հիմա էլ կովից փախել ես, որ անհինս իմանաս:

ԱՐՍԵՆ - Ո՞վ է կովից փախել:

Թշնամուն լցրինք ծորը, փախավ: Սիմոնն էլ ինձ ուղարկեց, որ գամ, Ամայուն ասեմ՝ չանհանգստանա, ամեն ինչ լավ է: Իսկ դուք...

ՍՈՆԱ - (Ճեռքը սրբում է ու պարզում է նրան): Լավ, մի նեղացիր: Անունս Սոնա է:

ԱՐՍԵՆ - Սոնա, ինչ լավ անուն է: Նո՞ր եք ավարտել համալսարանը:

ՍՈՆԱ - (Ճիծաղում է): Քսան տարի առաջ:

ԱՐՍԵՆ - Ինչ: Չի կարող պատահել: Դուք... դուք...

ՍՈՆԱ - Կյանքում ինչ ասես պատահում է, դա ինչ է, որ չի կարող պատահել:

Սոնան վիրակապերն փռում է պարանին ու մտնում է տուն: Արսենը կարճ երկրնտրանքից հետո մի ցատկով անցնում է ցանկապատը: Կամոն զարմացած նայում է Արսենի հետևից, գենքը դնում է նստարանի վրա, հենակների վրա ցատկուելով գնում է տան կողմը: Հայտնվում է Արսենը՝ այս անգամ հանդիսավոր բանջարանցի դրանկով, ձեռքին նոր քաղած սոխի կապուկ է:

ԱՐՍԵՆ - Տիկին Սոնա... Սոնա:

ՍՈՆԱ - (Ներսից): Լսում եմ:

ԱՐՍԵՆ - Ձեզ մի բոպեռվ կարելի՞ է:

ՍՈՆԱ - (դուրս է գալիս): Ասեք:

ԱՐՍԵՆ - Այ... (Նրան է պարզում սոխի կապուկը):

ՍՈՆԱ - Էդ ինչ է:

ԱՐՍԵՆ - Սողան: Ղարաբաղի բարբառով:

ՍՈՆԱ - Սոխն ինչ անեմ առավոտ կանուխ:

ԱՐՍԵՆ - Տես, ինչ գեղեցիկ, մաքուր ու անարատ է առավոտվասոխը: Ցողը վրան, ուղիղ, մատղաշ: (Սոնան նրա Ճեռքից վերցնում է կապուկն ու ուշի-ուշով նայում:) Մեղքս գալիս էր, որ քաղեի: Նրա համար ոչ պատերազմ կա, ոչ արյուն, ոչ թշնամի:

ՍՈՆԱ - (հոտ է քաշում սոխից): Արսեն, դու խենթ ես: Այնպես ես ներկայացնում, կարծես քաղածդ ոչ թե սոխ է, այլ ծաղկեփունջ:

ԱՐՍԵՆ - Ինչ տարբերություն: Սոխն էլ է գիշերը մաքրագործվում, կակաչն էլ, մեխակն ու ծնծաղիկն էլ: Գիշերվա ցողը դնում է բոյսի վրա, նրա միջից քաշում, հանում է հողի, արևի, ջրի ու օդի հետ մտած չարությունն ու միայն բարին է մնում բոյսի մեջ: Առավոտվասոխանը ծաղկի արժեք ունի, մի բան է՝ ավելի:

ՍՈՆԱ - Դու բանաստեղծություններ չես գրում:

ԱՐՍԵՆ - Ինչ իմացաք...

ՍՈՆԱ - Հիմա էս սոխը պահեմ որպես ծաղկեփունջ, թե՞ կարելի է նաև ուտել:

ԱՐՍԵՆ - (գտնում է ելքը): Կարսո-

րը նվիրելու առաջին պահն է, հետո... հետո ինչ էլ լինի՝ ոչինչ։ Սինձը ծանաչում ես։ Վայրի բոյս է, բայց լրիվ ուրիշ համ ունի։ Ծաղկած ժամանակ սինձը համ ծաղկի է, համ էլ ուտելիք։ (Նայում է սոխ ուսող աղջկան, մոտենում է դաշնամուրին, սկսում է ծնգծնգացնել, մեկուսի) Խեղճ մորդ հոգին դուրս եկավ քեզ համոզելով, որ դաշնամուրի գնաս։ Գնացիր մի տարի ու Բախը քեզ հոգնեցրեց։

Կրկակոցների ծայն։ Տնից դուրս է զայս Կամոն, նստում է, հենակները դնում է կոռքին, ինքան ծիզը՝ ծնկներին։

ՍՈՒԱ - (ՄՈՏԵՆԱԼՈՎ ԿԱՄՈՂԻՆ)։ Ասա՝ պատերազմը շուտ ավարտվի։

ԿԱՄՈ - (ԱՐՏՆԵՂԱՁ)։ Շուտ ավարտվի, շուտ ավարտվի... Ենապես ես ասում, ոնց որ հիմի էլ ենք մենք պարտվում։ Թող ջարդեն, էլի։ Թող մի լավ խփենք, որ ցավի հիշողությունը թշնամու միջով անցնի մի քանի սերունդ ու շարունակվի։ Թե չէ՝ ավարտվի, հա ավարտվի։ Կասես՝ մենք ենք սկսել։ (Զգացնել է տալիս կոնտուզիան։ Ծոցագրապանից հանում է կիսաջարդված տղա տիկնիկ։) Գիտե՞ս ինչ ա։

Արսեն դաշնամուրի մոտ կանգնած նայում է։

ՍՈՒԱ - Ինչ է։

ԿԱՄՈ - Չես տենում։

ՍՈՒԱ - Տեսնում եմ, տիկնիկ է։

ԿԱՄՈ - Գիտե՞ս՝ ընչի եմ պահել...

Մտածում էի, խելք ունես, դու էլ ես մյուսների նման։ Չեք հասկանում։ Ամերիկայի զորքերը Վիետնամի պատերազմի ժամանակ կուկլա էին քցում վիետնամցիների գյուղերի մեջ։ Բայց հո կուկլա չէր, մեջը ոումբ էր դրված։ Վայ վեկալողին։

ՍՈՒԱ - Այդպես եղել է Վիետնամում, բայց Ղարաբաղի հետ ինչ կապ ունի։

ԿԱՄՈ - (ՀՅԱՆԵՂՎ)։ Ես կուկլեն քարակապից գտա։ Էդ ժամանակ հըլք վիրավոր չէի ու ամեն օր ման էի զայի տնետուն, որ դատարկված տները մարդու բացակայություն չզգային ու հուսահատությունից չքանդվեին։ Հենց էդ ժամանակ էր, որ մանկապարտեզի հայաթից էս դաշնամուրը բերեցինք։ Կրակի տակ էր, ասինք՝ ափսոս է։ Կուկլեն էլ գտա մի տան հայաթից։ Մտածեցի՝ կարո՞ղ ա էս էլ Վիետնամի կուկլեքից ա։ Կոացա, վերցրեցի, տեսա՝ չէ, ու հմի պահում եմ։

ՍՈՒԱ - (ԱՆՆԿԱՏ ԱՆՁԱՏԵԼՈՎ ՃԱյՆԱԳՐԻՑՔ)։ Հետո՞։

ԿԱՄՈ - Գիտե՞ս ընչի եմ պահում...

(Արագախոս)։ Տանելու եմ աղջկաս, արդեն տասնչորս տարե-

կան ա, մի քանի տարի հետո մարդու պտի էթա ու մարդու էթալուց առաջ լավ կլինի՝ սրանով խաղա:

ՍՈՆԱ - Ինչի՞:

ԿԱՄՈ - Ինչի, ինչի... Չես հասկանում, որ էսի պատերազմ տեսած կուկլայա, վառողի հոտ առած: Աղջիկը որ սրա հետ խաղա, ամուսնանալուց հետո տղա կունենա: Ու էդ տղեն գեներով էկած քաջություն կունենա: Էդ քաջությունը հևմ ա հարկավոր: Զինվորին: Զարմացած մի նայի: Հայի ու թուրքի կոհվը ոչ նոր ա սկսվել, ոչ էլ էդքան շուտ պրծնելոյա: (*Հենակներին հենված կովում է երևակայական թշնամու դեմ:*) Արա, ինձ Կամո կասեն, արա: Ընենց Վիետնամ անեմ ծեր մորը, որ մինչև մահ ու գերեզման չմոռանաք...

ՍՈՆԱՆ կարկամել է, Արսենը վագում է Ամայուն կանչելու, բայց նա արդեն մոտենում է Կամոյին:

ԱՄԱՅԻ - Վայ, կուրանա մերդ, Կամո տղա, վայ, կուրանամ ես... (*Արձակում է մահապարտի զիսաշորը, շոշափում իրեն հայտնի երակները:*) Բալա, գնանք տուն, մի քիչ պառկի, արի, քո մոր լուսը քոռանա, քոռանա քեզ էսպես դարձնողի լուսը... Արի:

Ամային ինքնաճիզը տալիս է Արսենին, նա ակամա փոխանցում է Սոնային:

ՍՈՆԱ - Ինչո՞ւ ինձ տվեցիր, ինչ անեմ...

ԱՄԱՅԻ - (Արսենին կանխելով): Տանը պահի, որ ձեռքը չընկնի, մինչև խելքը գլուխը գա: Տղերքն ուզեցին դիրք տանեն, չտվեց, թե իմ զենքից բաժանվողը չեմ: Ու տես հիմի...

ՍՈՆԱՆ ինքնաճիզը տանում, վերադառնում է:

ԿԱՄՈ - (ասես արթնանալով քնից): Ամայի... հա, մեր ջան... ախր, մեր քրոջ հետ կարևոր բաներից ենք խոսում: Մեր քուրը էս ծայնագրիչի մեջ մեր արածներն ա գրում... թող մի էրկու բան էլ պատմեմ՝ հետո կեթամ, կպառկեմ:

ԱՄԱՅԻ - Ախր, բեզարել ես, բալա:

ԿԱՄՈ - (լիովին ուշքի եկած): Այ Ամայի, էնպես ես ասում, կասես տղերքի տեղ ես եմ կոհվ տալի: Ես ծրի հացակեր եմ, թող գոնե մեր Սոնային օգուտ տամ: (*Սոնային.*) Ի՞նչ կասես, քուր: (*Սոնան անորոշ ժպտում է:* Ամային քաշվում է մի կողմ:) Երբ ընկերոջս խփեցին, աչքերիս դեմք սևացավ, ոտքի թուա՝ ուղիղ թշնամու վրա: Չեմ իմացել, ոնց եմ դուրս թռել դիրքից: Տղերքը թռան հետևիցս, զարկեցինք: Թուրքը հոր հարսանիքը հիշեց: (*Տեսնելով, որ Սոնան միացրել է ծայնագրիչը:*) Էդ ի՞նչ ես անում, էլի ծայնագրիւմ ես: Մեկ

ասում ես՝ հետո, մեկ էլ գաղտնի...

ՍՈՆԱ - (չնկատելու տալով նրա նեղվածությունը): Լավ ես պատմում:

ԿԱՄՈ - Ո՞նց էի մոռացել, որ թղթակից ես:

ՍՈՆԱ - Լավ, անջատում եմ: (Նկատելով, որ Կամոն անսպասելիքնել է, անջատում ձայնագրիչը:)

ԱՐՍԵՆ - Ես գնացի, տղերքը սպասում են: (Հեռովոր:) Սոնա, միևնույն է, գեղեցիկ ես:

ԿԱՄՈ - (բացում է աչքերը, ժպտալով): Խեղճ էրեխեն սիրահարվել է:

ՍՈՆԱ - (նրան դուր է եկել Արսենի վերաբերմունքը, ժպտում է, բայց կեղծ զայրույթ է ցույց տալիս): Գնա, խենթ տղա: (Մեկուսի:) Եթե իմանայիր, ո՞նց եմ սիրում Սամվելին, հաճոյախոսություն չիր անի: Եթե Սամվելն իմանար, թե իրեն ո՞նց եմ կարոտել, չէր հեռանա ինձնից, չէր գա էստեղ: Գիտեմ, որ սիրում է հայրենիքը, բայց գիտեմ նաև, որ պատերազմ է եկել ինքն իրենից հեռանալու, ինձնից հեռանալու, ծնողների՝ իմ մասին անընդհատ չարչրկող բամբասանքներից հեռանալու համար...

ԱՐՍԵՆ - (ավելի հեռովոր): Սոնա, ես քեզ սիրեցի:

Սոնան ժպտում է անորոշ: Տնից դուր է գալիս Ամային, ձեռքին բրինձով լիքը սկսուեղ է, որը դնում է Սոնայի կողքին:

ՍՈՆԱ - Էղքան բրինձն ինչի ես մաքրում:

ԱՄԱՅԻ - Ասում եմ՝ քիչ կլինի:

ՍՈՆԱ - (աննկատ միացնում է ձայնագրիչը): Ո՞ւմ համար քիչ կլինի: Մենակ դու էղքանն ուտելո՞ւ ես:

ԱՄԱՅԻ - Վայ, աղջի, բա տղեմբքը:

ՍՈՆԱ - Տղերքին ձաշ չեն տալիս:

ԱՄԱՅԻ - Իրանք են էփում, բայց տղամարդու էփած ձաշն ինչ ա: Զինվորին մոր ծեռի հաց ա պետք: (Այլ տոնով:) Աղջի, քեզ ինչի ես բացել: Էսքան տղամարդու մեջ ծնկներդ ինչի ես բացել:

ՍՈՆԱ - (փեշը ներքև քաշելով): Ինչ անենք, ծունկ է, էլի...

ԱՄԱՅԻ - Ախր, էդ տղամարդիկ են մեղք, թշնամուն դիմադրեն, թե քեզ:

ՍՈՆԱ - (ծիծաղելով): Համ ինձ, համ թշնամուն:

Ամային գնում, իր իին շորերը քերում, տալիս է Սոնային:

ԱՄԱՅԻ - Առ, հագդ գցի... ամոթ է:

ՍՈՆԱ - (շորերը դնում է մի կողմ):

Ամայի ջան, հետո կհագնեմ: (Ակուտեղը դնում է ծնկներին, բայց ձեռքերը դողում են ու բրինձը մի քիչ թափում է:) Վայ...

ԱՄԱՅԻ - (չնկատելու տալով նրա վրիպումը): Մենք մեր ժամանակին շատ նեղություն տեսանք, ասինք՝ գոնե ջահելներն ապրեն, բայց Սստված հայի ամեն սերունդի պատերազմ է տեսցնում, որ հայը զենք բռնելը չմոռանա: Մոռացավ՝ տուն ու տեղից կզրկվի, մոռացավ՝ ոչ կյանքի տերը կլինի, ոչ հայրենիքի:

Դադար:

ՍՈՒԱ - (ցոյց է տալիս Սամվելի լուսանկարը): Ամայի, ձանաչում ես:

ԱՄԱՅԻ - (նայում է ուշադիր): Հովա...
ա...

ՍՈՒԱ - Ամուսինս է, Ամայի ջան, տեսած կա՞ս: Ասում են՝ Էստեղ է եղել:

ԱՄԱՅԻ - Սամոն է, աղջի, Մահապարտ Սամոն են ասում: Են Լոպազ Դավիթն էլ անունը Լսիտան է դրել: Էստեղ էր, բայց գնացել է: Չիմացա՝ ինչի՞ գնաց, կամ ուր: Չիմացա՝ Սիմհնը տեղ ուղարկեց, թե՞ ինքն իրանով գնաց: Չիմացա: (Զգացվում է, որ ավելին գիտի, քան ասում է:) Ո՞վ գիտե, գուցե Սիմհնը մի բան իմանա:

ՍՈՒԱ - (լուսանկարը դնում է գրպանը, վեր է կենում տեղից): Ես գնացի:

ԱՄԱՅԻ - Ո՞ւր:

ՍՈՒԱ - Դիրքերը: Տղերքի մոտ:

ԱՄԱՅԻ - Վայ, կնկա տեղը դիրքերում չի: Կինը պիտի սպասի, պիտի համբերություն դառնա ու սպասի:

ՍՈՒԱ - Երևանից էստեղ եմ հասել, որ ձեր տանը նստեմ-մնամ: (Գնում, հետո վերադառնում է:) Նոր պիտի ամուսնանայինք, բայց բաժանվեցինք... Եղ ժամանակ մի անգամ ամուսնացած էի ու բաժանված: Առաջին ամուսնության ժամանակ երեխա չունեցանք: Մեղքն ինձ վրա գեցին... Բաժանվեցինք:

ԱՄԱՅԻ - Վոյ հող գա գլխիս, էս ինչ ես ասում, ախչի:

ՍՈՒԱ - Սամվելի հետ ռադիոյում էինք աշխատում: Ինձանից հինգ տարով փոքր էր, բայց... իրար սիրում էինք: Ծնողները համաձայն չէին, որ իրենց տղան բաժանված կնոջ հետ ամուսնանա: Ամեն առիթով խառնվում էին... Զգիտեմ որտեղից էին իմացել, որ չբեր եմ, ամեն առիթով աչքս էին խորում: Սամվելի կյանքն էնքան կերան, որ թողեց հեռացավ: Ասենք, թոյլ էր, իր ներսում ամուր չէր: Ինքը չէր որոշողը, այլ մերը...

ԱՄԱՅԻ - Աման...

ՍՈՒԱ - Քանի քաղաքում էր, դիմանում էի, երբ իմացա, որ կոիվ է եկել... Գործուղում վերցրեցի ու առաջին ուղաթիռով հասա

Ղարաբաղ: Հիմա դիրքից-դիրք, ջոկատից-ջոկատ Սամվելին եմ ման գալիս: Դու իմ մերն ես ու քեզ ասում եմ՝ առանց Սամվելի ապրել չեմ ուզում ու չեմ կարողանա: Ես շորը նրա սիրածն էր: Ծատ էր սիրում, որ հագնում էի... Թե տեղը գիտես կամ լոր ունես՝ ասա...

ԱՄԱՅԻ - (Չփոթված): Չէ, բալա, չէ... (*Սոնան հեռանում է: Խաչակնքում է նրա հետևից:*) Աստված պահպանի: Իրեն մոռացած՝ մարդու հետևից է եկել: Ո՞վ կիասկանա սիրող կնկա սիրտը: Թե հասկանա՝ մենակ էդ սիրտն Ստեղծողը:

Տեսարան 2

ԲԵՄԻ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ ԽՐԱՄԱՏԱՆ Է:
Տղամերից ամեն մեկն իր դիրքում է: Կրակոց չկա, բայց տղամերն աշալուրջ են: Մարգարը նստել է գմղացրի մոտ: Դավիթը սրինգ է նվազում: Ավարտվում է նվազը:

ՄԱՐԳԱՐ - Տրուբա, այ Տրուբա:
(Կորյունը ձայն չի հանում:) Արա, Կորյոն:

ԿՈՐՅՈՒՆ - ՀՇ:

ՄԱՐԳԱՐ - Ինչի՞ ձեն չես հանում:
Գիտեմ, որ ականջներիդ մեջ
բամբակ կա, բայց իո չես խլացել:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Ինչ ասեմ: Քո ամեն ասածին որ պատասխանեմ...

ՄԱՐԳԱՐ - Ուրեմն ախաղորս ա-

սեմ... (*Որևէ մեկին չդիմելով:*)
Են ժամանակն էր, որ թուրքերը
գնում էին Հայաստանից: Բարձում էին ունեցած-չունեցած-
ներն ու գնում: Մի մասը հայ էր
ծևանում: Ինչ անեհնք, որ իմա-
նայինք՝ անցնողը Հայաստա-
նում ապրող թու՞րք է, թե հայ: Ու
ծեր գտանք: Կանգնեցնում էինք
ու հարցնում՝ ասա տրուբա: Ոչ
մի թուրք տրուբա ասել չի կա-
րողանում: Ասում են թուրուբա:
(Քրջում է:) Թուրուբա, այ
թուրուբա...

ԴԱՎԻԹ - Արա, զզվեցրիր, կոհվդ
արա, էլի, տրուբա, հա տրու-
բա...

ՄԱՐԳԱՐ - Լոպազ, սուս: Կորյուն...
այ Կորյուն:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Ա դե հը...

ՄԱՐԳԱՐ - Տանը մեծ հայելի ու-
նեք:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Հա ինչի:

ՄԱՐԳԱՐ - Որ գնաս տուն, կկանգ-
նես դեմն ու ուշադիր կնայես:
Ենքան ես կրակելիս բերանդ
բացել, որ իիմի բերանդ բաց ես
ման գալիս:

ԾԻՃԱՋ Է ՊԱՅՐՈՒՄ: Սիմոնն էլ է
քոյլ ժպտում:

ԿՈՐՅՈՒՆ - (գլուխը հանում է խրա-
մատից, ձայն տալիս թուրքի
կողմը): Ահմադ, այ Ահմադ,
Մահմադ բույա դըր... (Ահմադ,
այ Ահմադ, Մահմադն ուր է):

ԹՈՒՐՔԻ ԶԱՅՆ - Վազգեն, այ
Վազգեն... Իցի սյութա՛, սուկա...

ԿՈՐՅՈՒՆ - Վայ, ես քո հավատն
անիծեմ, Ահմադ, դու Ղարաբա-
ղում ՞և ես կորցրել, որ էկել ես:
Թե բռնեցի, մեծ կտորդ ա-
կանջդ եմ թռնելու, իմացիր:

ՄԻՄՈՆ - Վերջ տուր... զենքդ ստու-
գիր:

ԿՈՐՅՈՒՆ - (*կատակի տալով*): Միշտ
պատրաստ, կամանդիր ջան:

*Թուրքերից մեկի նյարդերը տեղի
են տալիս, կրակում է:* Տղաճերը
պատասխանում են: Մարտ է
սկսվում: Տղաճերն սկզբում չեն
նկատում, որ խրամատ է մտել
Սոնան: Նա վախեցած է, բայց
աշխատում է ցույց չտալ:

ՄԱՐԳԱՐ - (*մարտը չդադարեցնե-
լով*): Վայ, էս ինչ եղնիկ է: Անուշ
ջան, դու ՞իմն ես:

ՎԱՀՐԱՄ - Վհի-յի...

*Սոնան կուշ է եկել՝ երկու ձեռքով
գլուխը քոնած: Սիմոնը հայաց-
քով սաստում Մարգարին, վտան-
գավոր դիրքից կնոջը քաշում է մի
կողմ՝ խրամատի խորքը:*

ՄԻՄՈՆ - Մի վախեցեք, մի վախե-
ցեք, կոացեք:

ՍՈՒԱ - Արդեն չեմ վախենում:

ՄԻՄՈՆ - (*աչքը մարտադաշտից
չկտրելով*): Էյի դուք եք, ինչ
գործ ունեք էս Սոդոմ-Գոմորի
մեջ:

ՍՈՒԱ - Այն ժամանակ չհասցրե-
ցինք, հիմա ծանոթանանք,

Հանրային ոադիոյի թղթակցու-
հի Սոնա Բարսեղյան:

ՄԻՄՈՆ - Ջո պետն ինչո՞ւ ինքը չի
եկել, որ քեզ է ուղարկել էս կրա-
կի բերանը: Գոնե մարտի ժա-
մանակ չգայիք...

ՍՈՒԱ - Երբ եկա, կրակոց չկար:

ԱՐՍԵՆ - (*մոտենում է*): Ամայու
տանն է ապրում, կամանդիր,
գիտես:

ՄԻՄՈՆ - (*արդեն ներողամիտ*): Ա-
սացիր՝ անունդ ինչ է:

ՍՈՒԱ - Սոնա:

ՄԻՄՈՆ - Թոռնիկիս անունից է...

Ասում ես՝ ինչի ես եկել դիրքե՞ր:

ՍՈՒԱ - Լուր տանելու: Աշխարհը
ձեզնից լուր է ուզում իմանալ:
Ձեր մայրերը, կանայք, երեխա-
ներն ու թռոները լուր են ուզում ի-
մանալ: Դրա համար էլ եկել եմ:
(*Միացնում է ծայնագրիչը:*)
Պատմեք վերջին մարտի մասին:

ՄԻՄՈՆ - Ի՞նչ պատմեմ, այ բալա:
Կոիվ է, էիկ... Դավիթ:

ԴԱՎԻԹ - (*վազելով մոտենում է*):
Հա, կամանդիր:

ՄԻՄՈՆ - Էս աղջկա հետ խոսիր:
Պատմիր, թե ոնց ենք կովում...

ինչ ուզում ես, պատմիր: Գի-

տես, որ կարգին խոսել չգիտեմ:

ԴԱՎԻԹ - Ոնց ասես: (*Սոնային.*)
Արի քեզ պատմեմ գնդակների
տակ պարելու իմ պատմությու-
նը:

ՄԱՐԳԱՐ - (*աչքով է անում*): Գնաց
կաշը...

ՍՈՆԱ - (միացրել է ծայնագրիչը):

Պատմիր, Դավիթ:

ԴԱՎԻԹ - Գրական խոս՞ւմ:

ՍՈՆԱ - Ոնց հարմար է:

ԴԱՎԻԹ - Ուրեմն, քվորս ասեմ,

Ղարաբաղում գարունը շուտ է բացվում, ծառերը ծաղկում են այնպես, ասես սիրահարված աղջկա անուշ ժպիտ լինեն, նրանց բույրը տարածվում է և օդը լցվում է ծաղկափոշու հոտով:

ՄԱՐԳԱՐ - Ինչ էլ բառապաշար ունի մեռածը...

ԴԱՎԻԹ - (անտեսելով նրան):

Թշնամին կրակում էր խելագարի պես: Իսկ մենք գնդակ չենք փշացնում, զինամթերքը խնայում էինք: Այսի, ամեն գնդակը մեր ժողովորի լղար մարմնից էր պոկվում: Մնացինք այդպես երկու ժամ: Ուզում էի գոռալ, ուզում էի մի ցատկով դուրս գալ խրամատից, հասնել թուրքին, բռնել կոկորդն ու էս ձեռքերովս խեղդել: (Ձեռքերը առաջ է մեկնում, ասես ուզում է բռնել Սոնայի կողորդը: Սոնան ետ է քաշվում ժպտալով:) Սպասեցի էի մի քիչ ու դարձա Սիմոնին. «Արի անսպասելի հարձակվենք: Թուրքը կարծում է, թե խեղճացել ենք, չի սպասում մեր հարվածին»:

Սիմոնը թե՛ չէ, զոհ կտանք: Ասի՛ թե զոհ ենք տալու, էդ միակ զոհը թող ես լինեմ, է չեմ համ-

բերում, չեմ կարող թուրքի առաջ էսքան խեղճանալ: Ասի ու ինձնից անկախ դուրս թռա խրամատից: Գնդակների տակ սկսեցի պարել...

ՍՈՆԱ - Չվախեցա՞ր:

ԴԱՎԻԹ - (ավելի է ոգևորվում): Չէ, Էնքան կատաղած էի աշխարհի, թշնամու, Սիմոնի ու իմ վրա, որ վախ չկար: Համ էլ գնդակը վախենում է քաջից:

ՄԱՐԳԱՐ - Քաջից չէ, շաշից:

Մորդ աղոթքը պահեց քեզ, ոչ թե քաջությունդ:

ՍՈՆԱ - Հետո՞:

ԴԱՎԻԹ - Հետո Արսենը դուրս թռավ խրամատից, ինձ պառկեցրեց գետնին: Էրեսս կպավ հողին, քթիցս արուն էկավ: Էնպես որ, Արսենին մի կյանք եմ պարտք, ինքն էլ՝ արնոտ քիթ:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Եղախի խելառությամբ թուրքին չես հաղթի:

ԴԱՎԻԹ - Ախաբեր ջան, որ մարդը խելառ չլինի, ո՞նց կդիմանա էստեղ: Ուրիշներն առուտուր են անում, Հայաստանի ունեցածչունեցած պղինձը հավաքում, տանում, ծախում են թուրքերին, որ թուրքը գնդակ սարքած կրակի մեզ վրա, իսկ մենք թուրքի դեմ կանգնում ու հայրենիք ենք պահում:

ՍՈՆԱ - Բայց...

ԴԱՎԻԹ - Թուրս, թող ասելիքս ավարտեմ: Բայց, որ ասեն՝ քեզ

մի բեռ ոսկի ենք տալիս, Արցա-
խը թող, արի Էրևան, չեմ գնա:
ՍՈՒՍ- Ինչո՞ւ:

ԴԱՎԻԹ - Ես Քարակապ գյուղը,
գյուղի սուրբը դարձած Ամայուն
ինց թողնեմ թուրքի բերան,
գնամ առօք-փառօք կյանք ա-
նեմ:

ՄԱՐԳԱՐ - Լոպազ, էն ջրհորի
պատմությունը պատմի:

ԴԱՎԻԹ - Ի՞նչ ես կպել՝ պատմի,
իա պատմի, կարող ա, պատ-
մածներիս մեջ սուտ բան կա:
Թե սուտ կա, ասա, թե չէ՝ լո-
պազ: Լոպազը մորքուրդ ա:

ՎԱՀՐԱՄ - Վերջացրեք, արա:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Այ Դավո ջան, բանի
տեղ մի դիր: Կարկուտն ա, ա-
ռանց մտածելու

խոսում ա:

ՍՈՒՍ - Եղ ի՞նչ ջրհորի պատմութ-
յուն է:

ԴԱՎԻԹ - (տրամադրությունն ըն-
կել է): Լավ, այ քուր, թող մնա
հետո:

ԱՐՍԵՆ - Սոնա ջան, Դավիթը հո մի
պատմություն չունի՞, որ պատմի:
Ծատ կա ու բոլորն էլ՝ ձիշտ:

ԴԱՎԻԹ - Մենակ էս ջահելի բե-
րանը դուզ խոսք կա, թե չէ բո-
լորդ...

Տեսարան 3

Ամայիի տան բակը: Ամային
ափսեները շարում է սեղանին,
լվացած զինվորական շորերն ու
վիրակապեր փռում է պարանին

ու գործն ավարտելով՝ կանգնում
է սեղանի մոտ: Տնից դուրս է զա-
լիս Կամոն, հենակների վրա
ցատկութելով մի կերպ հասնում
ու նստում է:

ԿԱՄՈ - Սոնան ո՞ւր գնաց, Ամայի:
ԱՄԱՅԻ - Դիրքեր: (*Մեկուսի:*) Եղ
աղջիկն ի՞նչ էղավ:

ԿԱՄՈ - Ամայի ջան, քո իսկական
անունն ի՞նչ է:

ԱՄԱՅԻ - Հերիքնազ:

ԿԱՄՈ - (փորձում է Ղարաբաղի
բարբառով խոսել): Բա Ամային
ի՞նչ ա:

ԱՄԱՅԻ - Իմ կորած մինուժարը՝
Գևորգն էր պուճուր ժամանակ
ինձ էղակն ասում: Կրծատել էր
«Այ մայրիկըն, դարձրել Ամայի:
(Մեկուսի:) Տեսնես էրեխես ո՞ր
հանդում է, ո՞ր քարի կամ թփի
տակ:

ԿԱՄՈ - (ուզում է շեղել տխուր
մտքերից): Ճիշտն ասա, ոչ մե-
կին չեմ ասի, ջահել ժամանակ
ըսկի մարդուդ խաբած կամ:

ԱՄԱՅԻ - Սարսայի, գնդակը ոտ-
քիդ փոխարեն լեզուդ պտի ծա-
կեր:

ԿԱՄՈ - Մարդու չեմ ասի...

ԱՄԱՅԻ - Կամո տղա, իմացիր, որ
կյանքում ոչ իմ հողին եմ դավա-
ծանել, ոչ իավատիս, ոչ
մարդուս: Ու մեկ էլ թե էղախի
բան ասես, շատ կնեղանամ
քեզնից:

ԿԱՄՈ - Լավ, մի նեղանա, կատակ
էր:

ԱՄԱՅԻ - Նեղանալը չնեղացա, բայց մի բան պատմեմ: Մինչև էսօր էդ պատմության տերը սրանք են եղել (*ցույց է տալիս շուրջերը*), բայց հիմի էդ պատմությունը ոչ ոքի վնասել չի կարող: Թեսանի անունը լսած կամ: Թեսան Ստեփանյանի... (*Կամոն գլխով է անում:*) Թուրքն ինչ խաղասես խաղացել էր, որ դարձարցուն խարեր, համոզեր ու Ղարաբաղը գրավեր: Տեսավ, որ համոզելով բան չի դուրս գալիս, ուժով էկավ: Բայց մեր տղամարդիկ ոտքի ելան, Թեսանի հետևից գնացին: Մեր ձորի գյուղերից քշեցին թուրքերին: Զահել հարս էի՝ 17 տարեկան: Բժշկելը փոքրուց էի սովորել տատիցս: Էս ամբողջ ձորն ինձ գիտեր: Գևորգիս հերը Թեսանի հետ էր ու ես մենակ էի տանը: Վախ չունեի, դուռս միշտ բաց էր: Թե Տերը մեկին բժշկելու շնորհը է տալիս, նա պիտի գոհություն հայտնի ու էդ շնորհը ծառայեցնի մարդկանց...

ԿԱՄՈ - Հետո՞:

ԱՄԱՅԻ - Գիշերվա կեսին դուռը թակեցին: «Դուռը բաց էն,- ասացի: Երեք տղամարդ ներս եկան: Մեկը վիրավոր էր: «Քույրիկ,- թուրքերն խոսեց տարեցը,- յարալու է ախաերս: Թե նրան փրկող լինի՝ դու ես: Կոհվը առողջ տղամարդու հա-

մար է, վիրավորի համար կոիվը վերջանում է: Օգնիր, ու Ալլահը թող քո նեղյալին հասնի»:

ԿԱՄՈ - Չասիր՝ Ալլահը ձեր դատաստանն անի, գնացեք:

ԱՄԱՅԻ - Իմ արհեստն է, բժիշկը հայ ու թուրք չի հարցնում... Զերկարացնեմ. վիրավորին թողեցին-գնացին: Թուրքը մնաց: Մահլամ դրեցի, մի շաբաթից ոտքի կանգնեց: Որ թուրքի ասկյար կար տանը, սադ գյուղը գիտեր, բայց ոչ ոք ոչինչ չէր ասում, քանի որ վիրավորը հաշվից դուրս է...

ԿԱՄՈ - Հետո՞:

ԱՄԱՅԻ - Երբ ոտքի կանգնեց, վիրավորից փոխվեց թուրքի ու շնանալու փորձ անեց... մի գիշեր երբ փորձեց... հանեցի, այ, էս... (*Հագուստի տակից հանում է դաշույնը:*) Թրքաց ու շարունակեց իրենը: Տեսա, որ ճարս կտրվեց, էս խանչալը դրեցի կողին ու սեղմեցի սրտի մեջ...

ԿԱՄՈ - Է:

ԱՄԱՅԻ - Գիշերով տարա, ձորում հորեցի: Անցավ չորս-հինգ ամիս, ախաերը գիշերով եկավ: Ես սուտ խոսեցի, Կամո տղա: Ասեցի՝ քո ախազորը բժշկել եմ մի շաբաթում: Ելել է իմ տնից ու էլ երեսը չեմ տեսել: (*Մեղանին հաց, պանիր է դնում, կենտրոնում՝ գրաֆինով տնական օղի ու բաժակներ:*)

ԿԱՄՈ - Ամայի, հավատա, որ մորս չափ սիրում եմ քեզ: Պատերազմը բարով-խերով վերջանա՝ քեզ տանելու եմ էրևան:

ԱՄԱՅԻ - Առանց էս հողի ես չկամ: **ԿԱՄՈ** - Մի ամսով եմ տանելու:

Տանեմ, մի լավ թիծու հետ պսակեմ ու էրկուսիդ բերեմ, թողնեմ Քարակապում:

ԱՄԱՅԻ - Վերվարած տղա, թե իիմի պսակվեմ, փեսացուն մահը պիտի լինի: Իմ հալիվորի քառասունքը դեռ չի լրացել... Ասենք, ինչ եմ խոսում, քո գլուխն խելք չկա:

Ծիծաղում են: Գալիս են Դավիթը, Սոնան, Կորյունն ու Մարգարը՝ զենքերն ուսերին զցած: Տեղափրում են՝ ով որտեղ: Սոնան ձայնագրում է Դավիթին: Մարգարը գնում է քեմից, հետո քեմ է թռչում կոտրված գլորուս, հետևից՝ Մարգարը, որ գնդակի պես խաղում է հետը:

ԿՈՐՅՈՒՆ – (միանում է Մարգարին): Էս որտեղից...

ՄԱՐԳԱՐ - Թփերի միջից գտա... Երևի դպրոցի տեղափոխության ժամանակ ծեռքներից պոկվել, ընկել է թփերի մեջ, կամ էլ փշացած է եղել, շպրտել են: Բոնիր: (Հարվածում է:)

ԿՈՐՅՈՒՆ - (որսալով): Բայց արժն, որ տշենք...

ՄԱՐԳԱՐ - Դու չգիտե՞ս, որ էս գունդը ուժին է ենթարկվում: Ով ուժ ունի, տիրում է նրան, ով ու-

ժեղ է, տշում է՝ ոնց ուզի... Դու չտշես, ուրիշն է տշելու, տշի...

Կորյունը գլորուսը շպրտում է ձեռքով, այն հարվածելով Դավիթին, գլորվում է նրա ոտքերի տակ:

ԴԱՎԻԹ - Արա, իո էրեխսա չե՞ք, թողեք, գործ ենք անում... Լրիվ խելառել եք, արա...

ՄԱՐԳԱՐ - Լավ, լավ... Սոնա ջան, խաղաղ ժամանակ լիներ ու խւական գնդակ, կտեսնեիր, թե Մարգարն ինչ պրիյուներ է անում գնդակով: Թե չէ Դավոն... Գործ եմ անում: Լոպազանում ես, էլի:

ԴԱՎԻԹ - (անտեսելով Մարգարին): Եղ օրը իմ կյանքի ամենասև օրերից մեկն է, բայց հենց էղ օրվա մասին եմ ուզում պատմել: Թե ինչի էր սև՝ կասեմ: (Ամային այս ընթացքում եկել-կանգնել է նրանց կողքին:) Բարով, Ամայի ջան:

ԱՄԱՅԻ - Ինչի՞ ուշացաք: Ինչ կա, տղերքը ո՞նց են:

ԴԱՎԻԹ - Այ քո ցավը տանեմ, միլիցա իո չես, որ հարցաքննում ես: Հերթով ասեմ. ուշացանք, որովհետև Սիմոնը վախենում էր՝ թշնամին թիկունքից խփի: Երկրորդն է՝ ամեն ինչ լավ է: Երրորդ հարցիդ պատասխանը՝ տղերքը բողկի պես են: Ես էլ, ը-հը, էկել եմ, ավելի ծիշտ՝ մեր քրոջն եմ բերել:

ԱՄԱՅԻ - (Սոնային): Դո՞ւ ինչի սոված-ծարավ քեզ դիրքերը օցեցիր: Մի նշխարք դնեիր բերանդ, նոր:

ՍՈՆԱ - Սոված չեմ, Ամայի ջան: Սիրտս խառնում է, երևի թունավորվել եմ:

ԱՄԱՅԻ - Սոված չեմ... Հա, քո մոր լուսը կուրանա: Մի բան իմացա՞ր, Սիմոնին հարցրիր:

ՍՈՆԱ - Չէ, ժամանակ չեղավ: Տես: (Ցույց է տալիս գնդակներից սարքած խաչը:)

ԱՄԱՅԻ - Մեղան Աստծու, էդ չարից ՞նց են բարի սարքել: (Դավիթին:) Բա տղերքը չեն գալու, փլավը սառեց:

ԴԱՎԻԹ - Էլի նեղություն ես քաշել: Տղերքը հաց կերել են, ինչի ես տանջվել:

ԱՄԱՅԻ - Մեղան Աստծու, տղա, ձաշ էփելը տանջանք է:

Սոնան ճայնագրելով, ժայխաքիմքին հետևում է նրանց խոսկցությանը:

ԴԱՎԻԹ - Մի նեղանա, Ամայի ջան, տղերքը չեն ուզում քեզ չարչարել:

ԱՄԱՅԻ - Մերը տղի համար ձաշ էփի՝ տանջանք է: Եկեք, նստեք: (Դավիթին նստեցնում է սեղանի մոտ, կանչում է Մարգարին ու Կորյունին: Կորյունը գլորուան զգուշությամբ տանում, դնում է դաշնամուրի կողքին ու Մար-

գարի հետ նստում է սեղանի մոտ:)

Սոնան անջատում է ճայնագրիչը, փորձում է ուտել, չի կարողանում:

ԱՄԱՅԻ - (աչքի տակով հետևում է Սոնային, կես-կատակ): Հերիք ա էլած-չելածդր բաց արած էս տղամարդկանց մեջ դես-դեն ընկնես: Քեզ ասեցի՝ գնա, մի կարգին շոր օցի հագդ:

Տղամարդիկ ծիծադրում են: Սոնան էլ ծիծադրում ու ներս է վագում:

ԴԱՎԻԹ - Այ մեր, բա դո՞ւ ինչի չես ուտում:

ԱՄԱՅԻ - (գոգնոցի ծայրով թաքոն սրբում է աչքերը): Այ բալա, Ամայու օրը հասել է: Երկնավոր Տերն ամեն օր ականջիս շշնջում է. «Հերիքնազ, մեղավոր հոգի, օրդ մոտ էն, - ու ես Նրան ամեն օր խնդրում եմ, որ մի քիչ էլ թողնի՝ մնամ իս հողի վրա, գործերս ավարտեմ, ծագերիս նորից բնիս մեջ հավաքեմ, նոր...

Տղաները լուս ուտում են: Սոնան գալիս է՝ Ամայիի զգեստը հազիմ: Բոլորը մի պահ դադարում են ուտել ու նրան են նայում: Հետո նայում են Ամայիին ու փոքրում:

ԴԱՎԻԹ - (Սոնային գննելով): Այ, էս ուրիշ հաշիվ... չնայած ըսենց էլ վատը չես:

ՄԱՐԳԱՐ - Մի քիչ Ամայի դարձար:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Արա, էս խեղծ աղջկանց ի՞նչ եք ուզում: Ամայու շորերը չի հագնում, աչքերով ուտում եք, հագնում ա, ծիծաղում եք: (*Սոնային.*) Մի վախենա, քոր, քեզ մի ձեռք քո հագով զինվորական շոր կտամ:

ԿԱՄՈ - (*բացում է աչքերը, նայում Սոնային ու երգում է*): Կցւելամուշելա...

ԿՈՐՅՈՒՆ - (*օդի է լցնում բաժակները*): Ամայու քաշած թթի օդին թունդ կլինի: (*Կամոյին.*) Ախպեր, արի, արի մի բաժակ բան խմենք:

ԿԱՄՈ - Անուշ արեք, տղերք, խմելու սիրտ չկա:

ՄԱՐԳԱՐ - Դո՞ւ գիտես, ախպեր: (*Սեղանակիցներին.*) Էն անգամ խմեցինք, հարիֆ եղոն իրեն կորցրել էր: Դաժե իրա անունն էր մոռացել: Երկու սուտկաքնեց, մինչև խելքը գլուխն էկավ: (*Կամոյին.*) Քեզ էլ լցնեմ մի քիչ:

ԿԱՄՈ - (*նայում է Ամայուն*): Հը...

Ամային գլխի շարժումով հավանություն է տալիս:

ԴԱՎԻԹ - Է, ժողովուրդ, ողջ ըլնենք: Մեր գործի հաջողության համար:

ԿԱՄՈ - Զո ասածով:

ՄԱՐԳԱՐ - (*Սոնային դոր գալու միտումով*): Այ ախպեր, սաղս էլ գիտենք, թե ինչի համար ենք է-

կել ու գիտենք, թե մեր գործը որն ա: Բայց ես ուզում եմ խմենք էս աղջկա կենացը, որ իր տաք տեղը թողել, էկել, հասել ա էս-տեղ: Կենացդ, Սոնա ջան:

ՍՈՆԱ - (*ամաչկոտ*): Լավ, էլի...

ԴԱՎԻԹ - (*Սոնային*): Ասում ես՝ սիրտդ խառնում է: (*Սոնան գլխի շարժումով հաստատում է*):) Բա որ թունավորվել ես, ինչի՞ թթի օդի չես խմում: Գիտեմ, ոնց է օգնում: Չէ, տղերք... (*Աչքով է անում սեղանակիցներին*:)

ՍՈՆԱ - Հա՞ որ...

ՄԱՐԳԱՐ - Հա, թթի օդին դեղ է:

ՍՈՆԱ - Ախր, կյանքիս մեջ էդպիսի թունդ խմիչք չեմ խմել:

ԿՈՐՅՈՒՆ - Մի օր պիտի փորձեիր՝ էդ մի օրը թող էսօր լինի:

ՍՈՆԱ - (*միանգամից խմում է, շունչը կտրվում է*): Էս ի՞նչ էր... սա հ՞նց եք խմում:

ՄԱՐԳԱՐ - Բա՞, պիտի խմեք, որ խմողների դադրն իմանաք: Հաց կեր:

ԿԱՄՈ - (*Դավիթին*): Լոպազ ախպեր, մի բան նվազի, լսենք:

ԴԱՎԻԹ - Ծվի՞:

ԿԱՄՈ - Չէ, դաշնամուր:

ԴԱՎԻԹ - Ես դաշնամուր նվագին եմ: Հազար տարի մատս էդ գործիքին չի կպել:

ԿԱՄՈ - Ինչքան էլ վատ նվագես, գոհ կմնանք: Հո ծոպենը չես, որ լավ չնվագես, ամոթ համարվի:

Դավիթը վատ է նվազում, բայց տղաներն որպախ ծափ են տալիս: Կորյունը Ամայուն հրավիրում է պարի: Բոլորն են պարում: Նաև Սոնան:

ՍՈՆԱ - Պարեք, պարելով պիտի հաղթենք, պարեք... (Հանկարծ կանգ է առնում ու որքան հնարավոր է հաստատոն քայլերով մոտենալով Կորյունին՝ գրկում է նրան:)

ԿՈՐՅՈՒՆ - (կանգ է առնում): Յան...

ՍՈՆԱ - (հիմա նա խոսում է ուրիշ մեկի հետ): Զարմացար, որ քեզ գտել եմ: Ախր, դիրքից-դիրք անցնելով, ջոկատից-ջոկատ փնտրելով եկել, հասել եմ էստեղ ու...

ԿՈՐՅՈՒՆ - Այ քուր, քեզ ինչ եղավ:

ՍՈՆԱ - (չի լսում նրան): Թողեցիր, քաղաքից փախար, ինձանից փախար, բա ինքդ քեզանից... Մոռացնել ես ինձ: (Բոնում է Կորյունի օձիքից ու թափահարում:) Ասա, մոռացնել ես: Մի համոզիր քեզ ու աշխարհին, դու ինձ մոռանալ չես կարող: Ես ել քեզ չեմ մոռացել: Տես, քո սիրած շորն եմ հագել, տես, քո սիրած կոնֆետներն են բերել, քո ժամացույցը: Էստեղ եմ հասել քեզ համար...

ԿՈՐՅՈՒՆ - Ես... ըըը... ախր...

ՍՈՆԱ - (շշուկով): Արի ամեն ինչ թողնենք ու գնանք: Մի հարցնի՝ ուր: Աշխարհը մեծ է: Ինչի՞ պիտի մենք հենց էս պատերազմի

մեջ մնանք... մի խաղաղ անկյուն կգտնենք ու մեր բույնը հյուսնք: Արի գնանք, խնդրում եմ:
ԴԱՎԻԹ - (Սոնային զգուշորեն տանում, նստեցնում է սեղանի մոտ, Ամայուն): Տեսնո՞ւմ ես, ինչ ուրախ ենք ապրում, ասեցինք՝ պատերազմից գողացած օր է, ասեցինք՝ մի քիչ ուրախանք... Էն էլ մեր Սոնան...

ՍՈՆԱ - (արդեն սթափվել է, զայրացած): Սոնան՝ ինչ: Սոնան... Եկած-չեկած՝ բոլորդ աչքերդ չոել եք վրաս: Լայում եք, հայցքներով խժում, թե հնար ու ծար ունենաք, հում-հում կուտեք: Լայում եք, խոսում եք, սեր եք բացատրում, սոխ եք նվիրում որպես ծաղկեփունք: Ինչ է, կին չեք տեսել, ոտք ու ծեռք չեք տեսել: Կին եմ, էլի, աշխարհի ստեղծման օրից աշխարհի մեղքը ուսերիս տանող կին: Հիմա էլ Ամայու շորերն եմ հագել, ու էլի նայում եք... Չեք հասկանում, որ մարդը մենակ մարմինը չէ, մարդուն ծանաչելու համար պիտի իմանաք՝ ինչ կա սրտում...

ԱՄԱՅԻ - (մոտենում, գրկում է): Հանդարտվիր, բալես, տղամարդը նրա համար է, որ նայի, կինը նրա համար է, որ նայեն ու խոսք ասեն... Կարգ է, մի նեղացիր: Հանգստացիր:

ՍՈՆԱՆ ՓԱՔԱՔԻՆ Է ԱՄԱՅՈՒՆ ՈՒ ԼԱԳ Է ԼԻՆՈՒՄ:

ԴԱՎԻԹ - (Ամայուն): Իսկ դու ա-
սում ես՝ մեռնեմ:

**ԱՄԱՅԻ - (հասկանալով, որ Դա-
վիթն ուշադրությունը շեղելու
համար է ասում, Սոնային
նստեցնում է սեղանի մոտ,
քմծիծաղում):** Այ խելառ, բա որ
մեռա, ինչ պիտի անես:

ԴԱՎԻԹ - (լուրջ): Դժվար կապրեմ,
Ամայի: Մորս ու հորս շուտ եմ
կորցրել, որք եմ մեծացել: Հն-
դունվեցի կոնսերվատորիա,
չորրորդ կուրսից թողեցի: Աշ-
խարհում հանկարծ ամեն ինչ
սուտ թվաց աչքիս: Իմ մանկութ-
յունից, երիտասարդությունից
ինձ էրկու զավակ մնաց, նրանց
մերն ու այ, էս: (*Ծոցից հանում է
սրինգը:*) Սրան էրեխեքիս չափ
սիրում եմ, ասես կենդանի
մարդ լինի՝ շատ լավ հասկա-
նում ա ինձ... Հիմա գտել եմ մի
նոր մեր, նա էլ թե. «Տերը ինձ
կանչում ա, ասում ա՝ մեղավոր
աղախին...»: (*Ծիծաղելով:*) Սո-
նա ջան, Աստծուն դիմողն ու՞ր
պիտի նայի:

ՍՈՆԱ - Երկինք:

ԴԱՎԻԹ - Իսկ մեր Ամային փա-
կում ա աչքերը, որ Աստծուն
չտեսնի:

ԱՄԱՅԻ - (ներողամիտ ժպիտով):
Կինդ ու էրեխեքդ քո հոյսին
մնան, սովորել, խելոք գրքեր ես
կարդացել ու չես հասկացել, որ
ամեն մարդու Աստվածն իր

ներսում է ապրում: Ապրում է
քեզ հետ ու ամեն վայրկյան քեզ
ծանապարի է ցոյց տալիս, մեկ՝
որպես խղճի ծայն, մեկ՝ ընկե-
րասիրություն, մեկ էլ որպես
սեր՝ մարդ-արարածի նկատ-
մամբ:

ԴԱՎԻԹ - (լուրջ է): Ասա՝ թուր-
քին էլ պիտի սիրեմ, էլի:

ԱՄԱՅԻ - Սովորական, խաղա-
թուրքին՝ իա: Խաղադ, քեզ
չվնասող թուրքին թե չսիրես է՝
մի ատիր, իսկ քո դեմ զենք
վերցնողը, քո երեխայի հացը
կտրել կամեցողն արդեն խախ-
տել է Աստծո պատվիրանը: Նա
արդեն ոչ թե սիրո, այլ պատժի
է արժանի: Նա արդեն մարդ չէ,
գազան է:

ԴԱՎԻԹ - Կասկածս փարատեցիր:
Ոչ ոք ավելի լավ չէր բացատրի:
(Վեր է կենում:) Ուշացանք,
գնանք տղերքի մոտ:

ՍՈՆԱ - Դավիթ...

ԴԱՎԻԹ - Հա:

**ՍՈՆԱ - (գրպանից հանում է Սամ-
վելի նկարը):** Կարող է՝ տեսել
ես, ծանաչում ես:

ԴԱՎԻԹ - (նայում է ուշադիր): Հա,
ո՞նց չեմ ծանաչում: Լսիտան
Սամոն ա: Քո ինչն ա:

ՍՈՆԱ - Ամուսինս:

ԴԱՎԻԹ - Հաստատ... Էստեղ էր...
ո՞ւր գնաց, չգիտեմ: Հանձնարա-
րություն տվեցին, թե ինքը

գնաց, չգիտեմ, բայց մի ամիս
առաջ ա գնացել: Սիմոնն ավե-
լի լավ գիտի:

ՍՈՒԱ - Ի՞նչ գիտի, իո վատ բան չի
պատահել:

ԴԱՎԻԹ - (*կիրքում է կատակի
տալ*): Չէ հայ, պատերազմում
ի՞նչ վատ բան պիտի պատահի:
Մարդիկ պատերազմում կամ
զոհվում են, կամ վիրավորվում:
(*Զգալով, որ կատակը չստաց-
վեց:*) Լսել եմ՝ իբր վիրավորվել
ա մի տասօր առաջ:

Ամային անխոս հասկացնում է
Դավիթին, որ ավելին չափ:

ՍՈՒԱ - (*ձեռքը դնում է սրտին,
երևում է թևին կապած տղա-
մարդու խոշոր ժամացույցը*):
Էլ... Ուրիշ ի՞նչ գիտես, ասա,
Դավիթ, մի պահիր:

ԴԱՎԻԹ - Իմ ասածը հաստատ չէ,
ականջի ծերով եմ լսել: Հո նրա
անունն իզուր չնմ Լսիտան դրել:
Նրա ծայնը, խոսքը... (*Տեսնե-
լով, որ փաստարկը համոզիչ չէ,
փոխում է խոսքը:*) Մի վախենա,
քոր, վիրավորված մարդը լա-
վանում ու շարք ա վերադառ-
նում:

Հրաճգություն է սկսվում: Կոր-
յունն ու Մարգարը վերցնում են
գենքերն ու պատրաստվում են
գնալ:

ՄԱՐԳԱՐ - Տղերքն են...

ԴԱՎԻԹ - Բոյ ա սկսվում: (*Հեռա-*

նում է փախչելու պես:)

ԱՄԱՅԻ - Դավիթ:

ԴԱՎԻԹ - (*հեռվից*): Հա...

ԱՄԱՅԻ - Ախր, մոռացաք, փլավը
չտարաք...

ԴԱՎԻԹ - Լավ էլի, Ամայի ջան, ես
փլավ տանող եմ:

ԱՄԱՅԻ - Թե չտանեք, երեսիս
չնայեք: Բա էն էրեխնքը...

**Դավիթն ու Կորյունը գլխաքաշ
են են գալիս, մրուված պղինձը
վերցնում ու լուս հեռանում են:**

ԱՄԱՅԻ - (*Մրմնջում է*): Աստված
հետներդ: (*Սոնային.*) Այ, բալա,
մտնենք տուն, հանգստացիր:
Կինը պիտի չսիրի: Որ տղա-
մարդուն սիրեց, ուրեմն մի բուռ
հող գցեց բերանը:

ՍՈՒԱ - Ինչի:

ԱՄԱՅԻ - Սիրած տղամարդու հա-
մար կինն ամեն ինչ կանի:
Սիրեց, ուրեմն նրա գերին կդառ-
նա ու վայ էն գերուն, որ կամա-
վոր է գերի դարձել: (*Մրմնջում է
քթի տակ:*) Վայ, հալիվոր, վայ...
Դու գնացիր ու ապրում ես զով
սարերի հովի մեջ, իսկ ինձ թո-
ղիր էս խելագար ծովի մեջ:

**ՍՈՆԱՆ ՃՆՇՎԱԾ Է ԴԱՎԻԹԻ հետ
Սամվելի մասին խոսելուց հետո:**
Կամոն մռայլ է: Ամային հակա-
քում է սեղանը: Սոնան սկսում է
օգնել Ամայիին, ափսեն ձեռքից
գցում-կոտրում է:

ՍՈՒԱ - Վայ, էս ինչ է կատարվում
ինձ հետ:

ԱՄԱՅԻ - (ներողամիտ): Դու գնա,
նստիր Կամոյի մոտ:

Սոնան նստում է Կամոյի կողքին:

**ԿԱՄՈ - (չի լսել Դավթի ու Սոնայի
խոսակցությունը):** Ախր, ասում
եմ, կնիկն ի՞նչ գործ ունի էստեղ:
Դու լվացք չունես, հարթուկ չու-
նես, տուն մաքրելու գործ չկա:
Մնայիր տանը, էլի:

**ՍՈՆԱ - Իմ մասնագիտությունն էլ
էս է:** Լվացք անելու համար ջուր
պիտի տաքացնես՝ կրակ չկա,
հարթուկ անելու համար՝ հո-
սանք չկա: Ձեռքերս դողում են,
պիտի ափսեները ջարդեմ...
Տանը նստեմ՝ ի՞նչ անեմ: Ամու-
սին էլ չկա, որ վրաս խոսի:

**ԿԱՄՈ - Իմ մասնագիտությունն
ա... Եղ կնկան վայել մասնագի-
տություն չի:** Գաս, հասնես
կրակի բերան, սրան-նրան
ձայնագրես, թե՝ մասնագի-
տությունն էս ա:

ՍՈՆԱ - (Դավադիր ժպտում է):
Չէիր ուզենա տնեցիներից լուր
առնել, էրեխեքիդ ձայնը լսել:

ԿԱՄՈ - (Երազկոտ): Կուզենայի
պուծուրիս ձենը լսել: Մի տարե-
կան ա: Անունն Արցախ եմ դրել:

**ՍՈՆԱ - Ուզո՞ւմ ես խոսք ասես ձե-
րոնց, ձայնագրեմ, տանեմ, քո
ձայնը, քո պատմածը ձերոնք
լսեն: Գիտես, ինչքան կուրա-
խանան:**

ԿԱՄՈ - (Մտածելուց հետո): Լավ:

ՍՈՆԱ - (Ճայնագոհչը միացնելով):
Սկսիր:

**ԿԱՄՈ - (Մաքրում է կոկորդը, իրեն
կարգի է բերում, գլխից հանում
է մահապարտի սև գլխաշորը,
ձայնին արհեստական առող-
գություն տալով):** Բարի օր կամ
բարի իրկուն, Լիլո ջան: Հիմի
կասես՝ մեր Կամոն գնաց ու ոչ
մի խաբար չկա իրանից: Լավ
եմ, շատ լավ: Ճիշտ ա, պատե-
րազմ ա, բայց վախենալու բան
չկա: Ես առողջ եմ, լավ...
(Տնքում է, այլ տոնով:) Մի նեղ-
վի, դու միշտ համբերող ու հաս-
կացող ես էղել: Մարիամս
արդեն տասնչորս տարեկան ա
ու քեզ ամեն ինչով կօգնի: Մա-
րիամ ջան, չնեղվես, պապադ
շուտով կգա, բայց պիտի հաղ-
թի՝ նոր գա... Ես մի խոսքն էլ
պուծուրիս համար: (Զայնը դո-
ղում է:) Արցախ, պապան ուսի
պուպուլդ, Արցախ... Երբ դու
ծնվար, ես էի տանը չէի, էի ըս-
տեղ էի: Հմի չես հասկանա,
բայց մեծանաս, կիմանաս, որ
քեզ համար եմ էկել Ղարաբադ:
Ուզում եմ, որ դու մեծանաս ա-
զատ, անկախ ու թշնամուց չվա-
խեցող երկրում: Առաջին բառոդ
ասել ես, չեմ լսել, առաջին
քայլ արել ես, չեմ տեսել... Որ
ծնվելուդ խաբարն առա, տղեր-
քով աչքալուսանք խմեցինք,

կենացդ խմեցինք... Էղ ժամանակ ինչ էի զգում... Եսիմ, ցավ... ափսոսանք, հպարտություն... Եսիմ... (*Սոնային.*) Անջատի, Էլ չեմ կարա: (*Ծրջվում է, արցունքը պահում:*) Գլխիս էս ինչ Վիետնամ սարքեցիր, Կամոն ըսենց լաց էղած չկար: (*Դադարից հետո:*) Ախր, քեզ նման սիրուն կնիկը հեռու պիտի ըլնի պատերազմից: Ախր, պատերազմը կնկա գործ չէ, ախր...

ՍՈՆԱ - Բա Ամային կին չէ:

ԿԱՄՈ - Վայ, ես նրա ցավը տանեմ: Նա աշխարհի ամենասիրուն կինն ա: Բայց նրա բանն ուրիշ ա: Նա էս հող ու ջրի ծնունդ ա: Նրա համար էս հող ու ջրից քաղցր բան չկա: Թե ծիշտն ասեմ՝ Ամային հենց էս հողն ու ջուրն ա: Դու նրա հետ ՞րի ես համեմատվում:

ՍՈՆԱ - Բայց թե խեղջի սիրտը կոտրված է: Ամուսինը պատահական գնդակի զոհ է դարձել, հարսն ու թոռները Ստեփանակերտում են, տղան՝ անհայտ կորած...

ԿԱՄՈ - Էղ Ամային, իսկ դու... իգուր ես քեզ պատերազմի բերանը քցել: Պատերազմն անխիղճ է:

ՍՈՆԱ - Ես որ մի հարյուր կիլոմետր այն կողմ՝ Լեռնավանում եմ ծնվել, ուրեմն էս հողն ու

ջուրն իմը չեն, էստեղ գալու, քո կողքին կանգնելու իրավունք չունեմ:

ԿԱՄՈ - Է, Եսիմ, դու լրագրող ես, հետն է՝ կնիկ: Քո լեզվի դեմ ավտոմատն էլ ա անզոր, Էլ ՞ր մնաց՝ ես: (*Ծիծաղում է:*)

ՍՈՆԱ - (գրպանից հանում է Սամվելի լուսանկարը, ցոյց է տալիս Կամոյին): Կամո, ձանաչում ես: Կարո՞ղ է՝ տեսած լինես:

ԿԱՄՈ - (նայում է կենտրոնացած): Ո՞վ ա: Լավ էլ սիրուն տղա է:

ՍՈՆԱ - Տեսն՝ ես: Ասում են՝ էս կողմերում է եղել վերջերս:

ԿԱՄՈ - (Ճանաչել է, բայց ցոյց չի տալիս): Ոնց որ դեմքը ծանոթ ա, բայց տեղը չեմ բերում: Քո ինչն ա:

ՍՈՆԱ - Ամուսինս է: Արդեն երեք ամիս է՝ Ղարաբաղում է, բայց լուր չունեմ: Ասացին՝ Քարակապում են տեսել...

ԿԱՄՈ - Մի նեղվիր, այ քուր: Պատերազմ ա: Մարդը ասեղ չի, որ կորի ու չգտնվի: Մի մտածի, եթե էս կողմերում ա էղել, ոնց էլ ըլնի, նրանից մի լուր կիմանաս: Կամ ավելի ծիշտ՝ կգտնես իրան, մի մտածի:

ՍՈՆԱՆ ԻՒՍԱԼՐՎԱԾ ԱՍՏՈՒՄ Է:
Լոռում են: Լավում է կովի բառաչ:
Կամոն զարմացած բարձրացնում է գլուխը: Բառաչը կրկնվում է:

ԿԱՄՈ - Ես կովը որտեղից: (*Չեռքը ծակատին՝ նայում է:*) Հայ, էլի, կով ա: Ոնց որ մեր տեղերքն են բերում: Ամայի, այ Ամայի:

ԱՄԱՅԻ - (ηπιրս գալով): Ի՞նչ է, Կամո ջան:

ԿԱՄՈ - Լայիր, կով ա, թե՞ աչքերս ինձ խարում են:

ԱՄԱՅԻ - (նայում է Կամոյի ցույց տված ուղղությամբ): Կով է, որ տեղից են գտել:

Բակ է մտնում 1-ին զինվորը:

1-ին ԶԻՆՎՈՐ - Բարև ձեզ, կովը որ տեղի կապենք:

ԱՄԱՅԻ - Ի՞նչ կով է, բալաս:

1-ին ԶԻՆՎՈՐ - Զորի վերևում դիրք էինք պահում: Մեկ էլ թփերի մեջ խշխշոց լսվեց: Ուզեցինք կրակել... (*Ծիծաղելով:*) Մեզ թվաց՝ թշնամին նոր զենք է հնարել, հետո հասկացանք, որ կով է: Տղերքն ուզեցին մորթել, Սիմոնը չթողեց: Ասաց՝ տարեք Ամայուն նվեր: (*Լսկում է կովի բառաչը:*) Անտերը գժի պես բառաչում, հա բառաչում ա:

2-րդ ԶԻՆՎՈՐ - (ինքը չի երևում, լսվում է ծայնը): Հանգիստ, հանգիստ... (*Բարկացած:*) Այ անտեր, հանգիստ, էլի:

Ամային ու 1-ին զինվորը դուրս են գալիս քեմից, Կամոն հենակներին հենված նայում է ծայների ուղղությամբ:

ԱՄԱՅԻ ԶԱՅՆԸ - Ո՞ւմ կովն ես,

տերդ ո՞ւր է: Հայի ես, թե՞ թուրքի... Վախեցել ես, բա ի՞նչ կանես, կվախենաս: Զորս կողմը դիվոտած կրակում են...

2-րդ ԶԻՆՎՈՐԻ ԶԱՅՆԸ - Մինչև բերցինք, իոգիներս դուրս էկավ, բառաչում ու փախչում էր:

ԱՄԱՅԻԻ ԶԱՅՆԸ - Որ անլեզու է, չի հասկանում՝ պատերազմն ինչ է: Չի հասկանում, որ արյունը գետի պես է հոսում: Հանգիստ, հանգիստ, բալա ջան: Տես, մի քիչ շոյեցի, ու խեղճ անասունը հանգստացավ: Արի, արի օգում մտի, իով տեղում կանգնի, մինչև գամ, կթեմ: (*Ստուն է սուն, դուրս է գալիս դույլը ձեռքին: Սոնային.*) Արի, արի օգումի:

ՍՈՆԱ - Կով կթել կսովորեցնեմ:

ԱՄԱՅԻ - Կովից չես վախենա:

ՍՈՆԱ - Չէ:

ԱՄԱՅԻ - Դե, գնանք:

Սոնան ու Ամային զնում են: 1-ին և 2-րդ ԶԻՆՎՈՐՆԵՐԸ գալիս, նստում են Կամոյի կտորին:

2-րդ ԶԻՆՎՈՐ - (սիզարետ Կամոյին հյուրասիրելով): Օ՛ֆ, կովելն ավելի հեշտ ա, քան կով քաշելը:

Գալիս է Ամային կարով դույլը ձեռքին, նրան հետևում է Սոնան, որ մոտենում է ծառից կախված լվացարանին ու լվացվում է:

ԱՄԱՅԻ - Խեղճ անասունը հանգստացավ: Ո՞վ իմանա՝ քանի օր կթող չէր եղել: Սոնան էլ հոչեց...

ՍՈՒԱ - (կես-կատակ): Բա որ թշնամին կովին թունավորած ու մեր կողմը քշած լինի:

ԱՄԱՅԻ - Հը... ԶԷ, ով գիտե, որ բնավեր եղածի անասունն է: Կարից ծաղկի անուշ հոտ է գալիս: (Դոյլը ձեռքին մտնում է ներս:)

1-ին ԶԻՆՎՈՐ - (ընկերոջը): Գնանք, Սիմոնն ասեց, որ շուտ վերադառնանք:

Տնից դուրս է գալիս Ամային:

2-րդ ԶԻՆՎՈՐ - (Սոնային): Արսենը խնդրեց ասեմ, որ կարոտել ածեզ:

ՍՈՒԱ - (ժպտալով ու ձեռքերը սրբելով): Խնճնթ է:

2-րդ ԶԻՆՎՈՐ - Խնդրեց որ... որ...

ՍՈՒԱ - Որ ի՞նչ:

2-րդ ԶԻՆՎՈՐ - (անվճռական): Որ իր փոխարեն համբուրեմ ձեր ձեռքը: (Համբուրում է նրա ձեռքն ու արագ հեռանում է:)

ՍՈՒԱ - Բոլորը խնճնթ են...

ԿԱՄՈ - Պատերազմը մարդուն շատ ա փոխում: Մեկին դարձնում ա փափուկ, մեկելին, քո ասած խնճնթ, երրորդին՝ վախկոտ ա սարքում, չորրորդին՝ սիրահարված:

ԱՄԱՅԻ - (մեկուսի): Ամեն ինչի սկիզբը Աստված է ու հոդ: Աստված ստեղծում է, հողը՝ ծածկում, պարտակում:

ԿԱՄՈ - Եղ ի՞նչ ես խոսում, Ամայի:

ԱՄԱՅԻ - Հենց, իմ, քո, աշխարհի սկիզբն ու վերջն եմ չափում:

ԿԱՄՈ - Ինչքան չափես, մեկ ա, հաստ ու բարակ մի գին են: Արի, կողքիս նստի:

ԱՄԱՅԻ - Սպասի, կաթը կրակին եմ դրել, բերեմ՝ խմեք: (Սոնային.) Ես խմեցի, բան էլ չեղավ: (Երկու բաժակ կաթ է բերում:) Խմեք: Ես պատերազմը մարդուց ավելի շատ հավքին, բոյսին ու կենդանուն վնաս տվեց: Պատկերացնո՞ւմ ես ծտի վիճակը, որի ականջի տակ թնդանոթ են կրակում:

ՍՈՒԱ - Ինչի, ծտին ի՞նչ է լինում:

ԱՄԱՅԻ - Նոր էր սկսվել պատերազմը, կրակոցները նոր էին մեր կողմերը հասել, մի առավոտ դուրս եկա ու ի՞նչ տեսնեմ. ոչերը սատկել, թափվել են ծառերից: Նայեցի՝ վերք չկա, գնդակ չի կպել: Մտքովս անցավ, թե հիվանդություն է կպել: Բայց հետո, շատ ուշ գլխի ընկա, որ պատերազմի ձենն է նրանց սպանել, թոփ ու թնդանոթի ձենը:

ԿԱՄՈ - Ամայի, դու էլ մարդկանց թողած, ծտերի մասին ես մտածում:

ԱՄԱՅԻ - Այ բալա, մարդն էղքան մեղք չէ: Մարդն ինքն է էդ ծեները հանում, գիտե՝ պատերազմն ինչ է: Իսկ ծառը, թուփը, թոչունը, մրջյունը, ծաղիկը չգիտեն ու սարսափից կոտորվում են:

ՍՈՒԱ - Ծառն էլ...

ԱՄԱՅԻ - Ծառն էլ է դողում վախից:
ԿԱՄՈ - Էղքան բանը չգիտեմ,
 բայց գիտեմ, որ էս պատերազմն արդար է:

Սոնան տաք կաթի բաժակը ամոր քոնել է, ասես ձեռքերը մրսում են և ուզում է տաքացնել:

ԱՄԱՅԻ - Արդար է, բայց քեզ համար:

ԿԱՄՈ - Էս հողի համար արդար չէ:

ԱՄԱՅԻ - Թե՞ էս հողի, թե՞ նրա տիրոջ համար արդար է:

ԿԱՄՈ - Դե, ուրեմն թող մի քիչ էլ էս հողի անլեզու զավակները դիմանան:

Սոնան միացնում է ձայնագրիչը:

ԱՄԱՅԻ - (ուշադրություն չի դարձնում): Հանդ ու սարի, հավը ու ծառի համար դժվար է, բայց նրանցից ամեն մեկն իր գործին է: Թոշունը ոչ ծու ածելն է մոռանում, ոչ ծուտ հանելը: Մի սև հավ ունեմ: Քսան հատից էդ մեկն է մնացել: Մի ամիս առաջ կորավ: Մտածեցի՝ պատերազմը դրան էլ կուլ տվեց: Երկու օր առաջ տեսնեմ՝ դուրս է գալիս թփերի միջից, հետևից՝ տասը ծուտ:

ՍՈՆԱ - Վայ:

ԱՄԱՅԻ - Բա, տեսել է, որ իր ցեղը վերանում է, տեսել է, որ մարդու վրա հոյս դնել չի լինի, գնացել, մտել է թփերի մեջ, մեկից տաս

է դարձել ու եկել, կանգնել է մեր առաջ: Իսկ դու ասում ես՝ կենդանին խելք չունի:

Ամային տուն է մտնում: Կրակոցների ձայներն ուժգնանում են:

ԿԱՄՈ - (հենակներն առնում է թևի տակ, ոտքի կանգնում): Ա՞խ, ոնց կուզեի տղերքի կողքին լինել: Դուք էլ տարել, ավտոմատս պահել եք: Վախենհում եք: Ինչի, ես գի՞ծ եմ, որ վախենում եքք...

ՍՈՆԱ - (վախվորած, որ նոպան կլրկնվի): Զէ, Կամո ջան, երբ ուզես՝ զենքդ կտամ, մի նեղվի:

ԿԱՄՈ - Պահոն, արևն էս ո՞ւր հասավ: Գնամ դեղերս խմեմ, թե չէ Ամային վայս կտա:

Տեսարան 4

Գիշեր: Կրակոցներ են լավում: Ամային լամպը ձեռքին դրւու է գալիս տնից, մքան մեջ խարխափելով փնտրում է իր մինուճարին՝ Գևորգին:

ԱՄԱՅԻ - Գևորգ, Գևորգ ջան...

Քոռանա մերդ, Գևորգ ջան: Քոռանա թշնամու աչքը, որ մարդու չի թողնում էս աշխարհի ու էս հողի հետ հաշտ կենա: Իմ լիքն ու շեն տնից ի՞նչ մնաց: Հալիվորը թուրքի գնդակին զոհ գնաց մեր արտում, Գևորգս... Գևորգիս մոր աչքը քոռանա, որ չի քոռանում: Պապի որսորդականն առավ, ո՞ւր գնաց: Իրեք

ամիս եղավ՝ լուր չունեմ ու սևս ներս, կարմիրս դուրս՝ սպասում եմ: Ծիծաղում եմ, խոսում, բայց սիրտս քրքրված է, բալա...

Տեսարան 5

Խրամատում: Սիմոնը հեռաղիտակով նայում է թշնամու կողմը: Դավիթի շուրջը հավաքվել են տղաները: Սոճան էլ է դիրքում՝ զինվորական երկարածարերով ու բուշատով: Հարմար պահ է փնտրում Սիմոնին մոտենալու համար: Արտենն էլ աշխը բաց չի քողմում երա կողքին հայտնվելու համար:

ԴԱՎԻԹ - Հավերից վախեցող մեկը գնում ա բժշկի մոտ: «Բժիշկ, ինձ թվում ա՝ ես կուտ եմ ու հավերը կուտեն ինձ»: Սրան մի էրկու շաբաթի չափ բուժում են: Դուրս գրելուց առաջ բժիշկը նրան հարց ա տալի. «Հիմի հասկացար, որ դու կուտ չես, ու հավերը քեզ չեն ուտի»: «Իհարկե, բժիշկ,- պատասխանում ա ու մտածես շարունակում: - Որ ես կուտ չեմ, դա ես գիտեմ, իսկ հավերը գիտե՞ն, որ ես կուտ չեմ ու ինձ չեն կարա ուտեն»:

Ծիծաղ: Թշնամու կողմից երգի ձայն է գալիս:

ԴԱՎԻԹ - (գոռում է): Սասն քյաս, այա... (Զայնդ կտրիր, արա):

Մի պահ լուս է քուրքի ձայնը, հետո նորից է շարունակվում բայրին:

ՄԱՐԳԱՐ - Թյուր... ոռնում ա: Սիմոն, Տրութին ասա, թող դրա ծենը կտրի: (Սիմոնը չի արձագանքում, բացում է քարտեզը, ինչ-որ բան ուսումնասիրում:) Սիմոն:

ՄԻՄՈՆ - Ձեր անեկդոտը պատմեք: Երգում է, թող երգի, քեզ ի՞նչ:

ՄԱՐԳԱՐ - Ըտենց չեն երգում, Է: ԿՈՐՅՈՒՆ - Բա՛...

ՄԱՐԳԱՐ - Երգեմ: (Ֆիդայական երգ է երգում, թուրքի երգի ձայնը կտրվում է:)

ՎԱՀՐԱՄ - Մալադեց:

ՍՈՆԱ - (մոտենալով՝ վարանու): Սիմոն...

ՄԻՄՈՆ - Սոնա ջան, մենակ չասես՝ ինտերվու տուր:

ՍՈՆԱ - Չէ, էս անգամ ուրիշ բան պիտի հարցնեմ: Երկու օր է ուզում եմ հարցնել, հարմար չի լինում: (Ցոյց է տալիս Սամվելի լուսանկարը:) Կարո՞ղ է՝ ծանաչում ես... գիտե՞ս՝ որտեղ է:

Արտենը նայում է լուսանկարին ու զարմացած սևեղվում Սիմոնին:

ՄԻՄՈՆ - (շեղ հայացք է նետում լուսանկարին): Ջո ի՞նչն է:

ՍՈՆԱ - (զգալով, որ նա տեղեկություն ունի Սամվելից): Ամուսինս է... որտեղ է:

ՄԻՄՈՆ - (իբր անտարբեր): Զգիտեմ:

ՍՈՆԱ - Սիմոն, լսել եմ՝ վիրավոր-

վել է: Ասա՞ ի՞նչ գիտես, մի թաքցրու:

ՄԻՄՈՆ - (Մոռորելուց հետո): Դու է ես զինվոր, չէ... (Սոնան գլխով է անում:) Դե որ զինվոր ես, զինվորի պես էլ դիմացիր: (Խորը շունչ է քաշում, ասում է՝ ասես ծանր բեռից է ազատվում): Զոհվել է:

ՍՈՆԱ - (փլվում գետնին, քարանում է): Ե՞ր...

ՄԻՄՈՆ - Մի տաս օր առաջ: Տարել են Հայաստան, թաղել Եռաբլորում: Զոհվել է հերոսի պես: Դու... հպարտանալու տեղ ունես:

Սոնան անշարժ է, հետո կանգնում է, մի կրոմ է հրում զինվորին, վերցնում է նրա ինքնաճիզն ու սկսում է կրակել թշնամու ուղղությամբ: Կրակում է առանց դադարի: Դավիթը չի լսել որ Սիմոնը Սոնային հայտնել է ամուսնու մահվան բոքը և զարմացած մոտենում է Սոնային:

ԴԱՎԻԹ - Քեզ ի՞նչ էղավ: Ինչի՞ ես իզուր տեղը շների մեջ քարշպրում:

Սիմոնը ձեռքի շարժումով կանգնեցնում է Դավիթին: Սոնան կրակում է ողջ պահունակը, շարունակում է սեղմած պահել ինքնաճիզի ճգանաբանը: Վահրամը նրա ձեռքից առնում է ինքնաճիզը: Սոնան նստում է խրամատի հատակին: Լաց չի լինում, լուս ճոճվում է նստած տեղում: Հետո վեր է կենում տեղից, ծոցագրապանում

պահած տոպարակը հանում ու մի-ջի կոնֆետները, սափրվելու այրերը, անձեռոցիկները բաժանում է տղաներին:

ՍՈՆԱ - Նրա սիրածներն են, Երևանից էի բերել: Նրա սիրած ժամացույցն էի բերել, որ իրեն տայի: (Ցույց է տալիս թևին կապած ժամացույցը:) Նրա սիրած կոնֆետներն էի բերել ու նրա սիրած շորն էի հագել...

Տղաները Սոնայի տվածները վերցրել, շփոթահար կանգնել են: Արևենը հայացքը չի կտրում Սոնայից:

ՄԱՐԳԱՐ - Բոլորս էլ էստեղ ենք մնալու... էս քարերի մեջ ի՞նչ կա: Ավելի լավ է նահանջենք:

ՄԻՄՈՆ - Մարգար... (Նայում է փորձող հայացքով:) Կամոն Վիետնամի ցավով է տառապում, դու էլ նահանջացավ կպար:

ՄԱՐԳԱՐ - Զէ, կամանդիր, նահանջացավ չէ, բայց կարելի է, չէ, ավելի հարմար դիրք գրավել ու էս քարերն ու Քարակապը ժամանակավոր թողնել:

ՄԻՄՈՆ - Զէ, Մարգար, չի կարելի նախ էն պատճառով, որ էս տեղը ամբողջ ռազմածակատի համար կարևոր դիրք ունի, հետո է՛ հրաման չկա, երրորդ՝ էս քարերը գուցե անուն չունեն, բայց պատմություն ունեն:

ՄԱՐԳԱՐ - Մեր երկրի բոլոր քա-

րերն էլ պատմություն ունեն, հետո՞ ինչ:

ՄԻՄՈՒ - Սրանք հատկապես ունեն: Ու էդ պատմությունը կարևոր է: Թե քարի մեջ մտնել կարողանաս, թե քարի լեզուն հասկանաս, դարերի ընթացքում իր համար թափած արյան պատմությունը կպատմի քեզ:

ՄԱՐԳԱՐ - Այ կամանդիր, էդքան գրագետ չեմ, մենակ իմ պուլիմյոտի լեզուն լավ գիտեմ:

ՄԻՄՈՒ - Մարգար, անփոխարինելի գնդացրող ես, բայց քո չհասկացած քաների մասին սիրում ես վիճել: Ասում ես՝ Քարակապի մեջ ինչ կա: Ասում ես՝ էս հողը տանք: Չէ, էս ամեն մի քարը ինձ ու քեզ պես մի տղա է: Հա, ժամանակի մեջ հայրենիքի համար, հայրենիքի սիրո համար քարացած տղա: Համ էլ էս պատարազմը սրտի ու հոգու պատերազմ է, իսկ մենք՝ կամավորներ: Ոչ մեկն ինձ ու քեզ չի ստիպել, որ գանք էստեղ...

ԿՈՐՅՈՒՆ - Այ կամանդիր, Կարկուտն էդ բաներից ինչ ա հասկանում: Ինքն ա ու իր պուլիմյոտը: Թե պուլիմյոտը ծեռից առնես, ազռավներն աչքերը կհանեն:

ՄԱՐԳԱՐ - Ա՛, դու սուս, հա:

ՄԻՄՈՒ - Տղերք, իզուր տեղը գնդակ մի փչացրեք, թուրքը

կրակում ա իր վախը հաղթահարելու համար: Մեկ ու մեջ կրակեք:

ԿՐԱԿՈՂԻ ՃԱՅՆԵՐԸ ՊԱԿԱՏՈՒՄ ԵՆ:
Սոնան, դադարից օգտվելով,
նորից մոտենում է Սիմոնին:
Հանկարծ Կորյունը բռնում է
թևն ու կոանում:

ՄԱՐԳԱՐ - Կապավ, ախացեր:

ԿՈՐՅՈՒՆ - (*ցավը զսպելով*): Հա:

ՍՈԲԱՆ ՎԻՈՐԸՆՈՒՄ Է ՎԻՐԱԿԱՊԵԼ, ԲԱՅց ՃՆՔԵՐԸ ԴՊԾՈՒՄ ԵՆ:

ՎԱՀՐԱՄ - (*զգուշորեն մի կողմ է հրում նրան*): Սպասի... (Վարժ վիրակապում է: Կորյունը շարժում է վիրակապած թևը:) Մի... Զի...

ԿՈՐՅՈՒՆ - Ոնց որ չի ցավում: Ուզում եմ տեսնեմ՝ կրակելուն չի խանգարի: (Էլի է փորձում:) Զէ... ցավում ա, բայց ոնց որ շարժել կարողանում եմ...

ՍՈՒԱ - Սիմոն, որտե՞ղ է զոհվել Սամվելը:

ՄԻՄՈՒ - Մարտակերտում էր: Եկավ էստեղ, հետո թե ինչը դուրը չեկավ, չիմացանք, թողեց գնաց: Գնաց Մարտակերտ ու... Ասեմ, որ անվախ տղա էր, ընկերոջն օգնության հասնող, հայրենասեր տղա: Դու հարտանալու տեղ ունես ու նրա հիշատակը վառ պահելու պարտականություն:

Տեսարան 6

Իրիկնամուտ: Նստարանի վրա նստած Կամոն ասես արձան է: Քիչ անց վեր է կենում, առանց հեճակների կանգնում է: Մեկ մի ոտքին է հեճվում, մեկ՝ մյուս: Փորձում է պազել, բայց ցավը շամփրում է նրան: Այդ պահին բակ է մտնում Ամային, վազում, քննում է նրա թևատակերից:

ԱՄԱՅԻ - Կամո ջան...

ԿԱՄՈ - (Ամայու օգնությամբ ոտքի է կանգնում ու ցավը զսպելով փորձում է կատակել): Հա ջան:

ԱՄԱՅԻ - Ծան ցավեց:

ԿԱՄՈ - Չէ հա: Մի քիչ Վիետնամ արեց:

ԱՄԱՅԻ - Բա որ ասում եմ՝ հիվանդանոց գնա:

ԿԱՄՈ - Եսիմ, Է... (Լսողում է): Երկու օր առաջ առանց կաստիլի ոչ մի բան անել չեմ կարում, էսօր արդեն կանգնում եմ, համարյա պազում, իսկ դու...

ԱՄԱՅԻ - Այ բալա, ախր գնդակը կմնա մսի մեջ: Տարիներ հետո՛ ամեն անգամ անձրևին ու ցրտին սպիներդ կմրմռան, վերքերդ կցավեն:

ԿԱՄՈ - Պատերազմը պրճնի՝ կզնամ, թող կտրատեն, թող Վիետնամ անեն՝ ինչքան ուզեն:

ԱՄԱՅԻ - (Ժպտալով): Արևիդ մատադ, Կամո ջան, հիմի նոր գլուխս հանգիստ վեր կդնեմ:

ԿԱՄՈ - Ընչի:

ԱՄԱՅԻ - Էս հողին, էս երկրին

տեր հայտնվեց: Դու ու ընկերներդ վերջապես հասկացաք, որ եթե քեզ քո երկրի տերը չհամարես, նրան ուրիշը կտիրանա: Վերջապես հասկացաք, որ եթե զենք չվերցնես, արցունքի դիմաց քեզ հող չեն տա: Էս ո՞նց հասկացաք...

ԿԱՄՈ - Ամեն ինչ լացից էկավ, այ մեր:

ԱՄԱՅԻ - Լացից...

ԿԱՄՈ - Հա, լացից: Ամեն տարի ապրիլի 24-ին մեր դասասենյակի վարագույրները փակում-մթնեցնում էինք, մոմեր էինք վառում, Սևակ ու Սիամանթո արտասանում, Կոմիտաս էինք երգում ու լաց էինք լինում: Հիշողությամբ սնված և արտասուքով ջրված սերունդ ենք: Հմի ածել, պնդացել ու ծառ ենք դառել:

ԱՄԱՅԻ - Մենք էդ բաները չէինք հասկանում, բալա: Մեր աչքը վախեցած էր թուրքից, իրացանի ամեն տրաքոցի հետ սրտներս թպրտում էր:

ԿԱՄՈ - Հիմի ահ չկա: Էրեխեն, ինչքան է որք ու ծեծված՝ մի օր հասակ ա առնում ու բռնում, ոլորում ա իրան խփող ծեռքը, դնում ա թիկունքին... Բա, աշխարհի օրենքն էդ ա...

Տնից դուրս է գալիս Սոնան: Զինվորական հազուստով է, ուսերին բաճկոն է զցած:

ԿԱՄՈ - Հը, ո՞նց ես, քուրս:

ՍՈՒԱ - Լավ եմ: Զայնագրիչը միացրել, փորձում էի հավաքել տեսած-լսածս: Աշխատեցի մի քիչ, աշխատեցի ու չիմացա՝ ո՞նց քնեցի: Ո՞ր մեկդ եք բաճկոնն ուսերիս գցել:

ԱՄԱՅԻ - Ձեր մերը քոռանա, որ ես եմ: Տուն-տեղ թողած, ջահելություն ու սեր մոռացած՝ էկել, էս սար ու քարի համար արյուն եք տալիս: Տեսա քնել ես, ասի՝ կմրսես: Քոռանամ ես, բալա...

ԿԱՄՈ - Էլի սկսեցիր:

ԱՄԱՅԻ - (գոգնոցի ծայրով սրբում է աչքերը): Չի լինի, որ մարդարարածն էս հողի վրա սիրով, կառուցելով ապրի:

ԿԱՄՈ - Մեր ջան, ո՞ւ գնա թուրքին մարդավարի ասա, որ էս հողը իմ ապուպապի շիրիմներից ա գոյացել, ասա՝ էս հողն ինձ ա ծանաչում, ես էլ՝ իրան ու ա ռանց իրար ապրել չենք կարող: Թուրքին ասա՝ դու քոնն ունեցիր, աչք ու ձեռքբ ուրիշի ունեցածին մի մեկնիր: Դու դրանց լեզուն լավ գիտես, գնա, ասա:

ՍՈՒԱ - Լավ էլ հասկացավ ու լսեց քեզ:

ԿԱՄՈ - Հը, Ամայի: (Ամային լուռ է:) Ինչի՞ չես խոսում, ասելիք չունես:

ԱՄԱՅԻ - Ասելու շատ բան կա, բայց Աստված մարդուն կարգին հարևան էլ պիտի տա:

ԿԱՄՈ - Բոլոր հարևաններն էլ մեկ են: Դու ես էրես տվել նրան: Էկել, մտել ա տունդ՝ ձեն չես հանել, ասել ես՝ բարի եկար, իմացել ես՝ հյուր ա: Առանց հարցնելու ունեցածդ վեկալի ա, ձեն չես հանել: Տեսել ա չես խոսում՝ համեստությունդ խեղճության տեղ ա ընդունել ու խփել ա գլխիդ:

ՍՈՒԱ - Խեղճ չես եղել: Բարությունդ խեղճություն են համարել:

ԿԱՄՈ - Մի հաշիվ ա: Էնպես որ, մենք ավելի մեղավոր ենք, քան մեր թշնամին: Թուրքի թրբության համար էլ ենք մենք մեղավոր: Թե առաջին անգամ ձեռք մեկնելիս մատները դադեխնք...

ԱՄԱՅԻ - Բալա, դու էլ չգիտես, թե ինչ ես խոսում: Իմ աշխարհի բարու վրա է սարքած: Իմ կյանքում քանի թուրք եմ բժշկել, թուրքի քանի հանգող ծրագ վառել...

ԿԱՄՈ - Դու բուժել ես, ինքն առողջացել ու վրեդ սուր ա քաշել ու կեղտոտ ձեռքերը մեկնել քո սրբությանը...

ԱՄԱՅԻ - Բայց ես կամ, ինքը՝ չէ: Աստված է դատավորը, Կամո տղա... Ծատ խոսեցինք, գնամ, խեղճ անասունին խոտ ու ջուր տամ, մեղք է: (Գնում է գոմ:)

ՍՈՒԱ - Ամային ուրիշ է, նրա մեջ վաղուց չարը հալվել, վերացել է: Հիմա նրա մեջ միայն բարին է ապրում:

ԿԱՄՈ - Իսկ իմ մեջ հիմի չարի ու բարու կոիվ ա: Ես հիմի ավելի շատ չարի կողմն եմ, քան բարու:

ՍՈՆԱ - Մի մթնիր ու մի չարանա, Կամո, նոյնիսկ պատերազմի ժամանակ աշխարհը գեղեցիկ է, մարդը, որքան էլ չարացած, էլի իր մեծ մասով բարի է:

ԿԱՄՈ - Հ՞... (Դադար:) Սոնա, ախր շատ գեղեցիկ ես: Ես պատերազմի մեջ, էս ավերակված աշխարհի մեջ լինելու համար խելուլու չափ գեղեցիկ ես: Իսկ երբ զինվորը կին ա տեսնում, էն է՝ գեղեցիկ կին, փափկում, դառնում ա սովորական տղամարդ ու հեշտ ա պարտվում: Լավ կանես, էստեղից շուտ էթաս:

ՍՈՆԱ - Իսկ ինչ անես, որ էսպես չի մնա: Ցավն ու վիշտը կխլեն մեր գեղեցկությունը: (Ներս է գնում:)

Կամոն խոր հոգոց է հանում ու հենակներին հենվելով հետևում է նրան:

Տեսարան 7

Բակ են մտնում Արսենն ու 3-րդ զիմվորը՝ Ամայիի պղնձի կանքերից քոնած:

ԱՐՍԵՆ - Էս ո՞ւր են:

3-րդ ԶԻՆՎՈՐ - Տանը կլինեն:

ԱՐՍԵՆ - Ամայի...

3-րդ ԶԻՆՎՈՐ - Ամայի:

ԱՄԱՅԻԻ ԶԱՅՆԸ - Հայ, մատաղ:

ԱՐՍԵՆ - Որտե՞ղ ես:

ԱՄԱՅԻ - Հ՞վ ա:

ԱՐՍԵՆ - Ես եմ, Արսենը:

ԱՄԱՅԻ - (գալիս է գոմի կողմից):

Վայ, բալա, դո՞ւ ես: Ի՞նչ կա:

ԱՐՍԵՆ - ՀԵՇ, կաթսան բերեցինք:

ԱՄԱՅԻ - Կերաք փլավը: Համով էր:

3-րդ ԶԻՆՎՈՐ - Բա Համոյի էփած ծաշից չէր: Երկու օր առաջ փլավ էր էփել, ծամել չէր լինում, էնքան հում էր:

ԱՐՍԵՆ - Բա ին անգամվա մի՞սը:

Քաշում էինք, քաշում՝ չէր պոկվում, ոնց որ կառչուկ լիներ:

Բայց թե Համոյի դեմ խաղ չկա խփածը խփած է:

ԱՄԱՅԻ - Հայ...

ԱՐՍԵՆ - Հայ, նրա գնդակը գետնին չի ընկնում: Համոն ինչ խոհարար, Համոն զինվոր է, դիպուկահար: Ուղղակի տղերքի խաթրի համար է ծաշ էփում:

ԱՄԱՅԻ - Թող Աստված նրա արևը պահի:

ԱՐՍԵՆ - Ամայի...

ԱՄԱՅԻ - Ասա, մատաղ:

ԱՐՍԵՆ - Ախր, որ ասեմ, վախենում եմ՝ բարկանաս:

ԱՄԱՅԻ - Թե բարկանալու բան լինի՝ կբարկանամ, ասես, թե չասես: Ասա:

ԱՐՍԵՆ - Պատերազմը քո պղնձին էլ հասավ:

ԱՄԱՅԻ - Ի՞նչ ես խոսում, տղա, բան ասա, բան հասկանանք:

Յ-րդ ԶԻՆՎՈՐ - Մի խոսքով...

ԱՐՍԵՆ - Դե, փլավը կերանք,
պղինձը դրեցինք խրամատի
եզրին: Թուրքն էլ տվեց, ծոեց:

ԱՄԱՅԻ - Վայ, քոռանամ ես, ախր,
ափսոս էր:

ԱՐՍԵՆ - Պղինձն ինչ է, որ դրա
համար քոռանաս: Հենց գնացի
Երևան, հետո մի էնպիսի կաթ-
սա կրերեմ որ...

ԱՄԱՅԻ - Չէ, նորը դրանից չի լի-
նի, Արսեն տղա: Էղ պղինձը
հարյուր ու հիսուն տարեկան է:

ԱՐՍԵՆ - Հինը նորից լավն է:

ԱՄԱՅԻ - Հա, մատադ: Գիտե՞ս,
քանի մարդ է կերակրել: Որքան
երկար են օգտագործել ամանը,
էնքան համով է նրա էկած ձա-
շը: Դրա համար էլ միշտ էղ
պղնձով էի ձաշ եփում ձեզ հա-
մար:

ԱՐՍԵՆ - (կունում, համբուրում է
այտը): Չես նեղացել:

ԱՄԱՅԻ - (ծիծաղելով): Գնա,
շաշ... տղերքը ննց են:

ԱՐՍԵՆ - (բութ մատը վերև է պար-
զում): Ըհը: Բա Սոնան ո՞լր է, Ա-
մայի ջան... Սիրտը կոտրվեց,
չգիտեմ՝ ինչ անեմ, որ մի քիչ
միսիթարվի:

**Յ-րդ ԶԻՆՎՈՐ նատարանին
նատած ծխում է:**

ԱՄԱՅԻ - Սոնա:

ՍՈՆԱՅԻ ՁԱՅՆԸ - Հա:

ԱՄԱՅԻ - Արի:

ՍՈՆԱ - (գալիս, տեսնում է Արսե-

նին, ուժ գործադրելով ժպտում
է): Վայ, էս ինչի ես եկել:

ԱՐՍԵՆ - Ամայու վիրավոր կաթ-
սան եմ բերել:

Ամային վերցնում է կաթսան,
զննում է, երևում է, որ խոսում է
կաթսայի հետ:
Դադար:

ԱՐՍԵՆ - Եկա, որ մի անգամ էլ
տեսնեմ քեզ:

ՍՈՆԱ - (ափով փակում է տղայի բե-
րանը): Սու՞ս: (Արսենը համբու-
րում է ձեռքը:) Վաղը զենք բերող
ուղղաթիռով Երևան եմ գնում:

ԱՐՍԵՆ - Այդպես էլ գիտեի: Մի
խնդրանք ունեմ. զանգես մեր
տուն, մորս ասես, որ ես լավ եմ:
Տեսնում ես, չէ, որ շատ լավ եմ:

ՍՈՆԱ - Ջանգեմ: Տուր համարը:

ԱՐՍԵՆ - (գրպանից հանում է թղթի
կտորը): Գիտեմ, մաման հեռա-
խոսը վախով կվերցնի: Դու
նրան հանգստացրու, լավ:

ՍՈՆԱ - Ծան ես սիրում մորդ:

ԱՐՍԵՆ - Ո՞վ չի սիրում իր մորը:
Մամայիս հետ շատ եմ կապ-
ված:

ՍՈՆԱ - Եթե ուզում ես՝ հանդիպեմ,
ավելի մանրամասն պատմեմ
քո մասին:

ԱՐՍԵՆ - Կանե՞ս:

ՍՈՆԱ - Ինչո՞ւ չէ:

ԱՐՍԵՆ - (հրծվանքով): Որ ասում
եմ՝ քեզ շատ եմ սիրում, չես հա-
վատում: Ասես հազար տարի
ծանաչել եմ:

ՍՈՆԱ - Մի խենթանա, Արսեն: Իմ սիրտը վիրավոր է: Մի խենթանա, պատերազմ է:

ԱՐՍԵՆ - Կվերջանա:

ՍՈՆԱ - Երանի շուտ վերջանար:

Յ-ՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - (անհամարձակ):

Արսեն, չգնանք:

ԱՐՍԵՆ - (սթափում է): Գնանք:

(Սոնային նայում է կարոտով, սիրով, կես-կատակ բացականչում է:) Գնամ, պատերազմի հերն անիծեմ:

Յ-ՐԴ ԶԻՆՎՈՐ - (ձգվում է Ամայիի առաջ, ապա դիմում է Սոնային): Ցտեսություն:

ԱՄԱՅԻ - Բարին արևոդ, բալա:

Սոնան հայացքով ուղեկցում է տղաներին: Ջիշ անց գիշապտոյտ է ունենում, մի կերպ նստում է նստարանին:

ՍՈՆԱ - Վայ, էս ի՞նչ է...

ԱՄԱՅԻ - (կաթսան թողնում, մոտենում է Սոնային): Ի՞նչ եղավ, բալա:

ՍՈՆԱ - Հեծ, գլուխս էի պտտվեց:

Էս ի՞նչ բան է, չեմ հասկանում:

ԱՄԱՅԻ - Չհասկանալու ի՞նչ կա: Սոնա աղջիկ, դու էրկու հոգով ես:

ՍՈՆԱ - Ի՞նչ ես ասում, Ամայի, ես քսան տարվա չըեր եմ:

ԱՄԱՅԻ - (ծիծաղում է): Սոնա աղջիկ, ես էլ վաթսունիինք տարվա հեքիմ եմ: Հերիքնազի աչքը ոչ մի անգամ չի խարել: Արի, տեսնեմ... (Ծոշափում է Սոնայի փո-

ռը:) Մի ամսից խոխան կխաղա:

ՍՈՆԱ - (ոչ այն է՝ ուրախ է, ոչ այն է՝ զարմացած, շոշափում է փոռը): Սամվել....

ԱՄԱՅԻ - Քեզ զգոյշ պահի, բալա: Էլ չգնաս դիրքեր, ծանր աշխատանք չանես, էլ բինտերը չվանաս: Տեսնում եմ՝ զգվում ես:

ՍՈՆԱ - (ավելի շատ իրեն, քան Ամայիին): Պատերազմ է... ու մարդ պարտավոր է դիմանալ թե տիսրությանը, թե ուրախությանը... պատերազմ է...

Տեսարան 8

Գիշեր է: Ամային դուրս է գալիս տնից, նստում է ծառի տակ:

ԱՄԱՅԻ - Այ հալիվոր, դիմանայիր, էլի: Հիմի էսքան ցավին մենակ ո՞նց դիմանամ: Գևորգիս ցավին դիմանամ, նրա էրկխեքի կարոտին, քո բացակայությանը, թե հող ու ջրի համար գլուխները դրած էս էրկխեքի տանջանքին... Վիրավորվում են՝ ո՞նց որ գյուլեն իմ սիրտը մտնի, սոված են մնում՝ հաց ուտելս չի գալիս, մրսում են՝ իրենցից ավելի շատ եմ դողում: Թե հետս լինեիր, կյանքս մի քիչ հեշտ կլիներ: (Քայլում է մոլոր, դուրս է գալիս բակից:) Հավք ու հող, քար ու սար, դար ու դաշտ քնած են, իսկ ես քնել չեմ կարողանում: Եղան տեղաշորից փախչում են նրանք, ում հետևից որ գալիս է

Գաբրիելը... Հ՞, Հերիքնազ աղջիկ, կարո՞ղ ա գնալուդ ժամանակն է.... (Խաչ է հանում երեսին:) Ա՞խ, մարդ պիտի մեր չինի: Գևորգիս ցավը, նրա կորստի ցավն ինձ առնում, տանում է սար ու քար: Կամոյի ցավը, Դավիթի ցավը, Սիմոնի, Մարգարի... Գևորգի ցավն իմ սրտի միջով է անցնում ու սիրտս մզգում է, ասես բաց վերք լինի: Հիմա էլ գումարվեց Սոնայի դարդը: Զահել կին է, գլխին սև շոր գցեց: Ինչքան ապրի էղանա, տուն ու տեղ թողած ինչքան մնա դիրքերում... Հիմի էլ հղի է: Էրեխեն միսիթարություն կլինի, չնայած անմարդ կնկա համար... Ախր, կինը օջախ պիտի պահի, կինը պիտի չթողնի, որ օջախը հանգչի: Օ՛ֆ... Հալիվոր, տեսնես էտեղ է լավ, թե՞ էստեղ: Չես խոսում: Ինչ խոսես, ով գիտե՞ տեղդ լավ է, որ ինձ մոռացել ես: Թե՞... Ա՞խ, քեզ համար էլ քոռանամ... (Հալիս է:) Մեղք էիր, առանց դագաղի, առանց կարգին պատիվ տալու թաղեցինք: Մարդուն իր ունեցածից ու ստեղծածից մի դագաղ է մնում: Քեզ էդ էլ չհասավ: Ինչ անեխնք, թուրքը կրակում ու կրակում էր կատաղած... (Կրակոցի ձայներ են լսվում:) Էլի սկսեցին կրակել: Ահն առել է թուրքի սիրտն ու

կրակում է, գիշեր-ցերեկ կրակում է: Չի ափսոսում Աստծո ստեղծած էս սիրուն աշխարհը, կրակում, փչացնում է... (Գալիս է դեպի բակ: Կրակոցներ են լսվու: Մի պահ ձգվում է, հետո կոչ է գալիս, ձեռքը տանում է սրտին:) Հա՞ էկա՞ր... քեզ վաղուց էի սպասում, ախր...

Փլվում է քարին: Մեռնում է լուս:
Կարծես նատած է: Գալիս է Դավիթը:

ԴԱՎԻԹ - Ես ինչ երազ էր... Ասի՝
Էրկու գիշեր չեմ քնել, մի ժամ
հանգստանամ, էն էլ էս երազը..
Լավ երազ չէր, վատ երազ էր:
Ամային ասում ա. «Երազին հավատաս՝ նշանակում է վազես
ստվերի հետևից, երազին հավատաս՝ նշանակում ա քամու
հետևից վազես»: Լավ ա ասում,
բայց իմ տեսած երազը չար էր,
հաստատ: (Նկատում է քարին
նստած Ամայիին:) Այ մեր, քո
քունն էլ չի տանում: Վատ երազ
եմ տեսել, Հերիքնազ Ակունց, ու
սիրտս կծկվում է: Ջնել չկարողաց,
վեր կացա, եկա քո կողմը: Էն էլ,
Փառք Աստծո,
տեսնում եմ՝ վատ չես: (Նստում
է Ամայիի կողքին:) Ուրեմն, Ա-
մայուս ասեմ, իբր էլի պատերազմ է,
ես ու դու մի մոլթ
տեղում ենք: Զարգանդելու մոլթ
էր, ոչ արև, ոչ լուսին, ու հաս-
տատ երկրի վրա չէր... Դու

գնում էիր ու հետս չէիր խոսում: Ես գալիս էի քո հետևից, դու դառնում, խեթում էիր ինձ ու քայլում էիր: Հետս չէիր խոսում, բայց հասկացնում էիր, որ չգամ հետևիցդ... Հետո... ագռավի նման բան հայտնվեց երկնքից... ու ոնց ասեմ, չգիտեմ, քեզ վերցրեց ու տարավ: Վեր թռա, էլ քնել չկարողացա, եկա քո կողմը: Միրտս վատ բան էր գուշակում, բայց ոնց որ... Հը, այ մեր, ինչի չես խոսում: (Նրա լոռությունից զարմացած:) Ամայի, ինչի չես խոսում: (Շոշափում է Ամայուն, զարմացած ետ է քաշում ձեռքը:) Արյոնն է... Ամայի... վիրավոր ես... (Ամային թեքվում է կողքի:) Մեռած է, թե՞ վիրավոր... (Համոզվելով, որ մեռած է:) Վայ ձեր... տղամարդ եք՝ ինձ վրա կրակեք, խեղծ պառավի վրա պատեց ձեր ուժը: Ամայի, բա առանց մոր ինչ արծվաբույն... բա սա անելու բան էր: Տղերք, էկեք, Ամային զարկվեց...

ԿԱՄՈ - Ո՞նց... Ամայի, Ամայի... (Հայտնվում է հենակների վրա ցատկուտելով:)

Սոնան, Կամոն, էլի քանի զինվորներ վազում, հավաքվում են Ամայիի մոտ:

ԴԱՎԻԹ - (զլիի փաթաթանը հանելով): Ամային զոհվեց: Իսկական զինվոր էր ու իսկական

հերոս զինվորի պես պիտի հողին հանձենք նրան:

Տեսարան 9

Քակում Սոնան ու Կամոն են:

ՍՈՆԱ - (Միացրել է ձայնագրիչը):

Թե Հայաստանի երկինքը երեկոյան էներգետիկ ձգնաժամի պատճառով է մութ լինում, Արցախյան ծակատամերձ այս գյուղում էլեկտրագծերն ավերվել են հրետակոծման ժամանակ: Ավերվել են նաև տները: Այս գյուղը երկու անգամ ձեռքից ձեռք է անցել: Գյուղում խաղաղ բնակչություն չկա, բացի 80-ամյա Հերիքնազ Ակունցից, որին զինվորները փաղաքշաբար Ամայի՝ մայրիկ էին կոչում: Ամային էլ զինվոր էր, իր տնից չէր հեռանում, քանի որ լավ զիտեր, որ կովող զինվորին թիկունքում սպասող մայր պիտի լինի: Բայց այս գիշեր զոհվեց նաև Ամային: Զոհվեց սեփական տան բակում, թշնամու արձակած գնդակից: (Դադար՝ հուզմունքը զսպելու համար:) Երբ նայում ես դիրքերից, չես մտածում, թե գյուղն ավերված է, թվում է՝ հիմա տնից դուրս է վազելու պորտը բաց մի տղա և, առանց շրջապատին ուշք դարձնելու, իրեն գցելու է այգի, որ տատից թաքուն արևածաղկի մի գլուխ թոցնի, կամ էլ խակ խնձորը ծո-

ցը լցրած վազի, խառնվի ընկերներին ու իջնի գետը լողալու: Նայում ես դիրքերից ու մտածում, թե զյուղը դատարկ չէ: (*Կրակոցի ձայներ:* Կովողների աղմուկ: Սոնան ուշադրություն չի դարձնում:) Դրա համար էլ հայտաներն այդքան հաստատուն են կանգնում թշնամու դիմաց: Այսօր մեր զինվորներն արդեն ետ են մղել թշնամու երրորդ գրոհը: Գրոհների արանքում զինվորական պատիվներով հոդին են հանձնել Հերիքնազ Ակունցին, բայց Զարակապը հիմա ավելի կարևոր է ամեն մի զինվորի համար, քանի որ հիմա ընկած հերոսների գերեզմաններն են այնտեղ: Ու չնայած իջնում է մուտք, սակայն թշնամին անընդհատ գրոհում է, քանի որ Զարակապն Արցախի դարպասն է:

Պայքում: Սոնան ու Կամոն քաքնվում են տաճ պատի մոտ: Կրակոցների ձայնը ուժգնանում է: Լսում է նաև հեռակապի խլխոց, հայերեն և աղքածաներեն բացականչություններ:

ԶԱՅՍԵՐ - Վայ քո, արա... ախ... Աջ կողմը ուշադիր... Անա... Վայ քո անան... Կորյունին ասա, թող մինամյոտով խփի... Էրմանի... Կորյուն, խփի, արա Տրուբա, ծիշտ նշան բռնի... Մարգար... տղերք, Մարգարը զարկվավ...

ԿԱՄՈ - (Ղարված): Էրևում է՝ թունդ բոյ ա:

ՍՈՆԱ - Սիրտս չի համբերում, գնամ, տեսնեմ՝ ինչ կա ու գամ: (*Ուզում է վազել:*)

ԿԱՄՈ - (հասցնում է թևից բռնել): Ո՞ր, խելառ հո չ՞ես:

ՍՈՆԱ - Կամո, գնամ ու գամ, էլի:

ԿԱՄՈ - Ասում եմ՝ հանգիստ տեղդ մնա: Գնալու ես՝ խանգարես, զենք չունես, կրակել չգիտես... **ՍՈՆԱ -** Չեմ խանգարի, Կամո ջան: **ԿԱՄՈ -** Էրևում է՝ տղերքի վիճակը լավ չէ: Դահածդ տեղից ավտոմատս բեր:

ՍՈՆԱ - Դո՞ւ...

ԿԱՄՈ - (չոր ու հրամայական): Բեր:

Սոնան վագում, տնից բերում է ինքնաճիզը:

ՍՈՆԱ - Ինչ ես ուզում անել:

ԿԱՄՈ - Ոտք չունեմ, որ տղերքին հասնեմ, կնստեմ էստեղ: Թե տղերքի ուժը չպատի ու թշնամին հասնի մեզ, ես էլ իմ դատաստանը կանեմ: Վստահ էղի, եթե պետք ըլնի՝ ինձ ու քեզ պաշտպանել կկարենամ: (*Լսելով մարտի աղմուկը՝ կրակահերթ է տալիս:*)

ՍՈՆԱ - Ինչ ես անում:

ԿԱՄՈ - Ազդանշան եմ տալիս:

ՍՈՆԱ - Ինչ ազդանշան...

ԿԱՄՈ - Իբր՝ օգնություն ա գալիս:

ՍՈՆԱ - Ո՞ր է օգնություն:

ԿԱՄՈ - Մերոնք գիտեն, որ օգ-

նություն չկա, բայց թշնամին չգիտի: Կմտածի՝ հայերն օգնություն են ստանում, կվախենա, իսկ կովի ժամանակ որ վախն ընկավ զինվորի սիրտը...

ՍՈՆԱ - Բայց թշնամին ծանաչում է քո աղդանշանը:

ԿԱՄՈ - (*Ժպտալով*): Եսքան ժամանակ իրար կողքի կովում ենք: Ինձնից ու քեզնից լավ գիտի: (*Երկու կարծ կրակահերթ է արձակում:*)

ՍՈՆԱ - Ոնց որ կրակոցների ձայները պակասեցին:

ԿԱՄՈ - Ոնց որ...

Լավում են հեռակապի խառը ձայներ, բացականչություններ:

ԶԱՅՆԵՐ - Խփի, Սիմոն, մի թողեք, որ ուշքի գան...

- Հով ա ասալ՝ մի կրակեք...
- Արա, Խչոյի թիկունքը պահի, Խչոյի թիկունքը...
- Թորքը մտել ա ձորը, մտել ա ձորը, զգովշ...
- Մի իջի, մի իջի...
- Արսեն, Արսեն...
- Թխի, թխի, զգովշ...

Սոնան ու Կամոն կլանված լուսմ են զիշերային մարտի ձայները: Սոնան տնից բերում է նավթի լամաքը:

Քեմի խորքում՝ կիսախավարի մեջ պատկերվում է ջոկատի խփելը: Ռազմի ձայները մարտում են: Լարված լուրջուն: Հետո

լավում է մոտեցող զրահամեքենայի աղմուկը: Մեքենայի զցած լույսի մեջ երևում է Դավիթը:

ՍՈՆԱ - (ընդառաջ գնալով): Հը, Դավիթ...

ԴԱՎԻԹ - (գլուխը վիրակապած է): Բարձունքը մերն է...

ԿԱՄՈ - Դավո, տղերքը... տղերքը ո՞նց են:

ԴԱՎԻԹ - Տղերքը չկան...

ԿԱՄՈ - Ինչ...

ԴԱՎԻԹ - Թուրքին լցորինք ձորը... խփեցին: Արսենը վերջին պահին տաքացավ, իջավ ձորը: Ինքն էլ...

Դավիթը նստում, զիսահակ ծխում է: Սոնան ծոցագրպանից հանում է Արսենի տված թուրքը, պատռում է: Դավիթը լացով փլփում է Կամոյի ոսին:

ՍՈՆԱ - Հիմա արդեն մորդ զանգելու կարիք չկա: Դու ինձնից շուտ կհասնես տուն:

ԴԱՎԻԹ - Նոր ջոկատ են ուղարկել Քարակապ... գնամ դիմավորեմ...

Դավիթն արագ հեռանում է: Կամոն կանգնած նայում է նրա հետևից:

Տեսարան 10

Բակ: Սոնան, սև շորերը հազին, բակում գործ է անում: Դավիթն ու Կամոն նստարանին նստած նայում են ճանապարհին:

Լսկում է «Ուրախ» ձայնը: Բակ են մտնում ջոկատի զրիված տղաները: Արսենը նստում է դաշնամուրի մոտ ու փորձում է ինչ-որ բան նվազել: Մարգարը վազում-քանում է Կորյունի շալակը: 1—ին Զինվորը կռացել, փորձում է զիսարկով բգեզ բռնել, 2-րդ Զինվորը 3-րդ Զինվորի հետ տուն է մտնում, երկար ճերմակ ափող են բերում, զցում սեղանին: Սոնան սեղանի կենտրոնում դնում է Ամայիի ծոմոված կաթսան ու շարում է ափսեներն ու պատառաքաղները: 3-րդ Զինվորը մերկանում է մեջքից վերև ու երկարի տակառի միջի ջրով շփում է մարմինը: Սինոնն ու Վահրանն ինչ-որ բանի մասին են խոսում: Աստիճանաբար բարձրանալով հնչում է Քոչարին: Ջոկատի տղաները Քոչարի են պարում: Դաշնամուրի մոտից քաշում, պարի մեջ են մտցնում Արսենին: Պարի ընթացքում նրանք հերքով անհետանում են «Ուրախ» լոյսերի մեջ:

Բեմը մի պահ մթնում, հետո աստիճանաբար լուսավրվում է: Ա-

նայու տան բակն է, բայց պատերազմի ավերածության հետքերը վերացած են: Մեր օերերն են: Սակայն նոյնն է դաշնամուրը: Դաշնամուրի մոտ նորակոչիկ զինվոր է նստած: Փորձում է նվազել:

ԶԱՅՆ - Սամ... Սամվել:

ՍԱՄՎԵԼ - Հայ, գալիս եմ:

ԶԱՅՆ - Շուտ արա, հերթափոխը դիրքեր է բարձրանում: Ուշանում ենք:

ՍԱՄՎԵԼ - (տան կողմը ձայն տալով): Մամ...

Սոնան, արդեն տարեց կիմ՝ դուրս է գալիս տնից ու մոտենում է որդուն: Ուղղում է նրա հազուտաք: Սի քանի վայրկյան նստում են դեմ-դիմաց ու վեր կենում: Սամվելը գրկում է մորը: Սոնան Սամվելի ճեռքին է կապում ժամացույցը:

ՍՈՆԱ - Հորդ ժամացույցն է:

ԶԱՅՆ - (անհամբեր) Սամո...

ՍԱՄՎԵԼ - Դե գալիս եմ, Էլի:

Սամվելը համբուրում է մորն ու վազքով հեռանում:
Սոնան նրա հետևից ջուր է ցանում ու ճեռքերը ծալած քարանում է տեղում:

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Անուշ ԱՍԼԻԲԵԿՅԱՆ

Դիեսի միջոցով լիորձեցի բարձրածայնել 90-ականների, այսինքն՝ իսկ սերնդին բաժին հասած այն խնդիրները, որոնք անկախությունից հետո մեզ հետ բերել և հասցրել ենք մեր օրերը: Գրելու գաղափարը վաղուց էր ծնվել, կյանքի ամեն փուլում այն հասակ էր առնում ինձ հետ ու «հարստանում» նոր հիասքափություններով: Ցավով եմ նշում, որ պիեսի հիմքում գրեթե իրական դեպքեր ու իրական հերոսներ են, իմ հասակակիցները: Ես գրում էի, որպեսզի անկախությունից հետո ծնված սերնդին, 18-20-ամյա ընթերողի հանդիսատեսին իրազեկեմ մեր անցած ուղու մասին, գուցե արդարանամ նրանց առջև մեր չարաձների համար, գրում էի նաև պատմելու, զգուշացնելու համար, թե պատերազմը չի դադարում ավերել իր ավարտից հետո անգամ, այլ շարունակվում է մարդկանց գիտակցության մեջ, հիշողություններում և ճակատագրերում:

Եվ ահա, դեռ պիեսը լույս չտեսած, դեռ բեմ չելած, տեղի ունեցավ անսպասելին, ասրիլյան քառօրյա պատերազմը պատուհասեց նաև այս երիտասարդներին ու պատանիներին, նրանցից ունանց հերոսացներով մահվան գնով, մյուսների մեջ կտրուկ արթնացնելով ազգային ինքնազիտակցություն և ինքնազնոհության ունակություն: Ավաղ, ու երանի չլիներ...

Սիրտս վշտով, զայրույթով է լցված այն փաստից, որ մեր անկախության սերնդի համար այլևս պատերազմը ոչ թե անցյալի պատմություն, այլ անձնական վերապրված ցավ է: Այսպիսով «Մի լոիր, Ռեմի» պիեսը դառնուում է մի նոր «զայրացածների սերնդի»¹ ճիշ մերի մասին:

1 Նկատի ունեմ 1950-ականներին Ասգիհյանում ձևավորված «Զայրացած երիտասարդներ» (անգլ. Angry young men) գրական ուղղությունը, որի առաջնորդը դարձավ Ջոն Օգրորդը՝ իր «Ետ նայիր զայրացած» պիեսով:

ՄԻՌ ԼՈՒՐ, ՈԵՍԻ

Դրամա երեք գործողությամբ

Գործող անձինք

Ո-ԵՍԻ - 25-30 տարեկան, գեղեցիկ, տաղանդավոր երիտասարդ կին

Նրա ԱՄՈՒՄԻՆԸ - մոտ 30 տարեկան սիրիահայ երիտասարդ¹

Ո-ԵՄԻՒ ՀԱՅՐԸ, Ո-ԵՄԻՒ ՄԱՅՐԸ - ամենասովորական ամուսնական զույգ. նրանք վիրտուալ կերպարներ են

ՏՊԱ - 5-6 տարեկան, լրակյաց երեխա

ՖԼԵՅՏՈՎԱԿՈՒՀԻ - պրոֆեսիոնալ ֆլեյտահարուհի է, ցանկալի է, որ նման լինի Ո-ԵՄԻՒ դերակատարին, նույն տարիքի, որպեսզի զուգահեռ տարվի նրանց միջև

Նախընտրելի է, որ բեմում առկա լինի նաև ջազային կազմ՝ ֆլեյտահարուհին, նաև կոնտրաբաս և դաշնամուր նվազողներ: Բեմից վեր՝ օդում ճոճվող այլ մի հարթության վրա, տրիոն ժամանակ առ ժամանակ կինչեցնի ներկայացման լեյտմուտիվ դարձած հանդարտ, հոգերով ջազը: Այն կինչի իբրև հակաբեզ անելանելի, կենցաղյին ու ճնշող իրականությանը, որում ակամա հայտնվել են հերոսները և կիսորհրդանշի ոչ նյութական ոլորտի մշտական ներկայությունը բեմում, որից այնքան կտրվել են մարդիկ՝ առօրյա հոգսերի ու մշտապես զբաղվածության պատճառով: Ետնարեմում կա նաև Էկրան, որը ժամանակ առ ժամանակ ֆոտո և վիդեո վավերագրական նյութի միջոցով պատկերում է Հայաստանի այս կամ այն պատմական ժամանակահատվածը: Ինչպես նաև Ո-ԵՄԻՒ ծնողների իրականությունը՝ ինչ ինչպես վավերագրական ֆիլմ Ո-ԵՄԻՒ անցյալից:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

Տեսարան առաջին

Մինչև հանդիսատեսի բեմում տեղավորվելը հնչում է ջազային երաժշտություն: Վարագույրը բաց բեմ է: Մուր է: Հանդիսատեսի տեղավորվելոց քիչ անց ջազը ընդհատվում է, լսվում են դաշնամուրի անկանոն, տագնապեցնող հնչյուններ, ֆլեյտայով հնչում է գամմա, աղմուկ, աղջիկ երեխայի լաց, ընդհատ-ընդհատ արտահայտություններ. «չեմ ուզում, հայրիկ» (երեխայի ձայնով), «դու կարող ես», «դու պարտավոր ես», «անտեր երկիր», «նետիր գնդակը» (տղամարդու ձայնով), «հայրիկ, ես քնել եմ ուզում»... Բեմը լուսավորվորվում է, ամենուրեք մեծ ու փոքր կապույտ գնդակներ կան: Զայները լրում են, բազմոցին պառկած երիտասարդ կինն ասես մղձավանջի մեջ բավարկում է, նա երազում խոսում է. «Հայրիկ, ես քնել եմ ուզում, մամ, մամ, ասա նրան, ես քնել եմ ուզում»: Զարքուցիչի ուժգին ձայն: Կինը վեր է բռչում: ճոճարոռում նատած երիտասարդ տղամարդը, ձեռքին տեսր ու գրիչ, լուս հետևում է կնոջը: Աղջիկը սկզբում ցնորված նայում է շուրջբոլորը: Տղամարդը մոտենում է, զուր է տալիս:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Խմիր, խմիր ու հանգստացիր, հոգիս, զարթուցիչը ես էի լարել:

ՈԵՄԻ - Բայց դու գիտես, որ մանկուց ատում եմ զարթուցիչի ձայնը:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (*հոգատար փարվելով*): Այո, բայց վերջերս դա քեզ մոտ հածախ է կրկնվում, մղձավանջներ ես ունենում, ես էլ որոշեցի կոնկրետ մի ժամի արթնացնել քեզ, որ չտանջվես:

ՈԵՄԻ - Դու էլի գրառումներ ես անում, ես դարձել եմ քո պացիենտը, դա այնքան էլ լավ չէ...

Գուցե կարծում ես՝ ես խենթ եմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Չէ, ինչ ես ասում, սի-

րելիս, ես խաչքառ էի լրացնում, այ տես... (տեսրի միջից հանում է խաչքառով թերթիկը) տես ու ասա՝ ո՞րն է աշխարհի ամենաբարձր ջրվեժը:

ՈԵՄԻ - (իրեն փորձելով կարգի բերել): Չեմ մտաբերում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Իսկ երբ է առաջին անգամ հայերենով Շեքսպիր բեմադրվել, և ո՞ր ստեղծագործությունը:

ՈԵՄԻ - Զգիտեմ: Կարծես թե չգիտեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Իսկապես չգիտես, հոգիս, չեղավ, անհարմար է, դու իմ կինն ես, դու չես կարող նման պարզունակ բաներ չի-

մանալ: Մի՞թե չես կարդացել «Վենետիկի վաճառականը»:

ՌԵՄԻ - Պարզունակ: Վստահ ես, որ պարզունակ հարց է, դա խիստ մասնագիտական չէ, սիրելիս: (*Տղամարդու լոռությունից տագնապելով:*) Ներիր, կարծում եմ, չգիտեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Կրկնիր, հոգիս, շեքսպիրյան երկերի հայկական բեմադրությունների պատմությունը սկսվում է 1866 թվականին՝ «Վենետիկի վաճառականը» պիեսի հատվածական բեմադրությամբ:

ՌԵՄԻ - Հեգնում ես:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Կրկնիր՝ ասացի: (*Ոեմին վարսակալն է փնտրում:*) Ոեմի, երբեմն ինձ թվում է, որ դու դպրոց չես գնացել, նման բաները տարրական դասարաններում են անցնում:

ՌԵՄԻ - Չեմ կարծում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ինչ ասացի՞ր:

ՌԵՄԻ - Ասում եմ՝ դու այնքան էլ չես սխալվում, ութ տարեկան էի, երբ սկսվեց Արցախյան շարժումը, դու չգիտես՝ դա ինչ բան է, դու այստեղ չես ապրել: (*Տղամարդը գրառում է անում, նոյնիսկ հայացքը չի բարձրացնում՝ ասես չկարևորելով Ոեմիի պատմությունը:* Ոեմին վարսակալը գտնելով, մազերին ամրացնելով, ասես իմիջիայլոց հիշելով, հարդարում է անկողինը:) Դպրոցները սկսեցին չշե-

ռուցվել, մենք նստում էիք սառը նստարանին՝ առանց վերարկուները և ձեռնոցները հանելու: Չենք հասցնում գրքերը պայուսակից հանել, երբ արդեն զանգը հնչում էր: Կարող ես պատկերացնել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (*Հարունակելով գրել:*)

Այո, լսել եմ այդ մասին:

ՌԵՄԻ - Չէ, լսելն ուրիշ է, պետք էր ապրել այդ ամենը՝ հասկանալու համար: Ո՞վ էր մտածում դասի մասին: Ուսուցչուիին գալիս էր անտրամադիր, սառած մատներով: Աչքերիս առաջ են նրա մաշված քթերով կոշիկները, որոնք ջանում էր թաքցնել: Ասես քայլերը դնում էր ոչ թե առաջ, այլ հետ-հետ՝ ընկրկելով, որ մենք չտեսնեինք, թե ինչպես էին կոշիկները գոեթե մերկացնում նրա փայտացած բթամատերը: Չնայած ինքներս էինք հնոտիների մեջ ու այնքան քաղցած, որ ոչինչ չէինք հասկանում նրա ասածներից, մենք երազում էինք մի բատոն «Մարսի» կամ մեկ բաժակ տաք թեյի մասին:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դե լավ, մոռացիր, չէի ուզում քեզ վերադարձնել այդ տարիները:

ՌԵՄԻ - Չէ, ինչո՞ւ, դա իմ մանկությունն է, դաժան 90-ականները... դրանից չես փախչի, ես այդ հիշողությունները տանելու եմ մինչև կյանքիս վերջ: Էդ տարի-

ներից ինձ հետ բերել եմ նաև աչքերիս հիվանդությունը՝ մոմի լուսի տակ դասեր սովորելու, կարդալու սովորություն ունեի: Չէի կարող ինձ թույլ տալ դպրոցում բաց թողածը տանը չլուացնել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Քեզ սազում է ակնոց, Ռեմի, դու կարող ես չհանել աչքերիցդ նոյնիսկ կարդալուց հետո:

ՌԵՄԻ - Մենք տուն էլ չէինք շտապում, ախր, տանը դպրոցից տաք չէր ու ուտելու բան չկար: Պատերազմ էր, լույսը մեկ ժամով էին միացնում: Մայրս հազիվ հասցնում էր եռուցիչը դույով ջրի մեջ գցել ու թեյնիկը միացնել, որ հոսանքը անջատելուց հետո տաք թեյ ունենայինք: Իսկ դու, այո, դու, ինչ էիր անում այդ ժամանակ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դե, ես լավ չեմ հիշում, միգուց...

ՌԵՄԻ - Չէէէ... Մոռանալու բան չէ, ինչպես էին տղամարդիկ ամեն առավոտ տնից դուրս գալիս գլխիկոր՝ պատահական գործ կամ մի սահնակ փայտ հայթաթելու հույսով: Շատերն իրենց գրադարանները այրեցին այդ տարիներին... (Ամուսինը ուզում է ընդհատել՝ մի կծու խոսք ասելու համար, բայց Ռեմին շարունակում է:) ...բայց ոչ մենք, հայրս ամեն անգամ վերադառնում էր ծառի ծյուղեր հավա-

քած: Իսկ գիշերը, մոմի լույսի ներքո, վառարանի շուրջ հավաքված՝ կարտոֆիլ էինք խորովում վառարանի վրա ու ահով լսում այրվող փայտերի վերջին ծարծատյունը: Գիտես, այդ կարտոֆիլից համեղ ոչինչ չեմ կերել երբեք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Այո, խորոված կարտոֆիլը համեղ բան է, բայց ավելի լավ է հիմա նախաճաշենք: Հաց եմ բուլել, կարագ, մոլրաբա, տաք թեյ կա, քեզ համար սուրճ կպատրաստեմ հիմա: Ռեմի, կանգ առ, արի ներկայով ապրենք:

ՌԵՄԻ - (Վեր կենալով՝ փարվում է ամուսնուն): Դու այնքան հոգատար ես:

ՄԱՏԵՆՈՒՄ ԵԱ ՃԱՂԱՄԵՂԱՅԻՆ:
Ունին թեյ ու սուրճ է պատրաստում: Նախաճաշում եա:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Իսկ ֆլեյտան, ինչպես էիր կարողանում սառած մատներով...

ՌԵՄԻ - (Մատները ակամա թեյի բաժակի վրա տաքացնելով): Այդ մասին չեմ ուզում հիշել, դու խոստացել էիր ֆլեյտայից չխստսել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (Ճեռքը վերցնելով տեսրն ու գրիչը): Բայց դու պետք է պատմես, որ ազատվես, դու պետք է ինձ վստահես, հոգիս, այլապես ամեն գիշեր նոյն երազները կտեսնես, ո-

րոնց մասին խոսել չես ուզում: (*Ոեմին նյարդային շարժումներով սեղանն է հավաքում:*) Ոեմի, քեզ հետ եմ խոսում, արդեն երկու տարի է՝ ձանաչում ենք իրար, իսկ դու ինձ չես ուզում պատմել: Ինչո՞ւ չես մոտենում ֆլեյտային, դրված է պահարանում, որտեղ դրել ես մեր ամուսնության օրվանից և վիան փոշու հաստ շերտ է: Հայրդ ինձ պատմել էր, որ Աստծուց տրված տաղանդ ունեիր, որ նվագել ես հինգ տարեկանից ու մեծ, շատ մեծ հաջողությունների ես հասել: Նա ինձ ասաց, որ դու, գերազանցությամբ կոնսերվատորիան ավարտելուց հետո, հրավեր ստացար Լյուցեռնի կոնսերվատորիայում շարունակելու ուսումն: (*Ոեմին լուռ է: Հեգնական տոնի անցնելով:*) Դա մեր միակ գրույցն էր, հայրդ ինձ մեղադրեց քեզ քո կյանքի նպատակից գրկելու մեջ, չափազանց ծանր մեղադրանք է, այնպես չէ, Ոեմի:

Ոեմին շարունակում է հավաքել սեղանը: Տղամարդը նրան նստեցնում է կոռքին:

ՈԵՄԻ - Մենք այդ մասին խոսել ենք, դա միայն հորս ենթադրությունն է: (*Տղամարդը հարցական նայում է նրան:*) Ինչո՞ր բան այնպես չասացի, չէ, ներիր... Ես նյարդային եմ պար-

զապես, դու այնքան խելացի ես, այնքան հոգատար, դու փայլուն հոգեբան կաշխատեիր: (*Տղամարդու պաղ հայացքն ավելի է ծանրանում, Ոեմին՝ ավելի իրար խառնվելով:*) Ոչ, ոչ, ես ուզում էի ասել, չէ, իհարկե, դու կարող ես և չաշխատել...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ուրեմն օգնիր ինձ, Ոեմի, դու խոստացել ես, որ թույլ կտաս քեզ հետ պսիխոանալիզի սեանսներ անել, մինչև հոգեբանի աշխատանք կգտնեմ, իսկ դու համառում ես: Ինձ նայիր, Ոեմի, աչքերիս, ուշադիր նայիր, եթե սիրում ես ինձ... (*Բառերը շեշտելով, ճնշող հայացքը նրա աչքերին գամած:*) Ես կոչնչանամ իբրև մասնագետ, կժանգուեմ, եթե այդ վարժանքները մեկի հետ չանեմ, ուզում ես, որ օտար կանանց հոգիները տնտղեմ: Ես հոգեբան եմ, մշտապես լավ մարզավիճակում պիտի լինեմ: Սիրիայում պացիենտներից դադար չունեի, հասկանո՞ւմ ես, իսկ այստեղ... Մի խոսքով, չեմ ուզում նորից սկսել: Ես քեզ սիրում եմ, ես ուզում եմ միայն քո հոգին կարդալ, ոչ մի ուրիշ կնոջ:

ՈԵՄԻ - Այո, այո, դու ծիշտ ես, բայց ես մտահոգ եմ, գուցե մի օր դադարես ինձ սիրել՝ իմ մեջ տեսնելով քո հիվանդին: Այնքան էլ հածելի չէ, երբ ամուսինդ քո հոգեբերապեվտն է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, Ռեմի, դու ինձ նեղացնում ես, Ռեմի... (Բղավում է՝ ծեռքը սեղանին խփելով, հետո իրեն հավաքելով նայում է աղջկան:) Ես կոպիտ չեմ, ոչ, չմեղադրես, դու փորձեցիր ինձ ափերից հանել, բայց ես չեմ տրվի այդ պրովոկացիաներին: (Մի կերպ ինքնատիրապետումը վերականգնելով:) Դու իմ փոքրիկ աղջնակ, իմ քնքուշ փերի, տուր ինձ մատիկներդ, դրանք աշխատելու համար չեն: Թո՞ղ այդ գործերը, ամեն բան, ինձ մոտ արի, այ այսպես, գրկիր ինձ: Իսկ իհմա խոսիր, հոգիս, ինչո՞ւ չես ուզում նորից նվագել:

ՌԵՄԻ - Լսիր, ես ամուսնացա քեզ հետ, քանի որ արվեստից հեռու մասնագիտություն ունես: Չէ, միայն դրա համար չէ, որ... դու գիտես, քեզ սիրահարվեցի ինքնամոռաց ու փառք տվեցի Աստծուն, որ դու երաժիշտ, նկարիչ, դե, էլ ինչ կա, դերասան ու դրա նման անհեթեթ մի բան չես:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Այո, դու չեիր ասել, որ քեմ ես բարձրանում:

ՌԵՄԻ - Երբ Նինան՝ կուրսընկերուի հիս, հիշում ես նրան, կանչեց իր ծննդյան օրվա երեկոյթին, ինձ ասել էր, որ սիրիահայ երիտասարդներ են լինելու, ասել էր՝ դուք նոր եք ներգաղթել Սիրիայից ու որ տեղացիներիս ուշադ-

րության և հոգածության կարիքն ունեք: Դա ինձ անչափ հուզեց, ու որոշեցի անպայման ներկա լինել ծնունդին: Բայց երբ քեզ տեսա, քո աչքերում ընկծվածություն կամ վախ չնշմարեցի, հակառակը: Ամուր ոգի, հպարտություն, իսկական հայկական հպարտություն տեսա: Ես հիացած էի... Ու գիտե՞ս, ինձ համար միևնույն էր՝ դու մեքենավար կլինես, հաշվապահ, թե վարորդ: Մենք զրուցում էինք հայրենասիրական թեմաներով, որ չնայած մեր երկրի փոքր լինելուն, մեր հոգիների արիությունն է անսահման: Ես ինքնամոռաց սիրահարվեցի քեզ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (Նրա ծեռքերը ափերի մեջ ծգմելով, դաժանացած): Ուզում ես ասել, որ ուրախ ես, որ ես՝ լավագույն համալսարաններից մեկի շրջանավարտս, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, չորս լեզուների իմացությամբ, վարորդ եմ աշխատում մի իհմար հաստափորի մոտ, ով նույնիսկ իր անոնք գրագետ գրել չգիտի:

ՌԵՄԻ - Ինչ ես, ասում, դա նկատի չունեի: Ուզում եմ ասել, որ իհմա չեմ տեսնում աչքերումդ այն հայրենասիրությունդ, որն ինձ գրավեց: Լսիր, լավ գիտես, որ այս ամենը ժամանակավոր է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ասում ես՝ չես տես-

նում, հա՞, իսկ ի՞նչ ես տեսնում... Ոչ, Ռեմի, դու նոյնիսկ չես կարող զրուցընկեր լինել, ամեն անգամ փշացնում ես լավ տրամադրությունս: Ռեմի, մայրդ չի սովորեցրել, որ պետք է տղամարդու հանդեա նրբանկատ լինել և հարգել նրան, նոյնիսկ ընկերուիհիներդ չեն ասել այդ մասին: Այնտեղ՝ արևելքում, կնոջը ծնված օրվանից սովորեցնում են հաճոյանալ տղամարդուն: Հայերս այդպիսին չենք, իհարկե, մենք ենք մեր կանանց շարունակ մեծարում, սակայն եթե սիրիահայ ընտանիքում աղջիկ զավակ է ծնվում, հայ մայրերը նրան սովորեցնում են տնտեսություն վարել, եփել, կարել, ամուսնուն հոգ տանել, հարգել նրան, վերջապես, ոչ թե զայրացնել: Ռեմի, ինչո՞վ է զբաղվել քո մայրը: Ախր, դու ոչինչ անել չգիտես:

ՌԵՄԻ - (անկեղծ, շիփուած): Մայրս... մայրս ինձ սիրում էր, նա ինձ պաշտպանում էր, ուզում էր՝ խաղաղ ապրեմ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Իսկ ընկերուիհիներդ, նրանք էլ քեզ պես անբան են:

ՌԵՄԻ - Բոլորը մեկնեցին, ովքեր կարող էին, ինարավորություն ունեին, փախան երկրից: Իմ դասընկերուիհիներից մի քանի մտերիմներս իհմա Միացյալ Նահանգներում են ապրում, շատերը ընտանիքներով Ռու-

սաստան մեկնեցին, ավելի հաջողակները՝ Եվրոպա, ու գիտնս, ասում են, անչափ երջանիկ են, քանի որ համապատասխան գնահատական են ստանում առաջի դիմաց: (*Ավելի ու ավելի շփոթվելով:*) Ասենք՝ դու վարորդ ես, դե ոչ, դու չէ, մեկը, որ աշխատում է տաքսի ծառայությունում ու ստանում ամեն օր հինգ հազար, դրամ, դա ամերիկյան տասներկու դոլարն է, չէ: Իսկ իմ ընկերուիհու հայրը նոյն բանն անելով այստեղ՝ ամեն օր հարյուր դոլար ունի: Գուցե մենք էլ գնանք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (տեղից վեր ցատկելով ու թափելով ձեռքին ընկածը): Դու ինձ ծաղրում ես, ասա, ծաղրում ես, հատուկ երկրորդ անգամ շեշտեցիր, որ վարորդ եմ: Ռեմի, ես այս կյանքի մասին չեմ երազել, ես կարող էի իհմա իմ կլինիկան ունենալ, իմ պացիենտները, ես իհմա գիտությունների դոկտոր պիտի լինեի, հարուստ ու երջանիկ կյանք վարեի:

ՌԵՄԻ - Ես միայն հարցրի՝ գուցե մենք էլ մեկնենք բախս որոնելու:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ես դրա համար չեմ եկել, վերադարձել պապերիս հայրենիքը, որ փախչեմ բախս որոնելու: Երբ այդ երկրորդ շանսն ինձ տրվեց, ես հասկացա, որ կշտկեմ ծնողներիս

սխալը ու կգամ Հայաստան՝ գիտելիքներս ու փորձս ազգիս ծառայեցնելու համար: (*Միպահ մտածելով:*) Իսկ հիմա... գուցե դու ճիշտ ես, հոգիս, ես փոշմանել եմ, այո, փոշմանել եմ, ծնողներիս հետ և ահանգներ պիտի մեկնեի, այնտեղ մորաքոյրներ, հորաքոյրներ ու բազմաթիվ զարմիկներ ունեմ: Գիտե՞ս, նաև մի բան հստակ հասկացա՞ որտեղ ծնվել ես, այնտեղ է հայրենիքդ: Սիրիայում ես մեծ հաջողություններ ունեի, հարգված բժիշկ էի և դեռ ինչերի պիտի հասնեի:

ՌԵՄԻ - Իսկ ինչպես պատահեց, որ Սիրիայում ծնվեցիր:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ապշում եմ, ասում են՝ կոնսերվատորիայում գերազանցությամբ ես սովորել, միթե պատմություն չգիտես: Ա՛խ, այո, այսինքն ասացիր, որ դպրոց չես գնացել գրեթե: 1915-ի մասին լսել ես, ասա, հոգիս:

ՌԵՄԻ - Վերջ տուր, ինձ նեղանում ես, դա արդեն չափազանց է, դու դիպչում ես բոլորիս բաց վերքին, որ մխում է դեռ:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ուրեմն իմացիր, Ռեմի, երբ թուրքերը ջարդում էին անպաշտպան մի ազգի և քշում իրենց պատմական հայրենիքից, իմ ու քո պապերը անզեն, արևի տակ ծարավից տոչորվելով, քայլում էին Դերի Զորի անպատով՝ փրկվելու հույսով: Ո-

մանք փրկվեցին, գիտե՞ս, չկամի աշխարհամաս, որ հայ չլինի: Դու էլ, հավանաբար, արտերկրում հարազատներ ունես:

ՌԵՄԻ - Այո, ունեմ, ինչպես բոլոր հայերը:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ծատերը Դեր-Զորից շատ հեռու չգնացին, հաստատվեցին Սիրիայում, այն ամենաառաջին ու ամենամեծ հայկական գաղթօջախը դարձավ: Ես իմ կամքով չէ, որ ծնվել եմ օտար միջավայրում և կրում եմ այլ մշակույթի կնիքը, ինչի պատճառով այսօր իմ հայրենիքում ինձ չեմ զգում տանը: Այս անվերջ կիսատությունը: Ճիշտ է, մեր համայնքը Սիրիայում մեծ հարգանք ու պատիվ է վայելում, բայց մեկ է, օտար ես, այլազգի: Իսկ այստեղ, պարզվում է, խոսում ենք նոյն լեզվով, նոյն դավանանքն ունենք, բայց իրար չենք հասկանում: Ինչո՞ւ, Ռեմի, հոգիս, կարո՞ղ ես ասել, ինչո՞ւ:

ՌԵՄԻ - Մեզ դժվար ժամանակներ են բաժին հասել, բայց մենք ենք մեր երկրի ապավենը, ապագան, մենք հուսահատվելու իրավունք չունենք: Այ, դու կարող էիր արդեն խոսել արևելահայերեն, բայց՝ ոչ, դու համառորեն արևմտահայերենով ես խոսում: Դու պետք է ջանք թափես, այդպես չի լինի:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Չէտէ, նա ոչինչ չի հասկանում:

ՌԵՄԻ - Ես, ես... Երևի դու ծիշտ ես, ինչ-որ տեղ ես խենթ եմ: (*Փորձելով կատակել:*) Բոլոր երաժիշտները գիտեն, որ ֆլեյտահարներ՝ թեկուզ և նախկին, մի քիչ խենթ են, կամ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - ...կամ մանկամիիիիտ:

ՌԵՄԻ - Թող լինի այդպես... մանկամիտ՝ գուցե... Գիտե՞ս, ես մանկության կարոտ ունեմ: Ես մանկություն չեմ ունեցել, գուցեդա է պատճառը, որ սիրում եմ մանկական խաղալիքներ, իմ գնդակը: (*Լյարդային ցնցում է ունենում:*) Գնդակս, ո՞ւր է գնդակս, տեսե՞լ ես, ուր է գնդակս, ասա, հո չե՞ս նետել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Մանկություն ասացիր, քեզ տարօրինակ չի թվում, որ չես հղիանում: Դու բժշկի գնացել ես:

ՌԵՄԻ - (գունատվում է): Այո:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Եվ...

ՌԵՄԻ - Զգիտեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ուեմի...

ՌԵՄԻ - Լրանք ասացին, որ իմ օրգանիզմում ինչ-որ խանգարումներ կան:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հետո՞ն, չի ինչ ասացին, դե խոսիր, մի լոիր, Ուեմի:

ՌԵՄԻ - Զեմ հիշում, այսինքն, չգիտեմ՝ ինչպես է կոչվում, ասացին՝ վաղահասության տարիքում մրսածության և թերսնման պատճառով է, գուցենաև սթրեսի... (*Ավելի հուզվել*)

լով՝ արդարանալով:) Լրանք ասացին, որ հիմա մեր երկրում ամեն վեցերորդ զույգը նման խնդիրներ ունի, որ ես միակը չեմ... մի խոսքով... հավանաբար ես չեմ կարող երեխա ունենալ: (*Լսուում է կապույտ գնդակների մեջ:*)

Տեսարան երկրորդ

Ուեմին նստած է հատակին՝ կապույտ գնդակների մեջ՝ քեմի հակառակ կողմում: Ձեռքին ափաչափ ուստինե գնդակ կա, նա վախեցած աչքերով նայում է մի կետի: Տղանարդը ներս է մտնում, նրա հեռախոսը մտնելու պահին զանգում է: Զանգը Բախի հանրահայտ «Սկերցոն» է: Ումին սարսափած վեր է թռչում տեղից:

ՌԵՄԻ - Բախ, Սկերցոն: Այս որտեղից է, սա ինչ է, ո՞վ արեց: Հեռախոսսդ է: Անջատիր, անջատիր, խնդրում եմ, կամ պատասխանիր անմիջապես: (*Սարսափած թռչնի պես վազում է աջ ու ձախ՝ սայթաքելով կապույտ գնդակների վրա, ամուսինը անտարբեր հետևում է նրա տագնապին, ապա գրանից հանելով նորատեսորը՝ գրառումներ է անում:*) Ասա, ո՞ւր է, ո՞ւր է, խնդրում եմ, ինչո՞ւ չի դադարում զանգել: Դու ինձանից նեղացած ես երեկվանից, ես գիտեմ, դրա համար էլ հեռախոսիդ զանգը փոխել ես,

որ ինձ տանջե՞ս: (*Տղամարդը գրպանից հանում է հեռախոսն ու անջատում, աղջիկը փարզում է նրան:*) Ծնորհակալ եմ, այնքան բան պետք է սովորեմ քեզանից... Ես անչափ աննրբանկատ գտնվեցի երեկ քո հանդեպ, ես բոլորովին այլ բան էի ուզում ասել, ուզում էի ասել, որ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, այսօր էլ տնից դուրս չես եկել:

ՌԵՄԻ - Ինձ մի տեսակ թույլ էի զգում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ամբողջ քաղաքը ընկերուիու՞՝ Նինայի մենահամերգի ազդագրերի մեջ է:

ՌԵՄԻ - Զգիտեի այդ մասին, ուրախ եմ նրա համար:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Կարող ես գնալ, եթե ուզում ես:

ՌԵՄԻ - Ուզում ես ինձ պատժել: Երեկ քեզ նեղացրի՞, այդ պատճառով...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, մոռացիր այդ մասին, դու մեղավոր չես: Այո, ես վրդովված եմ, բայց ոչ երեխայի պատճառով: Ինձ ինչ-որ կիսատություն է տանջում, կինս ինչ-որ բան ինձ չի ասում, քաղաքում ինչ-որ բան այնպես չէ, ողը չի հերիքում: Փախչելու ցանկություն ունեմ: (*Մի կերպ ազատվելով փողկապից՝ դեն է շպրտում:*)

ՌԵՄԻ - Իսկ դու իմ մեծ գնդակը գտա՞ր:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ես պետք է աշխատեմ: (*Սառնարանից գարեջրի շիշը հանում, խմում է:)*

ՌԵՄԻ - Բայց նոր աշխատանքից եկար: Կճաշե՞ս:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դու գիտես, որն է իմ իրական աշխատանքը, այդ չարքաշ ստրկությունը իմ աշխատանքը համարել չեմ կարող՝ բարեբախտաբար: (*Լստում է ծոճաթռողին, գրպանից հանում նորատետրը, թերթում է:)* Եթե դու ինձ հետ համագործակցեիր, մի բան փրկել հնարավոր կլիներ:

ՌԵՄԻ - Ուզում ես Նինայի համերգին գնանք: Ես դասական երաժշտություն չեմ սիրում, բայց քեզ համար... միայն թե ասակապույտ գնդակս չես տեսել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, նրանք քեզ թույլ չէին տալիս գնդակ խաղալ:

ՌԵՄԻ - Ոչ, պարզապես ժամանակ չէր մնում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ինչո՞ւ, Ոեմի:

ՌԵՄԻ - (գնդակների մեջ իր գնդակն է որոնում): Հիմա, հիմա, միայն թե գնդակս գտնեմ ու կնվագեմ, պապ: (*Ամուսինը գնում է դեպի սառնարանը՝ երկրորդ շիշը վերցնելու համար:*) Ոեմին՝ փնտրությոց ուժապառ, նստում է գնդակների մեջ փոքրիկ աղջնակի դիրքով ու ինքն իրեն խոսում: Ես ստիպած էի ժամերով նվագել դաշնամուր, սկզբում սիրում էի, ինքս էի մի օր նրան խնդրել՝ ինձ

նվագել կսովորեցնես, պապ: Նա ինձ սովորեցրեց դաշնամուր նվագել, երբ չորս տարեկան էի...

ԱՄՈՒՍԻՆ - (Վերադարձել, Ռեմիի թիկունքում կանգնած գոհացած գրառումներ է անում): Հետո՞ն, Ռեմի, դու ինչ-որ բան էիր պատմում:

ՌԵՄԻ - Հայրս երաժիշտ է, դու գիտես, այսինքն՝ է՞ր: Նա վիրտուոզ ֆլեյտահար էր, մի քանի երաժշտական գործիք էր նվագում, դաշնամուր էլ: Մայրս տեսաբան էր, երաժշտագետ, նա հայրիկի համար նոտաներ էր արտագրում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հայրդ մի մատ չունի ձախ ձեռքի վրա:

ՌԵՄԻ - Այո, նա ասում է, որ դա զուտ պատահականություն է: Այնտեղ՝ սահմանին, երբեմն խրամատում նստած փայտից ձիուկ էր պատրաստում, որ ինձ բերեր նվեր, եթե իհարկե, չզոհվեր, վերադառնար:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (Նստելով կողքին ու բռնելով նրա ձեռքը): Նրանից ձիուկ էիր խնդրել:

ՌԵՄԻ - Ոչ... Բայց նա գիտեր, որ կուրախանայի: Երբ պատերազմը սկսվեց, հայրիկն իր փառքի գագաթին էր, Ֆիլիարմոնիկ նվագախմբի մենակատար էր, հաճախ մենահամերգներ էր ունենում, մեկնում հյուրախաղերի:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Նա բերեց ձիուկը:

ՌԵՄԻ - (ինքնամոռաց, հարցն անտեսելով): Բայց օրեցօր տարածվող պատերազմի մասին լուրերը նրան գցում էին ոիթմից, մի օր գործիքը տուփում պահեց ու որոշեց մեկնել Արցախ: Մորս ասաց. «Հայրենիքը մեր տունն է, ինչպես տանս սահմաններն եմ հսկել մինչև այսօր, իիմա էլ երկրիս սահմաններում պիտի լինեմ, որ երեխաս հանգիստ քնի: Հայրենիքը միայն խոսք չէ, հայրենիքը գործողություն է»: Մայրս ու նս ապշել էինք նրա հայրենասիրական պաթոսից, նա այդպիսին երբեք չէր եղել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, Ռեմի, կանգ ան, ասում եմ՝ ձիուկը բերեց, հոգիս:

ՌԵՄԻ - Ինչ ձիուկ, ինչ կապ ունի ձիուկը, սիրելիս, բոլորը մի բռունցք էին դարձել, բոլորը տոգորված էին մի անպատմելի հայրենասիրությամբ: Նրանք որոշել էին վերականգնել պատմական ծշմարտությունը, չե՞ որ Արցախը մերն է, ուրեմն պետք էր այն հետ բերել... Ախ, ձիուկը, այո, ոչ, ոչ, նա ձիուկը չբերեց:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Բայց նա վերադարձավ, Ռեմի:

ՌԵՄԻ - Այո, վերադարձավ, բայց ձիուկը չէր հասցոել տաշել, ոռումբի պայթյունից ուշադրությունը շեղվել էր, դանակը մատը վնասել էր: Հետո թարախակալել էր, ստիպված էին եղել

կտրել: Ու հետո նա չէր կարող նվագել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Նաև է քեզ սովորեցրել նվագել:

Նվագելու: (*Ոգևորվելով:*) Այդ օրը նոյնիսկ տեսախցիկով վավերացրել է, երբ ես հասուն մանկան պես նստել էի դաշնամուրի առջև և ծնացրել էի, թե նվագում եմ: Կուզե՞ս տեսագրությունը ցույց տամ, այ, հիմա, սպասիր, միայն թե գտնեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ո՛չ, Ռեմի, մեկ ուրիշ անգամ:

ՌԵՄԻ - Չէ, չէ, ինձ դժվար չէ, հիմա կրերեմ:

Էլքաճին փոքրիկ աղջիկը դաշնամուր է նվագում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի:

ՌԵՄԻ - Այո, իհարկե: Մի ուրիշ անգամ: Մեկ ամիս չանցած նվագում էի: Ճիշտ եմ ասում: Գիտեմ, դա սարսափելի է կողքից՝ չորս տարեկան երեխան դաշնամուրի մոտ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հավատում եմ, իսկ հետո, պատմիր:

ՌԵՄԻ - Ես ավելի մեծ հաճույք զգում էի դաշնամուր նվագելուց, քան խաղալիքներից, չի գնում բակ, նոյնիսկ մոռանում էի ուտել: Վեց տարեկանում մենահամերգ ունեցա հարազատների ու բարեկամների համար: Նրանք ինձ երկար ծափահարում էին, նվերներ էին բերել՝

կոնֆետ, խաղալիքներ, ու ես հասկացա, որ սիրում եմ բեմը, բայց հատկապես նվերները՝ խաղալիքներն ու քաղցրավենիքը: Հայրս խաղալիքները թաքցրեց, որ դրանց վկա ժամանակ չվատնեմ: Նա շատ էր հպարտանում: Մեր մեկ սենյականցում, որտեղ տան երեք անդամներից ոչ ոք իր անկյունը չուներ, մենք զգվեցրել էինք բոլորին դաշնամուրի ծայնով: (*Ծիծաղում է:*) Ինձ ամեն ինչ դուր էր գալիս, միայն չի կարողանում տանել զարթուցիչի ծայնը, որն ամեն առավոտ ստիպում էր ինձ արթնանալ ու գործի անցնել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Տեսնո՞ւմ ես, այ այսպես, հոգիս, դու նոյնիսկ ծիծաղում ես: Իսկ հետո, հետո՞ ինչ եղավ:

ՌԵՄԻ - Հետո արդեն հայտնի էի բակում, դպրոցում, ամենուրեք՝ իրու հրաշամանուկ: Մայրս անհանգստանում էր, նրան թվում էր, թե ժամերով նվագելն ինձ համար տանջանք է, բայց ես ուզում էի հայրիկին գոհացնել, ես ուզում էի, որ նա շատ-շատ հպարտանա ինձնով, որ ես նրա նման լավ նվագեմ մի օր, որ նրա հետ մեկնեմ հյուրախաղերի: Իսկ հետո, արդեն գիտես, Արցախյան շարժումն էր, ամենուրեք խոսում էին սահմանում գոհվող հայորդիների մասին,

հայրենասիրական մեծ ոգեշնչում կար մթնոլորտում: Պատերազմն, ասես, չէր ավարտվում, ես տաս-տասներկու տարեկան էի արդեն և սովորել էի վիրափոր զինվոր, մահ, ազատամարտիկ, անկախություն, հայրենիք բառերը լսել ամեն օր: Այնքան էլ բան չէի հասկանում այս ամենից, բայց զգում էի, որ հպարտ եմ, որ հայ եմ: Ու մի օր հայրիկ էլ գնաց:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - (հեգնանքով): Այո, հիշում եմ, մարդիկ կյանքն են կորցրել այդ պատերազմում, իսկ նա՝ մատը:

ՌԵՄԻ - Երբ պատերազմից եկավ, շատ տխուր էր: Մենք հաղթել էինք, ազգը ցնծում էր, իսկ հայրս տխուր էր: Մի անգամ ասաց. «Երանի մեռած լինեի, ընկած լինեի թշնամու զնդակից, կամ, եթե այդքան բախտս չքերեց, որ հերոսի մահով մեռնեի, գոնե պատահական նոնակի վրա մասնատվեի, բայց հետ չգայի այսպես թշվառ»: Մենք կարկամեցինք: Իսկ նա պայթեց. «Գոնե հասկանո՞ւմ եք՝ երածշտի համար ինչ է նշանակում կորցնել ցուցամատը: Ընդամենը մեկ մատ, ու ես քայլող դիակ եմ... Այն էլ ինչի համար՝ ձիուկ էի տաշում, որպեսզի ուրախացնեմ դստերս, որպես մեր հաղթանակի վկա: Հիմա այն ինձ համար մահվան նշան է»:

Եկրանի վրա Ունմիի հայրն է, անվերջ քրի տակ կրկնում է. «Այն էլ ինչի՞ համար՝ ձիուկ էի տաշում, որպեսզի ուրախացնեմ դստերս, որպես մեր հաղթանակի վկա: Հիմա այն ինձ համար մահվան նշան է»:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Եվ սկսեցիր ֆլեյտա նվագել, որովհետև քեզ մեղավոր զգացիր նրա առջև:

ՌԵՄԻ - Պարզվեց՝ ես կարող էի, ինձ համար չափազանց հեշտ էր, հաժեի, խաղի պես մի բան: Նա սկզբում սկսեց մուշտուկից, օրերով, ամիսներով ինձ պարտադրում էր ձիշտ ձայն ստանալ ֆլեյտայի մուշտուկի վրա, նոյնիսկ խոստացավ ոսկյա ֆլեյտա գնել, եթե լավ սովորեմ: Զարմանալի է, այնպես կապվեցի գործիքին, որ իմ ներքին ձայնը դարձավ, առանց ֆլեյտայի կյանք չոնեի: (Լյարդային շարժումներով ետ ու առաջ անում տան մեջ:) Իմ ունակությունները տեսնելով՝ ավելի ու ավելի դաժանացավ հայրս, իրեն բռնակալի պես էր պահում: Զրկեց ինձ մնացած ազատ ժամանակից էլ, որը հարկավոր էր հանգստի համար: Ես աստիճանաբար կատարելագործվում էի, սակայն ներքին մի ըմբռստություն հետ էր վանում ինձ երածշտությունից: Հիշում եմ, մի օր որոշեցի թաքնվել: Ես հոգնել էի, ուզում էի գնդակ խաղալ,

իսկ նա թաքցրել էր բոլոր խաղալիքները: Ես փնտրում էի տնով մեկ իմ կապոյտ գնդակը, իսկ նա բղավում էր. «Ոչ մի գնդակ, ոչ մի կապոյտ գնդակ, լսո՞ւմ ես, աղջիկ:

Մայր - Ետնարեմի էլքրանին միանում է աղքատիկ քնակարանի պատկեր, հայրն ու մայրը վիճում են:

Հայր - Ոչ մի գնդակ, ոչ մի կապոյտ գնդակ, լսո՞ւմ ես, աղջիկ:

Մայր - Մի բղավիր, դու նրան կվախեցնես:

Հայր - Մի խառնվիր մեր հարաբերություններին, երեխան չախտի լսի, որ մայրը դիտողություն է անում հորը: Ես նրա ուսուցիչն եմ՝ ի վերջո:

Մայր - Բավական է, հասկացիր վերջապես, նա դեռ 12 տարեկան է, մենք նրան 4 տարեկանից զրկում ենք մանկությունից:

Հայր - Կին, լոիր, ասացի, ես հարգանք եմ պահանջում: Աղջիկը տաղանդ ունի, մենք պետք է հետևենք նրան: Ես ավելի մեծ բարձունքների կհասնեի, եթե իմ ծնողները ժամանակին հետևեին ինձ, պարտադրեին ավելի շատ նվագել: Ես չէի գիտակցում, որ անմիտ խաղերի վրա կորցրած ամեն վայրկյանը իմ ապագայից է խլում, իսկ նրանք:

Մայր - Աստծուց կրամկ ես ուզում, դու վիրտուոզ ֆլեյտահար ես, դու նվագում ես երկրի Համար Առաջին նվագախմբում:

Հայր - ...Էի, նվագում էի:

Մայր - Նա անհնարինն արեց քեզ երջանկացնելու համար, իսկ դու ավելին ես պահանջում: Մի քանի ամսում ֆլեյտա նվագել, գոնե հասկանո՞ւմ ես՝ դա ինչ գերմարդկային ջանք է ու նվիրում փոքրիկ երեխայի կողմից:

Հայր - Դրա համար էլ ասում եմ՝ նա հանձարեղ է, ես չեմ կարող թույլ տալ, որ կորչի:

Մայր - Դու քո չկայացած կյանքը երեխայի փխրուն ուսերին ես բարձել, ուշքի եկ, աղջնակը կարող է հիվանդանալ՝ ի վերջո: Նրա աչքերում այլևս ուրախություն չկա, օրուգիշեր տքնում է: Բավական չէր այս տխուր ու ցուրտ մանկությունը, որ բաժին հասավ նրա սերնդին, հիմա էլ քո կայացման հոգսն է իր ուսերին առել...

Հայր - Զայնդ, անառակ, դուք ինձ ուզում եք կործանել, ուզում եք զրկել իմ վերջին հոլոսից: Որտեղ ես, աղջիկ, որտեղ ես թաքնվել, չես պրծնելու իմ ծեռքից, Ռեմի, դե, որտեղ ես, դեռ էտյուդները չենք նվագել, Ռեմի, Ռեմիիիի...»:

Էլքրանը մարտում է: Լուսավորվում է գլեքն ուշաբափ Ռեմին: Ամուսինը նկատում է, որ Ռեմին ասես շնչահեղձ է լինում, զցում է տեսքն ու գրիչը:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի... Ռեմի, սթափ-

վիր, գնդակդ եմ բերել, վերցրոն, քեզ համար շատ, շաատ կապույտ գնդակներ կբերեմ: Ունի, դու դողում ես: (*Ծփում է ձեռքերը:*) Հիմա թեյ կբերեմ:

Տղամարդը տագնապած գնում է:
Երբ վերադառնում է, տեսնում է՝
Ունին քնել է, իսկ էկրանին տեսարանը շարունակվում է:

Մայր - Մի՞ բդավիր, հանգստացիր վերջապես, արի մտածենք՝ ինչ անել, գուցե նա տնից փախել է:

Հայր - Թաքնվել է ավագակը, ես գիտեմ՝ որտեղ է թաքնվել, իիմա, սպասիր:

Հայրը կռանում է մահճակալի տակ, այնտեղ երեխան խորը քնել է: Նա քաշում է, երեխան վախից վեր բռչելով բղավում է»: Միաժամանակ ամուսինը հպվում է Ունինի ոսկին, Ունին սարսափած վեր է բռչում:

ՌԵՄԻ - Ոոոոչ, ես քնել եմ ուզում, հայրիիիկ, ես չեմ ուզում նվագել:

«Էկրանին մայրը ամուսնուն ընդունում է:

Մայր - Թող երեխային, նա ուժապառ է, դու նրան հաշմանդամ կդարձնես:

Հայր - (*հրում է կնոջը*): Անկամներ, անողնաշարներ, ոչնչի չեք հասնի, դուք ոչ մի նպատակ չունեք այս կյանքում»:

ՌԵՄԻ - (*էկրանից և բեմում՝ միաժամանակ*): Մամաաաաաաա...

Ունին ու ամուսինը փարվում են:

Տեսարան երրորդ

Երեկո է: Ունին բարձր տրամադրությամբ սեղան է պատրաստում: Նա տոնական է հագնված: Գալիս է ամուսինը:

ՌԵՄԻ - (*առանց նրան կողմը նայելու*): Ողջոյն, սիրելիս, ինչ լավ է, որ այսօր չուշացար, ինչպես պատահեց:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ծատ գեղեցիկ ես այսօր:

ՌԵՄԻ - (*սեթնեթելով*): Ծնորհակալ եմ, դուք շատ ուշադիր եք, իսկ սեղանը նկատո՞ւմ ես, այ՞ո՞:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (*կոշիկներն ու բաժկոնը հանելով*): Օօօ, հիասքանչ է, և ինչ առիթ կա:

ՌԵՄԻ - Այսօր մեր ամուսնության առաջին ամյակն է: Մոռացել ես, ինչ է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ներիր, ինչո՞ւ ինձ չիշեցրիր, հոգիս, նոյնիսկ ծաղիկներ չգնեցի:

ՌԵՄԻ - (*վերջապես վազում է ամուսնուն ընդառաջ*): Սա ի՞նչ է, ի՞նչ կապտուկներ են, դու արյունլվա ես, ընկել ես, քեզ վրա հարձակվել են:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ես չդիմացա ու այդ հաստավզին ասացի այն ամենը, ինչ մտածում էի:

ՈԵՄԻ - (արտասվելով): Տեր Աստված, արի գնանք հիվանդանոց, չէ, ինչ եմ ասում, ինչ եմ անում, ինչ անենք: Ինչ հաստավիզ, ո՞ւմ ես վիրավորել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, ուշքի արի, ոչինչ չի եղել, մի փոքր քաշքշուկ էր:

ՈԵՄԻՆ դուրս է վազում, գալիս է սպիրտով, բամբակով ու վիրակապերով:

ՈԵՄԻ - Ոստիկանություն է պետք դիմել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, նստիր ու մոռացիր այդ մասին: Ուժն ու իշխանությունը նրանց ծեռքին է: Նա մեկ զանգով կգնի ոստիկանապետին էլ, դատավորին էլ:

ՈԵՄԻ - Տեր Աստված, ուզում ես ասել՝ դու նրա վրա՞ ես ծեռք բարձրացրել: Ախր, քեզ ինչ մեղոյ կծեց, մենք կորած ենք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, այլսս լոել չէի կարող:

ՈԵՄԻ - (տագնապահար հեռախոսագիրքն է փնտրում): Այսքանով չենք պրծնի, ես նրանց գիտեմ, պետք է մի բան ծեռնարկել, կզանգեմ ընկերներիցս մեկին, նրա հայրը իրավաբան է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (բղավում է): Ոեմի, Ոեմի, դե բավական է քեզ երեխայի պես պահես: Զանգես իրավաբանին՝ ինչ պատմես, ի՞նչ, որ ամուսինդ չի կարողանում մի պատգամավորի վարորդ աշ-

խատել, ում մոտ մի կերպ է աշխատանքի անցել: Որ նա արդեն մեկ տարի ամեն օր պարոնին Ազգային ժողով տանելու ճանապարհին ամեն տեսակ անօրիությունների ու հանցանքների լուս վկան է դառնում, այն, որ այս անգամ որոշեց չդիմանալ, որոշեց ափերից դուրս գալ, երբ դարձյալ ակամա ունկնդիրը դարձավ պարոնի հեռախոսազանգին իր նման մի անասունի, ում հերոսաբար պատմում էր իր հերթական արտերկրացի զոհի մասին: (*Նմանակելով պատգամավորին:*) «Ներդրում արեցիր, դե հաջողություն, այլսս գործընկերներ չենք, եղբայր, այստեղ այդպես է, այս ոլորտի մոնոպոլիստը ես եմ, քիթ մի խորիր, չես ուզում՝ գնա, որտեղից եկել ես»: (*Վերքերը, ցավից ծամածովելով, մշակելով:*) Նա իր հումորից գոհ հոհոում էր ծիվալյային ծայնով, շնչակտոր ու ձարպոտ վիզը թաշկինակով մի կերպ չորացնելով, և այդ պահին նրան սպանելու ցանկութուն ունեցա: Ոեմի, նրանք ինձ կարող են մարդասպան դարձնել: Արդեն մի բանի ամիս է՝ նրա մոտ աշխատելու առաջին իսկ պահից, նրան սատկացնելու ցանկություն ունեմ: Աչքերիս դիմացը սևացավ, չգիտեմ՝ ինչպես մեքենան կանգնեցրի ու

հավաքեցի այդ ծաղատ խոզի դոշերը:

ՌԵՄԻ - Ախ, Աստված իմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դե, զանգիր, զանգիր ծանոթ իրավաբանին ու ասա, որ ամուսինդ ձեռք է բարձրացրել իր տիրոջ վրա, չէ, նա ձեռք է բարձրացրել իր պետության վրա, իր իշխանությունների, և ինչ ես կարծում, ով որտեղ կհայտնվի... (Ռեմին մի կողմ է դրել հեռախոսագիրը, ամուսնու ձեռքից վերցրել է բամբակն ու ինքն է մշակում վերքերը՝ շոյելով նրան:) Զգոյշ... Նա կարծում է. ես խոսել չգիտեմ, չէ՞ որ վարորդ եմ և պետք է միշտ լրեմ: Բայց այսօր չդիմացա: Երեսին շպրտեցի, որ նրա նմաններն են պատճառը, որ համալսարանավարտները մատուցողներ ու վարորդներ են աշխատում: Իսկ նա, այդ թերուսը, Ազգային ժողովում օրենքներ է գրում, որոնք միայն ինձ ու քեզ են վերաբերվում, ոչ իր ընտանիքին կամ հարազատներին:

ՌԵՄԻ - Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ խոսեցիր:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հիմա էլ դո՞ւ, ես հիմարի նման եմ, առհասարակ, անլեզու կենդանու նման եմ, ասա:

ՌԵՄԻ - Ոչ, բայց հուսով եմ, այդքանից ավել բան չասացիր:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ի տարբերություն քեզ, ես անողնաշար չեմ, և երբ համբերությունս ավարտվում է, ասում եմ, ինչ մտածում եմ:

ՌԵՄԻ - Դու ինձ վիրավորում ես, սիրելիս:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Թքած, թքած ամեն ինչի ու բոլորի վրա: Ռեմի, դու էլ ես մեղավոր, եթե սկզբունքային լինեիր, պատմություն իմանայիր՝ քո սեփական ազգի պատմությունը, թոյլ չեիր տա, որ սրա նմանները նստած լինեն աթոռներին, որ սրանք էլ իրենց հերթին խամածիկ դառնային իրենցից հզոր պետությունների ձեռքին, որ քո փոխարեն ուրիշ ազգերը որոշեն քո երկրի սահմանները, որ կասկածեն Եղեռնի իրողության վրա: Մենք ինքներս մեր ներսում ինքնագիտակցության եղեռն ենք ունեցել՝ էս հաստավիզ իշխանավորների կողմից սարքված, մեր անգիտության ու անկամության պատճառով:

ՌԵՄԻ - Ես ամեն ինչից հոգնել եմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ասացի, որ նրա նման խարերա, ավազակների պատճառով է, որ մեր երկիրը թշվառության շեմին է հասել: Ամեն տեղ էլ լափում են, համաձայն եմ, բայց լափելուն չափ կա, միքիչ էլ պետք է ժողովրդի մասին մտածել: Ասացի, որ քո հայրն ու իր ընկերները դրա համար չեն սահմանին կովել, գրիվել, որ այսօր նրանց երեխաները անհուսությունից գլխիկոր մանգան: Մենք սրան չեինք արժանի, Ռեմի:

ՌԵՄԻ - Նրա թիկնապահներն են քեզ այսպես նախշել:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Բա չէ, էդ վախսկոտը...

Հետևից մշտապես մի մեքենա լիբը մարդասպաններ է ման տալիս: Եթե պարզ ծակատ ես, էս թշվառներին ինչո՞ւ ես հետդ անգամ արտաքնոց քարշ տալիս, խողձո՞ւկ:

ՌԵՄԻ - Արի, արի սեղանին մոտենանք, մի բան կխմենք, հետո կգրուցենք: Դու պետք է խաղաղվես: Ամեն ինչից ելք կա:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Իհարկե, ընթրենք, քանի որ սա մեր վերջին խրախծանքն է լինելու, ես անգործ եմ: (*Բացում է գինու շիշը, լցոնում է բաժակները:*) Ծնորհավորում եմ, Ռեմի, մեր համատեղ կյանքի առաջին ամյակի կապակցությամբ, մեզ ցանկանում եմ մեծ ապագա ու բազում այսպիսի տարիներ:

ՌԵՄԻ - Անեծքի պես է ինչում:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ինչո՞ւ, Ռեմի, արոյ՞՞ք մենք երջանիկ չենք:

ՌԵՄԻ - Անկասկած, մենք երջանիկ ենք, կարևորը՝ սիրում ենք իրար: Այնպես չէ, ասա: Եթե չիներ մեր մեծ սերը, այս ամենին չինք դիմանա: Ես էլ վաղվանից աշխատանք կփնտրեմ, չէ՞ որ թափուր աշխատատեղեր կան:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Մոռացիր, Ռեմի, դու ոչինչ անել չգիտես, ես մի աշխատանքի ծար կանեմ, թերթե-

րում, ֆեյսբուքում, ամենուրեք մատուցողների, վաճառողների, ցրիչների, պահակների թափուր աշխատատեղեր կան:

ՌԵՄԻ - Գուցե լավն էլ սա էր, դու չէիր հարմարվում այդ դերի հետ: Լսիր, գուցե փորձնս ինչո՞ր բան քո մասնագիտությամբ որոնել, լավ մարզավիճակում ես, ես չեմ թողել, որ մոռանաս գիտելիքներդ, չէ: Աշխատանքի որոնման կայքերի հայտարարություններում փնտրիր հոգեբանի աշխատանք, այսօր այնքան հոգեբանական պրոբլեմներով մարդիկ կան, բավական է ֆեյսբուքով հայտարարել, և որքան ասես պացիենտներ կհայտնվեն:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Կհայտնվեն, ո՞նց չէ, դու գիտես, որ մեր ազգը չի սիրում հոգեբանի դիմել, նրանք նախընտրում են հարևանուի իների հետ սուրճ խմելով կիսվել իրենց պատմություններով, քան գումար վատնել մասնագետի դիմելու համար, իսկ կլինիկաներում կոպեկներ են վարձատրում: Բացի այդ, ես կլինիկա ընդունվելու շանս չունեմ, նրանք արևմտահայերեն չեն հասկանում, ոուսերեն էլ չգիտեմ, մոռանիմ ես, ես սիրիահայ եմ, գաղթական:

ՌԵՄԻ - Նորից մի սկսիր: Գիտնս ինչ մտածեցի, իիմա, երբ առավոտից իրիկուն աշխատավայ-

րում չես լինի, գուցե կգնանք միասին զբոսայգի, ինչպես այն ժամանակ, երբ դեռ չէինք ամուսնացել, պաղպաղակ կուտենք: (*Հանդիպելով՝ ամուսնու անտարբերությանը՝ թեման փոխում է:*) Կեր, կսառչի, համեղ է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Օօօ, մին ես տապակել, նարինջով, շքեղություն է իրոք:

ՌԵՄԻ - Դե, այո, համացանցում գտա այս ֆրանսիական բաղադրատոմսը, մտածեցի, որ այսօր յուրահատուկ օր է ու...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, ծիշտ ես արել, իհարկե, այսօր կարելի է, ես իհմա կգամ: (*Կաղալով՝ գնում, վերադառնում է մոմակալներով, դնում է սեղանին, վառում է մոմերը:*) Ոեմին վերաբերմունք ցույց չի տալիս:) Զեմ կարող ուտել, բերանս ցավում է ծամելուց: (*Խմում է:*) Դու չուրախացար մոմերից:

ՌԵՄԻ - Ուրախացա, պարզապես մտահոգ եմ քեզ համար:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, քո լացկանությունն ինձ նյարդայնացնում է, ասացի՝ ոչինչ չի եղել, կանցնի: Ուզում ես մին ուտեմ, հիմա, ահա, տես, ուտում եմ, գո՞հ ես: (*Ցավից ծամածովում է:*)

ՌԵՄԻ - Ոչ, ես մտածում եմ՝ ինչպես ենք ապրելու:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, Ոեմի... Ես վաղվանից կինտրեմ, ամեն տեղ մի նոր աղբանոց կգտնվի ինձ պես հիմարների համար..

Ես ինչո՞ւ Հայաստան եկա:

Ոեմին փարփում նրան ու արցունքուտ աշքերով կամացուկ երգում է:

ՌԵՄԻ - Եռագույն դրոշ, մեր ազատության,

Ծածանվեց ընդդեմ բռնակալության,

ԱՄՈՒՍԻՆ - (*Խմում ու ձայնակցում է:*) Եռագույն դրոշ, մեր ազատության, Ծածանվեց ընդդեմ բռնակալության...

Նա շարունակում է երգել ինքնամոռաց, իսկ Ոեմին խոսում է:

ՌԵՄԻ - Տանը, հեռուստացույցից, բակում, հրապարակում, ամենուրեք այդ երգն էին երգում: Արցախյան հաղթանակին հաջորդեց Սովետական միության փլուզումը, ապա մեր փառահեղ անկախացումը: Բոլորը հավատում էին, որ անկախանալուց հետո ամեն ինչ լավ է լինելու: Մենք տաքացնում էինք մեր սառած մատները փայտի վառարանի վրա, բայց գիտեինք, որ քիչ է մնացել, ուր որ է՝ լավ է լինելու, և երգում էինք անկախության մասին: Մեր ծնողները քարից հաց էին քամում, բայց հավատում էին անկախությանը: Իսկ ես մոմի լուսի տակ գիրք էի կարդում ու հավատում էի մեծ ապագային: Տասնվեց տարի է անցել այդ անկախությունից,

իսկ երազանքներն ինչպես ծնվում, այնպես էլ մեռնում են այստեղ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (արդեն հարրած, հեգնանքով): Ուեմի՞, քեզ ի՞նչ եղավ, որոշեցիր խոսել, հոգիս: Քեզ չի սազում, փոքրիկս, ավելի լավ է պարենք, չէ՞ որ այսօր մեր... մեր... տոնն է, Ուեմի, դու նոյնիսկ մոմերի վրա չուրախացար, չէ՞ որ դա այնքան ոռողոմանտիկիկ է:

ՌԵՄԻ - Ես տխրում եմ մոմերից, դրանք ինձ իմ սոված ու մըսած մանկության օրերն են հիշեցնում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ասում եմ՝ չպարբնք:

Հարրած տղամարդը փորձում է սեռական ոտնձգության ենթարկել կնոջը: Ուեմին հետ-հետ գնում է դեակի բազմոցը, տղամարդը ընկնում է բազմոցին ու քնում:

ՌԵՄԻ - Ես այնպես եմ հոգնել:

Բեմում տարածվում են ջագի տխուր նոտաները:

Տեսարան չորրորդ

Ուեմին ամուսնու կոռքին նատած է, նա արքնանում է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Գլուխս, գլուխս պայթում է: (*Ուեմին անխոս բաժակ է մեկնում, նա խմում է:*) Դե խոսիր, Ուեմի, մի լոիր, ատում եմ քո լուսությունը:

ՌԵՄԻ - (վախեցած): Բարի լույս: **ԱՄՈՒՍԻՆ - (տեղից ելնելով):** Այսօր էլ մղջավանջների իմ հերթն էր: Սուրճ կպատրաստե՞ս, խնդրում եմ:

ՌԵՄԻ - Արդեն պատրաստել եմ, հիմա կրերեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ուեմի, երեկ շատ աննրբանկատ եղա... չգիտեի, որ տխրում ես մոմերից:

ՌԵՄԻ - Փուչ բան է, մոմ է, հալվեց վերջացավ:

ԱՄՈՒՍԻՆ ԱՄՈՒՍԻՆ - Սիրում եմ քեզ հետ սուրճ խմել, գրուցիր, արի այսօր գրուցնեք, միայն թե մի լոիր, Ուեմի: Ներիր ինձ, հոգիս, ինքս էլ չեմ հասկանում՝ ինչ եմ անում, գիտես, հալեպահայերը շատ մեղմ մարդիկ են, հատկապես տղամարդիկ անշափ կնամեծար են, հոգատար իրենց մայրերի, քույրերի ու կանանց հանդեպ: Դե, դու հիշում ես, ես այսպիսին չէի: Անզորությունից մարդկային կերպարանքս կորցրել եմ: Մայրս ինձանից կիրաժարվեր, եթե տեսներ՝ ինչպես եմ կնոջս հետ վարվում:

ՌԵՄԻ - Ամեն ինչ հասկանում եմ, ես էլ լարված եմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Այս ի՞նչ դեմքի արտահայտություն է, հոգիս, քեզ քնքուշ խոսքեր եմ ասում, իսկ դու նոյնիսկ չես ժպտում:

ՌԵՄԻ - Ես պարզապես մտահոգ եմ:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ռեմի, ասացի՝ զրուցենք, չասացի՝ նյարդայնացնենք իրար, մի տագնապիր, քաղցած չեմ թողնի:

ՈԵՄԻ - (ափերից դուրս գալով): Ես սովից չեմ վախենում, մենք շատ ենք տեսել սոված օրեր, հայրս երաժիշտ էր, ծգնաժամի տարիներին ում էր պետք նրա երաժշտությունը: Ես այլ բաների մասին էի մտածում:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Սիրունիկ գլուխդ մի ծանրաբեռնիր մտքերով, ի դեպ, մուտքի մոտ մի փաթեթ կա, գրքեր են, քեզ համար եմ գնել, տեսար: Լավ կանես՝ կարդաս:

ՈԵՄԻ - (հուզվելով): Դու երեկ ես գնել, ծեծված, ջարդված մտել ես գրախանով:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ոչ, իհարկե, աշխատանքի գնալուց առաջ էի մտել գրախանութ, ծեծկոտութից հետո նա մեքենայից դուրս շպրտեց գրքերը՝ բացականչելով. «Էս մակուլատուրադ հետդ տար, սենց էշություններ կարդալով ինչի՞ ես հասել...»: (Դարձյալ այլայլվելով:) Հաստագուխ... անասուն:

ՈԵՄԻ - Նորից մի վերիիշիր, կկարդամ դրանք, խոստանում եմ, քեզ նյարդայնանալ չի կարելի:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ռեմի, մնտ նստիր, մի ուրախ բան պատմիր ինձ, հոգիս: (Ռեմին լուր է:) Ինչ է, ոչ մի

ուրախ բան չեմ կարող պատմել, մի՞թե ամեն ինչ այդքան մոայլ է:

ՈԵՄԻ - Ասա, դու ինձ սիրո՞ւմ ես:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Անհեթեթ հարց:

ՈԵՄԻ - Ամեն ինչ լավ կլինի, չէ, ասա, որ լավ կլինի, իհարկե, ավելի լավ կլիներ, եթե մենք մանկիկ ունենայինք, ամեն ինչ կփոխվեր:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Վստահ չեմ, երեխային պահել է հարկավոր, իսկ մենք չգիտենք, թե վաղն ինչպես ենք տան վարձը տալու: Ռեմի, ասա, դու նպատակներ ունես, քեզ ինչ-որ բան հածովք պատճառո՞ւմ է, ինչ-որ բանի մասին երազո՞ւմ ես:

ՈԵՄԻ - Երբ փոքր էի, ունեի, մի ժամանակ ես երազել գիտեի:

Միանում է էկրանը:

«Մայր - Այսպես չի կարող շարունակվել, բոլորս նյարդային խանգարումների կիասնենք: Թող նա իր դասերով զբաղվի, ինձ հանգիստ տվեք: Ես չեմ կարող ամբողջ օրը նոտագրելուց հետո էլի ու էլի նոտաներ լսել:

Հայր - Ուրեմն ականջներդ փակիր:

Մայր - Դուք հեռացեք, այդպես էլ իմ անկյունը, իմ աշխատասեղանը չունեցա: Ես կին եմ վերջապես, կին, ով նոյնիսկ զարդասեղան չունի, մի տեղ, որ կոսմետիկաս ու զարդերս շարեմ:

Հայր - (Չարունակելով պարապել):

Աղբը նետիր, միևնույն է, դրանք քեզ չեն փրկի, դու պառավել ես անվերջ փնթփնթալուց: (Յինիկ ծիծաղում է:)

Մայր - Ես չեմ կարող քնել:

Հայր - Ուրեմն գնա ընկերուիուղ հետ սուրճ խմելու:

Մայր - (Կատաղած բղավում է): Սա պատուիաս է, սա կյանք չէ, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ նրա անունը Ուեմի դրեցինք, պետք է դնեինք Մարիա, Լիլիա, Վերոնիկա, ինչ ուզում ես, բայց չէեւէ, դու պետք է հորինեիր, ու-մի, դու ու մի... «Եքսցենտրիկ է, իմ աղջիկը պիտի եզակի լինի, մեր անունը պետք է երաժշտական լինի», անուն չէր, թուղթուգիր էր:

Հայր - Ուեեե միիիիի, հապա տես՝ որքան գեղեցիկ է հնչում, չնաշխարիկ, ասես Օրփեոսի տավողից պոկված երկու զրնգուն նոտա, իմ դուստրը պետք է համաշխարհային բեմեր նվաճի, իմ պարձանքը, իմ Ուեմին»:

Հայրն ու երեխան մտնում են արտաքնօց ու դուռը փակում:

ՌԵՄԻ - Մենք դասերը շարունակում էինք արտաքնցում, որ մայրիկին հանգիստ տայինք, դա շատ զվարժալի էր: Գիտե՞ս, ինձ դուր էր գալիս հայրիկի հետ ժամերով փակվել արտաքնցում ու նվագել: Մեկ էլ գալիս էր մայրիկը. «Դուրս եկեք, ես կա-

րիք ունեմ»: «Գնա գրողի ծոցը, մենք արվեստ ենք արարում, այս աղջիկն այս սուրբ վայրում Մոցարտ է նվագում, իսկ դու ուզում եք կեղտոտե՞լ, սրբապիղծ»: Ու մենք ծիծաղից մեռնում էինք, հետո նվագում էինք էլի ու էլի: Նա հանձարեղ ֆլեյտահար էր:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դուք ամբողջ ընտանիքով հոգեբոյժի կարիք ունեք:

ՌԵՄԻ - Սա արդեն անտանելի է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Պարզվում է՝ դուք լավ էլ երջանիկ էք ծեր հավաքնում, պարզվում է՝ այդ ես եմ քեզ զրկել թևերից, բռնությամբ դուրս բերել քո ամրոցից:

ՌԵՄԻ - Ես թոյլ չեմ տա, հանգիստ թող ծնողներիս:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ծնողներին, էն երկու կիսախելագարներին, որ քեզ փողո՞ն են նետել:

ՌԵՄԻ - Ճիշտ չէ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Զրկել են մանկությունից, երազանքներից, ինքնուրույնությունից:

ՌԵՄԻ - Ոչ, Ճիշտ չէ, նրանք լավագույնն էին ուզում ինձ համար:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Երևի այդպես էլ անշնորհակալ, կիսատ հորդ զգոհացրիր քո ծեռքբերումներով, նա էլ երեսիդ ծշմարտությունն ասաց ու փակեց տան դրները քթիդ առաջ...

ՌԵՄԻ - Ոչ, լսիր, դա Ճիշտ չէ, բավական է, ինքս եմ այդպես որոշել, ինքս եմ նրանց թողել, բեմը

թողել ու եկել քեզ մոտ: (Դադար:) Ուզում էիր լսել՝ ինչո՞... Ես այդ մասին շատ եմ մտածել, բարդ է բացատրել: Հայրս մի օր ուշ երեկոյան տուն վերադարձավ, հարրած էր, տիսուր: Նա կանչեց ինձ ու խնդրեց մի բան նվագել: Ես պատրաստվում էի տնից դուրս գալ, քեզ հետ պետք է հանդիպեի, բայց նա այնպիսի պարտադրող տոնով խնդրեց, որ ակամա ենթարկվեցի, ինչպես այն ժամանակ, երբ փոքր էի: Նա լսեց սկզբից մինչև վերջ, այն է, ուզում էի փախչել, մեկ էլ անսպասելի սկսեց հեկեկալ: Ես կարկամել էի: Նա գլուխը առել էր ափերի մեջ ու ցնցվում էր ողջ մարմնով: Գուցե մեղավոր էր զգում իմ չիրականացած մանկության համար, գուցե զղջում էր ինձ պատճառած դաժանությունների համար, գուցե իր կորցրած մատն էր ողբում, դեռ չնվաճած բեմերը, որոնք այլս նրան հասու չեին: Բայց ես ամեն ինչ, ամեն ինչ ներել էի, կարևոր այն է, որ նա տվել էր ինձ իր իմացածը, այն ամենն, ինչ ուներ՝ իր սիրտն ու հոգին: Թեև իր երազանքները կիսատ էին: «Ուեմի, Ուեմի,- հանկարծ խոսեց նա՝ արցունքները սրբելով,- դու ինձ գերազանցեցիր»: Հետո մատը կորցրած ձեռքով ֆլեյտաս վերցրեց ու անսպասելիորեն

ծիծաղեց, ես նման ահասար-սուու ծիծաղ չեի լսել: Երբ դիվական ծիծաղն ավարտեց, հանկարծ խոսեց գլխահակ. «Այո, ձիուկը չքերեցի, հերոս հայր չստացվեց ինձանից, բայց փոխարենը հմտություններս քեզ փոխանցեցի»: Այդ օրը ինձ հետ ինչ-որ անասելի բան պատահեց, ասես տարիների բեռ ու մեղավորության զգացում կախվեց վզից: Ես խել էի հորս ծակատագիրը, չէ՞ որ նա ինձ համար էր քանդակում այդ անիջալ ձիուկը... Նա իմ պատճառով զրկվեց ամեն ինչից: Ես որոշեցի այլս երբեք չնվագել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Սպասիր, սպասիր, այդ օրն էր, որոշումդ կայացնելու օրն էր, որ եկար ինձ մոտ, ձիշտ եմ: Դու ուշացած եկար ժամադրության, չափից ավելի կարծ կարմիր շրջազգեստով, ալ շրթներկով: Մենք մի քանի ամիս է՝ հանդիպում էինք, բայց դու երբեք այդպես չեիր հագնվել: Դու այդ օրն ուրիշ էիր, Ուեմի, այրվում էիր ներքին կրակից, ինքնավստահ էիր, մի տեսակ դիվական կայծ կար աչքերումդ:

ՈԵՄԻ - Այո, ես այդ օրը որոշեցի ազատվել մեղքի բեռից, որոշեցի փոխել իմ կյանքը, հիշում ես... Մենք միասին բարձրացանք ձեր տանիքը, ու այնտեղ ես քեզ տրվեցի... Ես երջանիկ

էի և ներքուստ ինձ ուժեղ էի զգում, քանի որ որոշումներ էի կայացրել, մեկի փոխարեն՝ երկուսը, երկու ծակատագրական որոշում: Ասես վրեժ էի լուծում ծակատագրից:

Եկրանը միանում է:

«Հայր - Նա խենթ է, խենթ, անշնորհակալ, ես նրան սովորեցրի այն ամենն, ինչ գիտեի, այն ամենն, ինչ անգամ չգիտեի... Խոզ, ուրացող, անշնորհակալ, ինչ էր ուզածդ»:

ՌԵՄԻ - (հայացքը՝ Էկրանին): Ամուսնանալ, պապ, ես ուզում եմ ընկերոջս հետ ամուսնանալ, երջանիկ լինել: Ես որոշել եմ թողնել բեմը, ես սիրում եմ նրան: (*Ամուսնուն.*) Ես այդ օրը քաջ էի ու անվախ, սեփական բախստիս տերն էի ինձ զգում վերջապես: Ես այնքան հանգիստ էի, որ դու երաժիշտ չես ու չես ստիպի ինձ նվագել:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - (հեգնական): Այ, դա ճիշտ է, իհարկե, չեմ ստիպի, միևնույն է, եթե գնաս աշխատանքի, ավելի շատ կծախսես, քան կստանաս, երաժիշտներին կոպեկներ են վճարում Հայատանում, չ՞:

ՌԵՄԻ - Բայց երաժշտությունը աշխատանք չէ, ինչպես չես հասկանում, դա հոգու կանչ է, կոչում, թռիչք: Ո՞նց բացատրեմ,

դու երաժիշտ չես, չես հասկանա... Ես ծանծրանում եմ տանը, համակարգչի առաջ նստելով, վիրտուալ աշխարհում ժամանակ սպանելով, ես պետք է գրաղմունք գտնեմ:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - Ռեմի, դու ուզում ես նվագել: Դու ֆլեյտան ես կարոտել: (*Վազում, բերում է գործիքը:*) Դե, Ռեմի, բաց տուփը, համարձակ եղիր, ինչպես այն օրը՝ իմ տանիքում, բաց ու սկսիր նվագել:

ՌԵՄԻ - Դու խոստացար, որ չես ստիպի նվագել: Ես այլ զբաղմունք նկատի ունեմ:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - Բայց քո աչքերում այնպիսի կարոտ ու թախիծ կա, Ռեմի, եթե ուզում ես նվագել, վերցրու այն:

ՌԵՄԻ - (դողալով): Ո՞չ:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - Բայց ես կարծում եմ՝ դու երազում ես այդ մասին, դու երազում ես թրև գալ ակումբից ակումբ, օրը տաս հազար դրամով, գիշերվա մեկին, երկուսին, հազարին... Իմ կինը, պատկերացնո՞ւմ եք:

ՌԵՄԻ - Ինչ է, Սիրիայում ավելի բարձր են վարձատրում:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - Սիրիայում կանայք չեն աշխատում, ուր մնաց՝ գիշերային ակումբում:

ՌԵՄԻ - Սա անտանելի է:

ԱՄՈՒՍԻՒՆ - Ինչո՞ւ, ուզում ես փշել ու կոնքերդ շարժել, գայթակղել

կուշտ ու հաստավիզ տղամարդկանց, ովքեր մի լավ հարբելուց հետո նաև կցանկանանքեզ անկողին քարշ տալ, դա՞ է երազանքը: Քանի որ ես չեմ կարողանում քեզ ապահովել քո երազած կյանքով:

ՈԵՄԻ - (լացելով): Վերջ տուր, բավական է, որ զառանցում ես, վերջ, ասացի: Իզուր պատմեցի քեզ... Դու իսկապես կորցնում ես մասնագիտական հմտություններդ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ինձ չես խարի, Ոեմի, աչքերդ մատնում են, գիտե՞ս, դրանք փայլատակում են,

դրանք խաղում են իրենց բներում գործիքիդ տեսքից միայն: (Ոեմին հեկեկում է:) Ուրեմն դուրս նետիր այդ գործիքը, եթե իրոք անկեղծ ես:

ՈԵՄԻ - Համաձայն եմ, ինքունետիր:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Վստահ ես, որ պատրաստ ես դրան, ես այդպես էլ կվարվեմ: Տես, Ոեմի, դեմքդ բաց ու նայիր, ես նետում եմ: (Ոեմին չի բացում դեմքը:) Դե, ինչպես կուզես:

Ամուսինը վերցնում է ֆլեյտան ու անհետանում: Կույխսներից հնչում է ֆլեյտայի սրտամոնք մի ճիչ:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Տեսարան առաջին

ՈԵՄԻՆ նատած է բազմոցին, բավական մեծ ժամկետով հղությամբ:
Ամուսինը ծաղիկներ է բերել նրան: Տան կահավորանքը փոքր-ինչ փոխվել է, քեն ամեն ինչ էլի աղքատիկ է:

Զույգը լավ տրամադրություն ունի:

ՈԵՄԻ - Ծաղիկներ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոեմի, հոգիս, ինչո՞ւ ես զարմանում, այնքան ուրախ եմ, մենք որդի ենք ունենալու, փոքրիկ տղա: Ո՞վ կպատկերացներ, Ոեմի, ախր, բժիշկներն ասել էին, որ դու ունակ չես:

ՈԵՄԻ - Վստահ ես, որ այնքան էլ ուրախ չէիր այս ամիսներին:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Անարդարացի ես իմ հանդեպ, այո, մտահոգ եմ եղել, բայց դա չի նշանակում, որ ուրախ չեմ, իենց նրա համար էլ ես այդքան աշխատում եմ, պացիենտներս օրեցօր ավելանում են:

ՈԵՄԻ - (ամբողջովին մայրությամբ տարված): Այո, նա ասես

Աստծո պարզեն է: Մենք նոյն նիսկ բուժվելու փող չունեինք, ամեն ինչ թողել էինք Աստծո հոյսին, և Տերը բարեգործ եղավ մեր հանդեպ: Դա արդեն լավ նշան է: Վաղը, գուցե մյուս օրը պետք է ծննդաբերեմ, բայց դեռ չեմ հավատում այս հրաշքին:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Չես կարծում, որ նրա համար անուն որոշելու պահն է: Ռեմի, իսկ դու առավոտյան վարժանք կատարել ես:

ՌԵՄԻ - Ո՞չ, սիրելիս, ես ալարում եմ, ես այնաև եմ ալարում շարժվել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, դու գիրացել ես, իոգիս, քեզ չի սագում, դա սարսափելի է: Դու ուտում ես և չես շարժվում, դու պետք է մարզանք անես:

ՌԵՄԻ - Դա չափազանց կոպիտ է քո կողմից: Ես ամեն րոպէ կարող եմ ծննդաբերել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, դեռ մի տասը օր կա, դու շատ ես րողում քեզ վրա, հասկացիր, դու հիվանդ չես, հոյի ես:

ՌԵՄԻ - Անսիրտ մի եղիր, ես դժվարանում եմ նոյնիսկ շնչել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ծանթ, մենք նրան Ծանթ կանվանենք՝ այսինքն կայծակ, հոյր, որ քեզ պես անդեմ չինի: Հարվածի, ճայթի՝ հարկ եղած տեղը: Վեր կաց, Ռեմի: (Ռեմին վեր է կենում մի կերպ:) Ռեմի, ինձ հետ արի, գնանք պատշգամբ:

ՌԵՄԻ - Ո՞չ, առավոտ շուտ օդը շատ սառն է, և հետո այնքան շինարարական աղբ կա այնտեղ, ինձ տիած է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (բռնում է նրա թևից ու տանում պատշգամբ): Ռեմի, շինարարական աղբից ոչինչ քեզ չի պատահի, սա աղբ էլ չէ, սրանք քարեր են, որոնք գին ունեն, Ռեմի, և դեռ կարող են պետք գալ, այդ պատճառով էլ չեմ գցում:

ՌԵՄԻ - Հասկանում եմ, բայց քարերից փոշու հոտ է գալիս, ինձ համար անտանելի է, դա կարող է երեխայի շնչուղիների վրա ազդել:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դու անհնազանդ ես դարձել, Ռեմի, կռացիր, կռացիր ու բարձրացրու այս քարերից մեկը: (Ռեմին ծիծաղում է:) Ռեմի, ես չեմ կատակում:

ՌԵՄԻ - Խելքդ թոցրել ես:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, չէ՞ որ հոգեբան եմ, մոռացել ես, դա բուժման մեթոդ է:

ՌԵՄԻ - Բայց նոր ասացիր, որ ես հիվանդ չեմ: Գիտե՞ս ինչ, հիմա քո պացիենտներն ունես, ավելի լավ է ինձ հանգիստ թող:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դու ես քեզ հիվանդի պես պահում, Ռեմի, ինն ամիս շարունակ վախեցել ես, ինն ամիս շարունակ դողացել ես քո ու երեխայիդ վրա, դու նրան քեզ պես վախեցու ես ծևավորել արդեն քո արգանդում: Եվ, բացի

այդ, նրա հանդեպ ավելի ուշադիր ես, քան իմ հանդեպ:

ՈԵՄԻ - (ծիծաղելով): Դու խանդում ես, միակ լավ լուրն այսօրվա մեջ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոչ, ոչ, Ուեմի, ես ուզում եմ որպես հոգեբան քեզ ազատել վախերից, դու պետք է հաղթահարես ցավի վախը, հիվանդանալու վախը, չտանելու, չկարողանալու վախը, չէ՞ որ պետք է ծննդաբերես, իսկ դա հեշտ բան չէ, գիտես:

ՈԵՄԻ - Ինչո՞ւ ես վախեցնում, առանց այդ էլ սարսափում եմ ծննդաբերելու մտքից: Միգուցե կեսարյան հատման դիմենք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Այ, տեսնո՞ւ ես, դարձյալ փախչում ես պատասխանատվությունից, ցավ, փորձություն տանելուց: Ուեմի, դու պետք է ուժեղանաս, դու ծնող ես դառալու, դու պետք է կարողանաս տանել երեխայիդ թե երկունքի, թե հետագա կյանքում պատճառած ցավերը:

ՈԵՄԻ - Ինձ թվում է՝ չափազանցնում ես, ուժը ծնվում է երեխայի ծնվելու հետ, մայրական բնագդ է: Եվ հետո, ես մենակ չեմ մեծացնելու նրան, դու ինձ հետ ես, չէ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Մենք արդեն տաս րոպեից ավելի քննարկում ենք այս քարը վերցնել-չվերցնելու հարցը:

ՈԵՄԻ - Վստահ եմ, որ կատակում

ես, բայց արդեն ծիծաղելի չէ: Ես չեմ կարող վտանգել մեր երեխայի կյանքը:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ուեմի, ուրեմն դու ինձ չես սիրում այլս, ես այդպես էլ գիտեի, քո ամբողջ ուշադրությունն ու հոգատարությունն այնտեղ է՝ դեռ չծնված երեխայիդ հետ: Դու ինձ կվանես այդպես քեզանից, զգուշացնում եմ:

Հոսահառված Ուեմին ընտրում է ամենափոքր քարը, դանդաղ փորձում է կռանալ, բայց այն չքարձրացրած, սկսվում են երկունքի ցավերը: Ծուազօգնության մեքնայի ձայն: Սքնում է:

Տեսարան երկրորդ

Բենքը լուսավորվում է: Նոյն տունն է, կողքի սենյակից երեխայի լացի ձայն է գալիս, Ուեմիի ձեռքին կարի շիշ կա: Բավական ժամանակ է անցել: Մտնում է տղամարդը՝ դեղատնից բերված տոպրակով:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ամեն ինչ սարսափելի թանկացել է: Դեղատուն մտնելը հանցագործություն է: Երեխայի մեկ ամսվա նպաստը մեկ օրում ծախսվեց դեղատանը: Երկիր չէ, այլ դժոխք:

ՈԵՄԻ - Վաղը մեր որդու մեկ ամյակն է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Որդուս մեկ ամյակին նստած եմ աղքատ ու հուսահատ, մի հիշեցրու, խնդրում եմ,

Ես ինքնասիրություն ունեմ:

ՌԵՄԻ - (Ժպիտով): Ծանթը դեռ փոքր է և չի վիրավորվի նվեր չստանալու համար:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (աչքը համակարգչից չկտրելով): Չէ՛տ, ֆեյսբուքյան մեկ-երկու պացիենտով գոյություն չես պաշտպանի: (*Թիշ անց վեր է թռչում տեղից:*) Նրանք պատասխանել են նամակիս, պատկերացնո՞ւմ ես, Ռեմի, ինձ հրավիրում են աշխատանքի Նահանգներում: (*Նրանք գրկախառնվում են:*) Վերջ այս թշվառ վիճակին, Ռեմի, վերջ, մենք կապրենք մարդավայել կյանքով:

ՌԵՄԻ - Ես ասում էի, չէ՛, երեխան իր հետ հաջողություն է բերում: Նա կզբոսնի կանաչ մարգագետիններում, սկյուտիկների հետ: Մեծ ապագա կունենա, ի տարբերություն մեզ: Գուցե Բոստոնի համալսարանի ուսանող դառնա: Սա ուղղակի հրաշք է, նվեր երեխայի մեկ ամյակի կապակցությամբ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - (Ռեմիին վանելով): Չեղավ, չեղավ, Ռեմի, սպասիր, մի ոգևորվիր, նրանք միայն ինձ են հրավիրել:

ՌԵՄԻ - (կաթի շիշը ձեռքից ընկնում է): Այդպես չի լինում, դու մեզ լքո՞ւմ ես:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Մի չափազանցրու, ես կմեկնեմ, կտեղավորվեմ, կսկսեմ աշխատել, ոիթմի մեջ կընկնեմ, ապա ձեզ կկանչեմ:

ՌԵՄԻ - (ապշահար): Եվ դա այն ժամանակ, երբ մեր երազանքն իրականացավ...

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, ես չեմ փախչում, այնտեղից գումար կուղարկեմ, դուք լավ կապրեք, երեխան մի փոքր կմեծանա ու կգաք: Ռեմի, դու, ինչ է, ուզում ես խոչընդուտնել իմ հաջողությանը, այսքան տարի սրա-նրա մոտ նվաստանալով ինչ ասես չարեցի, իսկ հիմա ուզում ես գրկել իմ երազանքից:

ՌԵՄԻ - Ոչ, իհարկե:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ռեմի, երեխան շատ փոքր է, չարժե վտանգել նրա խաղաղությունը, այ, եթե նա չլիներ: (*Ռեմին վերցնում է երեխայի ծածկոցն ու սեղմում գրկում՝ ասես ցանկանալով պաշտպանել նրան:*) Ռեմի, ամառները կգամ, իսկ երբ երեխան դառնա, ասենք, երկու, երեք տարեկան, կամ չորս, դու կգաս նրա հետ: Նա արդեն քոլեց կգնա, հետո դպրոց, հետո համալսարան, հետո արժանավայել կյանքով կապրի, մի ամերիկուիու հետ ամուսնանա գուցե: Ես ձեզ ամեն ամիս գումար կուղարկեմ, ամեն ինչ լավ կլինի:

ՌԵՄԻ - (հանդարտ քայլելով՝ հայացքը հանդիսարահ ուղած): Նրանք բոլորն էլ այդպես էին ասում, բոլորը, իմ մորաքույրնե-

րի ամուսինները, իմ հարևանների, իմ կուրսընկերների եղբայրներն ու քեռիները, նրանք բոլորն էլ մի օր գնացին, ու նրանցից շատերը չեկան: Մեր տղամարդիկ այնտեղ սովորեցին լավ կյանքին, իսկ նրանց կանայք և երեխաները աղքատ ու ծանր օրերը հիշեցնող քեռ դարձան իրենց համար և նրանք որոշեցին ամեն ինչ սկսել սպիտակ թղթից, ազատվել հիշողություններից, ամուսնանալ անցյալ չունեցող, անհոգ և ուրախ կանանց հետ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Քեզ չի հաջողվի ինձ էլ քեզ հետ այս ժահծում խորտակել:

ՌԵՄԻ - Դու կիսատ ես թողնում քո պացիենտի բուժումը: Ես դեռ ամեն ինչ չեմ պատմել իմ մասին: Իսկ քո հայրենասիրությունը, Դեր Զորի անապատում զոհված պապերիդ արյան կանչը, այսպես ես աշխարհին համոգելու ընդունել ցեղասպանությունը: Այսպես ես պահպանելու հայրենիքիդ անկախությունը:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ես կվերադառնամ այն ժամանակ, երբ կկարողանամ Հայրենիքիս օգտակար լինել: Իսկ այդ օրը կգա, հավատա:

Տղամարդք զայրացած հեռանում է: Կինն անօգնական ընկնում է բազմոցին: Կոռքի սենյակից առված երեխայի սրտակեղեք լացի ձայնն է լսվում:

Տեսարան երրորդ

Երկուսով նստած են համակարգիչների առաջ, աջերը համակարգչից չկտրելով:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Նրանք հրավերն ու տոմսերը ուղարկել են, Ռեմի:

ՌԵՄԻ - Ֆանտաստիկ է:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Կարո՞ղ ես այսօր երեխային հարևանուհուդ մոտ թողնել, ուզում եմ քեզ համար հրաժեշտի երեկո կազմակերպել:

ՌԵՄԻ - Դու ինձ, այնուամենայնիվ, հրաժեշտ ես տալիս:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ես ուզում եմ հածելի զգացողություններ քեզ պարզել, որոնք քեզ հետ կմնան մինչև գալս:

Մքնաւմ է:

Լուսավորվում է, տղամարդք նորից համակարգչի առաջ է, կինը գալիս է երեկոյան հագուստով:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Որքան գեղեցիկ ես, հոգիս:

ՌԵՄԻ - Երկրորդ անգամ եմ այս զգեստս հագնում, առաջին անգամ մենահամերգիս էի հագել: Պահարանում փոշոտվում է, մտածեցի՝ կարելի է նաև այսօր հագնել, որ քո հիշողության մեջ մնամ գեղեցիկ ու տոնական, մինչև մեր հաջորդ հանդիպում:

ԱՄՈՒՏԻՆ - Ռեմի, ես համերգի տոմսեր եմ պատվիրել:

Մքնաւմ է:

Գիշերային ակումբի լուսավորություն, Ունմին և ամուսինը նստած են սեղանի շորջ, խմում են: Լոյսերը մարտում են՝ հայտնվում է ջագային տրիոն, ֆլեյտահարուիհն նվազում է ինքնամռաց: Ունմին ցնցվում է:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Քեզ դուր չ՞ գալիս:

ՌԵՄԻ - Նա չափազանց լավ է նվագում:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հապա ինչո՞ւ ես մոայլվել:

ՌԵՄԻ - Ես մտածեցի, ես... Արի գնանք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ոչինչ չեմ լսում, ֆլեյտան խանգարում է, բարձր խոսկիր:

ՌԵՄԻ - Խնդրում եմ, գնանք:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ունմի, քեզ ուզում էի հաճոյք պատճառել, Ունմի, անշնորհակալ մի եղիր, գումար եմ պարտքով վերցրել, ի վերջո, այս երեկոն քեզ նվիրելու համար:

ՌԵՄԻ - Դա քո հոգերանական վերջին թեստն էր, թե՞ էլի կան փորձություններ:

Ունմին դուրս է վազում ակումբից: Ամուսինը հետևում է նրան: Զազը հճում է ավելի բարձր: Մթնում է:

Տեսարան չորրորդ

Տանը:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Դու կարուտա՞խտ զգացիր:

ՌԵՄԻ - Դու դաժան վարվեցիր ինձ հետ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Հերթական անշնորհակալությունդ:

ՌԵՄԻ - Ես խղճացի այդ աղջկան:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ինչո՞ւ:

ՌԵՄԻ - Ես պատկերացրի, որ նա տխուր է, շատ տխուր, որ նա բոլորովին էլ չի ուզում գիշերային ակումբում նվագել, որ նա այնքան տաղանդավոր է, նա աստվածատուր տաղանդ ուներ, բեմական անսահման հմայք ու այնպիսի վարպետություն, նա մեծ բեմերի է արժանի:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Սկսվենեց հեքիաթասցությունը, նորից ամեն ինչ հորինում ես: Ունմի, արի, նստիր այստեղ, գուցե հաշտվես ծնողներիդ հետ, ախր, ոչ ոք չունես, ես մի քանի ամսով կրացակայեմ, իսկ քեզ ո՞վ կօգնի երեխային պահել:

ՌԵՄԻ - Ես նրան մանկապարտեզ կտանեմ:

ԱՄՈՒՍԻՆ - Ունմի, քեզ դժվար կլինի, ծնողներդ կարգին մարդիկ են, դու նրանց երախտամոռի պես լքել ես, հաշտվիր նրանց հետ, նրանք քեզ կներեն:

Մթնում է:

Սիանում է էկրանը, այստեղ Ունմիի ծնողներն են, ովեր անջատում են տան լույսերը, փակում վարագույրները, ապա վերցնում են ճամպուկները և մի վերջին հայացք նետելով բնակարանին՝ կողպում են տան դրոր:

Լույս: Բեմում նոյնական ճամպուկներ են դրված:

ՌԵՄԻ - Երեկ ընկերուիհս էր զանգել, ասաց, որ մերոնք մեկնեցին ընդմիշտ Ռուսաստանում ապրելու, հայրս հետաքրքրվել է, որ այնտեղ տարեցներին

բարձր թոշակ են տալիս:

Ամուսինը անխոս գրկում է Ռեմին, վերցնում է ճամպրուկներն ու դուրս գալիս տնից:
Մքություն:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐՐՈՐԴ

Նստած է Ռեմին, վուզգար է հազնված, սանրվածքը ևս փոխված է, նրա պահվածքը ցինիկ ու ձանձրացած կնոջ պահվածը է: Ամեն ինչից

Երևում է, որ տևական ժամանակ է անցել: Բեմի մյուս կողմում, սովարարդեն տուփերի դիմաց, իինգվեց տարեկան տղա է խաղում: Բեմում փայտե ձի կա, որին երբեմն մոտենում է երեխան, նստում է ու ճոճվում: Աջ ու ձախ թախրփված են մեծ ու փոքր կապույտ գնդակներ, որոնք քայլելիս անփութորեն ոտքով հրում է կինը:

Ռեմին գրասեղանի դիմաց նստած նամակ է գրում:

ՌԵՄԻ - (Ճիծաղելով): Այս համակարգային դարում թղթով ու գրիչով եմ նամակ գրում: Ինչպես այն ժամանակ, երբ շատ փոքրիկ էի, և մեր մուտքում փոստարկի կար, փոստատար: Կարծում եմ, այսպես ավելի ազդեցիկ է: Ես նամակը կդնեմ ծրարի մեջ ու փոստով կուղարկեմ Ռուսաստան՝ ծնողներիս, և հետո մայրս ու հայրս այնքան էլ գլուխ չեն հանում էլեկտրոնային փոստից, հաստատ չեն կարողանա կարդալ: Զգիտեմ, նրանք ինձ կհասկանան: (Շարունակում է գրել:) Մայրս գուցե ուրախանա, երբ իմանա, որ նամակն ինձանից է, իսկ հետո կտխրի, շատ կտխրի: Բայց հայրս... Նա ինձ երբեք չի ների

իմ թուլությունը, նա կարծում էր՝ ես ուժեղ եմ, նպատակասլաց: Թքած, ես մեղավոր չեմ, ասում են՝ զավակները ծնողների մեղքերի պատասխանն են. չէ՞ որ նա էլ մեռնելու ցանկություն է ունեցել: Նա առհասարակ ողբերգական կերպար էր՝ իր կորցրած մատով, երածշտից երածշտության ուսուցչի վերածված հայրս... (Շարունակում է գրել:)

ՏՂԱ - Ռեմի, ես ուտել եմ ուզում:

Ռեմին ուշադրություն չի դարձնում, տղան շարունակում է խաղալ:

ՌԵՄԻ - Երբ փոքր էի, ինձ թվում էր՝ դա է ընտանիքը, որ ամեն տեղ էլ ծնողները վիճում են, իսկ

Երբ հայրիկը սուր հեգնանքով մայրիկին ծաղրում էր, սկսում էի ինքս ինձ հուսադրել, որ ամեն ինչ լավ է: Մտածում էի՝ կատակում են, իսկ եթե կատակում են, ուրեմն հաշտ են: (*Ծիծաղում է: Նայելով սեղանին դրված իր ու ամուսնու լուսանկարին:*) Իսկ դու արդեն քանի տարի է՝ չկաս, ես չսխալվեցի... Տարօրինակ է, հազիկ երկու-երեք տարի ապրեցինք միասին, բայց ասես հարյուր տարի տևեց: Երկու տարում ծերացա քեզ հետ քսան տարով: (*Հեգնանքով:*) Հոգիս հանեցիր, հոգիս: Ի դեպ, քո բերած բոլոր գրքերը կարդացել եմ, իսկ դու նույնիսկ չվերադարձար, որ քննություն հանձնեմ: Ես ինչո՞ւ էի դիմանում այդքան երկար... (*Կտրուկ վեր է կենում:*) Իսկ դու, ինչպես միշտ, չես հիշում. չ՞է, այսօր ինչ օր է: (*Մոտենում է պահարանին, վերցնում պատրաստ դրված գինու շիշն ու երկու գավաթ:* *Մոտենում է սեղանին, բաժակները լցնում, մեկը դնում է լուսանկարի առջև, մյուսը վերցնում, ապա բաժակներն իրար է զարկում:*) Կենացդ, սիրելիս, այսօր մեր ամուսնության ուրեմնորդ տարեդարձն է: Չնայած դու երեք էլ չես հիշել այդ օրը, բայց ես քեզ ներում եմ: (*Խմում է:*) Հինգերորդ տարին է, որ այսօրը նշում եմ լուսանկարիդ հետ,

չեմ էլ հասկանում, թե ինչո՞ւ: Հատուկ այս կապակցությամբ եմ այսպես զուգվել, լավ է, հավանիւմ ես: Չնայած այլևս այն չեմ, չ՞է, ով կպատկերացներ, երբ գնացիր, ես քսանն անց էի, իսկ հիմա երեսունի սահմանը հատել եմ: Ու ոչինչ, գիտե՞ս, ոչինչ էլ չի կատարվել, ուղղակի գնալով ավելի անհետաքրքիր է դառնում կյանքը: Այսօր առավոտյան հասկացա, որ արդեն հոգնել եմ քեզ սպասելուց: Հինգ տարին կլոր, գեղեցիկ թիվ է, չ՞է: Այդ առիթով քեզ համար մեծ, շատ մեծ անակնկալ եմ պատրաստել: Քեզ լուրը կհասնի, վատ լուրերն, առհասարակ, արագ են տարածվում: (*Ծիծաղում է:*) Մի անգամ մայրիկին ասացի՝ ինչո՞ւ չես բաժանվում հայրիկից, չ՞է որ նա փչացրել է քո կյանքը: Մայրս զայրույթից շնչահեղծ եղավ: Նրա սերնդի համար դա մի անհասկանալի, սարսափելի արտահայտություն էր, հետո իրեն հավաքեց ու ասաց. «Ռեմի, դու կարծում ես, բաժանվելը լուծո՞ւմ է: Նա իմ ամուսինն է, իմ դստեր հայրը, ասել է թե՝ ճակատագրով իմ կեսը, կողակիցը: Նա էլ այդպիսին է, հետո ինչ: Ռեմի, գլխիցդ գցիր նման հիմարությունները, քանի որ նման մտքերով դու երեք նորմալ ընտանիք չես ունենա»: Մամ,- ասացի,- դու սա

ընտանիք ես համարում, նորմալ ընտանիք: Մայրս բորբոքվեց. «Իսկ ինչն է աննորմալ մեր ընտանիքում, կյանք է, ինչպես ամենուր, ինչը քեզ դուր չի գալիս»:

Չրույցը տեղափոխվում է էկրանին, այնտեղ Ումին է ու Մայրը:

«Ումի - Մամ, մի քեզ նայիր, դու քեզ վաղուց հայելում չես տեսել, դու տձև ես, գրավիչ չես որպես կին: Իսկ նա, նա նոյնիսկ չի էլ մտածում, որ դու կին ես, որ քեզ կարելի է մեկ անգամ գոնե խանութ տանել, կամ ծաղիկ նվիրել, կամ օճանելիք, ու տեսնց պարզունակ բաներ:

Մայր - Ումի, ինչ ես ուզում, որտեղից այսքան ըմբռստություն այս աղջկա մեջ:

Ումի - Մամ, դուք նոյնիսկ իրար հետ չեք քնում, ինչպես կարող եք ապրել այս հավաքնում:

Մայր - Ումի, ամուսնական հարաբերություններում ամենակարևորը քնելը չէ: Լավ թե վատ, կինը պիտի ամուսին ունենա: Ինքդ էլ մտածիր, հատկապես մեր հասարակության մեջ կինը չի կարող անտեր մնալ: Ինչ կասեն հարևանները: Եվ հետո՝ լավ տղամարդ չի լինում, տղամարդը տղամարդ է, էլի: Պետք է աչք փակել նրա արարքների վրա, կամ նրան վերաբերվել ինչպես անչափահաս

երեխայի, և ամեն ինչ տեղը կընկնի: Ումի, միշտ հիշիր մորդ պատգամը, աչք փակիր տղամարդու արարքների վրա և երբեք չխոսես»:

Էկրանը մարտում է:

Բեմում:

ՌԵՄԻ - Այո, հոգիս, մի ժամանակ ըմբռստ էի, իսկ դու ոչինչ չարեցիր, որ ես վերագտնեմ այն, դու միայն էքսպերիմենտներ էիր դնում վրաս՝ ինքնավստահությունս ավելի կոտրելով: (Ժեքվելով դեպի էկրանը:) Իսկ դու, մամ, դու վախենում էիր փոփոխությունից և ինձ էլ սխալ դաստիարակեցիր:

ՏՂԱ - Ումի, դու ո՞ւմ հետ ես խոսում: (Ումին չի պատասխանում:) Ումի, այսօր աշխատանքի չեն գնում:

ՌԵՄԻ - Ոչ, Ծանթ, այսօր՝ ոչ: Հնարավոր է, ինչ-որ ժամանակով բացակայեմ, երբ ուշանամ, կգնաս դիմացի հարևանուիու՝ Աննայի տուն, մինչև որ... Գիտե՞ս, դու տատիկ ու պապիկ ունես, գուցե նրանք գան քո հետեւից, դու տատիկիդ անմիջապես կծանաչես, նա ինձ շատ նման է, ուղղակի ավելի տարիքով է:

Տղան ուշադրություն չի դարձնում:

Ումին քերում, սեղանին շարում է սրվակով դեղեր, պարան, ածե-

լի, դանակ, ճառում է դիմացը, ճայում է ամուսնու նկարին: Ապա այն մի կողմ շարտում: Վերցնում է հեռախոսը, զանգում հարևանութուն:

ՈԵՄԻ - Աննա, ողջուն, լավ ես, կարո՞ղ ես այս գիշեր Ծանթին քեզ մոտ տանել: Գիտես, կլինիկայում խառը վիճակ է, ստուգողներ են եկել: Գլխավորը գազազած է, զանգեց, շտապ կանչեց աշխատանքի: Այո: Ծնորհակալ եմ, ընկերուիիս, Աստված քեզ մի օր անպայման կվարձատրի քո բարության համար: Օ, այո, էլ մի ասա, քարտուղարուիու աշխատանքը հեշտ չէ, միշտ կախված ես շեֆիդ քմահաճույքից: Համբուրում եմ: Ոչ, ոչ, ինքս կրերեմ տղային: Առայժմ:

ՈԵՄԻԻ հեռախոսը զանգում է:
Ոեմին վերցնում է քջայինը՝ ճայնին անհոգ, թեքն երանգ հադրուերվ: Արդեն գիմին իր ազդեցությունն ունեցել է:

ՈԵՄԻ - Բարև, քաղցրս, ես էլ քեզ էի ուզում զանգել, ինչպես զգացիր: Ներիր, ոչ այսօր: Այս գիշեր չենք հանդիպի, ինձ վատ եմ զգում, մի համոզիր: Լսիր, Դոկ, մի հարց եմ ուզում տալ, կարո՞ղ ես հուշել ինքնասպանության ամենահեշտ մեթոդը: Չէ, չէ, դա ցավոտ է: Հարե՞ր: Բայց այդպես փրկվելու հավա-

նականություն կա, չէ: Այոռող, ուրեմն հարկավոր չէ: Վաննա՛, ինչո՞ւ, տաք ջո՞ր, թանկ հածովը է մի բժշկի քարտուղարուիու համար (*ծիծաղում է*), բայց եթե արդյունավետ է... այո, կարելի է մի վերջին անգամ նման ծոխություն թույլ տալ, չէ... Այո, այո, այդպես ավելի արագ արնաքամ կլինի... Ծնորհակալ եմ, քաղցրս, կիանդիպենք դժոխքում: Ինչ... Չէ հա, իո չեմ ցնել, ինչս է պակաս, ուղղակի որոշել եմ ինձ այլ ասպարեզում էլ փորձել. հոգեբանական դրամա եմ գրում իմ մասին (*ծիծաղում է*): Որոշեցիր անհանգստանալ ինձ համար, քեզ այդ դերը չի սազում, վերջ տուր, Դոկ: Առավոտյան, անկասկած, կիանդիպենք: Ամուր համբուրում եմ:

ՈԵՄԻՆ սեղանի վրայից ամեն ինչ լցնում է աղբարկը, միայն ածելին է բռղնում: Հազմում է կոշիկները, վերցնում է նամակը, շարժվում է դեպի դուրս, բայց կարծես մի քանի կիշերվ կանգ է առնամ: Էկրանին Ոեմիի հայրն է: Նա նեղացած կիսադեմով նստած է մի ամենալամայի, թշվար սեմյակում և լուս ծխում է: Ոեմին շրջվում է, նայում պատկերին.

ՈԵՄԻ - Դո՞ւ, հայրիկ: Դո՞ւ ինչ արեցիր ինձ հետ: Ինչո՞ւ ես այդպես մեղադրող հայացքով նայում ինձ: Այս կյանքում ամենաշատը

քեզ էի սիրում, պատկերացնո՞ւմ ես, խաղալիքներից, երաժշտությունից, մայրիկից՝ անգամ շատ: Դու ինձ համար ամեն ինչ էիր, քո կատակները ամենածիծառելի կատակներն էին աշխարհում, քո պատրաստած նախաճաշը՝ ամենահամեղ նախաճաշը, քեզ հետ խանութ գնալը ցանկացած ճամփորդությունից ավելի հետաքրքիր էր ինձ համար, Հայրիկ... Մենք առանց խոսքերի հասկանում էինք իրար, ես կարողանում էի կարդալ քո հոգին, քո տխրությունը զգում էի իմի պես: Ես գիշերները թաքուն լացում էի քո մատի համար, քո անզորության համար, ես մայրիկին մտքում մեղադրում էի քեզ չերջանկացնելու համար: Ես պատրաստ էի տանել քո դաժան պահանջկոտությունը, հայրիկ, քանի որ այն քոնն էր: (*Մոտենում է ծոճվող փայտե ծիուկին ու հենված՝ ծոճվելով, շարունակում է գլխիկոր:*) Իսկ դո՞ւ, պապ, դու ինձ մեղադրեցիր քո դժբախտ լինելու մեջ, պարզվում է՝ ես եմ եղել քո դժբախտության պատճառը, քանի որ խրամատում ինձ համար էիր ծիուկ քանդակում: Ես երազանքներիս իրականացման շեմին էի, երբ քո չստացված կյանքի բեռը ուսերիս դրեցիր, այդքանից հետո ես անկարող

էի ապրել երաժշտությամբ, այն երաժշտությամբ, որը քեզնից էի ժառանգել, իսկ դու անգամ դա չհասկացար: Ինչո՞ւ փակեցիր սիրտդ ու հոգիդ, ինչո՞ւ չհասկացար իմ գոհաբերությունը, դու նոյնիսկ ամուսնությունս չօրինեցիր, իսկ այն կարող էր վերջին ապաստանը դառնալ իմ փախուստի համար: Հա, երևի հենց այդ պատճառով էլ լքեց ինձ: Զի կարելի իրականությունից փախչելով՝ դավաճանել սեփական աստղին: Ու իհմա, հայրիկ... (*Ծրջվում է, որ գնա, բայց նորից ետ է գալիս ու ավելի զայրանալով՝ շարունակում է:*) Դու, այդ դու ինձ գլորեցիր այս անդունդը, միևնույն է, էլ չես հպարտանում ինձնով, էլ չես պատժում ինձ, ոչինչ չես պահանջում, ուրեմն ինչո՞ւ քարտուղարուի չդառնայի, ինչո՞ւ չընդունեի իրականում իմ մասին մի վայրկյան էլ չանհանգստացող բժշկի սիրուիին դառնալու առաջարկը: Ինչ-որ մի բանով պետք էր լցնել դատարկությունը... Դու ինձ լքեցիր, ես էլ՝ իմ երեխային, ինչո՞ւ չպիտի այդպես վարվեի, եթե դու այդպես վարվեցիր: Ես այս ամենից պարզապես ծանծրացա, հայրիկ, ուրեմն ինչո՞ւ շարունակեմ ապրել:

Ունմին պատրաստվում է դուրս գալ: Զայրացած հրում է ճռճվող ձին, սեղանից վերցնում է ծրարը, պայուսակը, եթե համկարծ կողքից, որտեղ երեխան է նատած տուփերի առաջ, լսվում է ֆլեյտայի մուշտուկի ձայն: Ունմին քարանում է: Նա նորից է ականջ դնում, նորից ու նորից լսվում է ձայնը: Ունմին վազում է տղայի կողմը:

ՌԵՄԻ - Դա որտեղից քեզ, Ծանթ:
ՏՂԱ - Հայրիկի կոշիկների տուփերից գտա, տես, մի փայլուն փայտիկ էլ կա այստեղ:

ՌԵՄԻ - Ինձ տուր, Ծանթ, անհավանական է:

ՏՂԱ - Ոչ, Ունմի, սա իմ գնացքի շշակն է տու տո՞ւ, տու տո՞ւ, տե՞ս, ինչ նման է, տո՞ւր ինձ, ես եմ գտել:

Ունմին խլում է երեխայի ձեռքից, իրար է միացնում ֆլեյտայի երկու մասերն ու կարոտած շոյում է: Երեխան վախեցած նայում է մորք:

ՌԵՄԻ - Նա չէր նետել, հայրիկդ այն չէր նետել, Ծանթ, ոլոեմն այդքան էլ վատը չէր, նա պարզապես իրեն դժբախտ էր զգում ու կիսատ: (Վազում է, հատակից վերցնում ամուսնու լուսանկարն ու խոսում դրա հետ:) Ես միշտ ասում էի ինքս ինձ. «Ունմի, մի խոսիր, Ունմի, պետք է լոել, հիշիր մայրիկիդ պատգամը, դու պետք է լոես, որ չկորցնես ընտանիքն»: Իսկ դու, սիրելիս, միշտ ասում էիր. «Մի լոիր, Ունմի, երբ ես զայրացած եմ, քո լրությունն ինձ ավելի է ա-

փերից հանում»: Հետո եկավ ժամանակ, երբ ինքս ինձ ասացի. «Դե խոսիր վերջապես, Ունմի, նա քեզնից գողացել է քեզ, նա վերածել է քեզ անդեմ խրտվիլակի»: Իսկ դու իրականում ուզում էիր, որ ես չլոեմ, որ գտնեմ ինքս ինձ, այնինչ ինքս էի ինձ դատապարտել, ես լոել էի ուզում: (Անզոր ընկնում է բազմոցին, երեխան մոտ է վազում, անհամարձակ կանգնում է կողքին:) Բայց այլս չեմ լոի, Ծանթ, ես որոշեցի խոսել, էլ չեմ լոելու: Նրանք բոլորը, բոլորն ինձ խարել են: (Մեկուսի:) Նրանք խարել են քեզ, Ունմի, լսո՞ւմ ես, լոել պետք չէր:

ՏՂԱ - Սա ինչ է, Ունմի:

ՌԵՄԻ - Ֆլեյտա, Ծանթ, դա աշխարհի ամենագեղեցիկ գործիքն է, նրա ձայնից անգամ դրախտի դռներն են բացվում:

Կուլիսներից լսվում է ֆլեյտայի նվազ, հույսով ու հավատով լի մի երաժշտություն:

ՏՂԱ - Ինչ գեղեցիկ է, Ունմի, ես ուզում եմ գնալ նրա հետևից, երբեք ոչինչ ավելի գեղեցիկ չեմ լսել:

ՌԵՄԻ - Ծանթ, դու գտար ինձ, դու ինձ կյանք նվիրեցիր, գիտես:

ՏՂԱ - Այդ եմ եմ քեզ ունեցել, թե դու ինձ:

ՌԵՄԻ - (ծիծաղելով): Փոքրիկս, Ծանթ, դու նոյնիսկ չգիտես, թե ինչ կարևոր բան ես արել ինձ համար:

ՏՂԱ - Ուրեմն որոշեցիր չգնալ, քեզ դո՞ւր է գալիս ինձ հետ լինել: Իսկ տատիկն ու պապիկը, դու ասացիր, որ ես տատիկ ու պապիկ ունեմ, նրանք կգան իմ հետևից:

ՌԵՄԻ - Ոչ, Ծանթ, ես որոշեցի ոչ մի տեղ էլ չգնալ, մեր տնից ավելի լավ տեղ չկա, այստեղ միայն աղբն է շատ ու կոշիկների տուփերը: (*Մեխանիկորեն սկսում է հավաքել տուփերը, հետո ձեռքն է ընկնում ծնողների նամակը, պատում է ու նետում արկղի մեջ:*) Գիտե՞ս, մենք ինչ կանենք, մենք միասին այս տուփերը կայրենք բակում, մի մեծ խարոյկ կսարքենք ու կլուսավորենք բակը: Հետո կպտտվենք այդ խարոյկի շուրջ՝ գնացք-գնացք կխաղանք, ոնց որ երկու վագոն, իսկ երբ կրակը կբարձրանա, մենք կդառնանք ինքնաթիռներ ու կթռչենք դրա վրայով, հետ ու առաջ, մենք կհատենք բոլոր սահմանները: Կրակի վրա կայրենք բոլոր տխոր հիշողությունները: Մենք մի լավ կզարձանանք, փոքրիկ:

ՏՂԱ - Իսկ հայրիկի կոշիկները, բա որ նա վերադառնա ու նեղանա մեզանից, որ այրել ենք տուփերը:

ՌԵՄԻ - Կարծում եմ, որ նա չի վերադառնա, մենք դա էլ կհարթահարենք: Վստահ եմ, նա հիմա շատ ու շատ նոր կոշիկ-

ներ ունի, սրանց կարիքը չունի, թե չէ անպայման կգար սրանց հետևից, չէ՞:

ՏՂԱ - Երևի այո:

ՌԵՄԻ - Դե ինչ, ուրեմն ինձ կօգնենք ազատվել անպետք իրերից:

ՏՂԱ - Պայմանավորվեցինք: Ինչ լավ է քեզ հետ խոսել... մամ:

ՌԵՄԻ - Մենք հիմա շատ կխոսենք, մենք այնքան խոսելու բան ունենք:

ՏՂԱ - Իսկ ինչո՞ւ առաջ չէիր խոսում:

ՌԵՄԻ - Երևի դժբախտ էի, չգիտեմ... Դու ինձ ասացիր մամ:

ՏՂԱ - (վախեցած գլխի շարժումով լուռ հաստատում է):

Հուզմունքից այլայլված դեմքով Ուեմին գիրկն է առնում երեխային ու առաջին անգամ մայրաբար նրան գուրգուրում է, համրույրներով պատում նրան՝ շշնջալով. «Ծանթ, փոքրիկս, արևս...»:

ՏՂԱ - Իսկ ինձ կսովորեցնեն ֆլեյտա նվագել, մամ:

ՌԵՄԻ - (ասես շանթահարվում է, արցունքների միջից ծիծաղում է, հետո սկսում է հեկեկալ): Զգիտեմ, Ծանթ, մանկիկս, դեռ ոչինչ չգիտեմ... Մենք դեռ այնքան բան պետք է մտածենք, որոշենք: Մենք դեռ շատ բան պետք է վերագտնենք միասին...

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Հրանտ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

...Բանաստեղծության մեջ անգամ շարունակ հակված եմ արտացոլելու դրամատիկական ու սահմանայինը, քանզի րմբոնելի եղավ նախապես, որ լիարժեք գրականությունը նախևառաջ կայանում է խորքային ու ակներև դրամատիզմով՝ կյանքին գերազանցող, կենսադրամայի ստուգ դրդապատճառները նորովի ցուցանող։ Ուստիև պոետական իմ գիրը ստեղծած լրում է դրամատիկական պոեմներով ու չափածող դրամաներով, սակայն հեղինակային անբավարպածության զգացումը համառորեն չի

լրում։ Գուցե այն պատճառով, որ գեղարվեստական խոսքը շատ հաճախ կարիք ունի ցանահանգ երկրեղնության, - նա կյանքի խոսքի հետ լորդվելու և համադրվելու ուժգին կարուի մեջ է։ Եվ երբ կա կեցության հրամայականը, այդ, միառժամանակ, պետք է առջնից ընթանալու իրավունքը վերապահել կենսական խոսքին, իսկ ինքը՝ «մաքուր» գեղարվեստապատումը, նրա զգոն ուղեկցի դերակատարը կարող է լինել։ Գրողը պատասխանատու է ժամանակի ինսդիրների առջև նույնչափ, որքան յուրաքանչյուր պետականքարարական ու այլ կարգավիճակի ազդեցիկ գործիչ, որքան էլ բացատրվի, թե գրողը չի գտնվում որոշումներ կայացնողների շարքերում։ Իրականում ճշմարիտ ու զորեղ գրականության բերած վճռները, թեև անուղղակի, շատ ավելի ներգործուն են... Եվ ինքնարերաբար գրվեց այս պիես՝ մեծապես շեղվելով գրական իմ գոյադաշտի կանոններից, ուղղակի ներխուժելով ներկայի տիրությօթ։ Ինչպես յուրաքանչյուր «ինքնազիտակից» պիես, «Գիշերային դեղատունը» նույնպես կամնապու է իր բեմն ու իր թատերախումբը, որպեսի բարձրաձայնի կյանքի անունից ու կյանքի համար, և այն հիմնական կերպարների ու դեպքերի լեզվով, որոնք կերտվել են առավելու նախատիպերի ու իրական անցքերի հիման վրա։ Մեր ներկան նոր ու նախընտրելի կերպարներ է առաջադրում, և թատրոնը լավագույն տեղերից մեջն է, ուր նրանք կարող են լիակատար դրսնորվել։ Նրանց պարզապես ընտրել ու հարթակ հանել է պետք։

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԴԵՂԱՏՈՒՆ

(սոցիալ-քաղաքական դրամա)

Գործող անձինք

ՄԱՐՈՒԾ

ՄԻՀՐԱՆ

ԱՐԵՎԻԿ

ՏԱՐԵՑ ԶՈՒՅՎ՝ ԿԻՆ ԵՎ ՏՂԱՄԱՐԴ

ԹՄՐԱԳԵՂԻ ԳՆՈՐԴ

ԱԿՆՈՑԱՎՈՐ ԿԻՆ

«ԸՏԱՊ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ» ԵՐԵՔ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ

ՎԱՌ-ԿԱՐՄԻՐ ՇՐԹՆԵՐԿՈՎ ԱՂՋԻԿ

ՊԱՐՄԱՆՈՒՔ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ

ՏՆՈՐԵՆ

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ

ԿԻՍԱՃԱՂԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ ՀԱԿՈԲ

ՀԱԺԱԽՈՐԴՆԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՈՍՏԻԿԱՆ

Գործողությունները տեղի են ունենում 21-րդ դարի 10-ական
թվականներին, հայկական քաղաքում:

Բեմում ժամանակակից դեղատանը վայել կահավորանք է: Պատերին փակցված գովազդների հարևանությամբ աչքի է զարնում «Առողջ հոգին ու առողջ մարմինը անշափ սիրում են միմյանց» պաստառը: Ներկայացման ընթացում երբեմն լավում է. «Դուք ականջ դրեք ձեր մարմնի ձայներին և նրանք կհուշեն, թե ինչ է կամենում ձեր հոգին և որտեղ են թաքնված կյանքի իրական լույսերը»: Բայց ոչ ոք ասես չի լսում կրկնվող ուղերձը, յուրաքանչյուրը խաղում է իր դերը՝ չարձագանքելով հորդորին:

ՄԱՐՈՒԾ - (Կապոյս խալաթով):

Չէ, Արևիկ ջան, դու չպետք է գիշերը մնաս դեղատանը, քո փոխարեն ես տնօրենին պատասխան կտամ: Տուն գնա ու մնա երեխայիդ մոտ: Հիվանդ փոքրիկը մոր կարիքն ունի:

ԱՐԵՎԻԿ - (Սպիտակ խալաթով):

Մայրս երեխայի մոտ է: Նանարիս ջերմությունն արդեն իջել է 38... Վերջին ամսվա մեջ շատ եմ բացակայել, վախենամ՝ տնօրենը չցանկանա ինձ տեսնել դեղատանը: Եվ իրավացի կլինի. հնմ է պետք հաճախ բացակայող աշխատողը:

ՄԱՐՈՒԾ - Օրենքն ու արդարությունը փոքր երեխայամոր կողմն են: Հետո է՛ մորդ վրա պետք չէ հոյս դնել, տարեց կին է, հիվանդ, ինքը խնամքի ու հոգատարության կարիք ունի: Եվ ամենակարևորը, Արև ջան, մենք ամեն ինչ անում ենք հանուն երեխաների... Աստված չանի, եթե երեխայիդ ջերմությունը նորից կտրուկ բարձրանա ու կողքին չլինես, հետո քեզ շատ մեղավոր կզգաս, իսկ նա մեծանալով՝ քեզ մեկ-մեկ կիհշեցնի, որ կողքին չէիր, երբ հիվանդ ջերմում էր:

ԱՐԵՎԻԿ - Նա դեռ չորս տարեկան չկա, կիհշի՞ որ...

ՄԱՐՈՒԾ - Զկասկածես: Ցավի հիշողությունը շատ ուժեղ է, հատկապես երեխաների մոտ:

Ներս է մտնում տարեց զոյզը՝ իրար ձեռք բռնած ու ժպտերես: Մի պահ շրջապատը զննելուց հետո նրանք, միաժամանակ, համերաշխ ասում են:

ՏԱՐԵՑ ԶՈՒՅԳ - Ձեզ բարի երեկո:

ՄԱՐՈՒԾ, ԱՐԵՎԻԿ - Բարի երեկո:

ԱՐԵՎԻԿ - (Մարուշին): Մեր ամենահետաքրքիր ու հածելի այցելուներից են: Հիմա փորձիր նրանց սպասարկել, համարիր, որ ես էստեղ չեմ:

ՄԱՐՈՒԾ - Լավ:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Ամուսնուս հիշողության դեղը կտաք... Ճիշտ է՝ էնքան էլ չի օգնում, բայց մենք դեռ փորձում ենք:

ՄԱՐՈՒԾ - Հիշողության դեղի... Ունեք դեղատում:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Օ՛, ոչ: Ձեր դեղատանը գիտեն, թե մեզ ինչ է պետք, մենք վաղուց բժշկի մոտ չենք գնում... դեղատումսի համար:

ՄԱՐՈՒԾ - (Արևիկին): Հիմա ինչ պետք է անեմ...

ԱՐԵՎԻԿ - Լավ, ես կշարունակեմ:

Վարդիթեր մայրիկ, հիմա... (Դեղատուիից հարեր է լցնում թղթե տոպրակի մեջ ու տալիս տարեց կնոջը:) Սիա ձեր ամուսնու դեղը:

ՏԱՐԵՑ ԿԻՆ - Ծնորհիակալ եմ, աղջիկս: Ամուսինս ասում է, որ մենք ամուսնացած ենք արդեն 40 տարի և մեր հարսանիքի քավորը եղել է Անդր վարժապետը: Ճիշտ չէ, մեր ամուսնությունն ընդամենը 15 տարեկան է:

Մենք ջահել զույգ ենք, իսկ մեր հարսանիքի քավորը... անունը չեմ հիշում, բայց վարժապետ Անդրն չէր: Դե լավ, ձեզ բարի գիշեր:

Տարեց զույգը դամդաղ հեռանում է: Զհասած մոտքին՝ վերադառնում են վաճառասեղանի մոտ:

ՏԱՐԵՑ ՏՂԱՄԱՐԴ - Ներեցեք, քիչ մնաց մոռանայի... Կնոջս դեղը կտաք:

ԱՐԵՎԻԿ - Իհարկե, Հարութ հայրիկ, իմաս: (*Նոյն դեղահարերից լցնում է նոր տոպրակի մեջ, տալիս տարեց տղամարդուն:*) Սա ե՛ ձեր կնոջ դեղը:

ՏԱՐԵՑ ՏՂԱՄԱՐԴ - Ապրես, աղջիկս: Սա կօգնի, չէ՞ կնոջս՝ վերականգնել հիշողությունը... Նա ասում է, թե մեր հարսանիքին իմ նվիրած հարսնազգեստը մոխրագույն էր: Չէ, ինչ մոխրագույն... ձերմակ, գեղեցիկ, երկարակին զգեստ էր, գնել եմ քաղաքի կենտրոնական հանրախանութից: Դե լավ, մենք գնանք, դեռ պետք է մի քանի բարեկամների այցելենք:

ԱՐԵՎԻԿ - Բարի գիշեր և հաջողություն ձեզ: Ձեր հիշողությունը... (*Հնդհատում է խոսքը, Մարուշին:*) Ես որ նրանց իմաս դժբախտ չեմ համարի:

Տարեց զույգը գնում է:

ՄԱՐՈՒԾ - Ովքը են, մեր քաղաքից են...

ԱՐԵՎԻԿ - Մեր քաղաքից են, արդեն 10 տարի ծերանոցում են ապրում, մեկ տարի առաջ էնտեղ էլ ամուսնացան:

ՄԱՐՈՒԾ - Իսկ ո՞ւր են նրանց նախկին ընտանիքները: Երեխաներ ունեն:

ԱՐԵՎԻԿ - Կինը վաղուց միայնակ է, առաջին ամուսնությունից, ասում են, տղա երեխա է ունցել, որը մահացել է 4 տարեկանում: Հետո չի ծննդաբերել, ամուսնը նրան թողել է: Իսկ տղամարդը երեք երեխա ունի՝ երկու որդի և աղջիկ: Կինը մահացել է 15 տարի առաջ: Հարութ հայրիկը մենակ է մնացել, չգիտեմ՝ զավակները չեն տիրություն անում, թէ հայրը չի ցանկանում նրանց խնամքին մնալ:

ՄԱՐՈՒԾ - Ոչ մի ծնող չէր ցանկանա զավակներից առանձին ապրել: Երևի նրանց վերաբերմունքը Հարութ հայրիկին չի գոհացրել, նա գերադասել է ծերանոցը: Տխուր է: Ո՞նց կարող է ընտանիքից դուրս մղվել ծնողին հարգելն ու սիրելը: Ախր, մեր զորությունը ավանդական, կայուն ընտանեկան-հարազատական կապերից է գալիս: Երբ քայքայվում են ընտանիքները, քայքայվում են ազգերն ու երկրները: Ես չէ՝ իմաստուն մարդիկ են դա ասել:

ԱՐԵՎԻԿ - Ի՞նչ ասեմ, նոր ժամանակներ, նոր բարքեր...

ՄԱՐՈՒԶ - Էդ նոր գեշ բարքերը

մենք ստեղծում՝ ժամանակների վրա ենք բարդում: Ժամանակը մենք ենք: (Դադար:) Ի՞նչ դեղ տվեցիր նրանց:

ԱՐԵՎԻԿ - Սովորական վիտամիններ: Դրանք անվճար տալիս ենք նման դեպքերում:

ՄԱՐՈՒԾ - Տնօրենը գիտի:

ԱՐԵՎԻԿ - Հա, հազիվ համոզեցինք, որ էտպիսի իրավիճակներում դա լավ ելք է: Ի՞նչ վճար վերցնես էդ... մոլորվաճներից:

ՄԱՐՈՒԾ - Հետաքրքիր է, որ նրանք գիշերն են գալիս դեղերի համար: Հասկանում եմ՝ անքնություն ունեն, հիշողության խափանումներ և...

ԱՐԵՎԻԿ - ...Եվ մոտեցող մահվան շունչը: Եթե այսօր նորից հայտնվեն, չզարմանաս: Ուրիշ տեղ չունեն գնալու, ծերանցն է ու մեր դեղատունը:

ՄԱՐՈՒԾ - Լավ, դու գնա, ուշանում ես, վազիր երեխայի մոտ: Ո՞նց ես տուն հասնելու, տաքսի կանչեմ...

ԱՐԵՎԻԿ - Ծնորհակալ եմ, պետք չեմ, ոտքով տասը րոպեից տուն կհասնեմ: (Խալաթը հանում, հագնում է բաձկոնք: Հայելու առջև հարդարվում է՝ մազերն արձակելով:) Սոզիկս սիրում է, երբ մազերս արձակում եմ... Դե, ես գնամ, բարի գիշեր: (Մոտենում է դուանը:)

ՄԱՐՈՒԾ - Բարի գիշեր, Արև ջան, աղջկադ իմ կողմից պաշիկ ա-

րա և մաղթիր արագ ապաքինում:

ԱՐԵՎԻԿ - Անպայման: (Մոտենալով Մարուշին:) Մարուշ մորքուր, գուցե զանգենք Ծուշիկին, որ քեզ ընկերակցի: Նրան չես հավանում, գիտեմ, բայց կգա ու կողքի կմնա գիշերը, չի մերժի, անհոգի աղջիկ չէ:

ՄԱՐՈՒԾ - Գուցե կգա... չեմ ուզում, նա, ո՞նց ասեմ, շատ է մատչելի, բոլորի հետ կարող է գործարքի մեջ մտնել: Ինչպես ասում են՝ ես նրա հետ մարտի չեմ գնա: Գիշերը՝ հատկապես: Հետո է՝ Ծուշիկին ինչո՞ւ անհանգստացնենք: Մենակ կհերթապահեմ, սրանից շատ ավելի ծանր գիշերներ եմ հերթապահել:

ԱՐԵՎԻԿ - Մենք դժվար հաճախորդներ ունենք, նրանք ոնց որ թե շատանում են գիշերը: Մեծ մասին դեռ չգիտեք:

ՄԱՐՈՒԾ - Անհոգ մնա, դիրքս լավ կպահեմ: Դե, վազիր, քիթդ էլ մի կախիր, Սարող անպայման կվերադառնա: Հետո ի՞նչ, որ վեց ամիս չի զանգել: Երևի գործերն էնքան էլ լավ չեն, քաշվում է... Կկարգավորի ու կգա: Քեզ նման արևից միայն հիմարը կիրաժարվի: Ոչ մեկը քեզ փոխարինել չի կարող:

ԱՐԵՎԻԿ - (թոյլ ժպտում է): Զգիտեմ... Բարի գիշեր, Մարուշ մորքուր, հանգիստ հերթապահություն քեզ:

ՄԱՐՈՒԾ- Բարի գիշեր:

Արևիկը գնում է: Մարտուշը կարգավորում է դեղադարակները՝ կամացուկ երգելով՝ «Իմ փոքրիկ քաղաքում իմ մեծ սերն է ապրում...»։ Ներս է մտնում թմրադեղի գնորդը։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Բարի երեկո... բոլորիդ, ձեր ցավը տանեմ...։

ՄԱՐՈՒԾ - (ընդգծված զուսպ): Բարի երեկո։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Դուք ովկի կլինեք, քուրո ջան... Նոր աշխատո՞լ եք։

ՄԱՐՈՒԾ - Այո, ինչ եք կամենում։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Իսկ կասե՞ն ձեր չքնաղ անունը։

ՄԱՐՈՒԾ - (չոր): Մարուշ։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Հոյակապ, հոյակապ... Դուք ծիշու նկատեցիք, Մարուշ քոյրիկ, ես կամենում եմ...։

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - (ինչ-որ բան է շնչում Մարուշին): Ընդհամենը 10 սրվակ... մի շաբաթվա պաշարս...։

ՄԱՐՈՒԶ - Դեղատոմս ունե՞ք։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Հիանալի հարց՝ դեղատոմս... Լիովին անկեղծ կլինեմ՝ ես ան-դե-դատոմս եմ։ Էղափսին է իմ ներկա կարգավիճակը։

ՄԱՐՈՒԶ - Առանց դեղատոմսի, էն էլ կնքված, ՀՍԴ վաճառելը կտրականապես արգելվում է։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Կտրակա-

նապես... Ճիշտն ասած՝ անդուր բառ է, մի տեսակ կացնային՝ կտրականապես...։

ՄԱՐՈՒԶ - Կացնային չէ, օրինական է։ Կրերեք դեղատոմսը՝ կստանաք թմրադեղը։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Ո՞նց չեմ սիրում, երբ «դեղատոմս» ու «գնել» բառերը հայտնվում են իրար կողք։

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ է, անվճար եք ստանում էդ դեղը։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Չէ, ինչ անվճար, հածախ նոյնիսկ ավելին եմ տալիս... Երբ փող է լինում մոտս։ Տեսնեիր, թե Շուշիկի աչքերը ոնց են կայծկւտում նման պահերին... Հըմ, ասում եք՝ Շուշիկը էսօր չի գա...։

ՄԱՐՈՒԶ - Շուշիկն աշխատանքի կլինի առավոտյան 9-ից։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Շատ ուշ է, քուրո ջան, շատ ուշ... (Գլուխը կախ՝ մտածկուտ ու նյարդային ետ ու առաջ է քայլում։ Կտրուկ կանգնում, աղերսանքով դիմում է Մարուշին։) Գոնե մի սրվակ... դրա փողն ունեմ։ Կրկնակին, եռակին կտամ...։

ՄԱՐՈՒԶ - Ոչ, ես նման անօրենություն չեմ անի։ Գումարած, որ հիմա թմրադեղ տալով՝ կնպաստեմ ձեր հիվանդության խորացմանը։ Նման սխալ թոյլ չեմ տա, դա իմ սեփական կանոնագրքի մեջ չի մտնում։

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Կանոնագիրք, ասել է թե՝ սկզբունք-

ներ... Իսկ ո՞ր սկզբունքով եք թույլ տալիս, որ ես տանջահար լինեմ մինչև առավոտյան 9-ը:

ՄԱՐՈՒԾ - Դեռ հարց է՝ է՞ղ ժամին կստանա՞ք ձեր ուզածը, թե՞ ոչ:
ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Ո՞նց թե,
Շուշիկը ինձ կփրկի:

ՄԱՐՈՒԶ - Չի փրկի, դա իսկի էլ փրկություն չէ: Պետք է բուժվել, որ էսպիսի տիհած իրավիճակում չհայտնվեք: Պետք է վերականգնեք ձեր խաթարված առողջությունը:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Պետք է, պետք է... Ինձ պետք է էղ դեղի ընդամենը մեկ սրվակ, հիմա, միայն մեկ սրվակ: Ինչո՞ւ անգութեք իմ նկատմամբ, ես ձեզ վատություն չեմ արել:

ՄԱՐՈՒԶ - Հիմա որ՝ անում եք: Գթության մասին էլ սխալ պատկերացում ունեք. Եթե իմանայիք, թե ինչ է իսկական գթությունը... այն, որ իմա ուզում եմ կիրառել ձեր հանդեպ...

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Լավ, քեզ հասկացա, դեռ էդքան չեմ բթացել, քուրո ջան: Կարո՞ղ եմ մի քանի րոպե նստել էստեղ, շունչ առնել ու նոր գնալ:

ՄԱՐՈՒԶ - Կարող եք: Հանգստացեք, վերադարձեք տուն, իսկ առավոտյան՝ ուղիղ դիսպանսեր: Սա է իմ պայմանը:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Տուն, դիսպանսեր... Ծանրագույն բառեր:

Մարուշը վերսկսում է կիսատ քողած գործը: Խնճրադեղի գնորդը անսպասելի ցատկում, անցնում է վաճառասեղանից այն կողմ, ճանկում մի դեղատուփ ու նետվում է դեպի դուռը: Բայց բախվում է ներս մտնող Սիհրանին ու տապալկում գետնին: Մարուշը ապշած ու քարացած՝ հետևում է կատարվածին:

ՄԻՀՐԱՆ - Ես ո՞վ է... Ես ո՞ր է փոթորկի բերանն ընկած տակառի պես գլորվում: Վեր կաց, ընկեր, տեսնենք՝ ինչ եղավ քեզ: Կարո՞ղ ես ոտքի կանգնել:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Հա... Դու էլ իմ բախտից տնկվեցիր դեմս... ախտերս: (Վեր է կենում, մոայլ նայում Մարուշին, Սիհրանին:) Զեր թույլտվությամբ ես գնամ, հա՞:

ՄԱՐՈՒԶ - (սթափվելով): Ոչ, վերադարձեք դեղատուփը: Միհրան, օգիր, որ հետ գա:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշ... հիմա էստեղ ես աշխատում:

ՄԱՐՈՒԶ - Հա, Միհրան... հետ բեր էղ ձողոպրողին, խնդրում եմ:

ՄԻՀՐԱՆ - Ընկեր, առաջ: (Փորձում է ձախորդին առաջ իրել, նա չլսելու է տալիս, ապա փորձում է պոկվել, ապարդուն:) Զէ, ընկեր, չես փախչի: Եթե Մարուշն ասել է, ուրեմն դեռ պետք ես էստեղ: Հիմա խելոք մոտեցիր վաճառասեղանին: Զգուշացնում եմ՝ փախուստի նոր փորձ չանես, թե չէ արդեն ստիպված

կլինեմ դիմել կարատեի կամ ուշուի... Ես դեռ լավ մարզավիճակում եմ:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Լավ, ախպերս, հասկացա, ծեռքերս էդքան ուժեղ մի ոլորիր: (*Մարուշին է վերադարձնում դեղատուիր:*)

ՄԱՐՈՒԾ - Հիմա հնց վարվենք ձեզ հետ... Նախ, ուզում էիք դեղատնային կարգը խախտել, ապա՝ ինձ կաշառել, իսկ վերջում գողության փորդ կատարեցիք:

ՄԻՀՐԱՅԻ - Ա՛, ունիվերսալ տղա է երևում, բազմաշնորհ...

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳՆՈՐԴ - Խնդրում եմ, քուրո ջան, ինձ ոստիկանություն չհանձնեք:

ՄԱՐՈՒԶ - Չէ, ոստիկանության ժամանակը չէ, ձեզնով շտապ պետք է զբաղվի այլ ծառայություն: Միհրան, մի րոպե:

Մարուշն ու Միհրանը առանձնանում, կամաց խորհրդակցում են՝ հետևելով քնրադեղի գնորդին: Մարուշը վերադարձնում է իր տեղը, Միհրանը զանգում է քջայինով:

ՄԻՀՐԱՅԻ - Այո, այո, տիկին Մարուշի հանձնարարությամբ... Նա այստեղ է: Շատ լավ, սպասում ենք: (*Մարուշին.*) Ձեզ իսկոյն ձանաչեցին, ասացին՝ մեր հերոս բուժքոյրն է, նրա խոսքը մերժել չենք կարող:

ՄԱՐՈՒԶ - Դե ինչ հերոս, հերիք է, մարդիկ կորցրել են չափի զգացումը:

ՄԻՀՐԱՅԻ - Ճիշտն ասած, ես 03-ի էդք կնոջ հետ լրիվ համաձայն եմ. հերոս չես՝ ինչ ես: Պատերազմի ժամանակ ծառայել ես բուժական գումարտակում, կորցրել ես ամուսնու՝ քաջ ու լուսահոգի Միհրին, երկար տարիներ բուժքոյրություն ես արել բանակի հոսպիտալներում, միայնակ մեծացրել ես... Մարուշ ջան, քանի երեխա ունես, մոռացել եմ, կներես...

ՄԱՐՈՒԶ - Երեք:

ՄԻՀՐԱՅԻ - Միայնակ մեծացրել ես երեք երեխա:

ՄԱՐՈՒԶ - Չէ, ինքան էլ մենակ չեմ մեծացրել, օգնել են իմ ու Միհրի ծնողները, օգնել են ընկերներ ու բարեկամներ, պետությունը, բարերարներ ու կազմակերպություններ, բոլորին երախտապարտ եմ: Բայց ընտանիքի հոր բացակայությունը զգացել ենք, էդք բաց տարածությունը ոչնչով չես լցնի... Թող ոչ մի կին չպարծենա, թե միայնակ կարող է երեխաներ մեծացնել ու դաստիարակել... համեստ աշխատավարձով ու նպաստով, էսպիսի դժվար պայմաններում...

Թմրադեղի գնորդը կրկին փորձում է փախուստի դիմել, սակայն Միհրանը վրա է հասնում և ճարպիկ հնարքով գետնում նրան:

ՄԻՀՐԱՅԻ - Ախր, ո՞ր ես ծողոպրում, այ ծակվող:

ՄԱՐՈՒԾ - Միհրան, մի վիրավորիր:

ՄԻՀՐԱՆ - Ասացին, չէ, հանգիստ տեղդ մնա:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Ես անգամ ուրիշ նպատակով եմ ուզում փախչել:

ՄԻՀՐԱՆ - Ինչ նպատակով...

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Ես ձանաչեցի նրան: (*Ցոյց է տալիս Մարուշին:*) Պատերազմի օրերի հայտնի բուժքոյրն է, ինձ էլ է վիրակապել ու խնամել դաշտային հոսպիտալում: Չեմ ուզում, որ ինձ ձանաչի...

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշ, քո նախկին վիրավորներից է...

ՄԱՐՈՒԾ մոտենում է քմրադեղի գնորդին, ակնդետ նայում է նրան:

ՄԱՐՈՒԾ - Գարիկ... էս ինչ օրն ես ընկել: Վեր կաց:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - (*ոտքի է կանգնում, մեկուսի:*) ձանաչեց... էս հնց խայտառակվեցի...

ՄԱՐՈՒԶ - Ականջատակիդ սպին մնացել է: Շատ լուրջ էիր վիրավորված, բայց չէիր կորցնում քեզ, հածոյախոսություններ էիր անում...

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Երանի չէր էն օրերին...

ՄԱՐՈՒԶ - Երանի... Էդ ինչ երանիի մասին ես խոսում: Մի մոլորեցրու քեզ ու ուրիշներին, մեր տղերքն ու հարազատներն էին զոհվում, մեր արյունն էր հոսում,

մեր բնակավայրերն էին ավերվում, մեր ազատությունն էր բռնադատվում... Վերջապես՝ մեզ ուզում էին բնաջնջել: Եղ ամենի մեջ երանություն կա՞:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Բայց միասնական էինք ու հավատով, իրար հավասար էինք բոլորս, նոյն նպատակին մղված...

ՄԱՐՈՒԶ - Ազատամարտի ժամանակ մենք էլ տականքներ ունեինք, դասալիքներ, վախկուտներ ու մորթապաշտներ, որ դուրս չէին գալիս նկուղներից կամ փախել էին երկրից: Փառք Աստծո, նրանք փոքրաթիվ էին, մեծամասնությունը կողք-կողքի մարտնչում էր: Բայց երանի մի տուր, մենք ոչնչացման ու հայրենազրկման վտանգի առաջ էինք կանգնած:

Ներս են մտնում «Ծտապ օգնության» երեք աշխատակից:

ԲԺԻՆԿ - Ո՞վ է մեր հիվանդը:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Ես եմ: Բուժքոյր Մարուշ, հիմա գնամ նրանց հետ, թե...

ՄԱՐՈՒԶ - Գնա, Գարիկ, քեզ շտապ բուժվել է պետք: Ամեն ինչ լավ կլինի, կգանք քեզ տեսության... չէ, Միհրան...

ՄԻՀՐԱՆ - Իհարկե, մենք այլով հաց կրերենք:

ԹՄՐԱԴԵՂԻ ԳԼՈՐԴ - Դե լավ... Դու նոյն ընտիր բուժքոյրն ես: Գնացի...

Թմրադեղի գնորդը «Ծտապ օգ-

նության» աշխատակիցների ուղևորությամբ դուրս է գնում:

ՄԱՐՈՒԾ - Համոզված եմ՝ նա կրուժվի: Դիսպանսերից չի փախչի: (Դադար:) Իսկ դու ինչո՞ւ ես դեղատուն եկել, առողջական խնդիրներ ունես:

ՄԻՀՐԱՆ - Ո՞նց ասեմ... գիշերներս ցերեկներից առանձնապես չեն տարբերվում: Արդեն տարուց ավելի է՝ ստեղծագործելու ցանկությունը կորել է: Նոր գրադարձունքի եմ անցել:

ՄԱՐՈՒԾ - Ի՞նչ գրադարձունք...

ՄԻՀՐԱՆ - Երեկոյան ժամերին մեքենայովս դուրս եմ գալիս տաքսի ծառայության:

ՄԱՐՈՒԾ - Ահա թե ինչ, գիշերները, ուրեմն, տաքսիստ, ցերեկը՝ նկարիչ:

ՄԻՀՐԱՆ - Ավելի ճիշտ՝ ցերեկը պարապ-սարապ, երեկոյան՝ տաքսիստ:

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ չ՞՝ էդ պարապ-սարապության փոխարեն ցերեկներն էլ տաքսիստություն անես, մինչև զգնաժամդ անցնի:

ՄԻՀՐԱՆ - Ցերեկները մի տեսակ ամաչում եմ:

ՄԱՐՈՒԶ - Հասկանում եմ: Իսկ դասաժամերդ... Վերջին անգամ, երբ հանդիպեցինք, ասացիր, որ դասավանդում ես:

ՄԻՀՐԱՆ - Դա երեք տարի առաջ էր: Թողեցի, դուրս եկա: Գեղանկարչության բաժնի վարիչի հետ անհնար էր աշխատել,

տգետի ու կաշառակերի մեկն էր: Ես պնդում էի, որ ավելի լավ է 3-4 շնորհալի ուսանող ունենալ ու կենտրոնանալ նրանց զարգացման վրա, քան ընդունել 2 տասնյակ ապաշնորի երեխերի ու ժամանակ ու միջոցներ վատնել նրանց վրա: Գիտե՞ս՝ ինչ էր պատասխանում էդ ողորմելին. «Դու ժամանակակից մտածելակերպ չունես: Եթե քեզ չի բավարարում, հեռացիր»: Հեռացած:

ՄԱՐՈՒԶ - Երևում է՝ դեռ շատ ես զայրացած նրա վրա:

ՄԻՀՐԱՆ - Ո՞նց չզայրանամ, 10 տարուց ավելի է՝ էդ ստահակը վարիչություն է անում, բայց ոչ մի լավ ու հեռանկարային գեղանկարիչ, հատուկենտ շնորհալի ուսանողներն էլ կորչում են նրա ցածրակարգ վարժապետության մամլիչի տակ:

ՄԱՐՈՒԶ - Զգիտեմ, ես ձեր ասպարեզում լավ չեմ կողմնորոշվում, բայց քո պրոֆեսիոնալիզմին չեմ կասկածում:

ՄԻՀՐԱՆ - Ծատերը հաճույքով էդ պրոֆեսիոնալիզմն էլ ոտի տակ կտան:

ՄԱՐՈՒԶ - Եղքան հոռետես մի եղիր... ավելի հասկանալի հարցերից խոսենք: Եզրակացնում եմ, որ նկարներիդ վաճառքը նվազել է, և ընտանիքդ փորձում ես կերակրել տաքսիով, հա՞:

ՄԻՀՐԱՆ - Հիմա մենակ եմ ապրում, Մարուշ:

ՄԱՐՈՒԾ - Ինչո՞ւ, ի՞նչ է պատահել:
ՄԻՀՐԱՆ - Բաժանվեցինք: Կինս
աղջկաս վերցրեց ու՝ թընո, Ա-
մերիկա...

ՄԱՐՈՒԾ - Ցավում եմ... իսկ տղադ:
ՄԻՀՐԱՆ - Բեռլինում է, կոնսերվա-
տորիայում ստաժիրովկա է
անցնում: Ասում է՝ կվերադառ-
նամ ու կդառնամ Հայոց երկրի
թիվ մեկ դիրիժորը:

ՄԱՐՈՒԶ - Ողջունելի երազանք...
Բայց անկեղծորեն ասա, Միհ-
րան, հավատո՞ւմ ես, որ տղադ
կվերադառնա:

ՄԻՀՐԱՆ - (*Մի պահ մտածելով*):
Տղայիս որ հավատում եմ:

Ծտապով ներս է մտնում ակնո-
ցավոր, միջահասակ կինը և Մա-
րտիկն է մեկնում դեղատոմսը:

ԱԿՆՈՑԱՎՈՐ ԿԻՆ - Ունե՞ք է՛ դե-
ղից...

ՄԱՐՈՒԶ - Ունենք:

Ակնոցավոր կինը ճայում է Միհ-
րանին, ապա շշուկով խոսում է
Մարտիշի հետ: Վերջինս գլխով
համաճայնության նշան է անում,
վերցնում դեղատոմփերից մեկը և
տալիս է ակնոցավոր կնոջը: Նա
արագ ուղղվում է դեպի դուռք,
բայց վերադառնում է:

ԱԿՆՈՑԱՎՈՐ ԿԻՆ - (*Մարտիշին՝
կամաց*): Գրեք իմ հեռախոսա-
համարն ու հասցեն, որ կաս-
կածներ չլինեն: Դուք նոր
աշխատող եք:

ՄԱՐՈՒԶ - Պետք չէ, ես ձեզ վստա-
հում եմ:

ԱԿՆՈՑԱՎՈՐ ԿԻՆ - Ծնորհակալ
եմ: (Գնում է:)

ՄԻՀՐԱՆ - Արտակարգ դեպք է...

ՄԱՐՈՒԶ - Ոչ, շատ սովորական
դեպք է: Կինը փող չունի, իսկ
ամուսնուն շտապ դեղ է պետք,
ասթմատիկ է: Պարտքով տվե-
ցի դեղը, ասաց՝ փողը կտա մի
շաբաթից, երբ ամուսնու թոշա-
կը կտան: Են գիտես, մարդիկ
հաց ու մթերք են վերցնում
պարտքով:

ՄԻՀՐԱՆ - Գիտեմ, իհարկե... ու-
րեմն ձեր դեղատունն էլ ունի
«նիսյայի» տետր:

ՄԱՐՈՒԶ - Պարտքերի տե՛տրը...
Զգիտեմ՝ մեր աշխատակիցնե-
րը պահո՞ւմ են նման տետր, ես
որ չեմ պահում, մի տեսակ վի-
րավորական է... Մի շաբաթ է՝
էստեղ եմ, արդեն չորս հոգու
պարտքով դեղ եմ տվել: Հեր-
թապահության վերջում լրաց-
նում եմ դրամարկելը, որ
պակաս գումար չգրանցվի: Ժա-
մանակին, պատահել է, ես էլ եմ
«նիսյա գրվել»:

Դադար:

ՄԻՀՐԱՆ - Հաշիվը պետք է պահել
գրավոր, բա որ մոռացա՞ր:

ՄԱՐՈՒԶ - Նրանք ին պարտավոր
են իիշել:

ՄԻՀՐԱՆ - Դե, մարդ են, կարող է
և մոռանան, անգամ դիտավոր-
յալ, հատկապես՝ կարիքի
դրդմամբ:

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ մարդը լավ է մնում

նաև թշվառության օրոք, իսկ այլանդակը նույնն է և անապահության, և գերձոխության մեջ:

ՄԻՀՐԱՆ - Ճշմարիտ ես: Ոմանք ուղղակի մակերեսային տպավորությամբ ասում են, թե կարդավորները չարացած ու անհուսալի մարդիկ են, իսկ ուներները կիրք ու բարեհոգի են: Ես տեսել եմ նրանց չարացածությունն ու գծուծությունը: (Դադար:) Մարուշ, չասիր, թե ինչու ես էստեղ, ինչո՞ւ ես լքել հոսպիտալը:

ՄԱՐՈՒԾ - Չեմ լքել... կուզենայի շարունակել ծառայություն: Բայց հիսունս լրացավ ու ինձ զորացրեցին: Հիմա թոշակառու եմ, իսկ աշխատել պետք է:

ՄԻՀՐԱՆ - Այ քեզ բան... չէի ասի... Ուրեմն՝ արդեն հիսունն անց ես, իսկ տեսքից... ըմմ... հազիվ 40 ես երևում:

ՄԱՐՈՒԾ - Դե լավ, կատակներդ քեզ պահիր: Սովորական ընթացքով ծերանում եմ:

ՄԻՀՐԱՆ - Չէ, չէ, անկեղծորեն եմ ասում, դժվար կյանքն ասես վախեցել է մոտենալ քեզ ու աղավաղել դեմքք ու մարմինդ: Դեռ հմայիչ ես, ցանկալի, կարող ես նորահարսի տեղ անցնել:

ՄԱՐՈՒԶ - (դառը ժպտում է): Երգիր, երգիր ու հաճոյախոսիր, քեզ թույլ եմ տալիս, արվեստագետ ես: Բայց հուսամ՝ գիտես չափը...

Ներս է մտնում զինովցած տղամարդը՝ երգելով «Գիշերները, յարո ջան, թռվոամ քո դոշին...»:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Բարև գիշերային հրեշտակներին: (Զարմացած նայելով Մարուշին): Իսկ ծուշիկը չկա՞:

ՄԱՐՈՒԾ - Ոչ, էսօր ես եմ հերթապահում:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Մենակ... Արևիկն էլ չկա՞... մյուս հրեշտակը:

ՄԱՐՈՒԶ - Ոչ:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - (շողով ժպտալով Մարուշին): Բայց դու էլ պակաս հրեշտակը չես: Լավ, քեզ հետ մի ուրիշ անգամ կուրախանանք... Կտաք էն բանից, մի 10 հար... Ես գիշեր դեռ երկուսի հետ զվարժանալու եմ: Գիշերները, յարո ջան, թռվոամ քո դոշին... (Զեռքը պարզում է Մարուշին շոյելու համար:)

ՄԱՐՈՒԶ - (ընկրկելով): Զեռքերդ հեռու, քեզ կարգին պահիր... զգուշացնում եմ...

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Թե չէ՝ ինչ, վագրիկս... Նազ եք անում ծեզ ու ծեզ, իսկ հետո սողոսկում եք տակս, հենց որ ցոյց եմ տալիս, թե շոայլության ինչ պաշար ունեմ: (Ցոյց է տալիս պիշակի ծոցագրպանը, որտեղ կողի տրցակ կա:)

ՄԱՐՈՒԶ - Տականք... (Դեղը պարզում է գինովցած տղամարդուն:)

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Պապա-

յին մի նեղացրու, քեզ էնպիսի լավ բաներ կանեմ... (Զեռքը մեկնում է դեպի Մարտուշի կուրծքը: Մարտուշը վաճառասեղանի տակից հանում է փայտ մուրճը, խփում նրա գիշին, նա ընկնում է հատակին:)

ՄԻՀՐԱՆ - Ինչ հոյակապ հարված... Դա էլ քո ինքնապաշտպանական զննքն է:

ՄԱՐՈՒԾ - Հա, սա լավ է աշխատում: Մահացու չէ ու դաստիարակիչ ուժ ունի:

ՄԻՀՐԱՆ - Եվ շատերին ես մինչև հիմա մրձահարել:

ՄԱՐՈՒԶ - Դե... մի տասնինգը կլինեն...

ՄԻՀՐԱՆ - (ցոյց տալով գինովցած տղամարդուն): Էսպիսիք էին...

ՄԱՐՈՒԶ - Ոչ միայն... Լրանց մեջ կային հրամանատարներ, նախարարներ, բիզնեսմեններ, դասախոսներ, անհուսալի սիրահարվածներ, պատահական կնամոլներ...

ՄԻՀՐԱՆ - Տպավորիչ ցանկ է: Իսկ դու մրձահարում ես միայն վավաշտներին:

ՄԱՐՈՒԶ - Պատահել է, խփել եմ նաև նրանց, ովքեր անարդար են վարվել մարդկանց նկատմամբ, ասենք՝ չեն կատարել իրենց պաշտոնական պարտականությունները մեր քաղաքացիներին վերաբերող կենսական հարցերում, խարել ու մոլորեցել են նրանց:

ՄԻՀՐԱՆ - Հա, նման խաբեանե-

րը շատ են, բոլորին քո մուրճը չի հերիքի: (Դադար: Ցոյց տալով ընկածին:): Ծիմա սրան ի՞նչ ենք անելու, երբ ուշքի կգա...

ՄԱՐՈՒԶ - Երեք-չորս րոպեից ուշքի կգա, արդեն՝ մի փոքր խելքացած: (Բաժակով ջուր է տալիս Միհրանին): Ծփիր երեսին, խնդրում եմ:

ՄԻՀՐԱՆ ջուրը շփում է գինովցած տղամարդու դեմքին:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշ ջան, տեսնում եմ՝ վտանգավոր տեղամասում ես աշխատում, կմնամ էստեղ մինչև հերթապահությանդ ավարտը, քեզ մենակ պետք չէ թողնել:

ՄԱՐՈՒԶ - Չէ, Միհրան, գնա տուն, հանգստացիր, կեսգիշերն անց է... Ինձ հետ ոչինչ չի պատահի, մենակ գլուխ կհանեմ: Գնա տուն, շոյված եմ քո ուշադրությունից: (Երկիմաստ ժպտալով:) Իսկ քոնք ինչ կարգի ուշադրություն է, չլինի՞ դու էլ նկրտումներ ունես իմ հանդեպ, պարզապես ամեն ինչ արվեստով ու կիրթ ես անում, հը...

ՄԻՀՐԱՆ - Աստված սիրես, Մարուշ, ինչ նկրտումներ... Դե գիտես, գեղեցկության ու կանանց հանդեպ անտարբեր չեմ, արվեստագետի խառնվածք է, բայց քո պարագան լրիվ ուրիշ է: Քո հանդեպ ես ունեմ... բացառիկ ակնածանք:

ՄԱՐՈՒԶ - Ահա թե ինչ...

ՄԻՀՐԱՍ - Կարելի է ասել, որ մենք զինակիցներ ենք, միասին ծառայել ենք, չէ՞: Ես չեմ կարող քո նկատմամբ ետին մտքեր ունենալ:

ՄԱՐՈՒԾ - Ծնորհակալ եմ: Բայց լավ ասիր՝ զինակիցներ... ընդհամենք երկու ամսի հասցրիր ծառայել մեզ հետ, համարձակ սանհիտար էիր, առաջինը դու էիր գնում վիրավորներին հանելու մարտադաշտից: (Դադար:) Կոնտուզիադ հիմա հնց է...

ՄԻՀՐԱՍ - Կոնտուզիան... ընտիր: Գլխացավեր ավելի հածախ եմ ունենում, բայց դեռ հաղթահարում եմ:

ՄԱՐՈՒԾ - Լավ հիշում եմ ոմբակոծության էր օրը... սարսափելի էր: Փառք Աստծո, ողջ մնացիր, իսկ մեր անձնակազմից Վահանը զոհվեց, Մարտոն ծանր վիրավորվեց: Դա մեր ամենածանր օրն էր ողջ պատերազմի ընթացքում:

ՄԻՀՐԱՍ - Ո՞նց է հիմա Մարտոն, վաղուց նրան չեմ տեսել:

ՄԱՐՈՒԾ - Կարելի ասել՝ ոնց որ մյուս հաշմանդամները: Կնոջ համար շատ ավելի դժվար է համակերպվել հաշմանդամությանը: (Դադար:)

ՄԻՀՐԱՍ - Հիշում եմ, բոլորին մեկ առ մեկ հիշում եմ, և զոհվածներին, և վիրավորներին... Բոլորի գծանկարները արել եմ, իմ արվեստանոցում են, մի օր ցույց կտամ քեզ:

ՄԱՐՈՒԾ - Այն... Շատ կարևոր գործ ես արել, Միհրան:

Գիճովցած տղամարդք ուշքի է գալիս, շշմած հայացքով նայում է շուրջը:

ՄԻՀՐԱՍ - (Մոտենալով նրան): Դե, հնց ես... սեքսուալ մանյակ...

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Գլուխս ցավում է: (Նայում է Մարուշին:)

Ուժեղ է խփել:

ՄԻՀՐԱՍ - Բողոքում ես, գուցե բողոքի գիրքը տամ՝ գրառեն տպավորություններդ:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Դու հվ ես:

ՄԻՀՐԱՍ - (կեղծ պաշտոնական): Ներկայանամ՝ Միհրան Գաբրյան: Զանաչնիմ ես:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - (ուշադիր նայելով): Նկարիչը... (Ծիծաղում է:) Ուզում ես նկարել ինձ:

ՄԻՀՐԱՍ - Չո ինչը նկարեմ, այցու... Հիմա էս դեղատան անվտանգության աշխատակիցն եմ: Դու վտանգավոր տիպ ես:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինչնի... որ ուզում էի նրա հետ մի քիչ սիլի-բիլի անել:

ՄԻՀՐԱՍ - Կարք վտանգավոր է հասարակական կարգին ու բարոյականությանը: Տիկին Մարուշ, ինչ վծիո ենք կայացնում սրա նկատմամբ, հանձնենք ոստիկանությանը...

ՄԱՐՈՒԾ - Չէ, դեռ ոստիկանության սուբյեկտը չէ: Նրանով պետք է գրաղվի հասարակությունը:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - (քմծի-ծաղով): Որտե՞ղ է էդ հասարակությունը...

ՄԱՐՈՒԾ - (չլսելու տալով): Խոստանում ես, որևէ կնոջ հանդեպ ոտնձգություն չես անի:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - (մի պահ չուած աչքերով նայում է Մարուշին, զիսով անում): Ըիր...

ՄԱՐՈՒԾ - Զէ, խտակ լեզվով ու բարձրաձայն:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Խոստանում եմ:

ՄԱՐՈՒԾ - Դե, վերցրու քո էս էռեկցիոնը և՝ ուղիղ տուն: Եվ խոստացիր, որ միայն կնոջ հետ կօգտագործես:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - (կամաց): Ըիր... (Տեսնելով Մարուշի խիստ հայացքը՝ բարձրաձայն:) Խոստանում եմ: (Վեր է կենում, վժարում է, վերցնում փաթեթը:) Մանրը մնա ձեզ...

ՄԱՐՈՒԶ - (չոր): Վերցրեք ձեր մանրը:

ԳԻՆՈՎՑԱԾ ՏՂԱՄԱՐԴ - Եղածը մի բան չէ, դա էլ թող լինի իմ... փոխհատուցումը... (Մարուշը ձեռքն է վերցնում փայտե մուրճը:) Լավ, լավ, ես մեղա... (Ծոտապ վերցնում է մանրը:) Կներեք... շնորհակալություն... Բարի գիշեր ձեզ: (Գնում է:)

ՄԻՀՐԱՆ - Առաջին անգամ եմ տեսնում՝ զարկվես ու ասես շնորհակալություն:

ՄԱՐՈՒԶ (կամացուկ ծիծաղում է): Եթե կինն է տեղին բռնություն

գործադրում տղամարդու հանդեպ, դա երբեմն անսպասելի դրական հետևանքներ է ունենում:

ՄԻՀՐԱՆ - Իրոք... չգիտեի: Չեմ զարկվել երբևէ կնոջից, բայց մեկմեկ իիստերիկայով հոգիս են բռնաբարել: (Դադար:) Մարուշ ջան, գիտե՞ս՝ որքան է մեզ՝ նորմալ տղամարդկանցու ոգևորում, որ մեր զոհվածների այրիները մնում են իրենց վերապահված բարոյական բարձրության վրա:

ՄԱՐՈՒԶ - Եվ շատ եք տիսրում, երբ նրանք գլորվում են անբարյականության ձահիճը:

ՄԻՀՐԱՆ - Այո... Մեր շենքում զոհվածի այրի կա, վերցերս է տեղափոխվել, երևի հետքեր մաքրելու համար... չգիտեմ: Հարևաններն ասում են, որ անցած տարիներին ազատ ֆոֆում էր ու հածախ դիմում հղության արհեստական ընդհատման: Ասում են՝ նոյնիսկ տառապել է վեներական հիվանդությամբ...

ՄԱՐՈՒԶ - Նրանց դատապարտելուց առաջ պետք է օգնել, բոլորը չէ, որ ինքնուրույն կարող են կրել այրիության փշոտ բեռը: Դու չգիտես, թե հոգեկան ու ֆիզիկական ինչ ուժեր են պետք քո ասած բարձրության վրա մնալու համար:

ՄԻՀՐԱՆ - Արդարացնո՞ւմ ես նրանց:

ՄԱՐՈՒԶ - Ոչ, բայց և չեմ ուզում

մեղադրելու պարսավել, դա էնթայն հեշտ է անելը... մեր քոյրերն են, պետք է նրանց ձեռքը բռնել ու պահել ձիշտ ձանապարհի վրա:

ՄԻՀՐԱՆ - Մի քանի տարի առաջ ուզեցի մեկի ձեռքը բռնել ու ետ պահել... Ասացի՝ նայիր քո բախտակիցներից շատերին, տես ինչ խնկարկելի վարք են դրսերում: Ասաց՝ սրբանալու ցանկություն չունեմ, ես սովորական թոյլ կին եմ:

ՄԱՐՈՒԾ - Գովելի պատասխան չեմ... Ոչ ես, ոչ ինձ նմանները սրբանալու մտադրություն չունեք: Պարզապես ապրում ենք խողի մտոք, հոգու մեր պարտքն ենք կատարում: Եվ հետո՝ շարքային հայ կինը թոյլ չեմ, նա շատ ուժեղ տեսակ է:

Ներս են մտնում վայելու-պաշտոնական հագնված տղամարդն ու աղջկը՝ սովորականից վառ հարդարված-խնամված: Տղամարդը կարմիր փողկապով է, աղջկը՝ վառ-կարմիր շրթներկով: Աղջկը մաստակ է ծանում և հեգնախառն ժայիտով զննում շորջը:

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Բարև ձեզ, Շուշիկը չկա՞մ, չի՞ հերթապահում էսօր:

ՄԱՐՈՒԾ - Ոչ, ես եմ հերթապահում: Ինչո՞վ կարող եմ օգնել:

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Հմմմ... նուրբ հարց է... Համենայնդեպս, դիմեմ ձեզ, հուսամ՝

կընդառաջեք: Կարո՞ղ ենք առանձնանալ:

Մարտւշը մի կողմ է քաշվում, տղամարդը նրան ինչ-որ քան է սկսում բացատրել՝ գրպանից հանելով դրամապանակը և փորձելով քոթադրամներ խցկել ձեռքը:

ՄԱՐՈՒԾ - (բարձրաձայն): Սա ի՞նչ կտիություն է... Սա դեղատուն է... Դուրս եկեք, շուտ, հեռացեք էստեղից:

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Պետք չէ գոռալ, համաձայն չեք՝ հանգիստ մերժեք, ուրիշ տեղ կգտնենք:

ՄԱՐՈՒԾ - Հեռացեք, արագ... Ամենուր մի ապականեք, թողեք մաքուր տեղեր մնան մեր շրջապատում:

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Առանց աղմուկի, խնդրում եմ: Մենք գնացինք: (Լշան է անում աղջկան, նրա հետ շարժվում դեպի դուռը:)

ՎԱՌ-ԿԱՐՄԻՐ ԵՐԱԾՄԱԿՈՎ ԱՂՋԻԿ - Երկի քիչ փող ես առաջակել, պարոնս, որ չհամաձայնվեց... Միշտ էտպես է՝ մեր ծախորդությունների ու դժբախտությունների պատճառը տղամարդու ժլատությունն է:

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Զենդ, լկստված, ասել եմ՝ բերանդ փակ կպահես: Ոչինչ, շուտով ես կփակեմ բերանդ ոնց որ պետք է...

ՎԱՌ-ԿԱՐՄԻՐ ԵՐԱԾՄԱԿՈՎ ԱՂՋԻԿ

- Ինչ ասի որ... (*Մարուշին.*)
Համ էլ փողոցայինը դու ես...
ԿԱՐՄԻՐ ՓՈՂԿԱՊՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ -
Դե համը հանեցիր, լիրք,
կտրիր ձենդ՝ ասացի... (*Աղջ-կան կոպտորեն հրում է առաջ:*
Մարուշին:) Ներող եղեք, բարի
գիշեր:

Նրանք գնում են:

ՄԱՐՈՒԾ - Էս ինչ այլասերվածություն է, դեղատունը հասարակաց տուն են ուզում սարքել:

Ծփրահար ու վախվորած ներս
է մտնում զգզգված մազերով, լա-
ցակումած պարմանուիին:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - Ներեցեք, Արևի-
կին կարելի՞ է:

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ է եղել, աղջիկս,
Արևիկը տանն է: (*Պարմանու-
իին հեկեկալով շրջվում է, որ
հեռանա:*) Սպասիր, ո՞ւր... Ինչ է
պատահել, ասա, ես կօգնեմ:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - (*Վերադառնալով*):
Կարո՞ղ եմ գիշերել էստեղ...

ՄԱՐՈՒԶ - Գիշերել էստեղ... տուն
չունեմ:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - Ունեմ, բայց...

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ՝ բայց:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - Հայրս էլի հար-
բած եկավ ու կոհվ սարքեց, ծե-
ծեց մորս, փոքր եղբորս ու
ինձ... Արդեն քանի ամիս է՝ էս
մղճավանջի մեջ ենք, էլ չեմ կա-
րող, ինձ քնել-հանգստանալ է
պետք: Հայրս ողջ գիշեր գոռգո-
ռում է ու հայիշում: Ես սկսել եմ

հաճախ բացակայել դասերից...

ՄԱՐՈՒԶ - Հասկացա, աղջիկս,
հարբեցող հոր հետ դժվար է
համակերպվել:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - Հայրս հարբեցող
չէր, շատ լավ, հոգատար հայ-
րիկ էր... Են օրից, ինչ աշխա-
տանքը կորցրեց, իրեն տվեց
հարբեցողությանը:

ՄԱՐՈՒԶ - (*Չոյելով աղջկա գու-
յը*): Ոչինչ, աղջիկս, պատա-
հում է... Շուտով հայրդ կգտնի
նոր աշխատանք ու ամեն ինչ իր
տեղը կընկնի: Անգործ տղա-
մարդիկ հաճախ են էդ ծևով
փորձում հաղթահարել իրենց
ծգնաժամերը: Հայրդ վիրավո-
րանքից ու անհարմարության
զգացումից է խմում: Պետք է
հասկանալ նրան և օգնել, որ
շուտ աշխատանք գտնի:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՅԻ - Համեն ինչ
կնորմալանա՞ մեր տանը, ասում
եք...

ՄԱՐՈՒԶ - Այո, աղջիկս, միասին
կօգնենք ձեր հայրիկին: Խսկ հի-
մա ետևի սենյակում հանգիստ
քնիր, էնտեղ բազմոց կա:

**Մարուշը պարմանուիոն ուղեկ-
ցում է ետնասենյակ և քիչ անց
վերադառնում է:**

ՄԻՀՐԱՆ - Զէ, Մարուշ ջան, դու
իսկապես վտանգավոր ու պա-
տասխանատու տեղ ես աշխա-
տանքի անցել:

**Զանգում է Մարուշի բջջային հե-
ռախոսը:**

ՄԱՐՈՒԾ - Հա, Նարե ջան, ինչ կա էս ուշ ժամին... Լավ, մի անհանգստացիր, կփորձեմ կապվել Նախրիկի հետ: (*Անջատում է հեռախոսը, մի փոքր տագնապած նայում Միհրանին:*)

ՄԻՀՐԱՆ - Ո՞վ էր...

ՄԱՐՈՒԾ - Հարսս է, լսել է, որ ժամեր առաջ դիվերսիա է եղել Նախրիկենց դիրքերի ուղղությամբ: Փորձում է կապվել նրա հետ, հեռախոսը չի պատասխանում:

ՄԱՐՈՒԾ - Ո՞վ է Նախրիկը:

ՄԱՐՈՒԶ - Տղաս: Վաշտի հրամանատար է, հիմա սահմանային դիրքերում է:

ՄԻՀՐԱՆ - Ներիր, մոռացել էի տղայիդ անունը: Ուրեմն արդեն սպա է... Դե, Էլ ինչ ես սպասում, զանգիր, տես՝ ինչ կա:

ՄԱՐՈՒԶ - Երբ լարված իրավիճակ է, նա չի պատասխանում մեր զանգերին, ասում է՝ գործի պահին ու զինվորների ներկայությամբ պետք չէ տնային խոսակցություններ ունենալ հեռախոսով:

ՄԻՀՐԱՆ - Հեռախոսահամարն ասա՝ ես զանգեմ: Գուցե անձանոթ համար տեսնի՝ կարծի, թե ուազմական ստորաբաժանումներից են, պատասխանի:

ՄԱՐՈՒԶ - 205115

ՄԻՀՐԱՆ - (*հավաքում է համարը*): Ալո, Նախրի... Բարև, նախկին բուժսանիտար ու նկարիչ Միհրան Գաբոյանն է խոսում: Ո՞նց

եք, ո՞նց է վիճակը ձեզ մոտ... Խնդրում եմ՝ երկու բառով... Ուրեմն՝ ամեն ինչ կարգին է: Լավ, տղաս, հիմա մայրիկիդ մի երկու բառ ասա... Խնդրում եմ: (*Հեռախոսը տալիս է Մարութիւն:*)

ՄԱՐՈՒԶ - Բարև, տղաս, լավ ես... Չէ, մեզ մոտ խուժապային տրամադրություն չկա, սովորականի պես անհանգստանում ենք... Իմ նախկին զինակիցն է, հայտնի ու տաղանդավոր նկարիչ... Դեղատանն ենք, հերթապահությանս օրն է... Լավ, Նախրի ջան, քեզ լավ պահիր, բարկիր ընկերներիդ... Բարի գիշեր: (*Հեռախոսն անջատում է: Մտահոգ:*) Կրակոցների ձայները լսվում են հեռվից, երևում է՝ լարվածությունը նրանց դիրքում լրիվ չի անցել: (*Դադար:*) Հոր տղան է, կրակի մեջ էլ խանդը չի թաքցնում: Հարցնում է՝ էդ ո՞վ է կողքիդ հեռվից-հեռու հայրություն անում ինձ:

ՄԻՀՐԱՆ - (*ծիծաղում է*): Խանդելու ոչ մի պատճառ չունի, բայց նրան հասկանում եմ: Հոր ձայնն է նրա մեջ հնչում...

Ներս է մտնում երիտասարդ զինվորականը՝ ծախս ձեռքը վիրակապած:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ - Բարև ձեզ: Կներեք, Մարուշ մորքուր, Հրայրը ձեզ է ուզում, ասում է՝ կանչեք, թող ինքը գա,

Վիրակապը փոխի, հերթապահ բուժքոջը թույլ չի տալիս, բժշկին՝ նույնպես: Արնահոսություն է սկսվել...

- ՄԱՐՈՒԾ** - Ինչո՞ւ թույլ չի տալիս:
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ -
 Հրայրն ինձ ասել է պատճառը, բայց ավելի լավ է՝ դուք նրանից լսեք: Փորձում են զոռով վիրակապել...
- ՄԱՐՈՒԶ** - Ովքե՞ր են հերթապահում:

- ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ** -
 Բժիշկ Դադայանը և բուժքոյուր Սուսաննան:

ՄԱՐՈՒԶ - Մի րոպե: (*Բջջայինով զանգում է:*) Բժիշկ, բարև ձեզ, ներեցեք, ինչ է կատարվում վիրավոր Հրայրի հետ... Գուցե են նրա հետ հեռախոսով խոսեմ... Լավ, գալիս եմ... (*Անջատում է հեռախոսը:*) Միհրան, կարող ես 15-20 րոպե հսկել դեղատունը, չեմ ուշանա, գիտես՝ հոսպիտալը մոտիկ է:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշ ջան, դա ի՞նչ հարց է: Գնա, Հրայրին էլ արագ ապաքինում մաղթիր իմ կողմից: (*Զինվորականին.*) Զեռքիդ ի՞նչ է եղել:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ - Բան չկա, անցնում է, մի երկու օրից դիրքեր կվերադառնամ:

ՄԱՐՈՒԶ - Հրայրն ու Գևորգը (*ցույց տալով զինվորականին*) նոյն տեղում ու նոյն ժամին են վիրավորվել, դիրքում, բայց մինչև վիրավորվելը դասակի

տղաների հետ լավ ջարդ են տվել դիվերսանտ թուրքերին: **ՄԻՀՐԱՆ** - Ապրեք: Անփորձանք ծառայություն քեզ ու ընկերների:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ - Ծնորհակալություն, բարի գիշեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Հաջողություն, տղաս:

ՄԱՐՈՒԶ - Միհրան, այցելուներին ասա՝ սպասեն, շուտ կգամ, սեղանին էլ գրքեր կան, կարդա, որ չձանձրանաս:

Մարուշն ու զինվորականը գնում են:

ՄԻՀՐԱՆ - (*դադարից հետո, մտախոհ:*) Կին՝ զարմանահրաշ, հեքիաթային հայուիի: Առեղծվածային, հրաշք կանայք, որքան ցանկալի եք դուք, որքան անմատչելի: Թաքուն թե բացահայտ՝ միշտ ձեր երկրպագուն եմ, եթե անգամ լրում եք ինձ տեղի թե անտեղի: Կարծես շատ բան գիտեմ ձեր մասին, բայց ժամանակի ու փորձառության հետ հասկանում եմ, որ իմացությունս շարունակ նվազում է ձեր հոգևոր մեծության առաջ... Մեկը՝ Մարուշը, իսկական թագուիի, իսկ թագուիուն ո՞ր տղամարդը չի տենչում... Բայց, Մարուշ ջան, թող սա մնա իմ մեծագույն գաղտնիքը... (*Ծոլոշն է նայում՝ վերագտնում իրեն ընթացիկ դեպքերի շղթայում:*) Ես դեղահոտ տարածքի տերը հիմա ես եմ... Բայց լավ արվես-

տանոց կլիներ, հա... (Վերցնում է գրքերը, նստում բազմոցին:)

Ըի՞... Հրանտ Մաթեւոսյան, «Տերը»: Պարույր Սևակ, «Եղիցի լուս», 1969 թվի առաջին հրատարակությունը: Հետաքրքիր է՝ որտեղից Մարուշին էս գիրքը... Երևի նվեր է ստացել: Ժամանակին շատ էի ուզում ունենալ էս գրքից, իհմա մոռացել եմ այդ ցանկության մասին: (Թերթում է գիրքը:) Ահա և իմ սիրած բանաստեղծությունը.

Աշխարհին, այո,
մաքրություն է պետք՝
Այն հերոսների
տիրունակ տեսքով,
Որոնք մեռնում են...
անգործությունից...
Նաև այն կանանց,
որոնք մինչև մահ
ձանաչում են լոկ մեկ
տղամարդու...
Իսկ երբ...
Ներս է մտնում մորուքով տղամարդը:

ՄԻՀՐԱՆ - Բարև ձեզ, ինչ կկամենաք:

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Աստծո բարին, ունեք խղճի հաբեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Խղճի հաբեր... (Լայում է դեղադարակների կողմը:) Ցավոք, վերջացել են, առաջիկա օրերին կստանանք, համեցեք:

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Իսկ բարության հաբեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Նոյնի կատարմամբ:
Ինչպես դիմեմ ձեզ...

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Պարզ է՝ սիրո և ազնվության հաբերը նոյնպես վերջացել են:

ՄԻՀՐԱՆ - Ոչ, սիրո հաբեր ունենք, նոր մեկին տվեցինք... իհմա կրերեմ: (Անցնում է վաժառասեղանի ետև ու բերում դեղատուփ:)

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - (թերևս կի հայացք է նետում տուփին): Ոչ, դու սեռական սիրո հաբեր ես առաջարկում, իսկ իմ ասածը իսկական սիրո մասին է, հոգու սիրո: (Ուսապարկից հանում է ձերմակ, մեծ տոպրակ, տալիս է Միհրանին:) Ահա ձեզ խղճի հաբերը: (Հանում է կապոյտ տոպրակ:) Ահա ձեզ բարության հաբերը: (Հանում է վարդագոյն տոպրակ:) Ահա ձեզ սիրո հաբեր: (Հանում է մանուշակագոյն տոպրակ:) Ահա ազնվության հաբերը: Բաժանիր կարիքավորներին, անվճար... չզլանաս, որդիս:

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց կարիքավորները նյութական օգնության կարիք ունեն... նախնառաջ:

ՄՈՐՈՒՔՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Ոչ, որդիս, իմ խոսքը շատ ավելի հրատապ կարիքի մասին է՝ խղճի, բարության, սիրո ու ազնվության...

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց ո՞նց իմանամ՝ ով է դրանց կարիքը զգում: Եթե սխալվեմ, մարդիկ կնեղանան

ինձնից: Կամ եթե դրանց կարիքն ունեցողը հրաժարվի, ո՞նց վարվեմ:

ՄՈՐՈՒԹՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Եթե իրոք մարդկանց ես բժշկում, թեկուզ դեղավաճառի մակարդակով, հնարյ կգտնես: Հաջողություն քեզ, որդիս: (Ծրջվում է, որ գնա:)

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց դուք ո՞վ եք...

ՄՈՐՈՒԹՈՎ ՏՂԱՄԱՐԴ - Եթե ցանկանաս, կիիշես: Հաջողություն քեզ, որդիս: (Գնում է):

Սիհրանը տարակուսած հայացքով ուղեկցում է նրան մինչև դուռ, ապա տոպարակները դնում է վաճառասեղանին:

ՄԻՀՐԱՆ - Տեսի՞լք էր, թե... գուցե Աստված էր, շատ էնման... Կարծես Աստված տեսել եմ, հիմա էլ նմանություն եմ գտնում: Ավելի շատ հավատացյալ Սուրենին էր նման: Չէ... Գուցե հայրս էր, հարություն առել, կերպարանափոխված եկել է ստուգի, թե ինչ վիճակում եմ: Քսան տարի առաջ է մահացել, հնարավոր է, էն աշխարհում շատ է փոխվել՝ իեշտ չէ ծանաչել... Չէ, ո՞նց որ հիմարություններ եմ դուրս տալիս, Մարուշին կհարցնեմ, երևի դեղատան օյինքազ հաճախորդներից է: (Լսում է բազմոցին, վերցնում գիրքը:) Աշխարհին, այո, մաքրություն է պետք...

Ներս են մտնում Արդարության 7 ցուցարաբները:

ՄԻՀՐԱՆ - (ՄԵԿՈՒՍԻ): Սրանք էլ երևի սատանաներն են... չէ, շատ իրական ու մարդկային են երևում: (Բարձրաձայն:) Ովքե՞ր եք, ինչ եք ուզում:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - (ԽՄՐՈՎԻՆ): Մենք Արդարության ցուցարարներն ենք: Մենք խաղաղ ցուցարարներ ենք...

Ցուցարաբներից մեկը կանգնում է առջևում, մյուսները՝ երկու շաքր են կազմում: Առջևի կանգնածը բարձրացնում է ցուցանակ՝ «Ի սկզբանե Արդարությունն էր»: Առաջին եռյակը պարզում է՝ «Արդարություն ամենեցուն»: Երկրորդ եռյակը՝ «Արդարների ժամանակը»:

ՄԻՀՐԱՆ - (ԱՌՋԵՆԻՄ ԿԱՆԳՆԱԾԻՆ): Դու նրանց առաջնորդն ես:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Ոչ, ուղղակի էսօր ես եմ եերթապահում առաջին գծում: Վաղը ուրիշը կլինի: (Հպարտ:) Ամեն օր փոխվում ենք առաջին դիրքում:

ՄԻՀՐԱՆ - Ծատ չեք շուտ-շուտ փոխվում:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - (ԽՄՐՈՎԻՆ): Ոչ... ոչ...

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հենց մեկը երկու-երեք օր առաջին գծում կանգնում է, իրեն անփոխարինելի առաջնորդ է երևակայում, սկսում է արհամարիել մյուսներին ու կամայականություններ անել:

ՄԻՀՐԱՆ - Դե ասեք՝ ծեզ մոտ բացարձակ ժողովրդավարություն է, էլի...

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Չէ, դեռևս խնդիրներ ունենք էդ կապակցությամբ:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ ինչո՞ւ գիշերն եք ցուցարարություն անում: (*Մեկուսի:*) Երևի սրանք էլ են անքնությամբ տառապում:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Ցերեկները աշխատում ենք: Էս գործի համար առայժմ հարմար է գիշերը:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ ձեզ հանգստանալ պետք չէ գիշերը, հատկապես աշխատանքից հետո:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Առայժմ երկու օրը մեկ ենք դուրս գալիս ցույցերի, մեր ուժերը բավարարում են:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ չե՞ք վախենում, որ հրապարակային ակտիվության համար ձեզ կիեռացնեն աշխատանքից, ավելին՝ կրոնանան ձեզ վրա:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - (ԽՄԲԴՎՀՆ): Թոյլ չենք տա... թոյլ չենք տա...

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց դուք քիչ եք, հաջողության չեք հասնի:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Շուտով մեր շարքերը կխտանան: Մարդկանց մեծամասնությունը կհասկանա, որ իրենց դժվարությունների ու հիմնախնդիրների առյուծի բաժինը արդարության պակասից է ծագում:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ ինչո՞ւ ցույց չեք անում փողոցներում ու հրապարակներում, դեղատունը ինչ ցույցի վայր է: Թեպետ, սպասեք, փիլիսոփայական տեսանկյունից դեղատունն էլ մի հրապարակ է, ուր շատ խնդիր-

ներ են ի ցույց հանվում:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հա, ձիշտ ես...

Որտեղ բաց դուռ ենք տեսնում ու վառվող լուս, էնտեղ մտնում ու բարձրաձայնում ենք մեր կարգախոսները:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - (ԽՄԲԴՎՀՆ): Արդարություն՝ վերսից ներքս: Արդարություն՝ լայնք ու երկայնքով: Արդարություն՝ ամենուր: Արդարություն՝ ամենեցուն:

ՄԻՀՐԱՆ - Մեջս մի հին ու հաճելի զգացում արթնացավ: Վաղուց ցույցի չեմ մասնակցել: Հիշո՞ւմ եք՝ «Արդար պահանջ, ոչ մի նահանջ»:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - (ԳՎԱՐՔ): Ո՞նց չենք հիշում, հիշում ենք, հիշում...

ՄԻՀՐԱՆ - Հրաշք օրեր էին...

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Մերոնքական ես երևում, միացիր մեզ:

ՄԻՀՐԱՆ - Ես նկարիչ եմ, իմ ցոյցը անում եմ նկարչությամբ: (*Մեկուսի՝ դահլիճին:*) Ասածս մի փոքր սուտ է հնչում, ախր, վաղուց չեմ նկարում: (*Ցուցարաներին:*) Բայց ձեր կարգախոսներից մեկը կարտագրեմ ու կփակցնեմ մեքենայիս հետնապակուն:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Ո՞րը, ո՞ր կարգախոսը...

ՄԻՀՐԱՆ - Այ սա՝ «Արդարություն ամենեցուն»:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Գոհ ենք նաև դրա համար, եղբայր:

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց, ձիշտն ասած,

ձեր կարգախոսները շատ ընդհանրական են, մի քանի անգամ լսելուց հետո մարդկանց ուղեղները դրանք կընդունեն որպես ծեծված խոսք ու պարապ ձայներ:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Ունենք նաև շատ կոնկրետ հարցադրումներ: Էսօր դրանք լավ հնչեցրինք օլիգարխներից մեկի դոյակի բակում:

ՄԻՀՐԱՆ - Ո՞ր օլիգարխի, ինչ էիք ասում:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Դե, էն օլիգարխ Փոփոշը, որ մենաշնորհ ունի ճավարեղենի ներկրման գործում: Տղերք, չկրկնե՞նք...

3-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հա, բա ո՞նց, թող տեսնի, թե ոնց ենք ձնշում էր կարգի տոպածներին:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Հա, հա, անցնենք գործի...

Ցուցարարները շրջանի մեջ են առնում Միհրանին և սկսում կրքոտ հնչեցնել իրենց հարցերը՝ իրարից խոսք խելով ու չսպասելով պատասխանի:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ պատերազմում հաղթանակած ու ազատություն նվաճած ժողովրդի մեծ մասը շարունակում է ապրել կարիքի մեջ, իսկ մի բուռ մարդիկ հսկայական հարստություն են կուտակել ու զիսկվում են զեխության մեջ...

2-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ վերևներում տեղավորվածները

պետական միջոցներն են ծառայեցնում իրենց ու հարազատներին, իսկ շարքային քաղաքացիները հազիվ ստանում են իրենց փոքր հասանելիքը...

3-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ սահմանները պաշտպանում են հասարակ քաղաքացիների որդիները, իսկ մեծագոլուխների, օլիգարխների, խարդախ-ձարպիկների գավակները կամ ազատվում են բանակից, կամ ծառայում են տաքուկ ստորաբաժնումներում...

4-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - ...նոյնիսկ ծնի համար, մի անգամ սահմանային դիրք չեն բարձրանում: Արդար է, որ էդ կարգի լակոտները հետո փափուկ տեղավորվում են պետական հիմնարկներում, շատ արագ կարիերա անում ու չարախնդալով՝ իրենց կեղտոտ կամքն են թելադրում ազնիվ ու օրինական աշխատողների վրա...

5-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ շատ արժանավոր երիտասարդներ նորմալ գործ ու ուշադրություն չեն գտնում, նրանց մի մասը վիրավորված ու հուսարեկ լքում է երկիրը, մեկնում օտար ափերում բախտ որոնելու...

6-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ բոլոր աղյուրներից օգտվելու հնարավորություն ունեն իշխանավորներն ու նրանց մերձավորները, իսկ մյուսների առաջ բոլոր կարևոր դռները փակ են...
7-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ մե-

նաշնորհներով ասպարեզներ են զավթում, որ ազնիվ մրցակցության փոխարեն ուժեղանում են կեղտոտ գործարքներն ու հովանավորչությունը, ու վերևներում շատանում են անարժանները: Նրանք ավելանում են իշխանությունում, կորչեն անարժանները:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ դեկավար օղակներում հիմնականում նստած են գործարար ուներները՝ սերտածելով պետության հետ. նրանց համակել է ազահության մոլուցքը, պետական-հասարակական լիարյուն գործիչները անկյուններ են քշված...

2-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար չէ, որ ընտրությունների ժամանակ մեծաքանակ մարդիկ ազատ չեն քվեարկում, կաշառվում են, ենթարկվում թելադրանքների, նրանց կամքը բռնաբարվում է...

3-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ օրենքը գործում է շարքային քաղաքացիների համար, իսկ աստիճանավորներն ու ուներները ապրում են՝ իրենց պատվի գործը համարելով շրջանցել օրինականությունը, բարոյականությունն ու հանրային շահերը...

4-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար չէ, երբ մեզ ստիպում են ձայն չբարձրացնել հանուն արդարության ու ճշմարտության, իբր ջուր ենք լցնում թշնամու ջրաղացին, իսկ

իրենք վերևներում գաղտնի մութ գործեր են անում մեր ընդհանուր ունեցվածքի, մեր հավասարության, իրավունքի, արժանապատվության ու առաջարիմության հաշվին...

5-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ մարդկանց մեծ մասը իրենց իրական ու հասանելի բարորության, իրենց ժառանգների լուսավոր ապագայի համար պայքարելու փոխարեն հարմարվում են, լրում, աչք փակում, հանդուրժում անարդարությունը, կաշառվում, վախենում, փոխգիշումների գնում ստահակների հետ...

6-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ շատերին թվում է, թե ինքը անուժ մի մասնիկ է, ոչինչ չի կարող բարեփոխել, թե մեր ազգը փոքր է, պիտի հնազանդվի խոշորների կամքին,- և այդ մտայնությունը ո՞նց է տկարացնում շատերի ոգին...

7-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Արդար է, որ այլանդակորեն մեծ պետական-իշխանական ապարատ է ծնավորվել մի փոքր երկրում, երբ իրական արդյունքներ ստեղծում են քչերը. սակավ են քրտնողները, ծրիակերները՝ շատ... արդար է...

ՄԻՃՐԱՆ - Լավ, լավ, արդար չէ, գիտեմ... եղ ամենը ասել եք Փոփոշի երեսի՞ն... թեև նա ինչ երես ունի որ...

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Բա ո՞նց, էն էլ

ոնց, քիչ էր մնում աչքը հանեխնք...

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկական ռոմանտիկներ եք, բայց և ուժեղ եք, տեսնում եմ: Եվ ինչ պատասխանեց Փոփոշը:

1-ԻՆ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Դե, նա պատասխան էլ չունի, քմծիծաղեց, հետո կանչեց իր հաստավիզ թիկնապահներին, սրանք էլ մեզ դուրս արեցին:

ՄԻՀՐԱՆ - Ուժիվ...

1-ԻՆ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Մի փոքր հրմշտոց եղավ... Մենք հակված չենք բախումների, մենք խաղաղ ցուցարարներ ենք: Մեր ոտքով դուրս եկանք նրա բակից:

2-ՐԴ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Իսկ երբ իսկադարձասը փակեցին մեր քրիտակ, մենք հենց դարպասի մոտ մի լավ պարեցինք... Երևի Փոփոշը իր դոյլակի պատուհանից նայում էր մեզ, գուցե արդեն առանց քմծիծաղի:

ՄԻՀՐԱՆ - Պարեցիք...

1-ԻՆ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Հա, իիմա ցույց կտանք՝ ոնց ենք պարել: Ինչ կասեք, տղերք...

ՑՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ - Պարենք, պարենք, թող նկարիչն էլ տեսնի:

Ցուցարաբները, միացնելով քջային հեռախոսի ոգեշունչ երաժշտությունը, պարում եմ՝ իրենց մեջ ներառելով Միհրանին: Ներս է մտնում դեղատան տնօթնը, զարմացած-զայրացած նայում է պարողներին:

ՑՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ - Միացիր մեզ, եղբայր, պարիր մեզ հետ...

ՏՏՈՐԵՆ - (գոռում է): Կանգնեք, վերջ տվեք, վերջացրեք...

Ցուցարաբները և Միհրանը լնդիատում են պարը, զարմացած նայում տնօրենին:

1-ԻՆ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Ինչ ես գոռում, ինչի՞ չես թողնում պարենք...

ՏՏՈՐԵՆ - Ովքե՞ր եք, էս ինչ հարսանիք եք սարքել էստեղ:

ՑՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ - Մենք Արդարության ցուցարաբներն ենք, Փոփոշին ուղղված պարն ենք նորից պարում...

ՏՏՈՐԵՆ - Ինչ արդարության ցուցարաբներ, ինչ Փոփոշ... Սա դեղատուն է, սա պարահրապարակ չէ, հապա մի ցրվեք էստեղից:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ դուք ո՞վ կլինեք, պարոն...

ՏՏՈՐԵՆ - Ես դեղատան տնօրենն եմ, սեփականատերը: Իսկ դու ո՞վ կլինես...

ՄԻՀՐԱՆ - Ես նկարիչ Միհրան Գարոյանն եմ, նաև ժամանակավորապես, ընդամենը մի հերթափոխով, էս դեղատան անվտանգության աշխատակիցը:

ՏՏՈՐԵՆ - Անվտանգության աշխատակիցը... Մենք նման հաստիք չունենք, կրծատել եմ, փոխարենը անվտանգության սարքեր եմ տեղադրել, տեսախցիկներով: (Ցոյց է տալիս առաստաղի)

տակ կախված տեսախցիկները:
Նմանակելով Միհրանին:)

Իսկ ձեզ ովք կլինի նշանակած:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշը: Եսօր ինքն է,

չէ, դեղատան տիրուիին:

ՏՏՈՐԵՆ - Իսկ ո՞ւր է նա... մյուս
հերթապահն ո՞ւր է...

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշը... Մի երկու րո-

պեով դուրս եկավ մաքուր օդ,

լավ չէր զգում...

ՏՏՈՐԵՆ - Ես կհեռացնեմ նրան
աշխատանքից, մյուս հերթա-

պահին էլ...

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Թույլ չենք տա:

ՏՏՈՐԵՆ - Ի՞նչ... դուք ովք եք, որ ինձ
արգելեք... դուրս կորեք էստե-

ղից...

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Իյա... (Ծրջապա-
տում են տնօրենին:)

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հայտարարում
եմ կոնֆլիկտային իրավիճակ...
Հանգիստ, հանգիստ, բոլորին է
վերաբերում: (Տնօրենին.) Մենք
էլ մեր իրավունքներն ունենք,
թե կարծում ես, քո իրավունք-
ներն ավելի առաջնային են,
քան մերը:

ՏՏՈՐԵՆ - Դուք հարսանիք եք սար-
քել դեղատանը, իմ տիրույթում ու
դեռ իրավունքից եք խոսում...

2-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Դեղատուն, իմ
տիրույթ... էնքան էլ լավ չեն կա-
պակցում:

3-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Մենք նաև պա-
րով ենք արդարության մեր ձայ-

նը հասցնում մարդկանց:

ՏՏՈՐԵՆ - Գնացեք, դա արեք փո-
ղոցներում ու հրապարակնե-

րում, դեմ չեմ, թես ձեզ լսողն
ով է... Բայց դեղատունը չի կա-
րելի սարքել բողոքի հրապա-
րակ:

4-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Կրկին սխալ-
վում եք, մեր խոսքը ազատ ար-
տահայտելու իրավունք ունենք
մեր երկրի յուրաքանչյուր քա-
ռակուսի մետրում, լինի այն պե-
տական, թե մասնավոր:

5-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Բացի անձնա-
կան տարածքներից: Դրանց
անձեռնմխելիության դեմ ոչինչ
չունենք:

ՏՏՈՐԵՆ - Լավ, եթե Մարուշին հե-
ռացնեմ գործից, դուք ի՞նչ պիտի
անեք:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հաճախորդնե-
րին կիանենք բողոքի ցույցի:
Կամ կասենք, որ ժամկետանց
դեղեր եք վաճառում ու հսկայա-
կան կորուստներ կկրես:

ՏՏՈՐԵՆ - Դա հերյուրանք է, մեզ
մոտ ժամկետանց դեղեր չեն
վաճառվում:

2-ՐԴ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Կղիմենք հար-
կայինին...

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Ճիշտ է, ճիշտ է...

ՏՏՈՐԵՆ - Որ ի՞նչ, ի՞նչ պիտի անեն
հարկահավաքները, նրանց
հետ միշտ էլ լեզու եմ գտնում:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Մամուլին կհայ-
տարարենք, որ լրիվ ցույց չեք
տալիս ձեր ապրանքաշրջանա-
ռությունը, հարկերի կեսը չեք
մուծում:

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Հա, հա, մեծ
ստվեր ունեք...

1-ԻՆ ՑՈՒՅԱՐԱՐ - Ձեր մյուս դեղատներն էլ ստուգել կտանք: Հիմա քանի՞սն են դրանք...

ՏՏՈՐԵԼ - Լավ, լավ... հասկանանք իրար: Բան է՝ ասացի զղայնության պահին, ո՞մ իետ չի պատահում: Մարուշը կշարունակի աշխատել:

ՑՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ - Հաստատ...

ՏՏՈՐԵԼ - Հաստատ, խոսք եմ տալիս:

Ներս է մտնում Մարուշը, նրան չեն նկատում:

ՄԻՇՐԱՆ - Պարոն տնօրեն, ձեզ չէր խանգարի, եթե գոնե մեկ ամիս օգտագործեիք խղճի հաբեր: Համոզված եմ, էդ դեպքում ոչ թե Մարուշին հեռացնելու մտադրություն կունենայիք, այլ կավելացնեիք նրա աշխատավարձը:

ՏՏՈՐԵԼ - Ինչ խղճի հաբեր, ինչ աշխատավարձի բարձրացում... Հիմա էլ ձեռ եք առնում ինձ:

ՄԻՇՐԱՆ - Չէ, չէ, էս գիշեր ստացանք խղճի, բարության, սիրո ու ազնվության հաբեր... մի-մի տոպրակ: Ահա... (Ցույց է տալիս վաճառասեղանի վրա դրված չորս տոպրակները:)

ՏՏՈՐԵԼ - Էս ինչ տոպրակներ են:

ՄԻՇՐԱՆ - Ասացի, չէ, խղճի, բարության, սիրո ու ազնվության հաբերով տոպրակներն են:

ՏՏՈՐԵԼ - (բացում է տոպրակները, գննում է հաբերը): Առաջին անգամ եմ տեսնում էսպիսի հաբեր: Երևում է՝ բարձր տեխ-

նոլոգիայով են պատրաստված: Ո՞վ է տվել:

ՄԻՇՐԱՆ - Հմմմ... Աստված...

ՏՏՈՐԵԼ - Ուրեմն՝ որոշել ես ինձ ձեռ առնել: (*Նկատելով Մարուշին:*) Մոտ եկեք, տիկին Մարուշ: (*Մարուշը մոտենում է:*) Ես որտեղ էիք, էս ինչ է կատարվում դեղատանը, ո՞ր է Արևիկը, էսօր նա պիտի հերթապահեր ձեզ հետ:

ՄԱՐՈՒԾ - Արևիկին ես տուն ուղարկեցի, երեխան բարձր ջերմություն ունի:

ՏՏՈՐԵԼ - Հասկացա, իսկ ինչո՞ւ նրա փոխարեն Շուշիկին չկանչեցիք:

ՄԱՐՈՒԶ - Չուզեցի, գերադասեցի մենակ...

ՏՏՈՐԵԼ - Լավ, էդ հանգամանքը հետո կպարզեմ: Իսկ էս նկարչից ինչ անվտանգության աշխատակից, նրան ո՞նց կարող եք վստահել դեղատունը... թեկուզ մի երկու րոպեով: Բայց ավելի երկար բացակայեցիք, չէ...

ՄԱՐՈՒԶ - Ուղիղ 20 րոպե: Նրան վստահում եմ, իմ նախկին զինակից ընկերն է, թույլ չի տա, որ դեղատնից բան պակասի և... անկարգություններ լինեն:

ՄԻՇՐԱՆ - (ուրախ): Մարուշ ջան, ընդհակառակը, ավելացրել ենք, էն տոպրակները՝ բարձր տեխնոլոգիայով պատրաստված հաբերով, էն էլ ինչպիսի հաբեր՝ խղճի, բարության, սիրո, ազնվության... Պարոն տնօ-

րեն, չեք զղա, փորձեք մեկական հար:

ՏՆՈՐԵՆ - Թող անհամ կատակներդ, ես դրանց կարիքը չունեմ, ինքով փորձիր:

ՄԱՐՈՒԾ - Որտեղից էր տոպրակները, Միհրան:

ՄԻՀՐԱՆ - Աստված է բերել... կամ նրա նման մեկը: Զգիտեմ, էր հարցը ինձ համար էլ առեղջված է:

ՏՆՈՐԵՆ - (*Մարուշին*): Բայց չասացիք՝ որտեղ էիք, ինչո՞ւ եք լքել դեղատունը, հարգելի տիկին Մարուշ:

ՄԱՐՈՒԾ - Հոսպիտալից շտապ կանչեցին, գնացել էի վիրավոր զինվորի գլխի վիրակապը փոխելու:

ՏՆՈՐԵՆ - (*թերև հեզնանքով*): Ինչ է՝ հոսպիտալը առանց ձեզ վիրակապ չի փոխում:

ՄԱՐՈՒԶ - Էդ զինվորն իմ կարիքն ուներ:

ՏՆՈՐԵՆ - Անփոխարինելի եք, տիկին Մարուշ, անփոխարինելի... Լավ, իսկ ձեր անվտանգության աշխատակիցը ինչո՞ւ էր ստում, թե երկու րոպեով եք դուրս եկել մաքուր օդի:

ՄԻՀՐԱՆ - Դե, ձեզ ո՞նց ասեմ. Մարուշի համար ուրիշներին օգնելը մաքուր օդի պես մի բան է:

ՏՆՈՐԵՆ - Չեմ վիճում, հասկացա...
Հիմա ի՞նչ ենք անում, ցուցարարներ, կարո՞ղ ենք հեռանալ, որ դեղատունը շարունակի աշխատել նորմալ ռեժիմով, այցե-

լուներ ունենք, նրանց սպասարկել է պետք: (*Ցույց է տալիս մուտքի մոտ սպասող հածախորդներին:*)

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հիմա կարող ենք հանգիստ հեռանալ, ձի՞շտ է, տղերք...

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Հա, կարող ենք գնալ...

ՏՆՈՐԵՆ - Դե, տիկին Մարուշ, հուսամ, որ ձեր հերթապահությունը կանցնի աշխատանքային նորմալ մթնոլորտում:

ՄԱՐՈՒԶ - Խնդիրներ չեն լինի:

ՏՆՈՐԵՆ - Իսկ դուք, հարգելի նկարիչ և... անվտանգության աշխատակից... և տիկին Մարուշի նախկին զինակից, հուսամ՝ մինչև առավոտյան ժամը 9-ը էստեղ նոր պարահրապարակ չեք բացի:

ՄԻՀՐԱՆ - Հուսացեք: Գիշերը մեկ անգամ են սրտանց պարում... դեղատանը:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Իսկ դուք՝ միշտ լեզու գտնող պարոն տնօրեն, տիկին Մարուշի ներկայությամբ վերահաստատեք, որ նրա նկատմամբ կարգապահական տույժ չեք կիրառի:

ՏՆՈՐԵՆ - Վերահաստատում եմ:

1-ԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՐ - Հիմա հանգիստ կարող ենք գնալ: Գնացինք, տղերք:

ՄԻՀՐԱՆ - Սպասեք, մի րոպե...
(*Տոպրակները հանձնում է ցուցարարներին:*) Ես հարցը դուք ավելի լավ կարող եք լուծել, ձեզ

նման արդարամիտ ու համառ մարդիկ: Խնդրում եմ, էղ հաբերը բաժանեք նրանց, ովքեր չունեն խիղճ, բարություն, սիրո կարողություն ու ազնվություն:

ՏՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ - Լավ, կանենք...

ՏՏՈՐԵՆ - (*հածախորդներին*): Մոտեցեք, հիմա ձեզ կսպասարկեն, և ներող եղեք, որ մի փոքր ուշացրինք:

ՏՅՈՐԵՆՆ ու ցուցարարները հեռանում են: Հաճախորդները մտնում են վաճառասեղանին, Մարտիք արագ սպասարկում է, նրանք գնում են:

ՄԱՐՈՒԾ - Ի՞նչ վարչական տույժի մասին էր խոսքը:

ՄԻՀՐԱՆ - Ձեզ բանավոր աշխատանքից ազատել ու կրկին վերականգնել են ցուցարարների շնորհիվ:

ՄԱՐՈՒԾ - Այո՛, էղպես հաճախ է պատահում ինձ հետ: Իսկ էղ հաբերը ո՞վ է բերել:

ՄԻՀՐԱՆ - Ազնիվ խոսք, Մարուշ ջան, չգիտեմ: Ես էլ կարծում էի, ձեր խինված հաճախորդներից է:

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ, մի օր կպարզվի: Էղ հաբերը երևի պլացեբոյի համար են:

ՄԻՀՐԱՆ - Պլացեբոն ի՞նչ է...

ՄԱՐՈՒԶ - Բժշկական հետաքրքիր մեթոդ է. կարծեցյալ հիվանդներին անվնաս հաբեր են տալիս ու ասում, որ դրանք իր անհանգստությունները վերացնե-

լու համար են: Մարդիկ օգտագործում են և հիմնականում ազատվում ինչ-ինչ ցավերից: Այսինքն՝ հավատի վրա է հիմնված էղ մեթոդը:

ՄԻՀՐԱՆ - Լավ մեթոդ է... Էղ խորհրդավոր այցելուն պիտի բերեր նաև հավատի, հավատարմության, համբերության, ողջախոհության և նմանատիպ այլ հաբեր:

ԶԱՆԳՈՒՄ է դեղատան հեռախոսը:

ՄԱՐՈՒԶ - Գիշերային դեղատուն, լսում եմ ձեզ... Այո, ունենք... Բայց, ներեցեք, դեղերի առաքում չունենք... «Ծտապ օգնություն» չե՞ք ուզում կանչել... Հասկանում եմ... Մի րոպե, չանցատեք հեռախոսը: Միհրան, կարո՞ղ ես դեղ հասցնել հիվանդին, քո մեքենայով: Սրտային կաթիլներ է խնդրում ու քնարեր: Հաշմանդամ է, ասում է՝ տանը մենակ է մնացել, տնեցիները գյուղ՝ հարսանիք են գնացել, վաստ է զգում իրեն: «Ծտապ օգնություն» էլ չի ուզում կանչել, ասում է՝ կտանեն հիվանդանոց, չի ուզում... Նա կվճարի:

ՄԻՀՐԱՆ - Իհարկե, Մարուշ ջան, կտանեմ: Հասցեն ու դեղերը տուր:

ՄԱՐՈՒԶ - (*հեռախոսով*): Կասե՞ք ձեր հասցեն... (Գրառում է:) Համբերեք, շուտով դեղերը կրե-

րեն: (Անջատում է հեռախոսը, արագ փաթեթավորում է դեղերը: Միհրանին.) Ահա, սա էլ հասցեն:

ՄԻՀՐԱՆ -Գրիգոր Լուսավորչի 51, բն. 27... Լավ, գնացի:

ՄԱՐՈՒԾ -Երկրորդ մուտք, երրորդ հարկ... Կարծում եմ՝ չես մոլորվի:

ՄԻՀՐԱՆ -Անհոգ մնա, էդ փողոցը լավ գիտեմ, ժամանակին հաճախ էի ժամադրվում Լուսավորչի վերին խաչմերուկի մոտ:

ՄԱՐՈՒԾ -Ուրեմն՝ էդ վերհուշերով էլ գնա: Սպասում եմ վերադարձիդ:

ՄԻՀՐԱՆ -Շուտ կգամ: (Շտապ դրուս է գնում:)

ՄԱՐՈՒԾ -(զանգում է): Նարե, դեռ արթո՞ն ես... Զկարողացա շուտ տեղյակ պահել, մի քիչ խառն էի, խոսեցի Նահրիի հետ... Լավ է, երկու օրից կգա: Երեխեքը քնած են... Դու էլ քնիր, բարի գիշեր: (Նոր հեռախոսահամար է հավաքում:) Արևիկ ջան, ո՞նց է երեխան... Ամեն ինչ կարգին է մեզ մոտ, մի անհանգստացիր... Բարի գիշեր:

Մարտիշը կամաց երգում է՝ «Իմ փոքրիկ քաղաքում իմ մեծ սերմ է ապրում...» և զննում դեղադարակները: Ներս է խուժում սև դիմակով երիտասարդը, ատրճանակը ուղղում է Մարտիշի վրա:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Ինչքան փող կա, տվեք, շուտ, ժամանակ չկա:

ՄԱՐՈՒԾ -Խելացի կարգադրություն չեք անում, երիտասարդ:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Ոչ մի խոսք, արագ:

Մարտիշը հանում է դրամարկովի և իր դրամապանակի փողերը, դնում է վաճառասեղանին:

ՄԱՐՈՒԾ -Էնքան էլ մեծ գումար չէ կողոպուտի համար, ընդամենը 63 հազար դրամ:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Էլ չկա...

ՄԱՐՈՒԶ -Չկա, եղածը սա է: (Ուշադիր նայում է իրեն ուղղված ատրճանակին ու... ծիծաղում:)

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Ինչո՞ւ եք ծիծաղում... Ինձ վրա՞ եք ծիծաղում...

ՄԱՐՈՒԶ -Չէ, ատրճանակիդ, էդ խաղալիքնվ ես կողոպուտի եկել:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -(խուժապահար): Ո՞նց իմացաք:

ՄԱՐՈՒԶ -Պատերազմի տարիներին առիթ եմ ունեցել շփվելու խւկական զենքի հետ: Էդ խաղալիքից թոռու էլ ունի:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Հա, սա խաղալիք է... խւկականով էս-պիսի բան չեմ անի: (Ատրճանակը դնում է գրպանը:)

ՄԱՐՈՒԶ -Բայց արածդ տգեղ է ու անօրինական: Կարող են պատմել քրեական հոդվածով:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ -Պատմե՞լ... փողը կվերցնեմ ու կգնամ

ու ոչ ոք ինձ չի բացահայտի...
ես դիմակով եմ:

ՄԱՐՈՒԾ - Պիտի ասեմ, որ դեղատունը տեսանկարահանվում է,
դու իիմա էնտեղ ես: (*Ցոյց է
տալիս տեսախցիկները:*)

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Ես դիմակով եմ, ինձ չեն ձանաչի:

ՄԱՐՈՒԾ - Գիտե՞ս, թե քրեագիտությունը որքան զարգացած է,
ուզենան՝ քեզ արագ կգտնեն:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Զեմ կարծում, թե 63 հազարի համար էրքան հարայիրոց անեն:

ՄԱՐՈՒԶ - Տնօրենը՝ որպես տուժող կողմ, կպահանջի ու կանեն: Եթե կողոպուտը չեն բացահայտում, նոր կողոպուտները շատանում են:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Ես ուրիշ կողոպուտի մտադրություն չունեմ:

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ, ասենք՝ տվեցի էս փողը, ինչի՞ վրա ես ծախսելու:
Քո կողմից գողացված ու արդեն կեղտոտված փողերը...

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Իսկ մաքուր փող լինո՞ւմ է:

ՄԱՐՈՒԶ - Լինում է՝ ազնվորեն վաստակածը: Կասե՞ս, ինչի ես էստեղ հայտնվել:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Արժե՞ ասել...

ՄԱՐՈՒԶ - Ասա, գուցե դա օգնի...

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Ընկերուիոս համար ուզում եմ թանկարժեք զարդ գնել:

ՄԱՐՈՒԶ - Ուրեմն՝ դեռ նշանված էլ չես, այ՞ո՞:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Այո:

ՄԱՐՈՒԶ - Իսկ մտադիր ես ամուսնանալ նրա հետ:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Չատ եմ ուզում, բայց ընկերուիհիս ձգձգում է, ասում է՝ դեռ պատրաստ չես... Ուզում եմ նրան ապացուցել, որ կարող եմ լավ նշանդրեք ու հարսանիք անել, կարգին նվերներով, առանց ծնողներիս օգնության, նրանք թոշակառուներ են:

ՄԱՐՈՒԶ - Այսինքն՝ քո ամուսնության իմքն ուզում ես գողությամբ դնել... Ընկերուիհու ուզածն այն է, որ ամեն ինչ անես քո վաստակով, աշխատես, ոչ թե գողանաս: Աշխատո՞ւմ ես:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Հա, բայց քիչ եմ վաստակում, դեռևս...

ՄԱՐՈՒԶ - Ուրեմն այսպես՝ քո և ընկերուիհու միջև առայժմ լիակատար փոխըմբռնում չկա, պետք է մի քիչ էլ համբերել, մինչև էդ պահը գա:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Իսկ եթե չգա՞... Ես նրան սիրում եմ ու չեմ ուզում նրան կորցնել:

ՄԱՐՈՒԶ - Սիրուն երբեք գողություն ու այլ կեղտեր չխառնես: (*Դադար:*) Հիմա ինչպես վարվենք քեզ հետ:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Փողը պետք չէ, ես գնամ, հա՞...

Ներս են մտնում երկու ռատիկան:
Դիմակավոր երիտասարդը հա-
նում է դիմակը:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - (կա-
մաց): Դո՞ւ կանչեցիք...

ՄԱՐՈՒԾ - (նոյնպես կամաց): Ոչ,
նրանք սովորականի պես
շրջում են գիշերը աշխատող օր-
յեկտներով:

1-ին ՌԱՏԻԿԱՆ - Բարի երեկո:
Ո՞նց եք, տիկին Մարուշ, ամեն
ինչ կարգին է:

ՄԱՐՈՒԾ - Չեմ բողոքում:

2-ՐԴ ՌԱՏԻԿԱՆ - Բարև ծեզ: Սա էն
երիտասարդը չէ, որ մի ժամ ա-
ռաջ պտտվում էր ներքելի սու-
պերմարկետի շորջը:

ԴԻՄԱԿՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - Ինչ
սուպերմարկետ...

1-ին ՌԱՏԻԿԱՆ - Դու էիր, հա... Տի-
կին Մարուշ, ինչ գործով է մտել
դեղատուն:

**ՄԱՐՈՒԾ - (կարծ երկմտանքից
հետո):** Դեղահաբեր են պետք...
սիրած աղջկա համար: Մեր ու-
նեցածը էնքան էլ արդյունավետ
չէ, նրան դա էլ բացատրում,
բայց նա պնդում էր, որ էդ հա-
բերից տանք: Հիմա չի պնդում:

1-ին ՌԱՏԻԿԱՆ - Այսինքն՝ նա ուժով
էր ուզում...

ՄԱՐՈՒԶ - Դե, էնքան էլ ուժով
չէր... Երիտասարդ է, տաքար-
յուն, նպատակին ուզում է արագ
հասնել: Շուտով կամուսնանա...
բայց կիրք պահվածքի ու հա-

սարակական կարգի մասին էն-
քան էլ ձիշտ պատկերացում
չունի: (Դադար:) Կարո՞ղ եմ ծեզ
մի բան խնդրել...

ՌԱՏԻԿԱՆՆԵՐ - Իհարկե, տիկին
Մարուշ, չէ՞ որ ծեր պահապան
հրեշտակներն ենք:

ՄԱՐՈՒԶ - Էս երիտասարդին տա-
նեք ու մի քիչ զրուցեք նրա հետ
բարեկրթության, համբերա-
տարության, օրինավորության,
հասարակական կարգի թեմա-
ներով, 15-20 րոպե զրուցեք, նա
արագ կըմբռնի: Զրուցեք ու ա-
զատ թողեք, լավ, նա անձնու-
րաց ամուսին է լինելու:

1-ին ՌԱՏԻԿԱՆ - Լավ, տիկին Մա-
րուշ, նրան կլուսավորենք ու
բաց կթողնենք, անհոգ եղեք:
Դե, երիտասարդ, առաջ... Խա-
ղաղ հերթապահություն ծեզ,
տիկին Մարուշ:

ՄԱՐՈՒԶ - Ձեզ՝ նոյնպես: Ծնոր-
հակալ եմ: Հուսամ՝ հաջորդ այ-
ցին կպատմեք, թե ինչպես է
անցել ծեր դասախոսությունը:

ՌԱՏԻԿԱՆՆԵՐ - Անպայման, ցտե-
սություն:

Օստիկանները և դիմակով երի-
տասարդը գնում են: Ներս է
մտնում Սիրիան՝ հարցական
հայացքով ուղեկցելով հեռացող-
ներին:

ՄԻՃՐԱՆ - Մարուշ, էլի արտա-
կարգ դեպք... փայտե մուրճիվ...

ՄԱՐՈՒԶ - (ծիծաղում է): Չէ, խա-

ղալիք ատրճանակով... ուզեց կողոպտել... (Յոյց է տալիս թղթադրամները:) Դե, չհաջողեց սիրահարը...

ՄԻՀՐԱՆ - Ոստիկանները նրան կալանելու տարան:

ՄԱՐՈՒԾ - Չէ, դաստիարակչական գրույցի... Դեղերը տվեցիր իիվանդին:

ՄԻՀՐԱՆ - Անշուշտ, էս է՝ վճարը: (Փոյց է հանձնում Մարուշին:) Տվեց նաև տաքսիի փողը, չվերցրի:

ՄԱՐՈՒԶ - Ապրես:

ՄԻՀՐԱՆ - Պատերազմի հաշմանդամ է, սայլակին գամված... Ասաց, որ ճանաչում է քեզ, ձեր նախկին վիրավորներից է, Զախիլիկ Խեչո են ասում: Հիշո՞ւ ես...

ՄԱՐՈՒԶ - Հա, Զախիլկ Խեչոն... Խիզախ զինվոր էր: Շրջապատումից դուրս էր եկել թշնամու մի դասակ ոչնչացնելով: Ծնորհակալ եմ, օգնեցիր մեզ:

ՄԻՀՐԱՆ - Միշտ պատրաստ եմ, Մարուշ:

Սիհրանը նատում է բազմոցին, վերսկսում ընթերցանությունը, բայց շուտով ննջում է: Ներս են մտնում գանգրահեր տիկինն ու կիսաճաղատ տղամարդը, տեսնելով ննջող Սիհրանին՝ կամաց բարևում են Մարուշին և զբերեանլսեի՝ գրույցի բռնվում նրա հետ: Քիչ անց Սիհրանը «Կորեք, կորեք» բացականչելով՝ արքնանում ու ոտքի է կանգնում:

Մարուշն ու հաճախորդները լնդիատում են գրույցը:

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ եղավ քեզ, Միհրան:

ՄԻՀՐԱՆ - Ելի նոյն գեշ երազը տեսա:

ՄԱՐՈՒԶ - Ինչ երազ է:

ՄԻՀՐԱՆ - Հոհոում ու քրքջում են՝ լայիրշ դեմքերով մարդիկ, մոտենում՝ քաշքջում են շորերս, ներկերս թափում են գլխիս, նկարներս ոտնատակ են տալիս...

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Դա նրանից է, որ դեպրեսիայի ու սթրեսի մեջ եք:

ԿԻՍԱՃԱՂԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Եթե մեր դեղաբույսերն օգտագործեք ոչ թե էս թունաքիմիկատները (յոյց է տալիս դեղադրակները), շատ արագ կլավանաք, մղջավանջային երազներ չեք տեսնի, կքնեք առողջ մանկան պես:

ՄԻՀՐԱՆ - (քրթմնջալով): Հա, էս դեպրեսիան, էս սթրեսը...

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Մարդկանց մեծ մասը տառապում է դրանցով, շատերը թաքցնում են, բժշկի չեն դիմում ու չունեն կարգին գիտելիք, որ մեր հայրենի խոտերով ապաքինեն իրենց:

ԿԻՍԱՃԱՂԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Գիտենս՝ ինչ զորավոր խոտեր կան մեր հանդերում. Էլ ուրց ու դադա, էլ անթառամ ու առյուծագի...

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Էլ անանուխ

ու ազնվամորի, էլ եղեսպակ ու եղինջ...

ՄԱՐՈՒԾ - Էլ երիցուկ ու խավրծիլ, էլ մասուր ու մանանեխ...

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Էլ թրթնջուկ ու ավելուկ, էլ շրմշուր ու շուշան...

ԿԻՍԱՃԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Էլ սպանախ ու շաղգամ... հր մեկն ասենք...

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Են է՝ կովերն ու ոչխարներն են դրանք ուտում ու բոլորից առողջ են:

ՄԻՀՐԱՆ - (*ցոյց տալով դեղադարակները*): Դուք դեմ եք էս դեղորայքին:

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Բացառությամբ մի քանի դեղի ու էս՝ խոտաբոյսերի բաժնի, բայց սրանք գնողներն ու օգտագործողները քիչ են:

ԿԻՍԱՃԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Ես ու կինս քարոզում ենք, որ մարդիկ նախ օգտագործեն դեղաբոյսերը, բնական միջոցներով պահպանեն ու վերականգնեն առողջությունը, թե չէ սրանցով ավելի շուտ արագացնում են իրենց կործանումը:

ՄԻՀՐԱՆ - (*մեկուսի*): Քարոզիչներ... Ցուցարարների հետ հետաքրքիր ու նշանակալից ուժ կլինեն: Տնօրենն էստեղ լիներ՝ լսեր... (*Հածախորդներին*): Ես հաշվի կառնեմ ձեր քարոզը:

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Եթե որոշեք անցնել դեղաբոյսերի, համեցեք մեր տուն, ձեզ շատ բան

կարող ենք տալ անվճար, հատկապես, որ ձեզ ձանաչում ենք ու Մարուշի նախկին զինակիցն եք: Ձեր նկարները տեսել ենք պատկերասրահում, դուք հիանալի բնապատկերներ եք նկարում:

ՄԻՀՐԱՆ - Ծնորհակալ եմ: Կարծում եմ, մենք կհանդիպենք... ձեր տանը:

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Ուրախ կլինենք: Մեր հասցեն տիկին Մարուշը կտա:

ԿԻՍԱՃԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Միասին մասուրի և ուրցի թեյ կխմենք:

ԳԱՆԳՐԱՀԵՐ ՏԻԿԻՆ - Դե, տիկին Մարուշ, մենք գնանք, շուտով լույսը կբացվի: Ձեզ լավ պահեք: Մի շաբաթից այցի կգանք ձեզ լավ պաշարով: Ցտեսություն:

ԿԻՍԱՃԱՏ ՏՂԱՄԱՐԴ - Մինչ նոր հանդիպում:

ՄԱՐՈՒԾ ԵՎ ՄԻՀՐԱՆ- Ցտեսություն, հաջողություն ձեզ:

Գանգրահեր տիկինն ու կիսաճաղատ տղամարդը գնում են:

ՄԻՀՐԱՆ - Ովքե՞ր են էդ մարդիկ, Մարուշ:

ՄԱՐՈՒԾ - Ուսուցիչներ են, մանկավարժներ: Զբաղվում են դեղաբոյսերի հավաքչությամբ: Հարուստ գիտելիք ու փորձ ունեն էդ ասպարեզում: Գնում են մեր ալյայան գոտիները՝ նոր խոտեր հավաքելու: Դպրոցա-

կան արձակուրդները սկսվել են, նրանք, ինչպես միշտ, իրենց հանգիստը կանցկացնեն բնության գրկում:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ ինչո՞ւ են եկել գիշերով:

ՄԱՐՈՒԾ - Ինձ համար չորացրած ուրց ու մասուր են բերել: Առավոտ վաղ են ծամփա ընկնում, ոտքով... մենք ընտանիքներով ենք բարեկամացել: Ամուսինը՝ Սարգիսը, երբ վիրավորվել էր, մեր դաշտային հոսպիտալում էր ապաքինվում: Գիտես, նման ծանոթությունները հաճախ բարեկամությամբ են շարունակվում:

ՄԻՀՐԱՆ - Կամ՝ սիրով...

ՄԱՐՈՒԾ - Իմ պարագայում նման բան չկա: Դու էլ պատերազմական շրջանից բարեկամներ ունես:

ՄԻՀՐԱՆ - Ունեմ, բայց նրանց թիվը նվազում է: (*Դադար:*) Չհասցրիր ասել՝ ո՞նց է վիրավորը, ինչո՞ւ էր քեզ կանչում:

ՄԱՐՈՒԾ - Հրայրը... Գնացի՝ խաղաղվեց, վիրակապը փոխեցի, գրուցեցինք: Ասաց՝ բուժքրոց բերանից ծխախոտի հոտ է գալիս, դրա համար մոտ չէր թողնում: Ավանդապահ տղա է:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ բժշկին ինչո՞ւ չէր թողնում վիրակապել:

ՄԱՐՈՒԾ - Ասում էր՝ նրա բերանից էլ սպիրտի հոտ է գալիս... Բայց,

գիտեմ, բժիշկ Դադայանը երբեք հարբած չի լինում:

ՄԻՀՐԱՆ - Այ քեզ բծախնդիր զինվոր:

ՄԱՐՈՒԾ - Հա, բծախնդիր էր նաև ին ժամանակ, երբ թուրք ոդվերսանտները մոտեցան նրանց դիրքերին: Առաջինը Հրայրն էր մարտի բոնվել: Ասում են՝ կովել է մինչև վերջին փամփուշտը, վիրավոր վիճակում...

ՄԻՀՐԱՆ - Լրա ձեռքից քանի ասկյար ոտքերը տնկեց...

ՄԱՐՈՒԾ - Ինքը չխոսեց էր մասին, բժիշկն ասաց, որ երեքին հաստատ խիել է:

ՄԻՀՐԱՆ - Իսկ էր ծխախոտի ու սպիրտի թեմայով խոսեցիր գործընկերներիդ հետ:

ՄԱՐՈՒԾ - Խոսեցի, խոստացան զերծ մնալ նման հոտերից... տեսնենք:

ՆԵՐԱ է մտնում կիբերմարտիկ Հակոբը՝ նոթրուքով:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Կներեք, վայ-ֆայ ունեք... հա, բարև ձեզ:

ՄԻՀՐԱՆ - Տղա ջան, դուք դեղատուն եք մտել, ոչ թե ինտերնետ-ակումբ:

ՄԱՐՈՒԾ - Մի վայրկյան, Միհրան... Երիտասարդ, կարևոր գործով եք եկել:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Հա, մորքուր ջան, մեր շենքում հոսանքը անջատվեց... հարեան շենքում եմ ապրում, տեսա՝ դուք աշխա-

տում եք, շտապեցի ձեզ մոտ: Ես հիմա մի ուժեղ օպերացիայի վրա եմ աշխատում՝ նրանց կայքերի դեմ, եթե էս դադարը երկարի, մեր խմբի աշխատանքը ջուրը կընկնի:

ՄԻՀՐԱՆ - Դու հաքե՞ր ես... (*Մեկուսի:*) Թե՞ ինտերնետային վիրուս է:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Ես կիբերմարտիկ եմ, Հակոբ է անունս:

ՄԱՐՈՒԾ - Հակոբ Զան, վայֆայ կամեզ մոտ, նստիր ու աշխատիր:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Շատ չնորհակալ եմ:

Հակոբը նստում է բազմոցին, տենդագին աշխատում է:

ՄԻՀՐԱՆ - (*կամաց*): Վայֆայն ինչու եք միացրել դեղատանը:

ՄԱՐՈՒԶ - Ես խնդրեցի տնօրենին: Աշխատողներս ենք օգտվում, հաճախորդները, երբ ուզում են շտապ ծշտել դեղերի անունները կամ դրանց դեղաբանական տվյալները: Դե, ժամանակից ինչո՞ւ հետ մնանք:

ՄԻՀՐԱՆ - Այ, դա չգիտեի, դու նաև արդիական մտածելակերպ ունես:

ՄԱՐՈՒԶ- (*ժպտում է*): Աղջիկս պլանշետ է նվեր ուղարկել ծննդյանս օրը, ես էլ ստիպված... արդիականացա: (*Ցույց է տալիս պլանշետը:*)

ՄԻՀՐԱՆ - Ի՞նչ է անում աղջիկի:

ՄԱՐՈՒԶ - Փոքրը... սովորում է

բժշկական համալսարանում, մի տարուց կավարտի, ակնարուժության մեջ է հմտանում: Ասում է՝ մամ, մեր ակնարուժական կլինիկան կստեղծենք, դու էլ կլինես իմ բուժքույրը:

ՄԻՀՐԱՆ - Շատ ուժեղ նպատակ ունի, պիտի աջակցել:

ՄԱՐՈՒԶ - Հա, տեսնենք... Իր սումնական նյութերն ուղարկում է ինձ, ես էլ ազատ ժամանակս պլանշետով դրանք կարդում-յուրացնում եմ, ճիշտ որ՝ ուսանողի պես:

ՄԻՀՐԱՆ - Դե, դու մի լավ բժշկի գիտելիք ունես:

ՄԱՐՈՒԶ - Չէ, սովորելու էնքան բան կա: Հա, աղջիկս ասում է, որ մարդիկ պետք լավ տեսողություն ունենան... գիտե՞ս՝ ինչի համար: Ասում է՝ որ լավը իսկապես լավ տեսնեն, իսկ վատը՝ վատ:

ՄԻՀՐԱՆ - Թող նման ակնոց ստեղծի, ես էլ կկրեմ:

ՄԱՐՈՒԶ - Կարծում ես՝ հնարավո՞ր է:

ՄԻՀՐԱՆ - Էս նոր տեխնոլոգիաներն էնպիսի թափով են զարգանում, որ շատ բան է սպասելի: Այ, ես կուգենայի էնպիսի սարք, որ ցույց տա հոգով իրար նման մարդկանց, լավ ու վատ հոգիները զանազանի... Իսկ մեծ աղջիկդ ի՞նչ գործի է:

ՄԱՐՈՒԶ - Հայոց լեզվի ուսուցուիչի է: Շատ է անհանգստանում,

որ մեր հայրենակիցները հայերեն գեղեցիկ լեզուն վատ են օգտագործում, շատերը օտար լեզուներով են խոսում իրենց հայրենիքում: Ասում է՝ սա մեր ամենամեծ ամոթն է:

ՄԻՀՐԱՆ - Լիովին համաձայն եմ աղջկադի հետ: Մեր կորուստների գլխավոր պատճառներից մեկը եղել է էդ օտարասիրությունը և օտարներին ապավինելը: (*Մոտենում է դռանը, նայում դուրս:*) Ծուտով լուսաբաց է, հորիզոնը շառագունում է: Շատ եմ հուզվում էդ բռնորդ բնապատկերից, պատանու պես եմ հուզվում... Միշտ ցանկացել եմ նկարել էս տեսարանը, բայց միքան ինձ ետ է քաշում:

ՄԱՐՈՒԾ - Երսի էդ բռնորդը քո ներսի գույնն է, չէ, Միհրան:

ՄԻՀՐԱՆ - Ճիշտ կռահեցիր, Մարուշ ջան, սուր աչք ունես:

ՄԱՐՈՒԶ - Բայց էդպես էլ չասացիր, թե ինչի համար ես եկել դեղատուն: Գուցե Ծուշիկը քեզ էլ է հրապուրել, հը...

ՄԻՀՐԱՆ - Չէ... Գիտես, միայնակ մարդիկ նման են լուսի վրա թռնող թիթեռների. գիշերը դեղատան լուսը վառ է, դուռն էլքաց...

ՄԱՐՈՒԶ - Ուրեմն՝ քեզ էստեղ է բերել միայնությունը, տրտմությունը, հուսալքությունը, մի խոսքով՝ խորը ընկճախտը:

ՄԻՀՐԱՆ - Այո, Մարուշ... Իմ ներսում ոնց որ համաշխարհային թախծի տոնահանդես է: (*Դադար:*) Բայց քո ներկայությամբ անցած գիշերային էս ժամերը անհետևանք չեն անցել, իմ ներսում ծնիկը եմ զգում իհմա... (*Ավելի է մոտենում Մարուշին:*) Ի՞նչ կլինի, Մարուշ, որ միասին ծերանանք... այսուիետ...

ՄԱՐՈՒԶ - (*հետքայլ է անում:*) Ի՞նչ... դու լո՞ւց ես խոսում: Արդեն ծրագրե՞ր ունես իմ վերաբերյալ...

ՄԻՀՐԱՆ - Չէ, Աստված սիրես, Մարուշ, ոչ մի ծրագիր... (*Դադար:*) Շատ անսպասելի ու ինքնարուխ ստացվեց առաջարկությունս... ներիր:

ՄԱՐՈՒԶ - Քեզ թվում է՝ ես կփոխեմ իմ հոգին, ձակատագիրս, պատիվս...

ՄԻՀՐԱՆ - Չի թվում, դու անշեղելի ես, Մարուշ:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Առ քեզ, առ քեզ... ուռա, ջարդեցինք...

ՄԻՀՐԱՆ - (*մոտենում է կիրերմարտիկին:*) Ինչքան ջարդեցիք:

ԿԻԲԵՐՄԱՐՏԻԿ - Արդեն 50-ից ավելի, և ինչպիսի կայքեր... Ամեն ինչ լավ եղավ: (*Նայում է դուրս:*) Ոնց որ մեր շենքի լուսը միացրել են: Ես գնամ՝ տանը շարունակեմ: Շատ շնորհակալ եմ, մորքուր ջան, ձեզ էլ, պարոն, շնորհակալություն ու հաջողություն ձեզ:

ՄԱՐՈՒԾ, ՄԻՀՐԱՆ - Հաջողություն:

Կիրեմարտիկը փակում է նորբուքը և գնում: Ներս է մտնում Արևիկը՝ ժպտերես, ուրախ: Թռուցիկ բարևում է Միհրանին:

ԱՐԵՎԻԿ - Մարուշ մորքուր, ես եկա: Տեղս տեղ չէր տալիս, որքեզ մենակ եմ թողել: (*Հագնում է սպիտակ խալաթը:*)

ՄԱՐՈՒԾ - Ինչո՞ւ ես եկել, իո ինձ չեն փախցնելու, դեղատունն էլ չեն թալանելու: Ասացի, չէ, մնա երեխայի մոտ... ո՞նց է աղջիկդ:

ԱՐԵՎԻԿ - Ծնորհակալ եմ, իիմա լավ է, ջերմությունն իջավ, հանգիստ քնած է: Մի լավ լուր էլ...

ՄԱՐՈՒԾ - Ինչ լուր, Արև ջան:

ԱՐԵՎԻԿ - Սարոն գալիս է, մի շաբաթից: Զանգեց, ասում է՝ էլ արտագնա աշխատանքի չի գնա:

ՄԱՐՈՒԶ - Ծատ ուրախ եմ, աղջիկս: Ասում էի, չէ, որ անպայման կգա, ինչ էլ լինի՝ հետ կգա, ոնց կարող է քեզ նման արևին լրել: Բայց խոստացիր, որ նրան էլ չես նեղացնի, պահանջկոտությունդ կշափավորես: Թողէստեղ ինչքան կարողանում է՝ աշխատի: Հարազատ միջավայրում ապրելն ու աշխատելն անգին բան է:

ԱՐԵՎԻԿ - Դա արդեն հասկացել եմ, պետք լինի՝ ես կաշխատեմ, նրան էլ կպահեմ, աղջկաս էլ:

ՄԱՐՈՒԶ - Ապրես, այ, էդ տրամադրվածությունն արդեն բավական է, որ ամեն ինչ լավ ընթանա: (*Դադար:*) Արևիկ ջան, իմացիր, որ էս գիշեր ինձ ընկերակցել է նախկին զինակից ընկերոս՝ նկարիչ Միհրան Գաբրոյանը:

ԱՐԵՎԻԿ - Նա ամբողջ գիշեր էս-տեղ էր:

ՄԱՐՈՒԶ - Այո:

ԱՐԵՎԻԿ - Այսինքն՝ նա փոխարինել է ինձ:

ՄԱՐՈՒԶ - Կարելի է էրավես ասել, բայց նա անվտանգության ծառայողի գործն էր անում:

ԱՐԵՎԻԿ - Ծնորհակալությունն, պարոն Գաբրոյան, ծեզ գիտեմ, մեկ-մեկ մտնում եք մեր դեղատուն, հատկապես ուշ ժամերին, բայց դեղ չեք գնում, ուրեմն՝ առողջական խնդիրներ չունեք:

ՄԻՀՐԱՆ - Ծնորհակալ եմ, որ ինձ նկատում եք: Դեռ դեղերի ժամանակը չի եկել: (*Դադար:*) Դեռ, ես գնամ, Մարուշ ջան: Գնամ արվեստանոց, կարծես թե մուսաս վերադառնում է:

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ կլիներ, նախ տուն գնայիր հանգստանալու, անհանգիստ ու աղմկոտ գիշեր ես անցկացրել: Գուցե հակաընկածախտային հարեմ տամ:

ՄԻՀՐԱՆ - Չէ, շնորհակալ եմ, ես հաբեր չեմ օգտագործում, մորս

պես, նա թեև բուժաշխատող էր, կյանքում դեղ չխմեց ու երկար ապրեց, 90 տարուց ավելի: Երբ վատ էր զգում, ոտքերի տաք լոգանք էր ընդունում միայն... Աստված նրա հոգին լուսավորի:

ՄԱՐՈՒԾ - Դու էլ ես էղաբես վարպում, երբ վատ ես զգում:

ՄԻՀՐԱՆ - Այո:

ՄԱՐՈՒԾ - Ուրեմն՝ ունեք ձեր ընտանեկան ավանդույթը: Դե, շնորհակալ եմ, Միհրան, գիշերային ընկերակցության համար:

ՄԻՀՐԱՆ - Ինչ շնորհակալություն, Մարուշ ջան, էդ ես եմ քեզ երախտապարտ: Գնամ, լավ իսկեք դեղատունը: Հա, եթե ցուցարարները հաջորդ գիշեր երևան, ինձ կանչեք: Գնամ, բարի լույս ձեզ:

ՄԱՐՈՒԶ, ԱՐԵՎԻԿ - Բարի լույս, հաջողություն:

Միհրանը կեսաճամփա վերադառնում է:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարուշ ջան, խնդրում եմ, մոռացիր, ինչ որ քիչ առաջ ասացի:

ՄԱՐՈՒԶ - Ի՞նչը...

ՄԻՀՐԱՆ - Միասին ծերանալը:

ՄԱՐՈՒԶ - Արդեն մոռացել եմ, անհոգ մնա: Դու ավելի ծիշտ ու հրատապ գործեր ունես, նկատի ունեմ նկարչությամբ զբաղվելը և վերամիավորվելը ընտանիքիդ հետ:

ՄԻՀՐԱՆ - Առաջինն արդեն սկսված է, ծիշտ է՝ դեռ մտովի, իսկ երկրորդը... շատ դժվար հարց է, չգիտեմ՝ ինչ կլինի:

ՄԱՐՈՒԶ - Կինդ ու աղջիկի կվերադառնան, տղադ՝ նոյնապես: Թեև ազատ, բայց հուսալի, նվիրյալ մարդ ես, նրանք քեզ մենության չեն մատնի:

ՄԻՀՐԱՆ - Տա Աստված... Իմ նոր նկարը, գիտեմ՝ ինչ է լինելու...

ՄԱՐՈՒԶ - Ի՞նչ:

ՄԻՀՐԱՆ - Պիտի նկարեմ քո խոշոր, գունագեղ դիմանկարը՝ բոսոր հորիզոնի ֆոնին: Բայց պիտի կարողանամ ցույց տալ, որ քո ներսի լույսն ավելին է ու իշխող, քան՝ շրջապատինը: Դու լուսեղեն մարդ ես, Մարուշ... ոնց որ ամենքիս մայրն ու քոյրը լինես: Դու հավատով ու համոզիչ հուսադրում ես մեզ, իսկ դա այնքան պետք է միայնակներիս, հուսալքվածներիս... Ծնորհակալ եմ քեզ, որ հնարավորություն տվեցիր՝ քեզ լիովին ձանաչելու և կյանքի իմաստը վերագտնելու համար:

ՄԱՐՈՒԶ - (ծիծաղում է): Երգիր, երգիր... ուզում ես երես տալ ինձ: Լինելու բան չէ... Լավ, հաջողություն քեզ, երբ նկարը պատրաստ լինի, իմաց տուր՝ գանք տեսնելու:

ՄԻՀՐԱՆ - Անպայման: Տղայիդ է՝ Նաիրիին էլ կրերես հետդ: Արևիկն էլ թող գա:

ՄԱՐՈՒԾ - Պայմանավորվեցինք:

Ցտեսություն:

ԱՐԵՎԻԿ - Ցտեսություն:

ՄԻՀՐԱՍ - Մինչ նոր հանդիպում կյանքի հրապարակներում և արվեստի հրաշալի աշխարհում:

Սիհրանը գնում է: Ետնասենյակից գալիս է պարմանուիին:

ԱՐԵՎԻԿ - Դո՞ւ... էլի էստեղ ես քնել:

Պարմանուիին մեղավոր ժայիտով գլխով է անում:

ՄԱՐՈՒԾ - Ո՞նց քնեցիր, բալես:

ՊԱՐՄԱՆՈՒՀԻ - Ծնորհակալություն, լավ, նոյնիսկ լավ երազներ տեսա:

ՄԱՐՈՒԶ - Ապրես, երազից սկսվող կյանքը հուսադրող ու ոգևորիչ է լինում:

Ներս է մտնում տնօրենը:

ՏԼՈՐԵՆ - Բարի լուս բոլորիդ: Դե, ո՞նց անցավ հերթապահությունը...

ՄԱՐՈՒԶ - Լավ: Կարելի է ասել՝ հաջող: Բավարար վաճառք է եղել և... ունենք մարդկային ձեռքբերումներ:

Ներս է մտնում տարեց գույզը՝ իրար ձեռք քռնած: Ուրախ դիմավորում են նրանց: Բնմը որովզում է քոտրագույն լույսերով:

ՏԼՈՐԵՆ - Մարդկային ձեռքբերումներ... այսինքն...

ՄԱՐՈՒԶ - Դե, ո՞նց ասեմ... դա չես ծնակերավի պարզ խոսքերով:

ՏԼՈՐԵՆ - Լավ... Տեսնում եմ՝ Արևիկը պոստ է վերադարձել: (*Պարմանուիին.*) Օրիորդ, քեզ էլի եմ տեսել էստեղ ու գիտեմ՝ դու գնորդ չես:

ՄԱՐՈՒԶ - Լա մեր ասած մարդկային ձեռքբերումներից է:

ՏԼՈՐԵՆ - Կոահում եմ: (*Դադար:*) Լավ, հետո կխոսենք էս թեմայով: Իսկ ո՞ւր է մեր անվտանգության աշխատակիցը... ձեր զինակիցը, տիկին Մարուշ:

ՄԱՐՈՒԶ - Լա ավարտեց իր գործը և գնաց... նկարելու:

ՏԼՈՐԵՆ - Եվ ինչպես ապահովեց ձեր անվտանգությունը:

ՄԱՐՈՒԶ - Հիանալի, գոհ եմ նրա ծառայությունից: Ասացի՝ միայն ձեռքբերումներ ունենք:

ՏԼՈՐԵՆ - Էնպես եք ասում, ասես նրան պիտի պարզեցնեմ:

ՄԱՐՈՒԶ - Դրա կարիքը չկա: Ավելի տեղին է, երբ ինքներս ենք մեզ պարզեցնատրում օգտակար ու գեղեցիկ արարքների համար:

ԴՐԱՄԱՏՈՒՐԳԻԱ

գրական-գեղարվեստական հանդես

ISSN 1829-0701

© «Դրամատուրգիա», 2016
Տպագրվել է պետական աջակցությամբ

Խմբագիր՝
ԿԱՐԻՆԵ ԽՈԴԻԿՅԱՆ

Կազմը և էջադրումը՝
ՆԱՌԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ

Նյութերն ընդունվում են մեքենագիր կամ շարվածքով:
Բնագրերը չեն վերադարձվում:

**Հանդեսում տպագրված պիեսների բեմադրությամբ շահագրգիռ
թատրոնները դրանց օգտագործման թույլտվության համար
դիմուն անմիջական իրավատերերին՝ հեղինակներին:**

Խմբագրության հասցեն՝
Երևան, Օրբելի 18/6, հեռ. 22-76-08

**Ստորագրված է տպագրության 09.06.2016
Դիմուն՝ պայմանագրային:**

Դրանցման վկայական՝ 01Մ 000089

**Չափը՝ 70x100, 1/16: Ծավալը՝ 11.5 տպ. մամուլ:
Թուղթը և տպագրությունը՝ օֆսեթ: Տպաքանակը՝ 500 օրինակ:**

**Տպագրվել է
«Վան ԱՐՅԱՆ» ՍՊԸ-ունի
ՀԳՄ «Լ. Զ. ՍՈՒՐԵՆԵԼՅԱՆ» տպագրատանը:**